

แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

โดย

นางศิริพร ศรีอินทร์สุทธิ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2558

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

โดย

นางศิริพร ศรีอินทร์สุทธิ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2558

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

THE BEST PRACTICE IN ADMINISTRATION OF MODEL
EARLY CHILDHOOD CENTER

By
SiripornSriinsut

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree
Doctor of Philosophy Program in Educational Administration
Department of Educational Administration, Graduate School
Silpakorn University
Academic Year 2015
Copyright of Graduate School Silpakorn University

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้วิทยานิพนธ์เรื่อง “แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ” เสนอโดย นางศิริพร ศรีอินทร์สุทธิ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทัศน์วงศ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่..... เดือน..... พ.ศ.....

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

1. อาจารย์ ดร.สงวน อินทร์รักษ์
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่พันตรี ดร.นพดล เจนอักษร

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มัทนา วัฒนอมศักดิ์)

...../...../.....

.....กรรมการ

(อาจารย์ดร.นริศนันท์ เดชสุระ)

...../...../.....

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร.สงวน อินทร์รักษ์)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่พันตรี ดร.นพดล เจนอักษร)

...../...../.....

56252920 : สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คำสำคัญ : แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ/ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ.

ศิริพร ศรีอินทร์สุทธิ: แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : อ.ดร.สงวน อินทร์รักษ์ และผศ.ว่าที่พ.ต.ดร.นพดล เจนอักษร. 291 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) องค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ และ 2) ผลการยืนยันองค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบกลุ่มตัวอย่างคือ โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ จำนวน 92 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 4 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียนหรือหัวหน้างานวิชาการโรงเรียน 1 คน หัวหน้าสายชั้นหรือผู้รับผิดชอบงานปฐมวัย 1 คนและครูผู้สอนปฐมวัย 1 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 368 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง 2) แบบสอบถามความคิดเห็น และ 3) แบบยืนยันองค์ประกอบ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่ามัธยฐานและควินติล ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ คือ 1) การสนับสนุนสื่อการจัดประสบการณ์ 2) การบริหารจัดการ 3) การจัดสภาพแวดล้อม 4) กระบวนการจัดประสบการณ์ 5) การให้บริการแก่ผู้เรียน 6) การประเมินผลพัฒนาการเด็ก และ 7) การประสานความร่วมมือกับชุมชน

2) ผลการยืนยันองค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบผู้ทรงคุณวุฒิ มีความเห็นเป็นเอกฉันท์ว่ามีความเหมาะสม เป็นไปได้ มีประโยชน์ และถูกต้อง

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ปีการศึกษา 2558

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ 1. .... 2. ....

56252920 : MAJOR : EDUCATIONAL ADMINISTRATION

KEYWORDS : BEST PRACTICES/MODEL EARLY CHILDHOOD CENTER

SIRIPORN SRIINSUT : THE BEST PRACTICE IN ADMINISTRATION OF MODEL EARLY CHILDHOOD CENTER. THESIS ADVISORS: SANGAUN INRAK, Ph.D. AND ASST. PROF, MAJ. NOPADOL CHENAKSARA, RTAR.,Ph.D. 291 pp.

The purposes of this research were to identify : 1) the component of best practice in administration of mode early childhood center and 2) the confirmation of the component of best practice in administration of mode early childhood center. The samples of this study were the primary schools under the Office of Basic Education commission which were the model early childhood center. The 4 respondents from each school composed of school director, deputy school director or head of academic affairs, head of early childhood education, and early childhood teacher, a total of 368. The instruments for collecting the data were unstructured interview, opinionnaire and confirmation form. The statistics used to analyze the data were frequency, percentage, arithmetics mean, standard deviation, exploratory factor analysis and content analysis.

The findings of this research were as follows ;

1. The component of best practice in administration of mode early childhood center consisted of 7 components : 1) learning experience media support, 2) management, 3) environment management, 4) learning experience management, 5) student service, 6) child development evaluation and 7) community relations management.

2. The confirmation of the component of best practice in administration of mode early childhood center were appropriate, possible, useful, and accurate.

Department of Educational Administration

Graduate School, Silpakorn University

Student's signature.....

Academic year 2015

Thesis Advisors' signature 1. .... 2. ....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีเพราะความกรุณาจากคณาจารย์ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ประกอบด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ อินทร์รักษ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่พันตรี ดร.นพดล เจนอักษร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มัทนา วังถนอมศักดิ์ อาจารย์ ดร.สงวน อินทร์รักษ์ อาจารย์ ดร.นริศนันท์ เดชสุระ ผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้ให้คำปรึกษา คำแนะนำ สนับสนุน ช่วยเหลือ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ จนสำเร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้างานหรือผู้รับผิดชอบงานปฐมวัยและครูปฐมวัยในโรงเรียนทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม และขอกราบขอบพระคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิที่อนุเคราะห์ยื่นย่นองค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อความสมบูรณ์ของวิทยานิพนธ์

ขอขอบคุณพี่ เพื่อนปริญญาเอกการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร ตลอดจนกราบขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ และผู้ให้การช่วยเหลือและเป็นกำลังใจสำคัญในการศึกษาระดับปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิตและจัดทำวิทยานิพนธ์ ฉบับนี้จนสำเร็จสมบูรณ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฎ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฐ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	3
ปัญหาของการวิจัย.....	5
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
ข้อคำถามของการวิจัย.....	7
สมมุติฐานการวิจัย.....	7
กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	8
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	19
2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	20
แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ.....	20
ความหมาย.....	20
ความเป็นมาและความสำคัญ.....	23
แนวคิดเบื้องต้นของระบบการบริหารที่มุ่งเน้นความเป็นเลิศ.....	25
รูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มุ่งเน้นความเป็นเลิศ.....	26
การบริหารงานเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศ.....	27
การบริหารจัดการ.....	36
การบริหาร.....	36
การจัดการ.....	38
แนวคิดการบริหารจัดการสู่การบริหารการศึกษา.....	41

บทที่	หน้า
การบริหารจัดการสถานศึกษาปฐมวัย.....	42
ความหมาย.....	42
ความสำคัญ.....	43
หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546.....	56
หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย.....	56
ปรัชญาการศึกษาปฐมวัย.....	57
หลักการ.....	57
จุดมุ่งหมายของการจัดหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย.....	58
แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย.....	59
ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ.....	68
แนวการดำเนินงาน.....	68
โครงสร้างการบริหารงาน.....	69
การบริหารศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ.....	70
มาตรฐานการจัดการศึกษาปฐมวัย.....	81
การประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม ระดับการศึกษาปฐมวัย.....	81
รางวัลคุณภาพแห่งชาติ (TQA.).....	87
เกณฑ์การประเมินศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ.....	102
สรุป.....	113
3 การดำเนินการวิจัย.....	114
ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	114
ระเบียบวิธีวิจัย.....	118
แผนแบบการวิจัย.....	118
ประชากร.....	119
กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูล.....	119
ตัวแปรที่ศึกษา.....	124
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	124
การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ.....	126

บทที่	หน้า
การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย.....	127
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	127
สรุป.....	129
4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	130
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการ บริหารจัดการปฐมวัยศูนย์เด็กต้นแบบ.....	130
การวิเคราะห์เอกสารแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ.....	131
การวิเคราะห์เอกสารการบริหารจัดการ.....	137
การสังเคราะห์การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ.....	143
ผลการวิเคราะห์แบบสอบถาม.....	153
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน.....	154
ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นขององค์ประกอบ แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ.....	156
ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ...	169
ตอนที่ 2 ผลการยืนยันองค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหาร จัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ.....	183
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	206
สรุปผลการวิจัย.....	206
อภิปรายผล.....	207
ข้อเสนอแนะ.....	234
รายการอ้างอิง.....	236
ภาคผนวก.....	242
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อมูลสัมภาษณ์ รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์และแบบสัมภาษณ์.....	243
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือวิจัย รายชื่อสถานศึกษาตัวอย่างและแบบสอบถาม.....	248
ภาคผนวก ค การวิเคราะห์ความเชื่อมั่นเครื่องมือวิจัย	264

บทที่	หน้า
ภาคผนวก ง หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย และรายชื่อสถานศึกษา.....	276
ภาคผนวก จ หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจยืนยันองค์ประกอบแนว ปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบและ รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิและแบบยืนยันความคิดเห็น.....	282
ประวัติผู้วิจัย.....	292

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	การประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม ระดับการศึกษาปฐมวัย.....	84
2	การกำหนดค่าน้ำหนักตัวบ่งชี้ในการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม ระดับการศึกษาปฐมวัย(2-5 ปี).....	86
3	กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูล.....	120
4	ผลการวิเคราะห์เอกสารแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ.....	131
5	ผลการวิเคราะห์การบริหารจัดการ.....	137
6	ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน (interview) การประยุกต์แนวคิด/ หลักการในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ.....	143
7	สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	154
8	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และระดับความสำคัญ ของแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัย ต้นแบบ.....	156
9	ค่า KMO and Bartlett's Test of sphericity.....	169
10	องค์ประกอบ ค่าความแปรปรวน ค่าร้อยละของความแปรปรวน และค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสมของตัวแปรแนวปฏิบัติ ที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ.....	170
11	องค์ประกอบที่มีตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading)เท่ากับ 0.55 และ มีจำนวนตัวแปรบรรยายองค์ประกอบ ตั้งแต่ 3 ตัวแปรขึ้นไป.....	172
12	องค์ประกอบที่ 1	173
13	องค์ประกอบที่ 2.....	175
14	องค์ประกอบที่ 3.....	176
15	องค์ประกอบที่ 4.....	178
16	องค์ประกอบที่ 5	179
17	องค์ประกอบที่ 6	180

ตารางที่	หน้า
18 องค์ประกอบที่ 7.....	181
19 คำชี้แจงเลขคณิตและคำร้อยละความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่มี ต่อองค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็ก ปฐมวัยต้นแบบ.....	183

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
1 กรอบแนวคิด แนวการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ.....	18
2 ขอบข่ายและภารกิจการบริหารศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ.....	69
3 ขั้นตอนการดำเนินการประเมินศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ.....	104
4 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	117
5 แผนผังของแผนแบบการวิจัย.....	118
6 องค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ.....	182

บทที่ 1

บทนำ

บริบทของสังคมเปลี่ยนแปลงไปตามระยะเวลาจวบจนปัจจุบันเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ซึ่งถือว่าเป็นการเริ่มต้นยุคใหม่ของโลก และอยู่ภายใต้บริบทของการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี ไม่เว้นแม้แต่การศึกษา จึงมีการทบทวนเรื่องต่าง ๆ ในอดีตและตั้งปณิธานเพื่อนำไปสู่การมีชีวิตที่ดีขึ้น ทำให้ผู้นำหลายประเทศต่างกำหนดวิสัยทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการศึกษาและคุณภาพชีวิตของประชาชน ที่จะจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาชีวิตของคนไทยให้ดียิ่งขึ้น มีความเชื่อมั่นว่าการศึกษาที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการพัฒนาคนและสังคม และยังเป็นกุญแจหลักที่จะช่วยแก้ปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโลก เพื่อนำมวลมนุษยชาติไปสู่ความไพบูรณ์และความเป็นปึกแผ่นของสังคมโลก¹

การศึกษาปฐมวัยถือเป็นจุดเริ่มต้นในการพัฒนาเด็กให้มีรากฐานสำหรับความสามารถทั้งปวงในชีวิตเพราะเป็นวัยที่ระบบประสาทและสมองกำลังเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วและกำลังสร้างใยประสาทเชื่อมประสานกันระหว่างเซลล์สมอง ปฐมวัยจึงถือเป็นวัยต้นทูนของชีวิตที่จะนำไปสู่การพัฒนาคนให้มีคุณภาพอย่างเต็มตามศักยภาพ การจัดการศึกษาในสถานศึกษาให้เด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่มีคุณภาพและได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ต่าง ๆ จะมีอิทธิพลต่อการวางรากฐานของการพัฒนาเด็กทั้งทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และบุคลิกภาพ การศึกษาปฐมวัยเป็นการสร้างพื้นฐานที่ช่วยให้เด็กประสบความสำเร็จในการเรียนและการดำเนินชีวิตของเด็กต่อไป² เป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับแรกเพื่อวางรากฐานชีวิตของเด็กให้เจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์ มีพัฒนาการอย่างสมดุล โดยกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดปรัชญาการศึกษาปฐมวัยไว้ว่า “การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาการของเด็กแต่ละคนตามศักยภาพภายใต้บริบทวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ด้วยความรัก

---

¹ รุ่ง แก้วแดง, การเรียนรู้: ชุมทรัพย์ในตน, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2551), 1.

² สำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), คู่มือการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ.2554-2558) ระดับการศึกษาปฐมวัย (2-5 ปี) (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ บริษัทจุดทอง จำกัด, 2554), 8.

ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม”³

การศึกษาปฐมวัย เป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับแรก เพื่อวางรากฐานชีวิตของเด็กให้เจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์ มีพัฒนาการสมวัยอย่างสมดุล โดยกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดปรัชญาการศึกษาปฐมวัยไว้ว่า การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กแต่ละคนตามศักยภาพภายใต้บริบทสังคมวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม⁴ ช่วงปฐมวัยเป็นช่วงที่มีพัฒนาการด้านสมองและการเรียนรู้เป็นไปอย่างรวดเร็วที่สุดในทศวรรษที่ผ่านมา มีการใช้ศาสตร์ต่าง ๆ ไปวิเคราะห์สมอง ถ่ายภาพสมองเพื่อศึกษาพัฒนาการแต่ละขั้นตอน ความรู้ใหม่พบว่า โอกาสแห่งการเรียนรู้และอัตราการเรียนรู้สูงสุดอยู่ในช่วงวัยเด็ก การเติบโตและพัฒนาการของสมองเป็นรากฐานของการเรียนรู้และเริ่มต้นตั้งแต่ทารกอยู่ในครรภ์ ในช่วง 3-6 เดือน ในครรภ์มีการสร้างเซลล์สมองสูงสุด การเติบโตของสมองสูงสุดในช่วง 0-6 ปี เป็นการเติบโตทางปริมาณ ทำให้สมองของเด็กมีขนาด 90-95% และไม่ได้หยุดเติบโตเมื่ออายุ 6 ปี แต่เติบโตจนถึงอายุ 20-25 ปี จากองค์ความรู้นี้นำไปสู่การออกแบบการเรียนรู้สมัยใหม่ให้เข้ากับการพัฒนาสมอง จึงถือได้ว่าช่วงปฐมวัยที่ต้องการการการปลูกฝัง บ่มเพาะเป็นพิเศษ โดยถือว่าการปลูกฝังหรือการบ่มเพาะใด ๆ จะเป็นการสร้างฐานรากของชีวิตที่ช่วยลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม⁵

³ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, **การจัดทำหลักสูตร** (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2548), 5.

⁴ กระทรวงศึกษาธิการ, **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546** (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2546), 3.

⁵ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, **แนวทางการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย**. เข้าถึงเมื่อ 27 กค. 2559. เข้าถึงได้จาก http://www.onec.go.th/onec_backoffice/uploads/Book/1230-file.pdf.

เด็กปฐมวัย เป็นวัยที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคมและบุคลิกภาพ เป็นวัยที่เรียกว่า ช่วงแห่งการเจริญเติบโตของงามของชีวิต⁶ และยังเป็นช่วงวัยที่เกิดการเรียนรู้ได้มากที่สุดในชีวิต ซึ่งศักยภาพแห่งการเรียนรู้และพัฒนาการด้านต่าง ๆ สามารถพัฒนาได้อย่างเต็มที่ หากได้รับการส่งเสริมอย่างถูกต้อง นักจิตวิทยาและนักการศึกษาทั่วไปต่างเชื่อว่า ประสบการณ์ที่เด็กปฐมวัยได้รับจะเป็นพื้นฐานของพัฒนาการทุกด้านต่อเนื่องไป จนกระทั่งเติบโตเป็นผู้ใหญ่⁷ พัฒนาการทุกด้านของเด็กปฐมวัยมีการเจริญเติบโตในอัตราที่สูงที่สุดและเร็วที่สุด โดยเฉพาะระบบสมองซึ่งเจริญเติบโตได้ถึงร้อยละ 80 ของผู้ใหญ่⁸ ประสบการณ์ที่เด็กได้รับในช่วง 5 ปีแรกของชีวิตจะมีผลต่อการวางรากฐานที่สำคัญต่อบุคลิกภาพของเด็กที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมเป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก สามารถช่วยให้เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์และเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในอนาคต⁹

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาปฐมวัยที่จัดให้เด็กที่มีอายุระหว่างแรกเกิด- 5 ปี เป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการจัดการศึกษาของมนุษย์ เด็กวัยนี้เป็นวัยเริ่มต้นชีวิต ถือว่าเป็นวัยทองของชีวิต เพราะเป็นวัยที่มีพัฒนาการทุกด้านทั้งทางร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคมและสติปัญญาเจริญเติบโตในอัตราสูงสุด โดยเฉพาะในด้านระบบประสาทและสมองจะเติบโตได้ถึงร้อยละ 86 ของผู้ใหญ่ เป็นระยะที่เกิดการเรียนรู้ได้มากที่สุด เป็นวัยสดใส มองโลกสวยงาม มีความสงสัยใคร่รู้ มีจินตนาการกว้างไกล ทั้งเป็นช่วงชีวิตที่กำลังสร้างบุคลิกภาพและลักษณะนิสัยพื้นฐานของตนเอง ซึ่งจะติดตัวต่อเนื่องไปจนกระทั่งเติบโตเป็นผู้ใหญ่ เด็กวัยนี้เป็นวัยที่ต้องพึ่งพาผู้ใหญ่ หากได้รับการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมอย่างถูกต้องและได้รับการตอบสนอง

⁶ สุโขทัยธรรมมาธิราช, เอกสารการสอนชุดการจัดศูนย์และโรงเรียนปฐมวัยศึกษา (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2552), 16.

⁷ เยาวพา เดชะคุปต์, การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย (กรุงเทพฯ : ภาคหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2542), 9.

⁸ คณะกรรมการการพัฒนาระบบการศึกษาอบรมเลี้ยงดูเด็ก, รายงานการศึกษาแนวทางการพัฒนาเด็กอายุ 0-5 ปี (กรุงเทพฯ : คณะกรรมการการพัฒนาระบบการศึกษาอบรมเลี้ยงดูเด็ก, 2550), 25.

⁹ เยาวพา เดชะคุปต์, การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย (กรุงเทพฯ : เอพี กราฟฟิกส์ ดีไซน์, 2542), ก.

ขั้นพื้นฐานอย่างเพียงพอเท่ากับได้วางรากฐานที่ดีให้กับเด็กปฐมวัยที่จะมีความสุขในชีวิตข้างหน้า และเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของประเทศชาติในอนาคต

การศึกษาปฐมวัยเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความสำคัญกับการพัฒนาการในทุกด้านของช่วงอายุแรกเกิดจนถึงห้าขวบ หรือวัยก่อนเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่งที่มักเรียกกันว่า “เด็กปฐมวัย” ให้มีพัฒนาการอย่างเหมาะสมตามหลักวิชาการแล้วก็จะสามารถเติบโตเป็นดีมีคุณภาพ ส่งผลดีต่ออนาคตของสังคมและประเทศชาติด้วย ซึ่งจากข้อมูลของนักเศรษฐศาสตร์ รางวัลโนเบลสาขาเศรษฐศาสตร์ ศ.ดร.เจมส์ เจ เฮกแมน จากมหาวิทยาลัยชิคาโก ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้กล่าวว่า “การลงทุนพัฒนาเด็กปฐมวัย เป็นการลงทุนที่คุ้มค่าให้ผลตอบแทนแก่สังคมดีที่สุดในระยะยาว” โดยคืนผลตอบแทนกลับคืนมาในอนาคตมากถึง 7 เท่า เป็นทั้งการเพิ่มคุณภาพทรัพยากรบุคคลของประเทศ ลดอัตราการสูญเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และองค์การยูนิเซฟ ซึ่งเป็นหน่วยงานของสหประชาชาติซึ่งมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม พัฒนาการสุขภาพ รวมถึงความเป็นอยู่ของแม่และเด็กในประเทศกำลังพัฒนาระบุว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมตามช่วงวัยจะมีทักษะทางกายภาพ ความฉลาดทางด้านสติปัญญา และความฉลาดทางด้านอารมณ์ สูงขึ้นกว่าปกติ และนำไปสู่การมีโอกาสในการเรียนรู้ต่อในระดับที่สูงขึ้น และเป็นแรงงานที่มีคุณภาพมีรายได้สูง ส่งผลให้อัตราการก่อคดีหรือสร้างปัญหาสังคมลดน้อยลงด้วย¹⁰

การจัดการศึกษาปฐมวัยในปัจจุบัน แม้จะไม่ใช่การศึกษาภาคบังคับแต่รัฐบาลก็ให้การสนับสนุนส่งเสริมอย่างเต็มที่ โดยมุ่งที่จะเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กก่อนเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา และส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการทุกด้าน ตลอดจนอบรมเลี้ยงดูให้เด็กมีลักษณะนิสัยที่ดี กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยขึ้นเพื่อเป็นหลักสูตรแกนกลางในการจัดการศึกษาให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งประเทศ สถานศึกษาต่าง ๆ ในท้องถิ่นสามารถนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับเด็ก ครูผู้สอน สภาพสถานศึกษา สภาพปัญหา ความต้องการ ความพร้อม เอกลักษณ์ ภูมิปัญญาและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของท้องถิ่นได้

จากความสำคัญของเด็กปฐมวัยและแนวการจัดการศึกษา โดยมีหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และ

¹⁰ อภิวัฒน์การเรียนรู้...สู่จุดเปลี่ยนประเทศไทย, เข้าถึงเมื่อ 1 ตุลาคม 2558,

เข้าถึงได้จาก <http://apps.glf.or.th/member/Uploadfiles/prefix-08082557-012350->

แผนพัฒนาการศึกษาปฐมวัยดังกล่าวข้างต้น การนำไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการหาแนวทางปฏิบัติและส่งเสริมให้การจัดการศึกษาปฐมวัยบรรลุผลให้มากที่สุด การมีแบบอย่างหรือต้นแบบที่ดีจะเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยได้ ดังนั้นจึงจัดให้มีศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบขึ้น¹¹

ปัญหาของการวิจัย

การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย แม้จะใช้หลักสูตรเดียวกัน แต่ปัจจัยพื้นฐานทางด้านครอบครัว ความรู้ ประสบการณ์และความพร้อมของหน่วยงานที่จัดมีความแตกต่างกันมาก โดยเฉพาะคุณภาพชีวิตของพ่อแม่ผู้ทำงานที่ทั้งภาระการเลี้ยงดูลูกเล็กๆ ไว้กับผู้สูงอายุและผู้รับจ้างที่ไม่มีความรู้ที่ไม่สามารถพัฒนาเด็กได้เต็มที่ ตลอดจนปัญหาด้านเศรษฐกิจ ความยากจน ทำให้เด็กจำนวนมากเกิดภาวะทุพโภชนาการ ดังปรากฏในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2559 บทที่ 2 ที่กล่าวถึงสภาพปัญหาของสังคมไทยในปัจจุบันเกี่ยวกับเด็กปฐมวัยดังนี้ ความไม่พร้อมของเด็กปฐมวัยส่วนหนึ่งมีสาเหตุสำคัญจากสภาพทุพโภชนาการ¹² มีงานวิจัยหลายชิ้นที่แสดงให้เห็นผลจากการขาดอาหารต่อการพัฒนาการทางสมอง พัฒนาการทางร่างกายจนถึงขั้นพิการ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2559 จึงได้กำหนดนโยบายการพัฒนาตั้งแต่แรกเกิดจนตลอดชีวิต และมีเป้าหมายให้เด็กปฐมวัยอายุแรกเกิด- 5 ปี ทุกคนได้รับการพัฒนาและเตรียมความพร้อมทุกด้านก่อนเข้าสู่ระบบการศึกษา ในการดำเนินงานของรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นอย่างมาก เพราะถือว่าการวางรากฐานชีวิตทุกด้านให้เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ มีความสามารถ สร้างสรรค์สังคมไทยและสังคมโลก โดยดำเนินการร่วมกันทั้ง กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทยและกระทรวงศึกษาธิการ ปัญหาสำคัญของการศึกษาปฐมวัย คือการขาดความรู้ความเข้าใจของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย เนื่องจากผู้ปกครองส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการที่สำคัญตามช่วงวัยของเด็ก จึงมีความคาดหวังที่ต้องการให้เด็กอ่านออกเขียนได้ จึงส่งลูกเข้าเรียนในโรงเรียนที่มีระบบการสอนแบบ “เร่งเรียนเขียนอ่าน” นอกจากนี้การใช้สื่อเทคโนโลยีในการเลี้ยงดูเด็ก เช่น ไอแพด โทรศัพท์มือถือ หรือโทรทัศน์ ก็มีผลสำคัญที่ทำให้เด็กมีความบกพร่องในการเรียนรู้

¹¹ กระทรวงศึกษาธิการ, **แนวดำเนินงานศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ** (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2550), 3.

¹² สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, **แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559)** (กรุงเทพฯ : บริษัทพริกหวานกราฟฟิกส์ จำกัด, 2546), 3.

มากยิ่งขึ้น การขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการจัดการศึกษาปฐมวัยของครู ผู้บริหาร และสถานศึกษา การขาดแคลนความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้อง เกี่ยวกับการส่งเสริม พัฒนาการด้านสติปัญญาที่เหมาะสมกับวัย จึงทำให้ครูเน้นให้เด็กอ่านเขียนมากกว่าวัย และ เน้นการสอนที่มีลักษณะให้เด็กท่องจำมากกว่าทักษะด้านการคิด การตัดสินใจ ในขณะที่ ผู้บริหารสถานศึกษาบางส่วนบริหารงานเพื่อชื่อเสียงของโรงเรียนจึงเตรียมความพร้อมของเด็ก เพื่อการสอบแข่งขันมากกว่าการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของเด็ก รวมถึงปัญหาสถานศึกษาไม่ สามารถจัดการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง จึงทำให้เกิดการเรียนเพื่อสอบเข้า โรงเรียนที่มีชื่อเสียงตั้งแต่ระดับอนุบาล ระบบการผลิตครูปฐมวัย จากค่านิยมของการเข้ารับ ราชการที่มีสวัสดิการที่ดีและมีความมั่นคงในชีวิต จึงเกิดความต้องการเพิ่มคุณวุฒิด้าน การศึกษาของครูให้สูงขึ้น แต่ระบบการผลิตครูในปัจจุบันยังขาดกลไกในการติดตามและ ประเมินคุณภาพ เช่น การเปิดรับครูปฐมวัยจำนวนมาก ทำให้อัตราส่วนระหว่างอาจารย์กับ จำนวนนักศึกษาไม่สอดคล้องกันส่งผลต่อประสิทธิภาพในด้านการเรียนการสอน เนื่องจาก กระบวนการพัฒนาครูปฐมวัย ไม่สามารถทำได้ด้วยการบรรยายเท่านั้น แต่จำเป็นต้องมีการฝึก ประสบการณ์วิชาชีพ โดยมีอาจารย์ที่เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย มาดูแลอย่างใกล้ชิด รวมทั้งการให้ความสำคัญด้านเนื้อหาและการวัดผลมากกว่าการประเมินผลเพื่อพัฒนา หลักสูตรและการวัดผลระดับประถมศึกษาตอนต้น มุ่งเน้นให้เด็กท่องจำ ความรู้จำนวนมากไม่ สอดคล้องและเชื่อมโยงกับหลักสูตรของการศึกษาปฐมวัยที่เน้นการส่งเสริมพัฒนาการเด็กโดย คำนึงถึงการพัฒนาการในทุกด้านอย่างสมดุล ได้แก่ ด้านร่างกาย สติปัญญา สังคม อารมณ์ และจิตใจ นอกจากนี้ครูในโรงเรียนอนุบาล และศูนย์เด็กเล็กส่วนใหญ่ เน้นการวัดผลด้าน ความจำ โดยขาดการประเมินตามสภาพความเป็นจริง รวมถึงหน่วยงานที่รับผิดชอบทางด้าน การศึกษาของรัฐ ใช้หลักเกณฑ์ตัดสินมากกว่าการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน ทำให้ขาดแนวทาง ในการปรับปรุงผู้เรียนให้ดีขึ้น¹³

จากสภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยในชนบทที่มีความขาดแคลนทั้งสถานศึกษา บุคลากร และสื่อ อุปกรณ์ ประกอบกับสภาพความเป็นอยู่ของเด็กและผู้ปกครองที่มีความ ยากจน ขาดแคลนในทุกๆ ด้าน รัฐบาลจึงมีนโยบายให้พัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัยในชนบท ให้มีคุณภาพเท่าเทียมสถานศึกษาในเมือง โดยให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาคัดเลือก

¹³ สุรียา ส่องเสนาะ, **กลุ่มงานบริการวิชาการ 3 สำนักวิชาการ**, เข้าถึงเมื่อ 9 มิถุนายน 2559, เข้าถึงได้จาก www.parliament.go.th/.../article_20151027145037.doc

สถานศึกษาเป็นศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน¹⁴

ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการวิจัยเพื่อหาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ เพื่อโรงเรียนมีการบริหารจัดการศึกษาระดับปฐมวัยอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพและมีความพร้อมในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อทราบองค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ
2. เพื่อทราบผลการยืนยันองค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

ข้อคำถามของการวิจัย

เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และเป็นแนวทางในการหาคำตอบการวิจัย ผู้วิจัยจึงได้กำหนดข้อคำถามของการวิจัย ดังนี้

1. องค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบประกอบด้วยองค์ประกอบอะไรบ้าง
2. ผลการยืนยันองค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบเป็นอย่างไร

สมมติฐานในการวิจัย

เพื่อเป็นการตรวจสอบข้อคำถามของการวิจัยจึงตั้งสมมติฐานในการวิจัย ดังนี้

1. องค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบเป็นพหุองค์ประกอบ
2. องค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบมีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

---

¹⁴ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, แนวดำเนินงานศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2550), 3.

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยการศึกษาจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และกฎระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศึกษาระดับปฐมวัยทั้งในและต่างประเทศ เพื่อให้เป็นแนวทางประกอบในการวิเคราะห์หาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบและเพื่อนำเสนอแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบในโอกาสต่อไป แนวคิดทฤษฎี รายละเอียดดังนี้

1.แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ พาเมเนเตอร์ (Parmenter)กล่าวว่า การปฏิบัติที่เป็นเลิศสำหรับองค์กรหนึ่ง ๆ อาจจะไม่เหมาะสมกับองค์กรอื่นก็ได้ แม้ว่าจะอยู่ในสาขาเดียวกันก็ตาม การปฏิบัติที่เป็นเลิศ คือ การปฏิบัติที่ดียิ่งขึ้นกว่าแนวทางการปฏิบัติเดิมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่มีคุณภาพ คือ การบริการลูกค้า ความยืดหยุ่น ระยะเวลาอันเหมาะสม นวัตกรรม ต้นทุนและความสามารถทางการแข่งขัน¹⁵ ส่วน อรรถัย มูลคำ กล่าวว่า Best Practice คือ วิธีการปฏิบัติที่ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ หรือการปฏิบัติที่ทำให้องค์กรมุ่งสู่ความเป็นเลิศ โดยมีคุณลักษณะที่สำคัญคือ มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศอย่างเห็นได้ชัด มีส่วนสำคัญที่ทำให้ผลการดำเนินงานเป็นเลิศ ได้รับการยอมรับจากบุคคลหรือองค์กรที่เชื่อถือได้รับการยอมรับจากลูกค้าและผู้ส่งมอบเป็นจำนวนมาก สามารถทำซ้ำได้ แสดงผลลัพธ์เชิงปริมาณที่เป็นที่ยอมรับหรือวัดผลได้¹⁶ ส่วน บุรชัย ศิริมหาสาคร ระบุว่า Best Practice คือ การทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จซึ่งเป็นผลมาจากการนำความรู้ไปปฏิบัติจริง แล้วสรุปความรู้และประสบการณ์นั้น เป็นแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดของตนเอง หรือเป็นแนวทาง วิธีการปฏิบัติในเรื่องต่าง ๆ ที่นำองค์กรไปสู่ความสำเร็จและบรรลุจุดมุ่งหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล¹⁷ พจนานุกรม Webster ให้ความหมายว่า ความเป็นเลิศ (excellence) หมายถึง

¹⁵Parmenter อ้างถึงใน กระทรวงศึกษาธิการ, **Best Practices แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ** สำหรับการพัฒนาระบบเครือข่ายและการมีส่วนร่วมของโรงเรียนตีประจำอำเภอ (โรงเรียนในฝัน) (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554), 44.

¹⁶อรรถัย มูลคำ, **Best Practices แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ การพัฒนาระบบเครือข่ายและการมีส่วนร่วมของโรงเรียนตีประจำอำเภอ(โรงเรียนในฝัน)** เข้าถึงเมื่อ 27 กค. 2559 เข้าถึงโดย <http://www.labschools.net/docdown/bestpractices.pdf>.

¹⁷บุรชัย ศิริมหาสาคร, **การจัดการความรู้สู่องค์กรอัจฉริยะ Best Practice.** วารสารข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, (สมุทรปราการ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด อุดมศึกษา, 2548), 16.

สิ่งที่ดีที่สุด สมบูรณ์ที่สุดหรือการกระทำที่ประกอบด้วยคุณภาพที่สูงสุดจนเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป¹⁸

มหาวิทยาลัยพรินซ์ตัน(Princeton University) ให้ความหมาย ความเป็นเลิศ หมายถึง คุณภาพที่สูงมากด้วยกระบวนการที่ดีเยี่ยม หรือบางสิ่งบางคนที่ดีเยี่ยม ยอดเยี่ยม เต็ม อยู่ในระดับที่หนึ่ง มีประสิทธิภาพระดับสูง ความรวดเร็วในความก้าวหน้าของกระบวนการ¹⁹ อรรถัย มูลคำ กล่าวว่ Best Practice คือ วิธีการปฏิบัติที่ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ หรือการปฏิบัติที่ทำให้องค์กรมุ่งสู่ความเป็นเลิศ โดยมีคุณลักษณะที่สำคัญคือ มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศอย่างเห็นได้ชัด มีส่วนสำคัญที่ทำให้ผลการดำเนินงานเป็นเลิศ ได้รับการยอมรับจากบุคคลหรือองค์กรที่เชื่อถือ ได้รับการยอมรับจากลูกค้าและผู้ส่งมอบเป็นจำนวนมาก สามารถทำซ้ำได้ แสดงผลลัพธ์เชิงปริมาณที่เป็นที่ยอมรับหรือวัดผลได้²⁰ธีระพร आयुวัฒน์ กล่าวว่ การปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) หมายถึง วิธีการหรือแนวทางปฏิบัติสำหรับทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้สำเร็จและเป็นแนวทางที่ดีที่สุด ซึ่งเป็นผลมาจากการนำความรู้ไปปฏิบัติจริงแล้วสรุปความรู้และประสบการณ์นั้น ๆ²¹ บรูซซี่ ศิริมหาสาคร ระบุว่า Best Practice คือ การทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จซึ่งเป็นผลมาจากการนำความรู้ไปปฏิบัติจริง แล้วสรุปความรู้และประสบการณ์นั้น เป็นแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดของตนเอง หรือเป็นแนวทาง วิธีการปฏิบัติในเรื่องต่าง ๆ ที่นำองค์กรไปสู่ความสำเร็จและบรรลุจุดมุ่งหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและ

---

¹⁸Webster, Noah, **Webster's New International Dictionary of the English Language**, 2 ed. (U.S.A.: G.& C. Merriam, 1953).

¹⁹Princeton University, **Wordnet 1.7.1 Copyright 2001** (Princeton : Princeton University, 2001).

²⁰อรรถัย มูลคำ, **Best Practices แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ การพัฒนาระบบเครือข่ายและการมีส่วนร่วมของโรงเรียนตีประจำอำเภอ (โรงเรียนในฝัน)**. เข้าถึงเมื่อ 27 กค. 2559. เข้าถึงโดย <http://www.labschools.net/docdown/bestpractices.pdf>.

²¹ธีระพร आयुวัฒน์, “แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก” (วิทยานิพนธ์ดุษฎีมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2552), 27.

ประสิทธิผล²² ภัทรนันท์ เพ็ชรแก้ว กล่าวว่า การปฏิบัติที่เป็นเลิศ คือ แนวทางปฏิบัติที่ดีกว่า หรือดีที่สุด เป็นองค์ความรู้ที่ถูกพัฒนาขึ้นมาจากแนวทางปฏิบัติเดิม สามารถแก้ปัญหาที่เคยประสบมาให้เกิดผลสำเร็จและสามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นแบบอย่างในสถานการณ์เดียวกันได้²³ มนัส บุญชม กล่าวว่าความเป็นเลิศ หมายถึง สถานะลักษณะสภาพยอดเยี่ยม มีคุณภาพสูงควรแก่การยกย่อง และสามารถเป็นแบบอย่างให้กับผู้อื่นได้²⁴ นิจวรรณวีระวัฒน์โนดม กล่าวว่า ความเป็นเลิศ หมายถึง สถานะ ลักษณะ หรือสภาพที่ดีมาก ยอดเยี่ยม มีคุณภาพสูง ดีที่สุด สมบูรณ์ที่สุด มีความเด่นชัดและมีประสิทธิภาพสูง²⁵ ธนิก คุณเมธิกุล กล่าวว่า ความเป็นเลิศ หมายถึง สถานะ ลักษณะ หรือสภาพที่ยอดเยี่ยม มีคุณภาพสูงควรค่าแก่การยกย่อง และสามารถเป็นแบบอย่างให้กับผู้อื่นได้²⁶ ส่วนวิภาพร นิธิปรีชานนท์ กล่าวว่า แนวปฏิบัติที่ดี เป็นวิธีการทำงานที่ดีที่สุดในแต่ละเรื่อง ที่ได้มีการลองผิดลองถูก เรียนรู้และสั่งสมประสบการณ์ต่าง ๆ ในการปฏิบัติของคนภายในองค์การเป็นเวลานานจนแน่ใจว่าเป็นวิธีการที่ดี

---

²² บรูซซี่ ศิริมหาสาคร, **การจัดการความรู้สู่องค์กรอัจฉริยะ Best Practice**. วารสารข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (กรุงเทพฯ: สมุทรปราการ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดอุดมศึกษา, 2548), 24.

²³ ภัทรนันท์ เพ็ชรแก้ว, **การพัฒนาการปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงพยาบาลเชียงใหม่ ราม** (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2552), 8.

²⁴ มนัส บุญชม, “การพัฒนาระบบบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่วิชาสามัญ” (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555), 61.

²⁵ นิจวรรณ วีระวัฒน์โนดม, “รูปแบบและกลยุทธ์การบริหารเพื่อความเป็นเลิศตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพการศึกษาสำหรับวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข” (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต ภาควิชานโยบาย การจัดการและ ความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553), 105.

²⁶ ธนิก คุณเมธิกุล, “การพัฒนาดัชนีชี้คุณภาพการบริหารการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศของสถานศึกษาเอกชน” (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552), 15.

ที่สุด และสร้างความยั่งยืนให้แก่องค์กร ซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้ทุกหน่วยงาน ทั้งจากผู้นำ ผู้ร่วมงาน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย²⁷

2.การบริหารจัดการกิลิคและเออร์วิค (Gulick and Urwick) คูนซ์และโอดอนเนลล์ (Koonts and O'Donnell) และเซียร์ส (Sears) ให้แนวคิดว่าการบริหารเป็นกระบวนการของหน้าที่ ซึ่งหน้าที่สำคัญในการบริหารองค์กรทั่วไป คือ การวางแผน การจัดองค์การ การนำและการควบคุม 1) การวางแผน (Planning) เกี่ยวข้องกับการกำหนดเป้าหมายระยะ จุดมุ่งหมาย และพัฒนาแผนแม่บทและยุทธศาสตร์ในการนำไปปฏิบัติ 2) การจัดองค์การ (Organizing) เกี่ยวข้องกับการจัดคน เงิน และทรัพยากรทางกายภาพมารวมกันในวิธีอย่างดีที่สุด เพื่อทำงานให้บรรลุเป้าหมาย 3) การควบคุม (Controlling) เกี่ยวกับหน้าที่การประเมินผลผู้บริหาร การทบทวน การออกกฎระเบียบ การควบคุมพนักงาน การให้ข้อมูลย้อนกลับ และดูแลมาตรฐานของการบรรลุเป้าหมาย และการรับผิดชอบในการทะนุบำรุงภายในรวมทั้งการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม 4) การนำ (Leading) เกี่ยวข้องกับการนำทางการนิเทศติดตาม ผู้ใต้บังคับบัญชา เมื่อนำแผนขององค์กรไปปฏิบัติ ผู้ปฏิบัติจะต้องมีการจูงใจ มีการกำหนดความคาดหวังและรักษาช่วงการติดต่อสื่อสารให้คงไว้²⁸ ปลว้ชรรุจิจกาล กล่าว ว่า หน้าที่ของการบริหาร/กระบวนการบริหาร ประกอบด้วย 5 อย่างด้วยกัน คือ 1) การวางแผน เป็นขั้นตอนในการกำหนดวัตถุประสงค์และพิจารณาถึงวิธีการที่ควรปฏิบัติเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้น ดังนั้นผู้บริหารจึงต้องตัดสินใจว่าองค์กรมีวัตถุประสงค์อะไรในอนาคต และจะต้องดำเนินการอย่างไร ประกอบด้วย การดำเนินการตรวจสอบตัวเองเพื่อกำหนดสถานการณ์ในปัจจุบันขององค์กร การสำรวจสภาพแวดล้อม การกำหนดวัตถุประสงค์ การพยากรณ์สถานการณ์ในอนาคต การกำหนดแนวทางปฏิบัติงานและความจำเป็นในการใช้ทรัพยากร การประเมินแนวทางปฏิบัติงานที่วางไว้ การทบทวนและปรับเปลี่ยนเมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลง และผลลัพธ์ของการควบคุมไม่เป็นไปตามที่กำหนด การติดต่อสื่อสารในกระบวนการของการวางแผนเป็นไปอย่างทั่วถึง 2) การจัดองค์การ เป็นขั้นตอนในการจัดบุคคล และทรัพยากรที่ใช้ในการทำงานนั้น หรือเป็นการจัดแบ่งงานและจัดสรรทรัพยากร สำหรับงาน

²⁷วิภาพร นิธิปรีชานนท์, “แนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน” (วิทยานิพนธ์ดุขุฎิบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2554), 32.

²⁸Gulick and Urwick, Koonts and O'Donnell และ Sears อ้างถึงใน สุนทร โคตรบรรเทา, **หลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา**, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพฯ: บริษัท ส.เอเชียเพรส (1989) จำกัด, 2554), 6.

เหล่านั้่นสำเร็จ การจัดองค์กรประกอบด้วย การระบุและอธิบายงานที่จะถูกนำไปดำเนินการ การกระจายงานออกเป็นหน้าที่ การรวมหน้าที่ต่าง ๆ เข้าเป็นตำแหน่งงาน การอธิบายสิ่งที่จำเป็นหรือความต้องการของตำแหน่งงาน การรวมตำแหน่งงานต่าง ๆ เป็นหน่วยงานที่มีความสัมพันธ์กันอย่างเหมาะสม การมอบหมายงาน ความรับผิดชอบและอำนาจหน้าที่ การทบทวนและปรับโครงสร้างขององค์กรเมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลง และผลลัพธ์ของการควบคุมไม่เป็นไปตามที่กำหนด การติดต่อสื่อสารในกระบวนการของการจัดองค์กรเป็นไปอย่างทั่วถึง 3) การจัดคนเข้าทำงาน เป็นขั้นตอนในการคัดเลือก และจ้างบุคคลเข้าทำงาน รวมถึงการเลื่อนชั้น การโยกย้าย การสรรหา และการวางแผนกำลังคน การจัดคนเข้าทำงานประกอบด้วย การกำหนดความจำเป็นของทรัพยากรบุคคล การสรรหาผู้ปฏิบัติงานที่มีศักยภาพ การคัดเลือกบุคคลที่สรรหามา การฝึกอบรมและพัฒนาบุคคล การประเมินการปฏิบัติงาน การโยกย้าย การเลื่อนตำแหน่ง การลดตำแหน่ง การพ้นจากงาน การทบทวนและการปรับคุณภาพและปริมาณของทรัพยากรบุคคล เมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลงและผลลัพธ์ของการควบคุมไม่เป็นไปตามที่กำหนด 4) การนำเป็นขั้นตอนในการกระตุ้นเพื่อให้เกิดความกระตือรือร้นและ ชักนำความพยายามของพนักงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับการใช้ความพยายามของผู้บริหารที่จะกระตุ้นให้บุคลากรมีศักยภาพในการทำงานสูง การนำจะช่วยให้งานบรรลุผลสำเร็จ เสริมสร้างขวัญและกำลังใจพนักงาน การนำประกอบด้วย การติดต่อสื่อสารและอธิบายวัตถุประสงค์ให้แก่พนักงานให้ทราบ การมอบหมายมาตรฐานของการปฏิบัติงานต่าง ๆ การให้คำแนะนำและคำปรึกษาแก่พนักงานให้สอดคล้องกับมาตรฐานของการปฏิบัติงาน การให้รางวัลแก่พนักงานบนพื้นฐานของผลการปฏิบัติงาน การยกย่องสรรเสริญและการตำหนิติเตียนอย่างยุติธรรมและถูกต้องเหมาะสม การจัดหาสภาพแวดล้อมมากระตุ้นการจูงใจ โดยการสื่อสารเพื่อสำรวจความต้องการและสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง การทบทวนและปรับวิธีการของภาวะผู้นำ เมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลงและผลลัพธ์ของการควบคุมไม่เป็นไปตามที่กำหนด การติดต่อสื่อสารโดยทั่วทุกแห่งในกระบวนการของภาวะผู้นำ 5) การควบคุม เป็นการติดตามผลการดำเนินงานและแก้ไขปรับปรุงในสิ่งที่จำเป็นหรือเป็นขั้นตอนของการวัดผลการทำงานและดำเนินการแก้ไขเพื่อให้บรรลุผลที่ต้องการ การควบคุมประกอบด้วย การกำหนดมาตรฐาน การเปรียบเทียบและติดตามผลการปฏิบัติงานกับมาตรฐาน การแก้ไขความบกพร่อง การทบทวนและปรับวิธีการควบคุมเมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลงและผลลัพธ์ของการควบคุมไม่เป็นไปตามที่กำหนด การติดต่อสื่อสารในกระบวนการ

การของการควบคุมเป็นไปอย่างทั่วถึง²⁹

3. ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ประกอบด้วย ความหมาย วัตถุประสงค์ เป้าหมาย การบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ การนิเทศติดตาม กำกับ ประเมินผล³⁰

4. มาตรฐานการจัดการศึกษาปฐมวัยประกอบด้วย 1) เกณฑ์การประเมินศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ³¹ 2) เกณฑ์การประเมิน สมศ. รอบสาม 3 ระดับปฐมวัย³² 3) การประเมินรางวัลคุณภาพแห่งชาติTQA(Thailand Quality Award)

5. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ประกอบด้วย 1) จุดหมาย 2) สารระการเรียนรู้ 3) ประสบการณ์สำคัญ 4) สารที่ควรรู้ 5) การจัดประสบการณ์ 6) การประเมินผลพัฒนาการ³³

สุทธนา ฮั่นเกียรติพงษ์ ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการที่เป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาล พบว่า 1. การบริหารจัดการที่เป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลเอกชน พบว่า การบริหารจัดการด้านผลผลิต มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนการบริหารจัดการด้านครูและบุคลากรอื่น ๆ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ด้านกระบวนการ การจัดการศึกษาหรือการเรียนการสอนและด้านการบริหารมีผลประเมินอยู่

²⁹ปลวัชร รุจิรกาล, “การพัฒนากระบวนการบริหารคุณภาพการศึกษาโรงเรียนกีฬา โดยใช้เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ” (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบายการจัดการ และความเป็นผู้นำทางการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554), 29.

³⁰สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, **แนวดำเนินงานศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ.** (กรุงเทพฯ, 2550), 3-35.

³¹สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, **คู่มือดำเนินการประเมินโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบเครือข่ายและโรงเรียนอนุบาลประจำเขตพื้นที่การศึกษา ปีการศึกษา 2557** (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด, 2557), 9-28.

³²สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), **คู่มือการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสาม (พ.ศ.2554-2558) ระดับการศึกษาปฐมวัย (2-5 ปี) ฉบับสถานศึกษา พ.ศ. 2554** (กรุงเทพฯ : บริษัท จุดทอง จำกัด, 2554), 14-75.

³³สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, **คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546** (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2547), 3-10.

ในระดับมาก 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการที่เป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลเอกชน พบว่ามีตัวแปรจำนวน 4 ตัวแปร ที่สามารถอธิบายความแปรปรวนของการบริหารจัดการที่เป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลเอกชนได้ร้อยละ 79.28 ดังนี้ 1) ปัจจัยด้านโรงเรียน 2) ปัจจัยด้านครูและบุคลากรอื่น ๆ 3) ปัจจัยด้านผู้บริหาร และ 4) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมภายนอก³⁴

อัญชลี ประกายเกียรติ ศึกษาเรื่อง การพัฒนาระบบการบริหารคุณภาพภายในสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยใช้เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศของบัลติริกเป็นฐาน พบว่า 1. สภาพปัจจุบันของการบริหารคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมในโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล เมื่อเทียบเคียงกับข้อกำหนดเกณฑ์คุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศของบัลติริก มีระดับการปฏิบัติตามองค์ประกอบคุณภาพรายองค์ประกอบอยู่ในระดับมากในทุกองค์ประกอบเรียงลำดับ ดังนี้ 1) การนำองค์กร 2) การวางแผนเชิงกลยุทธ์ 3) การมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 4) การจัดการกระบวนการ 5) การมุ่งเน้นครูและบุคลากร 6) การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ 7) ผลลัพธ์³⁵

นิจวรรณวีรวัฒน์โนดม ศึกษาเรื่อง รูปแบบและกลยุทธ์การบริหารเพื่อความ เป็นเลิศตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพการศึกษาสำหรับวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข พบว่า รูปแบบการบริหาร ประกอบด้วย 1) หลักการและเหตุผลที่บริหารเพื่อความ เป็นเลิศ ตอบสนองความต้องการของชุมชน 2) วิสัยทัศน์ที่มุ่งมั่นเป็นสถาบันการศึกษาทางการพยาบาลชั้นนำของประเทศ มุ่งพัฒนาความ เป็นเลิศในการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ 3) พันธกิจตามพันธกิจอุดมศึกษา อัตลักษณ์และทิศทางองค์กร 4) วัตถุประสงค์เพื่อบริหารจัดการให้มีความ เป็นเลิศตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพการศึกษา ครอบคลุมพันธกิจอุดมศึกษา ตามอัตลักษณ์และทิศทางองค์กร และ 5) กระบวนการจัดการ ประกอบด้วย การวางแผน ที่มุ่งเน้นการจัดทำแผนกลยุทธ์ การจัดองค์กร ที่มีการบริหารอย่าง

³⁴ สุทธนา ยันเกียรติพงษ์, “การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการที่เป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลเอกชน” (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552), บทคัดย่อ.

³⁵ อัญชลี ประกายเกียรติ, “การพัฒนาระบบการบริหารคุณภาพภายในสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยใช้เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศของบัลติริกเป็นฐาน” (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553), บทคัดย่อ.

มีส่วนร่วม การนำ ที่มุ่งเน้นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ และคำนึงถึงแรงจูงใจของบุคลากรและการควบคุม ที่มุ่งเน้นบริหารด้วยความโปร่งใสและมีการควบคุมคุณภาพ³⁶

ราตรี ศรีไพรวรรณ ศึกษาเรื่อง การพัฒนากลยุทธ์การบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนมาตรฐานสากลระดับประถมศึกษา พบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนมาตรฐานสากลระดับประถมศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการนำองค์การ ด้านผลลัพธ์ ด้านการวางแผนกลยุทธ์ ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียน/ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและด้านการจัดกระบวนการ การวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้และด้านการมุ่งเน้นผู้ปฏิบัติงาน ส่วนสภาพที่พึงประสงค์พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้านเรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการนำองค์การเท่ากับด้านผลลัพธ์ รองลงมา เป็นด้านการจัดกระบวนการ ด้านการมุ่งเน้นผู้ปฏิบัติงาน ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียน/ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ด้านการวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ ตามลำดับ กลยุทธ์การพัฒนาการบริหารสู่ความเป็นเลิศ มี 3 กลยุทธ์หลัก คือ 1) กลยุทธ์ผูกใจผู้ปฏิบัติงาน 2) กลยุทธ์ปรับปรุงการบริหารผลการดำเนินงาน 3) กลยุทธ์ปรับปรุงระบบและกระบวนการ³⁷

มุกดา เลขะวิวัฒน์ ศึกษาเรื่อง การพัฒนาระบบองค์การเพื่อความเป็นเลิศของโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ระบบองค์การเพื่อความเป็นเลิศของโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีค่านำหนักตัวแปรสูงสุดจากตัวแปรด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร รองลงมาคือ ตัวแปรด้านการจัดการเรียนรู้ และสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ ซึ่งระบบองค์การ ประกอบด้วย 3 ส่วนดังนี้ 1. ปัจจัยป้อน ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำ ประกอบด้วย คุณลักษณะผู้นำ ทักษะการบริหาร ความมีคุณธรรมจริยธรรมและเป็นแบบอย่างที่ดี พฤติกรรมผู้นำ ด้านบุคลากรครูและบุคลากรทางการศึกษา ประกอบด้วยความรู้/ประสบการณ์วิชาชีพ คุณลักษณะครู แรงจูงใจ ระบบบริหารการศึกษาของ อปท.และอาคารสถานที่ 2. กระบวนการแปรรูป ประกอบไปด้วย ความสามารถในการนำนโยบายไปสู่การ

³⁶นิจวรรณ วีรวัฒน์โนดม, “รูปแบบและกลยุทธ์การบริหารเพื่อความเป็นเลิศตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพการศึกษาสำหรับวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข” (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553), บทคัดย่อ.

³⁷ราตรี ศรีไพรวรรณ, “การพัฒนากลยุทธ์การบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนมาตรฐานสากลระดับประถมศึกษา” (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555), บทคัดย่อ.

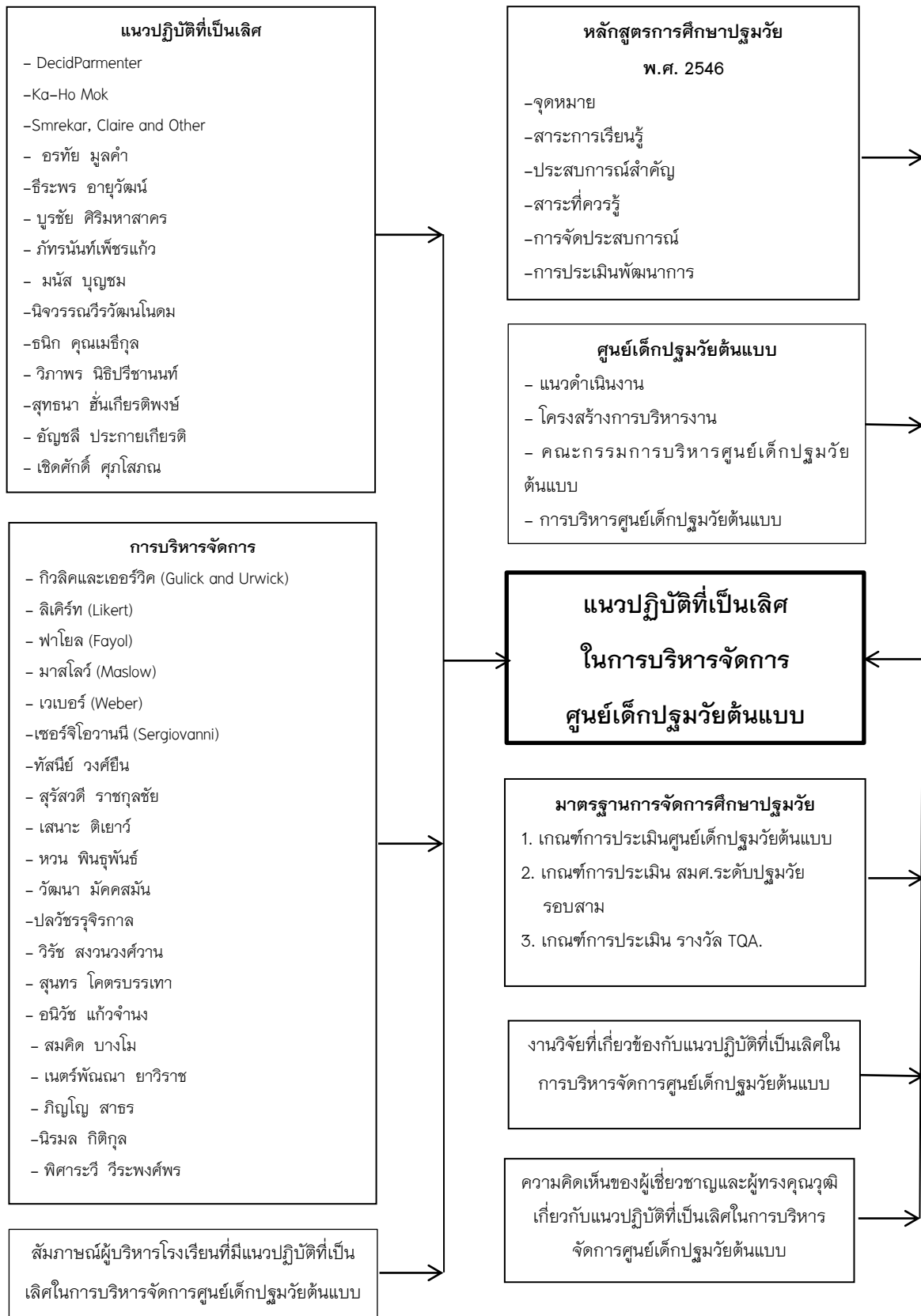
ปฏิบัติ การใช้ทักษะความสามารถด้านการบริหารและการปฏิบัติ การบริหารทรัพยากรบุคคล
งบประมาณและดำเนินงานตามระบบบริหารขององค์กร การติดต่อสื่อสาร การบริหารการ
เปลี่ยนแปลง การดำเนินงานตามระบบบริหารการศึกษา การใช้แหล่งเรียนรู้ การใช้อาคาร
สถานที่ การใช้แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา การมีส่วนร่วมของชุมชน องค์กรเอกชน องค์กร
ทางศาสนา สถาบันทางการศึกษาอื่น ๆ การมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากร ความร่วมมือ
ของเครือข่ายความร่วมมือของผู้ปกครองและชุมชน 3) ผลผลิต ได้แก่ ความพึงพอใจในการ
ปฏิบัติงานของครู คุณภาพการปฏิบัติงานของครู ความเจริญงอกงามและมีคุณธรรม
จริยธรรมของนักเรียน ความสามารถในการคิดเป็น และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน³⁸

เชิดศักดิ์ ศุภโสภณ ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงสู่
ความเป็นเลิศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐ พบว่า 1) สภาพการบริหารการเปลี่ยนแปลง
ของสถานศึกษา มีการกำหนดทิศทางการบริหารงานโดยคำนึงถึงความต้องการ/จำเป็น มีการ
วิเคราะห์งานหลักที่สำคัญและจำเป็นของสถานศึกษา มีการจัดทำแผนงบประมาณที่สอดคล้อง
กับนโยบายของโรงเรียน มีการแปลงยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติ โดยจัดทำแผนประจำปี การ
ขับเคลื่อนกระบวนการบริหารเป็นแบบล่างขึ้นบน มีโครงการสนับสนุนให้บุคลากรสามารถ
ประเมินผล และนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม 2) ปัญหาการบริหารการ
เปลี่ยนแปลงของสถานศึกษา คือ การกำหนดนโยบายไม่ได้สะท้อนปัญหาที่แท้จริงของ
สถานศึกษา 3) รูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ของรัฐที่ควรจะเป็น คือ รูปแบบบูรณาการ 4 มุมมอง ประกอบด้วย มุมมองจากบนลงล่าง มุม
มองจากล่างขึ้นบน มุมมองจากภายนอกสู่ภายใน และมุมมองจากภายนอกสู่ภายนอก ปัจจัย
การเปลี่ยนแปลงสู่ความสำเร็จ ส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับสมรรถนะส่วนบุคคลของผู้บริหาร
สถานศึกษาและปัจจัยที่ช่วยส่งเสริม ได้แก่ การบริหารทรัพยากร การมีส่วนร่วมของบุคลากร
เครือข่ายภายนอก การจัดการปัญหา การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม
ความเป็นสถาบันและการเปลี่ยนแปลงองค์กร³⁹

³⁸ มุกดา เลชะวิวัฒน์, “การพัฒนาระบบองค์การเพื่อความเป็นเลิศของโรงเรียน สังกัด
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555), บทคัดย่อ.

³⁹ เชิดศักดิ์ ศุภโสภณ, “การพัฒนารูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเลิศ
ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐ” (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553), บทคัดย่อ.

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้นำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิทางด้าน
แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ตลอดจนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ
การบริหารสถานศึกษา มาศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ด้วย ทฤษฎีดังกล่าว สามารถกำหนดเป็น
กรอบแนวคิดที่ใช้เป็นแนวทางในการศึกษาครั้งนี้ โดยเขียนเป็นแผนภูมิดังปรากฏในแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิด แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

นิยามศัพท์เฉพาะ

แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ หมายถึง วิธีการทำงานที่ดีที่สุดในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ให้มีคุณภาพควรแก่การยกย่อง สามารถเป็นแบบอย่างให้กับผู้อื่นนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จและบรรลุจุดมุ่งหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและสร้างความยั่งยืนให้แก่องค์กรจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

การบริหารจัดการศึกษาระดับปฐมวัย หมายถึง การดำเนินการในการจัดการศึกษาที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อการพัฒนาการในเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี สามารถพัฒนาเด็กปฐมวัยให้เป็นผู้ที่มีพัฒนาการทุกด้านอย่างสมดุลเต็มตามศักยภาพของเด็กแต่ละคน

ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาปฐมวัยได้อย่างมีคุณภาพ มุ่งสนับสนุนเด็กทุกประเภท และเน้นการพัฒนาเด็กโดยองค์รวม รวมทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้และศูนย์ประสานงานให้บริการทางวิชาการเป็นแหล่งศึกษา วิจัย ทดลองและพัฒนาการศึกษาปฐมวัย ให้เป็นที่ยอมรับของชุมชนและสังคม

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ” ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ทราบองค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ และ 2) ทราบผลการยืนยันองค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรม ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาประมวลสาระในการนำเสนอตั้งรายละเอียดต่อไปนี้

แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ

ความหมาย

พาร์เมเตอร์ (Parmenter) กล่าวว่า การปฏิบัติที่เป็นเลิศสำหรับองค์กรหนึ่ง ๆ อาจจะไม่เหมาะสมกับองค์กรอื่นก็ได้ แม้ว่าจะอยู่ในสาขาเดียวกันก็ตาม การปฏิบัติที่เป็นเลิศคือ การปฏิบัติให้ดียิ่งขึ้นกว่าแนวทางการปฏิบัติเดิมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่มีคุณภาพ คือ การบริการลูกค้า ความยืดหยุ่น ระยะเวลาอันเหมาะสม นวัตกรรม ต้นทุนและความสามารถทางการแข่งขัน⁴⁰ ส่วนพจนานุกรม Webster ให้ความหมายว่า ความเป็นเลิศ (excellence) หมายถึง สิ่งที่ดีที่สุด สมบูรณ์ที่สุดหรือการกระทำที่ประกอบด้วยคุณภาพที่สูงสุดจนเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป⁴¹ มหาวิทยาลัยพรินซ์ตัน (Princeton University) ให้ความหมายความเป็นเลิศ หมายถึง คุณภาพที่สูงมากด้วยกระบวนการที่ดีเยี่ยม หรือบางสิ่งบางคนที่ดีเยี่ยม ยอดเยี่ยม เต็ม อยู่ในระดับที่หนึ่ง มีประสิทธิภาพระดับสูง ความรวดเร็วในความก้าวหน้า

---

⁴⁰ Parmenter อ้างถึงใน กระทรวงศึกษาธิการ, **Best Practices แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ** สำหรับการพัฒนาระบบเครือข่ายและการมีส่วนร่วมของโรงเรียนตีประจำอำเภอ (โรงเรียนในฝัน) (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2554), 32.

⁴¹ Webster, Noah, **Webster's New International Dictionary of the English Language**, 2 ed. (U.S.A.: G.& C. Merriam, 1983), 54.

ของกระบวนการ⁴² อรรถัย มูลคำ กล่าวว่ Best Practice คือ วิธีการปฏิบัติที่ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ หรือการปฏิบัติที่ทำให้องค์กรมุ่งสู่ความเป็นเลิศ โดยมีคุณลักษณะที่สำคัญคือ มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศอย่างเห็นได้ชัด มีส่วนสำคัญที่ทำให้ผลการดำเนินงานเป็นเลิศ ได้รับการยอมรับจากบุคคลหรือองค์กรที่เชื่อถือ ได้รับการยอมรับจากลูกค้าและผู้ส่งมอบเป็นจำนวนมาก สามารถทำซ้ำได้ แสดงผลลัพธ์เชิงปริมาณที่เป็นที่ยอมรับหรือวัดผลได้⁴³ ธีระพร อายุวัฒน์ให้ความหมาย การปฏิบัติที่เป็นเลิศ ว่าหมายถึง วิธีการหรือแนวทางปฏิบัติสำหรับทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้สำเร็จและเป็นแนวทางที่ดีที่สุด ซึ่งเป็นผลมาจากการนำความรู้ไปปฏิบัติจริงแล้วสรุปความรู้และประสบการณ์นั้น ๆ⁴⁴ ส่วนบุรชัย ศิริมหาสาคร ระบุว่า Best Practice คือ การทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จซึ่งเป็นผลมาจากการนำความรู้ไปปฏิบัติจริง แล้วสรุปความรู้และประสบการณ์นั้น เป็นแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดของตนเอง หรือเป็นแนวทาง วิธีการปฏิบัติในเรื่องต่าง ๆ ที่นำองค์กรไปสู่ความสำเร็จและบรรลุจุดมุ่งหมายได้ อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล⁴⁵ ภัทรนันท์ เพ็ชรแก้ว กล่าวว่ การปฏิบัติที่เป็นเลิศ คือ แนวทางปฏิบัติที่ดีกว่าหรือดีที่สุด เป็นองค์ความรู้ที่ถูกพัฒนาขึ้นมาจากแนวทางปฏิบัติเดิม สามารถแก้ปัญหาที่เคยประสบมาให้เกิดผลสำเร็จและสามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นแบบอย่างในสถานการณ์เดียวกันได้⁴⁶ มนัส บุญชมกล่าวว่ความเป็นเลิศ หมายถึง สถานะลักษณะสภาพยอดเยี่ยม มี

---

⁴² Princeton University, **Wordnet 1.7.1 Copyright 2001** (Princeton: Princeton University, 2001), 67.

⁴³ อรรถัย มูลคำ, **Best Practices แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ การพัฒนาระบบเครือข่ายและการมีส่วนร่วมของโรงเรียนตีประจำอำเภอ (โรงเรียนในฝัน)** (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ครูสภาสาดพร้าว, 2554), 45.

⁴⁴ ธีระพร อายุวัฒน์, “แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก” (วิทยานิพนธ์ดุขฎีมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2552), 27.

⁴⁵ บุรชัย ศิริมหาสาคร, “การจัดการความรู้สู่องค์กรอัจฉริยะ Best Practice,” **วารสารข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา**, (2548): 6.

⁴⁶ ภัทรนันท์ เพ็ชรแก้ว, **การพัฒนากการปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงพยาบาลเชียงใหม่ราม**, (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2552), 16.

คุณภาพสูงควรแก่การยกย่อง และสามารถเป็นแบบอย่างให้กับผู้อื่นได้⁴⁷ นิจวรรณ วีรวัฒน์โนดม กล่าวว่า ความเป็นเลิศ หมายถึง สถานะ ลักษณะ หรือสภาพที่ดีมาก ยอดเยี่ยม มีคุณภาพสูง ดีที่สุด สมบูรณ์ที่สุด มีความเด่นชัดและมีประสิทธิภาพสูง⁴⁸ ธนิก คุณเมธิกุล กล่าวว่า ความเป็นเลิศ หมายถึง สถานะ ลักษณะ หรือสภาพที่ยอดเยี่ยม มีคุณภาพสูงควรค่าแก่การยกย่อง และสามารถเป็นแบบอย่างให้กับผู้อื่นได้⁴⁹ วิภาพร นิธิปรีชานนท์ กล่าวว่า แนวปฏิบัติที่ดีเป็นวิธีการทำงานที่ดีที่สุดในแต่ละเรื่อง ที่ได้มีการลองผิดลองถูก เรียนรู้และสั่งสมประสบการณ์ต่าง ๆ ในการปฏิบัติของคนภายในองค์กรเป็นเวลานานจนแน่ใจว่าเป็นวิธีการที่ดีที่สุด และสร้างความยั่งยืนให้แก่องค์กร ซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้ทุกหน่วยงาน ทั้งจากผู้นำ ผู้ร่วมงาน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย⁵⁰

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การปฏิบัติที่เป็นเลิศ เป็นวิธีการทำงานที่ดีที่สุดในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ให้มีคุณภาพควรแก่การยกย่อง สามารถเป็นแบบอย่างให้กับผู้อื่น นำองค์กรไปสู่ความสำเร็จและบรรลุจุดมุ่งหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและสร้างความยั่งยืนให้แก่องค์กรจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

---

⁴⁷ มนัส บุญชม, “การพัฒนาระบบบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่วิชาสามัญ” (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555), 61.

⁴⁸ นิจวรรณ วีรวัฒน์โนดม, “รูปแบบและกลยุทธ์การบริหารเพื่อความเป็นเลิศตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพการศึกษาสำหรับวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข” (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553), 105.

⁴⁹ ธนิก คุณเมธิกุล, “การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพการบริหารการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศของสถานศึกษาเอกชน” (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552), 15.

⁵⁰ วิภาพร นิธิปรีชานนท์, “แนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน” (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2554), 32.

ความเป็นมาของการปฏิบัติที่เป็นเลิศ

การปฏิบัติที่เป็นเลิศ เริ่มต้นจาก วงการแพทย์ ที่พิจารณาถึงวิธีการปฏิบัติงานที่ดี และมีการแลกเปลี่ยนวิธีการปฏิบัติดังกล่าวระหว่างหน่วยงาน ผลสุดท้าย คือ การนำไปใช้จนเป็นมาตรฐาน สมาคมวิชาชีพแพทย์ในสหรัฐอเมริกา ได้มีการปรับปรุงคุณภาพในการดูแลผู้ป่วย โดยการปรับปรุงคุณภาพเครื่องมือ โปรแกรมการดูแลสุขภาพ ซึ่งต้องอาศัยการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ มีการแจกรางวัล Best Practice เพื่อเสริมแรงในการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพงาน โดยผลงานที่ได้รับรางวัลจะถูกตีพิมพ์ในวารสาร Best Practice และเว็บไซต์ของสมาคม

ต่อมา หน่วยงานในภาคธุรกิจได้นำ Best Practice ไปใช้เป็นรางวัลหรือสิ่งจูงใจให้กับองค์กร เพื่อกระตุ้นให้ทุกฝ่ายเกิดการสร้างสรรค์ผลงาน และวิธีการปฏิบัติงานที่ดี สร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า อันนำมาสู่การสร้างผลกำไรให้บริษัทหรือองค์กร ผลตอบแทนสำหรับฝ่ายหรือแผนกที่จะได้รับรางวัลนั้น ในระยะแรก รางวัลที่มอบให้ มักเป็น ถ้วยรางวัล และเงินสด ต่อมา มีการเปลี่ยนรูปแบบการให้รางวัล เพื่อให้การปฏิบัตินั้นเกิดความยั่งยืน จึงมักให้รางวัลในลักษณะที่เป็นนามธรรม เช่น การยืดหยุ่นในการทำงาน ผ่อนคลายกฎระเบียบ ให้โอกาสบุคลากรระดับล่างเข้าถึงผู้บริหารได้อย่างไม่เป็นทางการ⁵¹

ความสำคัญของการปฏิบัติที่เป็นเลิศ

จากหลักการที่ว่า “ถ้าได้นำความรู้ไปใช้ ความรู้นั้นก็ยิ่งเพิ่มคุณค่า เพราะทำให้เกิดการต่อยอดความรู้ให้แตกแขนงออกไปอย่างกว้างขวาง” ดังนั้นเป้าหมายของการปฏิบัติที่เป็นเลิศก็เพื่อให้องค์กรและคนในองค์กรมีแนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศซึ่งการจัดการที่เป็นเลิศสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้หลายกรณี ดังนี้ 1) Best Practice กับการจัดการความรู้ การจัดการความรู้จะบรรลุเป้าหมายได้ 1) ต้องทำ Best Practice ให้ปรากฏให้ชัดเจน เช่น เอกสารรายงานคู่มือการปฏิบัติงาน เพื่อให้ผู้อื่นได้นำไปใช้พัฒนางานแบบต่อยอดความรู้ และสามารถจัดเก็บ Best Practice นั้นไว้ในคลังความรู้ขององค์กรไม่ให้ความรู้นั้นหายไปกับบุคคลเมื่อบุคคลนั้น ๆ ออกจากองค์กรไปแล้ว 2) Best Practice กับองค์กรแห่งการเรียนรู้ การจัดเก็บความรู้เป็นเรื่องสำคัญที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ และประยุกต์ใช้ความรู้ รวมทั้งแปลความรู้ของคนไปเป็นความรู้ขององค์กร การที่จะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ นั้น จะต้อง มีทักษะ 5

⁵¹ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ชุดเครื่องมือการเรียนรู้ด้วยตนเองด้านการบริหาร การศึกษา การปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553), 16.

ด้าน ได้แก่ การแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ การทดลองศึกษาหาแนวทางใหม่ ๆ การเรียนรู้จากประสบการณ์ในอดีต การเรียนรู้จากวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศของคนอื่น และการถ่ายทอดความรู้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพทั่วทั้งองค์กร จะเห็นได้ว่า Best Practice เป็นสิ่งสำคัญเพราะเป็น 1 ใน 5 ของทักษะในองค์กรแห่งการเรียนรู้ 3) Best Practice กับการฝึกอบรมผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักสูตรการฝึกอบรมพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาของสถาบันพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา กำหนดให้ผู้เข้ารับการอบรมต้องฝึกปฏิบัติงานในสถานศึกษาต้นแบบเพื่อศึกษา Best Practice ของสถานศึกษานั้น ๆ ว่ามีวิธีการบริหารงานอย่างไร จึงจะประสบความสำเร็จแล้วจัดทำเป็นเอกสารนำเสนอทำให้ได้แนวทางปฏิบัติที่นำมาใช้ในการบริหารโรงเรียนของตน ซึ่งในการคัดเลือกผู้บริหารการศึกษาของประเทศนิวซีแลนด์นั้น พบว่า ในการคัดเลือกนั้นจะให้ผู้เข้ารับการคัดเลือกนำเสนอ Best Practice ด้านบริหารของตนเองให้คณะกรรมการใช้ประกอบการพิจารณาว่า มีคุณสมบัติเหมาะสมหรือไม่ 4) Best Practice เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของไทย การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ควรจะเริ่มต้นจากการค้นคว้า รวบรวม Best Practice ด้านการบริหารการศึกษาด้านการเรียนการสอน จากเอกสารและตัวบุคคลต่าง ๆ ที่มีความเชี่ยวชาญ แล้วถ่ายทอดความรู้เหล่านั้นสู่ครูคนอื่น ๆ เพื่อเป็นเครือข่ายแตกสาขาออกไป โดยใช้ฐานความรู้และประสบการณ์ของครูที่ประสบความสำเร็จด้านการบริหารและการเรียนการสอนเป็นแรงขับเคลื่อนในการพัฒนาครูให้ขยายออกไปกว้างขวาง นอกจากนี้ แคนเทอร์ (Kanter) กล่าวว่า การนำ Best Practice ไปใช้ในองค์กรทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ เพราะ 1) บุคลากรมีมาตรฐานการปฏิบัติงานระดับสูงได้ด้วยตนเอง 2) บุคลากรมีความรู้และความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานจนค้นพบมาตรฐานการปฏิบัติระดับสูงได้ด้วยตนเอง 3) พันธกิจสำเร็จลุล่วงได้เพราะการใช้จ่ายงบประมาณมีประสิทธิภาพ 4) เป็นการเพิ่มทักษะในการปฏิบัติงานในหน้าที่ 5) เป็นฐานสำหรับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของบุคลากร 6) การมีเครือข่ายสำหรับแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 7) การทำงานจะดำเนินการเป็นไปอย่างอัตโนมัติ 8) เป็นการทบทวนการปฏิบัติงานที่ผ่านมาของบุคลากรด้วยตนเอง 9) มาตรฐานการปฏิบัติงานสูงขึ้นและเป็นการค้นพบสิ่งที่ดีที่สุดในการปฏิบัติงานด้วยตนเอง 10) ช่วยให้บุคลากรในองค์กรมีมาตรฐานการปฏิบัติงานที่ดีและสูงขึ้นส่งผลให้องค์กรมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล 11) บุคลากรมีแนวคิดสร้างสรรค์และมีการคิดอย่างเป็นระบบในการเรียนรู้สำหรับการนำไปปฏิบัติงาน⁵²

⁵² Kanter Rosabeth Moss, Introduction : Getting the Best from Best Practices

แนวคิดเบื้องต้นของระบบการบริหารที่มุ่งเน้นความเป็นเลิศ

ศาสตร์การบริหารมีวิวัฒนาการอย่างต่อเนื่องแต่ละยุคต่างก็มีจุดเน้นที่แตกต่างกัน เช่น ในยุคที่ศตวรรษดั้งเดิมประมาณปี ค.ศ.1890 ให้ความสำคัญกับความมีประสิทธิภาพในการทำงานและการควบคุมมาก แต่ละเลยความสำคัญของมนุษย์ในยุคที่ศตวรรษเชิงพฤติกรรมซึ่งเริ่มเมื่อประมาณปี ค.ศ.1910 เป็นต้นมา การบริหารให้ความสำคัญกับมนุษย์มากขึ้น โดยมีความเชื่อว่าองค์กรที่มีประสิทธิภาพนั้นผู้บริหารจะต้องเข้าใจและให้ความสนใจกับการเสริมสร้างปัจจัยจูงใจที่จะมีผลต่อพฤติกรรมการทำงานของมนุษย์ในองค์กรส่วนในยุคที่ศตวรรษเชิงปริมาณซึ่งเริ่มเมื่อประมาณ ปี ค.ศ.1940 เป็นต้นมา ให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบฐานข้อมูลมีการใช้ตัวแบบทางคณิตศาสตร์ วิธีการเชิงสถิติและการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อประกอบการตัดสินใจมากขึ้น⁵³ ในปลายทศวรรษ 1970 มีการพัฒนาทฤษฎีใหม่ๆ ที่มีความหลากหลายมากขึ้น ศาสตร์ทางการบริหารได้รับอิทธิพลจากหลายสาขาผสมผสานกันในลักษณะสหวิทยาการ และยังมีการนำทฤษฎีต่าง ๆ มาบูรณาการเข้าด้วยกัน เพื่อให้สามารถประยุกต์ใช้ได้กับองค์กรมากขึ้นในช่วงทศวรรษที่ 20 ผู้บริหารส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการจัดการในลักษณะที่เป็นสูตรสำเร็จที่สามารถประยุกต์ใช้ได้ทั่วไป ปัจจุบันการบริหารองค์กรที่ได้รับการยอมรับว่ามีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับกันมากที่สุดคือการบริหารคุณภาพแบบทั่วทั้งองค์กร (Total Quality Management : TQM) แนวคิดนี้มีวิวัฒนาการมาจากการผลิตทางด้านอุตสาหกรรมที่ว่า การผลิตต้องมีคุณภาพซึ่งต้องมีการตรวจสอบผลผลิต ต่อมาแนวคิดในการควบคุมคุณภาพซึ่งเน้นที่กระบวนการผลิต โดยการตรวจหาข้อผิดพลาดในการทำงานเพื่อหาทางแก้ไข แนวคิดต่อมาเปลี่ยนเป็นการผลิตสินค้าให้มีคุณภาพตามความต้องการของลูกค้าเพื่อให้ได้มาตรฐานเป็นที่พอใจ จึงเกิดระบบประกันคุณภาพขึ้น ระบบนี้เน้นการป้องกันการเกิดข้อผิดพลาด เพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิต สำหรับแนวคิดด้านคุณภาพในปัจจุบันคือการผลิตสินค้าให้ได้ตรงตามความต้องการของลูกค้า ซึ่งต้องเกิดจากการบริหารที่มีคุณภาพในทุก ๆ ด้าน⁵⁴

⁵³ วิโรจน์ สารรัตนะ และคณะ, ผู้บริหารใหม่ในโรงเรียนประถมศึกษาและโรงเรียนมัธยมศึกษา: ผลการวิจัยเพื่อการวิพากษ์ (กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ, 2545).

⁵⁴ สุภัทญา โสวัญกุล, การวิเคราะห์ระบบเพื่อการบริหารสถาบันอุดมศึกษา (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547), 32.

รูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มุ่งเน้นความเป็นเลิศ

คา โฮ มอค (Ka-ho Mok) ได้ศึกษาเรื่อง “Decentralization and marketization of education in Singapore : A case study of the schoolexcellence model” โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อตรวจสอบและศึกษาถึงปรัชญาและหลักการของรูปแบบความเป็นเลิศของสถานศึกษาในประเทศสิงคโปร์ เนื่องจากรัฐบาลสิงคโปร์เปิดโอกาสให้สถานศึกษาได้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่โดยการนำเสนอนโยบายการกระจายอำนาจ เพราะหวังว่าสถานศึกษาในแต่ละโรงเรียนมีความสามารถและยืดหยุ่นที่จะพัฒนาจุดแข็งของตนเองและเหมาะสมกับสภาพของแต่ละสถานศึกษาเป็นอย่างดี แนวทางหนึ่งที่รัฐบาลจะช่วยสนับสนุนให้การศึกษาที่มีคุณภาพ คือ การนำเสนอรูปแบบความเป็นเลิศสำหรับสถานศึกษา (School Excellence Model : SEM) เพื่อให้สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและประเมินตนเอง SEM ประกอบด้วยสองกลุ่มใหญ่ด้วยกัน คือ กลุ่มสนับสนุนและกลุ่มผลลัพธ์ โดยที่กลุ่มสนับสนุนเป็นกลุ่มที่ให้ความสนใจว่าผลลัพธ์จะเกิดขึ้นได้อย่างไร ในขณะที่กลุ่มผลลัพธ์เป็นผลที่สถานศึกษาได้รับ กลุ่มสนับสนุนมุ่งว่าผู้นำของสถานศึกษาใช้ภาวะผู้นำอย่างไรในการกำหนดคุณค่าและการมุ่งเน้นการเรียนรู้ของนักเรียนและผลการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศและความรับผิดชอบต่อสังคม รวมถึงการกำหนดแผนกลยุทธ์ของแต่ละสถานศึกษาโดยการตรวจสอบทิศทางที่ชัดเจนที่มุ่งเน้นผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การพัฒนาแผนปฏิบัติการเพื่อจะสนับสนุนทิศทางนั้น การนำแผนไปปฏิบัติและการติดตามผลการดำเนินงานเป็นระยะ นอกจากนี้ทีมงานจะต้องตรวจสอบโดยการบริหารบุคลากร เป็นการทบทวนว่าสถานศึกษามีวิธีการพัฒนาและใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ในการผลักดันให้บุคลากรทำงานอย่างเต็มศักยภาพเพื่อความเป็นเลิศของสถานศึกษา การที่สถานศึกษาใช้ทรัพยากรทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการสนับสนุนแผนกลยุทธ์และการปฏิบัติตามกระบวนการต่าง ๆ เพื่อที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของสถานศึกษากระบวนการมุ่งเน้นนักเรียน ผลลัพธ์การปฏิบัติการและการบริหารเป็นพื้นที่อีกกลุ่มหนึ่งในการตรวจสอบว่าการออกแบบของสถานศึกษา การปฏิบัติ การจัดการ และการปรับปรุงกระบวนการหลักในภาพรวมของการจัดการศึกษาและการทำงานส่งผลต่อการขยายความเป็นอยู่ที่ดีให้กับนักเรียน รวมทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลของสถานศึกษา นอกจากนี้ยังรวมถึงผลลัพธ์ทางด้านบุคลากร ที่แสดงถึงความสัมพันธ์ในการอบรมและพัฒนาขวัญและกำลังใจของบุคลากร ผลลัพธ์ทางด้านหุ้นส่วนและสังคม เช่น ผลสัมฤทธิ์ของสถานศึกษาตรงกับความต้องการของหุ้นส่วนและสังคมส่วนใหญ่สุดท้ายคือผลการปฏิบัติงานหลักของสถานศึกษาจะถูกตรวจสอบโดยการทบทวนว่าการพัฒนาโดยภาพรวมของนักเรียน

เป็นอย่างไรรีเกี่ยวกับผลผลิตทางการศึกษา⁵⁵

การบริหารงานเพื่อมุ่งสู่การปฏิบัติที่เป็นเลิศ

Best Practice เกิดขึ้นได้จากหลายปัจจัย ได้แก่ บุคคล เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ของตัวบุคคล ภาวะผู้นำของผู้บริหาร หรือเกิดจากการเรียนรู้ของผู้ปฏิบัติงาน เสนอแนะวิธีการต่อผู้บริหารหรือเกิดจากข้อเสนอแนะของผู้ปกครอง ชุมชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) กลุ่มปัญหาต่าง ๆ ปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการทั้งระบบ ทั้งปัจจัยนำเข้า กระบวนการและผลผลิตไม่ได้ตามเป้าหมาย ความกดดันจากผู้รับบริการ การขับเคลื่อนนโยบายของผู้บริหารระดับสูง ภาวะข้อจำกัดของทรัพยากรทางการบริหาร ภาวะวิกฤติทำให้มีการแสวงหาแนวทางกระบวนการ วิธีการที่ดีที่สุดเพื่อให้ได้ผลผลิตความสำเร็จสูงสุด แรงขับเคลื่อน การค้นหาวิธีการในการเพิ่มผลผลิต ผลกำไร การสร้างความพึงพอใจของผู้รับบริการ เสริมสร้างประสิทธิภาพขององค์การ กระบวนการกระตุ้นและรวบรวมความคิดจากบุคลากรของหน่วยงาน สามารถนำมาปรับใช้กับสถานศึกษาของท่านได้และจะนำมาสู่การปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารงานได้ในที่สุด

กระบวนการกระตุ้นและรวบรวมความคิดสู่ความเป็นเลิศ ประกอบไปด้วย 7 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 กระตุ้นและเปิดรับความคิด ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญกับทุกความคิด โดยผู้บริหารจะต้องแสดงให้บุคลากรในหน่วยงานรู้สึกถึงความตั้งใจจริงของหน่วยงานที่ต้องการรวบรวมความคิดที่มีค่าของทุกคน โดยทุกความคิดจะต้องได้รับการพิจารณาที่แสดงถึงการใส่ใจและเห็นความสำคัญ เช่น การสอบถามหรือพูดคุยเป็นรายบุคคล ทักษะในการฟังจึงเป็นทักษะจำเป็นของผู้บริหารที่จะต้องใช้ ต้องฟังอย่างตั้งใจและไม่ด่วนสรุป เปิดโอกาสให้บุคลากรในหน่วยงานได้อธิบายรายละเอียด ขั้นตอนที่ 2 ดำเนินการตามขั้นตอนการเสนอความคิด เริ่มต้นจากการหมุนเวียนการปฏิบัติงาน (Job Rotation) ลดรอบเวลาการทำงาน มีการเรียนรู้และพัฒนาต่อไปอย่างต่อเนื่อง การตั้งเกณฑ์เทียบเคียง (Benchmarking) สร้างความตื่นตัวต่อปัญหาของหน่วยงานและหาโอกาสในการปรับปรุง ขั้นตอนที่ 3 ประเมินความคิด และให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อการปรับปรุง ผู้ร่วมในการพิจารณาประเมินความคิด จะต้องเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานการณ์นั้น ๆ โดยตรง หากความคิดมีส่วนคาบเกี่ยวหลายหน่วยงานก็อาจมีความจำเป็นที่ต้องรวมตัวแทนจากหน่วยงานต่าง ๆ นั้นไว้ในกลุ่มผู้พิจารณา

⁵⁵Ka-Ho Mok, "Decentralization and Marketization of Education in Singapore: A case study of the school excellence model," *Journal of educational administration*, (November 2003): 4.

ด้วย เช่น การตั้งทีมงานข้ามสายงานเพื่อเป็นทีมงานเฉพาะกิจในการพิจารณาประเมิน ขั้นตอน ที่ 4 นำความคิดไปปฏิบัติ เมื่อความคิดผ่านการประเมินเรียบร้อยแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการนำ ความคิดไปปฏิบัติ โดยการนำความคิดไปปฏิบัติจริงในการทำงานนี้จะต้องมีความรวดเร็วและ ต่อเนื่องสอดคล้องกับภาระงานและแนวทางปฏิบัติที่มีอยู่ ขั้นตอนที่ 5 ทบทวนเพื่อขยาย ความคิด พิจารณาถึงความเป็นไปได้ในการขยายผลความคิด มองทั้งการขยายผลในเชิงลึก และเชิงกว้าง เช่น สามารถขยายผลให้เชื่อมโยงสู่การทำงานในเชิงลึกได้หรือไม่ หรือ สามารถ นำไปประยุกต์ใช้กับสถานการณ์อื่นหรือหน่วยงานอื่นได้หรือไม่ ขั้นตอนที่ 6 ยกย่อง ชมเชย และประกาศความสำเร็จ ชมเชยเจ้าของความคิดและประกาศให้บุคลากรส่วนรวมของ หน่วยงานได้รับทราบเมื่อความคิดนั้นได้รับการนำไปปฏิบัติแล้วเห็นผลของความสำเร็จ ขั้นตอนที่ 7 วัดผล ทบทวนและปรับปรุง การติดตามผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นนำมาทบทวนเพื่อ วัดดูประสพธ์ในการปรับปรุงกระบวนการให้ดีขึ้น การเก็บข้อมูลในขั้นตอนนี้ควรเป็นการเก็บ ข้อมูลจริงที่เป็นตัวเลขเชิงปริมาณเพื่อนำมาใช้ในการคำนวณสถิติ รวมทั้งข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อ ช่วยในการวิเคราะห์และสรุปผลเพื่อทบทวนและปรับปรุง⁵⁶

การดำเนินงานเพื่อนำมาสู่การปฏิบัติที่เป็นเลิศนั้นมีหลักและแนวปฏิบัติดังนี้ 1) การวิเคราะห์บริบท เริ่มจากการกำหนดเป้าหมายของสถานศึกษาในอนาคตและนำมาจัดทำ เป็นยุทธศาสตร์สถานศึกษาเพื่อการบริหารงานไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยในการกำหนด ยุทธศาสตร์นั้นผู้บริหารควรทำการวิเคราะห์บริบทสถานศึกษาเพื่อให้ทราบถึงสถานภาพ ปัจจุบันของสถานศึกษา โดยใช้แนวคิดในการดำเนินการ 3 ประการ คือ แนวคิดการวินิจฉัย องค์การ (Organization Diagnosis) แนวคิดของกระบวนการจิตปัญญา (Contemplative Education) และแนวคิดของการคิดวิเคราะห์เชิงระบบ (Systems Thinking) การวินิจฉัยองค์การ เป็นกระบวนการที่ทำให้ผู้บริหารเกิดความเข้าใจ เห็นความสำคัญในการเปลี่ยนแปลงองค์การ หรือสถานศึกษา เครื่องมือในการวินิจฉัยองค์การเพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์ซึ่งได้รับความ นิยมสูงสุด คือ เครื่องมือวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็งขององค์การ หรือ SWOT Analysis มาจาก 3 แหล่ง คือ (1) ประสพการณ์การทำงานของผู้เข้าร่วม (2) ผลการศึกษาวิเคราะห์องค์การ และ (3) แหล่งข้อมูล โดยทุกฝ่ายเป็นเจ้าของและพันธสัญญา จากการทำผู้เข้าร่วมเป็นผู้คิด วิเคราะห์ ใช้เหตุผลอภิปรายแลกเปลี่ยน จนกระทั่งนำไปสู่การตัดสินใจในการกำหนดภารกิจ วัดดูประสพธ์และกลยุทธ์ของกลุ่ม ส่วนต่อมา คือ การดำเนินการตามกระบวนการจิตปัญญา

⁵⁶ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ชุดเครื่องมือการเรียนรู้ด้วยตนเองด้านการบริหาร การศึกษา การปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2553), 16.

พิจารณาถึงคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบสถานศึกษา และสามารถนำสิ่งเหล่านี้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารสถานศึกษา ด้วยวิธีการคิดวิเคราะห์เชิงระบบ คือ การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่แวดล้อมสถานศึกษาเข้าด้วยกัน พิจารณาถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากบริบทของสถานศึกษา 2) การบริหารจัดการที่ดี ผู้บริหารสถานศึกษาควรยึดหลักการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล 6 ประการ ประกอบด้วย หลักนิติธรรม คือ การปรับกฎระเบียบ ข้อบังคับ และกติกาต่าง ๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรม หลักคุณธรรม คือ การยึดถือและเชื่อมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยการรณรงค์เพื่อสร้างค่านิยมที่ดีงามให้ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรหรือสมาชิกของสังคม คือ หลักความโปร่งใส คือ การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารอย่างตรงไปตรงมา และสามารถตรวจสอบความถูกต้อง หลักความรับผิดชอบ คือ การที่ทุกคนทุกฝ่ายตระหนักในสิทธิและหน้าที่ มีสำนึกในความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตน หลักความคุ้มค่า คือ การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด รู้คุณค่าของทรัพยากรของชาติและบริหารงานด้วยความประหยัด มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล 3) การวางแผนและกำหนดยุทธศาสตร์ กระบวนการในการวางแผนยุทธศาสตร์ ประกอบไปด้วยกระบวนการที่สำคัญ 4 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การวิเคราะห์ทางยุทธศาสตร์ (Strategic Analysis) เป็นการวิเคราะห์ถึงปัจจัยและสถานะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับองค์การ ทั้งภายนอกและภายในองค์การ ด้วยเครื่องมือต่าง ๆ ที่เหมาะสม เพื่อที่จะได้มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับปัจจัยต่าง ๆ รวมทั้งสถานะของตนเองได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น (2) การกำหนดทิศทางขององค์การ (Strategic Direction Setting) เป็นการกำหนดทิศทางที่องค์การต้องการมุ่งไป เปรียบเสมือนเป็นผลลัพธ์ระดับสูงที่องค์การต้องการที่จะบรรลุ (3) การกำหนดยุทธศาสตร์ (Strategic Formulation) คือ การนำข้อมูลและความรู้ต่าง ๆ ที่ได้รับจากการกำหนดทิศทางขององค์การและวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกและภายในองค์การมาจัดทำเป็นยุทธศาสตร์ในระดับและรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งการประเมินและคัดเลือกกว่ากลยุทธ์ใดที่มีความเหมาะสมกับองค์การมากที่สุด (4) การนำยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ (Strategic Implementation) เมื่อองค์การได้กำหนดทิศทางขององค์การวิเคราะห์ปัจจัยด้านต่าง ๆ และจัดทำยุทธศาสตร์แล้ว จะต้องนำยุทธศาสตร์ที่ได้วางแผน จัดทำและคัดเลือกไว้มาดำเนินการประยุกต์ปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ 4) การนำแผนยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติ เริ่มต้นจากการแปลงแผนยุทธศาสตร์ระดับองค์การสู่ระดับหน่วยงาน องค์ประกอบสำคัญ คือ ยุทธศาสตร์ของหน่วยงานจะต้องสอดคล้องและสนับสนุนแผนยุทธศาสตร์ระดับสถานศึกษา โดยผ่านกระบวนการแปลงแผนยุทธศาสตร์ระดับสถานศึกษาสู่ระดับหน่วยงานดังนี้ (1) การกำหนดเป้าหมายของหน่วยงาน ซึ่งจะต้องสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ระดับสถานศึกษา (2) การสำรวจสภาพปัจจุบันของหน่วยงาน

หรือการวินิจฉัยองค์การระดับหน่วยงาน (Unit Diagnosis) (3) การวางแผนยุทธศาสตร์ด้วยแผนที่ยุทธศาสตร์ (Strategy Map) ระดับหน่วยงานและการกำหนดตัวชี้วัดระดับหน่วยงานและ (4) กระบวนการประเมินผลการปฏิบัติงานระดับหน่วยงาน (Unit Performance Evaluation) 5) การบริหารการเปลี่ยนแปลง เริ่มจากการเตรียมความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง เป็นการเตรียมคนและโครงสร้างขององค์การให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและทำให้การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเป็นที่ยอมรับและได้รับความร่วมมือจากสมาชิกขององค์การ ซึ่งจะพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงเมื่อมีลักษณะสามประการ นั่นคือ (1) ผู้บริหารมีความสามารถได้รับการยอมรับ (2) สมาชิกในหน่วยงานมีความรู้สึกต้องการการเปลี่ยนแปลง และ (3) ไม่มีโครงการบริหารหลายระดับชั้นและสมาชิกคุ้นเคยกับการทำงานร่วมกัน หลังจากเตรียมความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงแล้ว ขั้นตอนต่อมา คือ การวางแผนการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย กระบวนการ 5 ขั้นตอน คือ (1) การสร้างทีมเจ้าภาพ (2) การพัฒนาวิสัยทัศน์ของการเปลี่ยนแปลง (3) การวางแผนและกำหนดตัวชี้วัด (4) การพัฒนาโครงสร้างที่สนับสนุนการเปลี่ยนแปลง และ (5) ดำเนินการและหยั่งรากการเปลี่ยนแปลง 6) การสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วม เป็นเครื่องมือสำคัญหนึ่งในการบริหาร การเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ จะนำมาซึ่งความโปร่งใสในการบริหารงาน และเพิ่มคุณภาพการตัดสินใจของสถานศึกษาให้ดีขึ้น และเป็นที่ยอมรับร่วมกันของทุกฝ่าย ระดับของการสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมของประชาชนแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ (1) การให้ข้อมูลข่าวสาร วิธีการให้ข้อมูลสามารถใช้ช่องทางต่าง ๆ เช่น เอกสาร สิ่งพิมพ์ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางสื่อต่าง ๆ การจัดนิทรรศการ จัดหมายข่าว การจัดงานแถลงข่าว การติดประกาศและการให้ข้อมูลผ่านเว็บไซต์ เป็นต้น (2) การรับฟังความคิดเห็น เป็นกระบวนการที่เปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข้อเท็จจริงและความคิดเห็นเพื่อประกอบการตัดสินใจของสถานศึกษาด้วยวิธีการต่าง ๆ (3) การเกี่ยวข้อง เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน หรือร่วมเสนอแนะทางที่นำไปสู่การตัดสินใจ เพื่อสร้างความมั่นใจให้ประชาชนว่าข้อมูลความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนจะถูกนำไปพิจารณาเป็นทางเลือกในการบริหารงานของสถานศึกษา (4) ความร่วมมือ เป็นการให้กลุ่มประชาชนผู้แทนภาคสาธารณะมีส่วนร่วม โดยเป็นหุ้นส่วนกับสถานศึกษาในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ และมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง (5) การเสริมอำนาจแก่ประชาชน เป็นขั้นที่ให้บทบาทประชาชนในระดับสูงที่สุด โดยให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ เช่น การลงประชามติในประเด็นสาธารณะต่าง ๆ เป็นต้น 7) การควบคุม การวัด ประเมินผลและการจัดการความรู้ การควบคุมเป็นกระบวนการที่ผู้บริหารสถานศึกษา กำกับ ติดตาม ว่าการดำเนินงานของ

บุคลากรผู้ปฏิบัติงานจะช่วยบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลหรือไม่ แบ่งออกได้ 3 ระดับ คือ ระดับปฏิบัติการ ระดับกลยุทธ์ และระดับกลยุทธ์ ซึ่งมีระบบการควบคุมตั้งแต่ การควบคุมสิ่งนำเข้า การควบคุมการดำเนินงานและการควบคุมสิ่งนำออก โดยมีขั้นตอนในการควบคุม 4 ขั้นตอน ได้แก่ การกำหนดมาตรฐาน การวัดผลการปฏิบัติ การเปรียบเทียบและผลการเปรียบเทียบ ซึ่งการควบคุมที่มีประสิทธิภาพต้องคำนึงถึงการเชื่อมโยงเข้ากับการวางแผน การนำเข้าสู่ข้อมูลในการจัดการเพียงพอ การยอมรับมีความยืดหยุ่น และใช้หลายแนวทางประกอบกันและเข้าข้อมูลในการจัดการเพียงพอ การยอมรับมีความยืดหยุ่นและใช้หลายแนวทางประกอบกันและมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารจะต้องมีความเข้าใจในพื้นฐานและหลักการของการนำตัวชี้วัดมาใช้ นอกจากนี้ ยังต้องสื่อสารถ่ายทอดให้บุคลากรมีความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการนำตัวชี้วัดมาใช้ รวมถึงทำตัวให้เป็นแบบอย่างที่ดีให้บุคลากรในองค์กรได้เห็นอย่างเป็นรูปธรรม ผู้บริหารควรจะเป็นเจ้าของภาพในการพัฒนาและนำตัวชี้วัดมาใช้ในองค์กร โดยไม่ควรจะมอบหมายให้ผู้บริหารระดับรองเป็นเจ้าของภาพแทน เนื่องจากการรับเป็นเจ้าของนั้นจะทำให้บุคลากรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาและนำเอาตัวชี้วัดมาใช้มากขึ้น ตัวชี้วัดระดับบุคคลนี้จะสนับสนุนผลการปฏิบัติงานระดับองค์กร เนื่องจากกระบวนการและขั้นตอนการกำหนดตัวชี้วัดระดับบุคคลนั้น ตั้งต้นมาจากแผนยุทธศาสตร์ระดับองค์กร ถ่ายทอดมายังแผนยุทธศาสตร์ระดับหน่วยงาน จากนั้นจึงนำมากำหนดเป็นตัวชี้วัดระดับบุคคล นอกจากนี้ตัวชี้วัดระดับบุคคลยังเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผลการปฏิบัติงานระดับบุคคล (Performance Appraisal) ซึ่งประกอบด้วยการวัดผลการปฏิบัติงาน ซึ่งพิจารณาจากตัวชี้วัด (KPI) และการประเมินพฤติกรรมซึ่งพิจารณาจากขีดสมรรถนะ(Competency)⁵⁷

เซอร์จิโอแวนนี (Sergiovanni) กล่าวว่า โรงเรียนดีมีคุณภาพนั้นควรมีลักษณะ 9 ประการ คือ 1) เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง (student – centered) ด้วยการสร้างระบบสนับสนุนอย่างเป็นเครือข่ายเพื่อช่วยนักเรียน จัดให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ให้ความสำคัญในการจัดสวัสดิการโรงเรียน มีการระดมอาสาสมัคร ผู้ปกครอง ผู้ช่วยครูและเพื่อนดิวงความรู้ เพื่อทำหน้าที่ช่วยการเรียนรู้ของนักเรียน ความต้องการของนักเรียนจะได้รับการตอบสนองก่อนสิ่งอื่น มีการสร้างบรรยากาศแห่งความร่วมมือ และความเชื่อใจไว้วางใจซึ่งกันและกัน 2) จัดโปรแกรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและเน้นพัฒนานักเรียนให้เป็นคนรอบรู้หรือ

⁵⁷ Sergiovanni อ้างถึงใน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ชุดเครื่องมือการเรียนรู้ด้วยตนเองด้านบริหารการศึกษา (Self-Learning Toolkits) (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553), 45-50.

พหุสูตเป็นอันดับแรก ดังนั้นโรงเรียนจึงจัดโปรแกรมการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนได้มีโอกาสเลือกเรียนตามความต้องการและความสนใจ จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่น่าสนใจ เน้นการศึกษาเนื้อหาเชิงลึก มีการติดตามผลความก้าวหน้าของนักเรียนและแจ้งให้นักเรียนได้รับทราบผลเพื่อการปรับปรุงพัฒนาตนเอง 3) จัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน จัดโครงสร้างการบริหารที่มุ่งสนับสนุนการเรียนการสอน ออกแบบโปรแกรมการเรียนรู้เพื่อประกันความสำเร็จในการเรียนของนักเรียน ครูและผู้บริหารมีความเชื่อว่านักเรียนทุกคนมีความสามารถที่จะเรียนได้ และถือว่าเป็นความรับผิดชอบที่จะต้องทำให้นักเรียนทุกคนเรียนรู้ได้จริง ครูและผู้บริหารต่างเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองว่า สามารถทำให้นักเรียนเรียนรู้ได้ ครูแจ้งความคาดหวังในตัวนักเรียนให้นักเรียนทราบ จัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพแก่นักเรียนปรับปรุงการเรียนการสอนให้ตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียน เตรียมการเพื่อป้องกันความผิดพลาด ที่อาจจะเกิดจากการเรียนของนักเรียน ใช้ยุทธศาสตร์ในการสอนหลากหลายวิธี 4) มีการสร้างบรรยากาศที่ดีแก่นักเรียน และกำหนดการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนอย่างชัดเจนโดยประกาศภารกิจ เป้าหมาย ค่านิยม และมาตรฐานในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน โดยกำหนดขั้นตอน เป้าหมายและทิศทางของครูอาจารย์อย่างคงเส้นคงวา นักเรียนได้รับการส่งเสริมสนับสนุนด้วยการให้คำชมและมอบรางวัล มีบรรยากาศที่เน้นการทำงานและมีความเชื่อมั่นและคาดหวังในความสำเร็จในการเรียนของนักเรียน ครูและผู้บริหารพร้อมเปิดรับความร่วมมือจากชุมชน และพยายามสร้างสภาวะแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ รับผิดชอบต่อแนะและวิทยากรใหม่ ๆ มีบรรยากาศแห่งมิตรภาพ และเน้นกิจกรรมด้านวัฒนธรรม นำทรัพยากรทางการศึกษาในชุมชนมาใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอน สร้างวินัยนักเรียนด้วยการให้กำลังใจและสร้างวินัยเชิงบวก ผู้บริหารโรงเรียนมีพฤติกรรมเป็นตัวอย่างด้วยการแสดงออกเพื่อสนองนโยบายของโรงเรียน 5) ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคลากรในโรงเรียน สร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมในการทำงานที่มีมาตรฐานสูงในหมู่ครูอาจารย์ คณะครูได้รับเกียรติให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในสิ่งที่มีผลกระทบต่องานของครู มีเสรีภาพในการทำงานให้บรรลุผลสำเร็จ มีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ความสมัครสมานสามัคคีในหมู่ครูอาจารย์ สร้างบรรยากาศที่ยกย่องให้เกียรติกันและกัน ครูอาจารย์ร่วมมือกันส่งเสริมและพัฒนาความสามารถในวิชาชีพแก่กัน 6) ต้องเน้นการพัฒนาบุคลากร ใช้ระบบประเมินผลครูเพื่อพัฒนาคุณภาพครู จัดให้มีการฝึกอบรมสัมมนา ตามความจำเป็นและตามความต้องการของครู เน้นกิจกรรมให้ครูได้แลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์และเทคนิค ต่าง ๆ ในการสอน สร้างบรรยากาศการพัฒนาบุคลากรที่เป็นส่วนหนึ่งของการทำงานที่อาศัยความร่วมมือพึ่งพาอาศัยกันและกันของบุคลากร จัดโอกาสต่าง ๆ ให้ครูได้พัฒนาตนเองอย่างเพียงพอ ส่งเสริมให้

ครูและผู้บริหารได้มีโอกาสทบทวนและวิพากษ์งานที่ทุกคนได้ทำในโรงเรียน 7) จัดให้บุคลากรได้มีโอกาสเป็นผู้นำตามโอกาสอันควร การบริหารโรงเรียนไม่ได้ขึ้นอยู่กับครูใหญ่ทั้งหมดผู้บริหารโรงเรียนเปิดโอกาสให้ครูได้มีโอกาสในการร่วมบริหารโรงเรียนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ตั้งเป็นที่มงาน คณะกรรมการ กระจายอำนาจการทำงาน อาศัยการสื่อสารและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากร ยกย่องบุคคลและนักเรียนผู้มีผลงานด้วยการให้รางวัลหรือประกาศนียบัตร เป็นต้น 8) ส่งเสริมสนับสนุนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ มีการส่งเสริมการแก้ปัญหาที่นำมาซึ่งความสำเร็จในการแก้ปัญหา และทุกคนได้รับผลประโยชน์อันจะทำให้บุคลากรทุกคนได้ทำงานอย่างทุ่มเท มุ่งมั่น สร้างสรรค์และทำงานที่ได้มาตรฐานสูง งานทุกงานในโรงเรียนจะต้องได้รับการสนับสนุนอย่างดีที่สุดจากโรงเรียนโดยเฉพาะสนับสนุนงานการเรียนการสอน 9) เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม เปิดให้มีความร่วมมือในการจัดการศึกษาร่วมกับชุมชน มีวิธีการที่ดีในการสื่อสารและร่วมมือกับชุมชนเพื่อสรรสร้างคุณภาพ มีการเชิญชุมชนเข้าไปมีบทบาทในการจัดการศึกษาในโรงเรียน โดยเชิญประชุมหรือเชิญเป็นกรรมการในการตัดสินใจในการดำเนินงานในการประชาสัมพันธ์โรงเรียน เปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง และชุมชนได้มีบทบาทในการให้การศึกษาแก่นักเรียนในทุกรูปแบบ⁵⁸

สุทธนา ฮั่นเกียรติพงษ์ ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการที่เป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลเอกชนในประเทศไทย พบว่า การบริหารจัดการด้านผลผลิต มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนการบริหารจัดการด้านครูและบุคลากรอื่น ๆ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ด้านกระบวนการ การจัดการศึกษาหรือการเรียนการสอนและด้านการบริหารมีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการที่เป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลเอกชน พบว่า มีตัวแปร 4 ตัวแปร ดังนี้ 1) ปัจจัยด้านโรงเรียน 2) ปัจจัยด้านครูและบุคลากรอื่น ๆ 3) ปัจจัยด้านผู้บริหารและ 4) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมภายนอก⁵⁹

อัญชลี ปรังกายเกียรติ ศึกษาเรื่องการพัฒนากระบวนการบริหารคุณภาพภายในสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยใช้เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศของบัลเดริจเป็นฐาน พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

⁵⁸Sergiovanni,T.J.“Leadership and excellence in school,” **Educational Leadership**, (1984): 4-13.

⁵⁹สุทธนา ฮั่นเกียรติพงษ์, “การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการที่เป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลเอกชน” (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552), ง.

เมื่อเทียบเคียงกับข้อกำหนดของเกณฑ์คุณภาพการศึกษา เพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศของ บัลดริจ มีระดับการปฏิบัติตามองค์ประกอบคุณภาพรายองค์ประกอบ ดังนี้ 1) การนำองค์กร 2) การวางแผนเชิงกลยุทธ์ 3) การมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 4) การจัดกระบวนการ 5) การมุ่งเน้นครูและบุคลากร 6) การวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ และ 7) ผลลัพธ์⁶⁰ สอดคล้องกับ นิจวรรณวีรวัฒน์โนดม ศึกษาเรื่องรูปแบบและกลยุทธ์การบริหารเพื่อความเป็นเลิศตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพการศึกษาสำหรับวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข พบว่า กระบวนการจัดการ ประกอบด้วย การวางแผน ที่มุ่งเน้นการจัดทำกลยุทธ์ การจัดองค์การ ที่มุ่งเน้นการจัดโครงสร้างองค์กรที่มีการบริหารอย่างมีส่วนร่วม การนำ ที่มุ่งเน้นผู้นำที่มีประสิทธิภาพและค่านิยมถึงแรงจูงใจของบุคลากรและการควบคุม ที่มุ่งเน้นการบริหารด้วยความโปร่งใสและมีการควบคุมคุณภาพ⁶¹

เชิดศักดิ์ ศุภโสภณ ศึกษาเรื่องการพัฒนากระบวนการบริหารการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐ พบว่า ปัจจัยการเปลี่ยนแปลงสู่ความสำเร็จส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับสมรรถนะส่วนบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาและปัจจัยที่ช่วยเสริม ได้แก่ การบริหารทรัพยากร การมีส่วนร่วมของบุคลากร เครือข่ายภายนอก การจัดการปัญหา การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม ความเป็นสถาบันและการเปลี่ยนแปลงองค์กร⁶²

คาโฮ มอค (Ka-ho Mok) ได้ศึกษารูปแบบการกระจายอำนาจเพื่อความเป็นเลิศสำหรับสถานศึกษาในประเทศสิงคโปร์ “Decentralization and Marketization of Education in Singapore : A case study of the school excellence model” โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ

⁶⁰ อัญชลี ประกายเกียรติ, “การพัฒนาระบบการบริหารคุณภาพภายในสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยใช้เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศของบัลดริจเป็นฐาน” (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553), ง.

⁶¹ นิจวรรณ วีรวัฒน์โนดม, “รูปแบบและกลยุทธ์การบริหารเพื่อความเป็นเลิศตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพการศึกษาสำหรับวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข” (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553), ง.

⁶² เชิดศักดิ์ ศุภโสภณ, “การพัฒนากระบวนการบริหารการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐ” (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553), ง.

ตรวจสอบและศึกษาถึงปรัชญาและหลักการของรูปแบบความเป็นเลิศของสถานศึกษาในประเทศสิงคโปร์ เนื่องจากรัฐบาลสิงคโปร์เปิดโอกาสให้สถานศึกษาได้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ โดยการนำเสนอนโยบายการกระจายอำนาจ เพราะหวังว่าสถานศึกษาในแต่ละโรงเรียนมีความสามารถและยืดหยุ่นที่จะพัฒนาจุดแข็งของตนเองและเหมาะสมกับสภาพของแต่ละสถานศึกษาเป็นอย่างดี แนวทางหนึ่งที่รัฐบาลจะช่วยสนับสนุนให้การศึกษามีคุณภาพ คือ การนำเสนอรูปแบบความเป็นเลิศสำหรับสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและประเมินตนเอง ประกอบด้วยสองกลุ่มใหญ่ด้วยกันคือ กลุ่มสนับสนุน และกลุ่มผลลัพธ์ โดยที่กลุ่มสนับสนุนเป็นกลุ่มที่ให้ความสนใจว่าผลลัพธ์จะเกิดขึ้นได้อย่างไร ในขณะที่กลุ่มผลลัพธ์เป็นผลที่สถานศึกษาได้รับ กลุ่มสนับสนุน มุ่งว่าผู้นำของสถานศึกษาใช้ภาวะผู้นำอย่างไรในการกำหนดคุณค่า และการมุ่งเน้นการเรียนรู้ของนักเรียนและผลการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ และความรับผิดชอบต่อสังคม รวมไปถึงการกำหนดแผนกลยุทธ์ของแต่ละสถานศึกษา โดยการตรวจสอบทิศทางที่ชัดเจนที่มุ่งเน้นผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การพัฒนาแผนปฏิบัติการเพื่อจะสนับสนุนทิศทางนั้น การนำแผนไปปฏิบัติและการติดตามผลการดำเนินการเป็นระยะ นอกจากนี้ที่ทีมงานจะต้องถูกตรวจสอบโดยการบริหารบุคลากร เป็นการทบทวนว่าสถานศึกษามีวิธีการพัฒนาและใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ในการผลักดันให้บุคลากรทำงานอย่างเต็มศักยภาพเพื่อความเป็นเลิศของสถานศึกษา การสนับสนุนแผนกลยุทธ์และการปฏิบัติตามกระบวนการต่าง ๆ เพื่อที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของสถานศึกษา กระบวนการมุ่งเน้นนักเรียน ผลลัพธ์ การปฏิบัติงานและการบริหารเป็นพื้นที่อีกกลุ่มหนึ่งในการตรวจสอบว่าการออกแบบของสถานศึกษา การปฏิบัติ การจัดการและการปรับปรุงกระบวนการหลักในภาพรวมของการจัดการศึกษาและการทำงานส่งผลต่อการขยายความเป็นอยู่ที่ดีให้กับนักเรียน รวมทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลของสถานศึกษา นอกจากนี้ยังรวมถึงผลลัพธ์ทางด้านบุคลากร ที่แสดงถึงความสัมพันธ์ในการอบรมและพัฒนา ขวัญและกำลังใจของบุคลากร ผลลัพธ์ทางด้านหุ้นส่วนและสังคม เช่น ผลสัมฤทธิ์ของสถานศึกษาตรวจกับความต้องการของหุ้นส่วนและสังคมส่วนใหญ่ สุดท้ายคือผลการปฏิบัติงานหลักของสถานศึกษาจะถูกตรวจสอบโดยการทบทวนว่าการพัฒนา โดยภาพรวมของนักเรียนเป็นอย่างไร เกี่ยวกับผลผลิตทางการศึกษา⁶³

---

⁶³Ka-Ho Mok, "Decentralization and Marketization of Education in Singapore: A case study of the school excellence model," *Journal of educational administration*, (November 2003): 4.

การบริหารจัดการ

การบริหาร

คำว่า การบริหาร โดยความหมายของคำตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542⁶⁴ หมายถึง ปกครอง เช่น บริหารส่วนท้องถิ่น ดำเนินการ จัดการ เช่น บริหารธุรกิจ ในส่วนทางวิชาการทางการบริหาร มีนักวิชาการ กล่าวถึงความหมายของการบริหารไว้ดังนี้

เซอร์จิโอแวนนี (Sergiovanni) กล่าวว่า การบริหารเป็นกระบวนการทำงานกับคน และโดยผู้อื่น เพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ⁶⁵ สุนทร โคตรบรรเทา กล่าวว่า การบริหาร คือ กระบวนการทำงานกับคนโดยคน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดขององค์การ⁶⁶ ทัสนีย์ วงศ์เย็น ได้ให้ความหมายของการบริหาร ว่าหมายถึง การที่บุคคลร่วมมือกันทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่าง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ร่วมกันกำหนดไว้ล่วงหน้าอย่างชัดเจน ด้วยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ การประยุกต์เทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้อย่างเป็นระบบและมีระเบียบมีกฎเกณฑ์ในการทำงานที่เป็นที่ยอมรับได้ร่วมกัน⁶⁷ ส่วนสุรัสวดี ราชกุลชัย กล่าวว่า การบริหาร คือ กลุ่มของกิจกรรม ประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การสั่งการหรือการชี้นำ (Directing/Leading) และการควบคุม (Controlling) ซึ่งจะมีความสัมพันธ์โดยตรงกับทรัพยากรขององค์การ เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์และด้วยจุดมุ่งหมายสำคัญในการบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ (Efficiency) คือ เป็นการใช้ทรัพยากรอย่างชาญฉลาดและด้วยวิธีทางที่ทำให้ต้นทุนคุ้มค้ำกับผลลัพธ์ที่ได้มา และเกิดประสิทธิผล (Effectiveness) คือ การตัดสินใจที่ถูกต้อง

⁶⁴ราชบัณฑิตยสถาน, เข้าถึงเมื่อ 27 กค.2559 เข้าถึงได้จาก

<http://rirs3.royin.go.th/word1/word-1-a0.asp>.

⁶⁵Sergiovanni. Tomas J. and Robert J. Starratt, **Supervision : A Redefinition**, 6 ed. (New York: McGraw-Hill, 1997), 45.

⁶⁶สุนทร โคตรบรรเทา, **หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา**, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ปัญญาชน, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ปัญญาชน, 2554), 3.

⁶⁷ทัสนีย์ วงศ์เย็น, **หลักและวิธีการจัดการสถานศึกษา ในประมวลสาระชุดวิชาการจัดการสถานศึกษา หน่วยที่ 4** (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2551), 136.

และลงมือปฏิบัติได้จริงโดยประสบความสำเร็จตามที่ต้องการหรือกำหนดไว้ ทั้งนี้การวัดประสิทธิผลทางการบริหารที่แท้จริงต้องคำนึงถึงผลสำเร็จเป็นส่วนสำคัญ ส่วนผู้บริหารเป็นบุคคลที่รับผิดชอบในการดำเนินงานตามกระบวนการบริหารเป็นผู้วางแผน ตัดสินใจ จัดองค์การ สั่งการและควบคุมทรัพยากรทางการบริหารให้เกิดผลที่กำหนดไว้⁶⁸ เสนาะ ดิยาว์ ได้สรุปความหมายของการบริหารไว้ 4 ประการ ดังนี้ 1) การบริหาร คือ การทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยคนอื่น ความหมายนี้เป็นการระบุว่าผู้บริหารไม่ได้ลงมือทำงานด้วยตนเอง แต่ทำงานโดยการสั่งให้คนอื่นทำ 2) การบริหาร คือ กิจกรรมในการใช้ทรัพยากรขององค์การให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล กิจกรรมดังกล่าวประกอบด้วยกิจกรรมในการวางแผน การจัดองค์การ การจูงใจ และการควบคุมทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรวัตถุให้บรรลุเป้าหมายขององค์การด้วยดี 3) การบริหาร คือ กระบวนการทำงานกับคนและวัตถุเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ คำจำกัดความนี้เน้นการใช้ทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรวัตถุ ให้บังเกิดผลประโยชน์ต่อองค์การ 4) การบริหาร คือ กระบวนการทำงานกับคนและโดยอาศัยคน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การภายใต้สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป⁶⁹ หวน พินธุพันธ์ ได้รวบรวมและสรุปความหมายของการบริหารไว้ดังนี้ 1) การบริหารเป็นศิลปะของการทำงานให้สำเร็จโดยใช้บุคคลอื่น 2) การบริหาร คือ การทำงานของคณะบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ที่ร่วมกันปฏิบัติการให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน 3) การบริหาร คือ การที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปร่วมกันทำงาน เพื่อจุดประสงค์อย่างเดียวกัน 4) การบริหาร คือ กิจกรรมที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปร่วมกันดำเนินการ ให้บรรลุจุดประสงค์ร่วมกัน 5) การบริหาร คือ การใช้ศาสตร์และศิลปะในการนำทรัพยากรการบริหาร (Administrative resource) มาประกอบการตามกระบวนการบริหาร (process of administration) ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ 6) การบริหาร คือ ศิลปะในการทำให้สิ่งต่าง ๆ ได้รับการกระทำจนเป็นผลสำเร็จ ซึ่งหมายความว่าผู้บริหารไม่ใช่ผู้ปฏิบัติ แต่ใช้ศิลปะทำให้ผู้ปฏิบัติงานทำงานจนเป็นผลสำเร็จตรงตามจุดหมายขององค์การหรือ

⁶⁸ สุรัสวดี ราชกุลชัย, การวางแผนและการควบคุมทางการบริหาร, พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพฯ: สำนักแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547), 4.

⁶⁹ เสนาะ ดิยาว์, หลักการบริหาร, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551), 1.

ตรงตามจุดหมายที่ผู้บริหารตัดสินใจเลือกแล้ว⁷⁰ ส่วนวัฒนา มัคคสมันกล่าวว่า การบริหารประกอบด้วย 1) การมีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ 2) มีการร่วมกันดำเนินการหรือปฏิบัติ เพื่อให้การปฏิบัติตามภารกิจบรรลุวัตถุประสงค์ 3) เป็นการดำเนินการร่วมกันระหว่างกลุ่มบุคคล 4) มีการดำเนินการอย่างเป็นกระบวนการหรือขั้นตอน และ 5) มีการใช้ทรัพยากรในการดำเนินการ⁷¹ ปลว้ชรรุจิรกาล กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง องค์ประกอบที่มีการเชื่อมโยงกันตามหน้าที่หรือกระบวนการทางการบริหารที่ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์กร การจัดคนเข้าทำงาน การนำและการควบคุม และจำเป็นต้องใช้ทรัพยากรต่างๆ เพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร⁷²

สรุปได้ว่า การบริหาร หมายถึง การดำเนินงานร่วมกันของบุคคลในองค์การ เพื่อบรรลุเป้าหมายสูงสุดขององค์การ

การจัดการ

คำว่าจัดการ (management) เป็นคำรวมที่ครอบคลุมการดำเนินการบางสิ่งบางอย่างโดยมีเป้าหมายที่มุ่งบรรลุอย่างชัดเจน มีการกำหนดรูปแบบกระบวนการ มีการจัดองค์การ มีการมอบหมายผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน มีการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรอื่น ๆ เช่น วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยี เพื่อสนับสนุนการดำเนินการให้เกิดผลตามเป้าหมายที่กำหนด

⁷⁰ หวน พินธุพันธ์, **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา**, เข้าถึงเมื่อ 10 มกราคม 2559, เข้าถึงได้จาก <http://personal.swu.ac.th/facstaffs/huan>.

⁷¹ วัฒนา มัคคสมัน, **การบริหารจัดการสถานศึกษาปฐมวัย**, พิมพ์ครั้งที่ 1, (นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2555), 7.

⁷² ปลว้ชรรุจิรกาล, “การพัฒนากระบวนการคุณภาพการศึกษาโรงเรียนกีฬา โดยใช้เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ” (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบายการจัดการ และความเป็นผู้นำทางการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554), 29.

กระบวนการทั้งหมดนี้คือการจัดการ ซึ่งต้องกระทำอย่างเป็นระบบ มีแผน มีเป้าหมาย มีผู้รับผิดชอบและมีเครื่องมือกลไกที่นำไปสู่ความสำเร็จได้⁷³

วิรัช สงวนวงศ์วาน กล่าวว่า การจัดการ คือ สิ่งที่ผู้จัดการหรือผู้บริหารต้องปฏิบัติ ซึ่งเกี่ยวข้องกับกระบวนการประสานงานและการดูแลงานและกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้อื่น เพื่อให้ทำงานและกิจกรรมเหล่านั้นสำเร็จลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การประสานงานและการดูแลงานของผู้อื่น จึงเป็นข้อแตกต่างที่แยกแยะผู้บริหารออกจากผู้ที่มีได้เป็นผู้บริหารที่รับผิดชอบเฉพาะงานของตนเอง⁷⁴ ภารดี อนันต์นาวิ กล่าวว่า การจัดการ หมายถึง เทคนิควิธีการเฉพาะซึ่งประกอบด้วยการวางแผน การจัดองค์การ และการควบคุมงาน มีการทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายนั้น ๆ ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว คำว่าการจัดการ มักใช้ในวงการธุรกิจ แต่อย่างไรก็ตาม คำว่าการจัดการ กับคำว่าบริหาร มักใช้แทนกันได้⁷⁵ พชสิรี ชมพุดำ ให้ความหมายของการจัดการว่า หมายถึง การดำเนินการในการวางแผน ตัดสินใจ การจัดองค์การ การนำและการควบคุมทรัพยากรพื้นฐานขององค์การ อันได้แก่ ทรัพยากรการเงินสินทรัพย์ถาวร ข้อมูลและทรัพยากรมนุษย์ เพื่อจะช่วยให้องค์การบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล⁷⁶ อนิวัช แก้วจ่านง กล่าวว่า การจัดการว่า หมายถึง กระบวนการในการทำงานอย่างเป็นขั้นตอน โดยใช้การวางแผน การจัดองค์การ การจัดการทรัพยากรมนุษย์ การนำและการควบคุม รวมถึงมีการประสานการทำงานทั้งภายในและภายนอกองค์การ เพื่อให้การทำงานบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้⁷⁷ วัฒนา

⁷³ ปรัชญา เวสารัชช, **หลักการจัดการศึกษา ชุดฝึกอบรมประมวลสาระโครงการพัฒนาผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้นำชุมชนและผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรุงเทพมหานคร** (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2545), 1-2.

⁷⁴ วิรัช สงวนวงศ์วาน, **การจัดการและพฤติกรรมองค์การ แปลจาก Management โดย Robbins and Coulter** (กรุงเทพฯ: บริษัท เพียร์สัน เอ็ดดูเคชั่น อินโดไชน่า จำกัด, 2551), 2.

⁷⁵ ภารดี อนันต์นาวิ, **หลักการแนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ 3** (ชลบุรี: บริษัทสำนักพิมพ์มนตรี จำกัด, 2553), 1.

⁷⁶ พชสิรี ชมพุดำ, **องค์การและการจัดการ** (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แมคกรอ-ฮิล, 2552), 5.

⁷⁷ อนิวัช แก้วจ่านง, **หลักการจัดการ, พิมพ์ครั้งที่ 2** (สงขลา: บริษัท นำศิลป์โฆษณา จำกัด, 2552), 25.

มัตคสมัน กล่าวว่าการจัดการ หมายถึง การดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย เป็นกระบวนการ มีขั้นตอน โดยใช้การวางแผน การจัดองค์การ การจัดการทรัพยากรมนุษย์ การนำและการควบคุม เพื่อจะช่วยให้องค์การบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ⁷⁸ ส่วนสมคิด บางโม มีความเห็นว่า การจัดการ คือ ศิลปะในการใช้คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ขององค์การและนอกองค์การ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ⁷⁹ เนตร์พัฒนา ยาวีราช อธิบายคำว่า การจัดการ หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารปฏิบัติเพื่อนำไปสู่การบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายขององค์การโดยอาศัยบุคลากรและทรัพยากรทางการบริหาร ประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ประการ ดังนี้ 1) เป็นกระบวนการของการดำเนินกิจกรรมที่ต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน 2) เน้นที่การบรรลุเป้าหมายขององค์การ 3) การทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายโดยผสมผสานบุคลากรและทรัพยากรทางการบริหารเข้าด้วยกัน⁸⁰ อนิวช แก้วจำนง ได้ให้ความหมาย การจัดการว่า หมายถึง กระบวนการทำงานอย่างเป็นขั้นตอนโดยอาศัยบุคคลอื่นทำงานแทนให้สำเร็จและบรรลุได้ตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ล่วงหน้า⁸¹

ทั้งนี้บางองค์การมีการใช้คำว่า การบริหาร (Administration) และการจัดการ (Management) พะยอม วงศ์สารศรี ได้สรุปความคิดเห็นของนักวิชาการโดยให้ความหมายไว้ 3 แนวทาง ดังนี้ 1) การบริหารเกี่ยวข้องกับกำหนดยุทธศาสตร์ ส่วนการจัดการเป็นการนำนโยบายไปปฏิบัติ 2) การจัดการเป็นความหมายทั่วไปโดยรวมการบริหารเข้าไปด้วย 3) การบริหารและการจัดการมีความหมายไม่แตกต่างกัน⁸² การนำคำทั้งสองคำนี้ไปใช้ร่วมกันเป็น “การบริหารจัดการ” ล้วนมีจุดมุ่งหมายในทำนองเดียวกัน คือ เป็นการทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์การ อีกทั้งในปัจจุบัน การบริหารและการจัดการไม่ได้มีเพียงเฉพาะบางหน่วยงาน แต่ยังแทรกซึมไปทุกส่วนงาน เมื่อเป็นเช่นนี้หลาย ๆ องค์การจึงได้นำเอา

⁷⁸ วัฒนา มัตคสมัน, **ประมวลสาระชุดวิชาการบริหารจัดการสถานศึกษาปฐมวัย**, พิมพ์ครั้งที่ 1 (นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2555), 8.

⁷⁹ สมคิด บางโม, **องค์การและการจัดการ**, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพฯ : วิทย์พัฒน์, 2550), 59.

⁸⁰ เนตร์พัฒนา ยาวีราช, **การจัดการสมัยใหม่**, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพฯ : ทริปเพิ้ลกรุ๊ป, 2550), 2.

⁸¹ อนิวช แก้วจำนง, **หลักการจัดการ** (ม.ป.ท.: 2550), 25.

⁸² พะยอม วงศ์สารศรี, **องค์การและการจัดการ**, (กรุงเทพฯ: สุภา, 2542), 36.

ขั้นตอนกระบวนการและหลักการของทั้งการบริหารและการจัดการไปประยุกต์ใช้ร่วมกัน การทำงานในปัจจุบันจึงไม่อาจพบความแตกต่างกัน ของคำว่าการบริหารและการจัดการมากนัก ดังนั้น การบริหารจัดการ สามารถใช้ได้สำหรับองค์การสมัยใหม่ทั้งในองค์การภาครัฐและเอกชน⁸³

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการ หมายถึง การดำเนินงานโดยคน ในการกำหนด ทิศทางและการตัดสินใจในการดำเนินงานขององค์การ โดยใช้กระบวนการทำงาน ใช้ทรัพยากร ต่าง ๆ ขององค์การในการทำงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่องค์การกำหนดไว้

แนวคิดการบริหารจัดการสู่การบริหารการศึกษา

แนวคิดเรื่องการบริหารการศึกษาที่มีพื้นฐานจากแนวคิดการบริหารจัดการ การบริหารจัดการ เป็นการบริหารกิจการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการให้การศึกษาแก่เด็กหรือประชาชน ซึ่งมีนักการศึกษาให้ความหมายแต่ละทัศนะดังนี้ คือ การที่บุคลากรทางการศึกษา ร่วมมือกันดำเนินการเพื่อพัฒนาคุณภาพของพลเมืองให้สามารถเป็นสมาชิกที่ดีและมี ประสิทธิภาพของสังคม⁸⁴

ภิญโญ สาธร กล่าวว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินการพัฒนาเด็ก เยาวชน ประชาชน หรือสมาชิกของสังคมในทุก ๆ ด้าน เช่น ความสามารถ ทัศนคติ พฤติกรรม ค่านิยม และคุณธรรม รวมทั้งในด้านสังคมโดยผ่านกระบวนการต่าง ๆ ทั้งที่เป็นระเบียบแบบแผนและไม่เป็นระเบียบแบบแผน⁸⁵ นิรมล กิติกุล กล่าวว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมมือกัน ดำเนินการเพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุก ๆ ด้าน นับตั้งแต่บุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ พฤติกรรม และคุณธรรม เพื่อให้มีค่านิยมตรงกันกับความต้องการของสังคม โดยกระบวนการต่าง ๆ ที่อาศัยการควบคุมสิ่งแวดล้อมให้มีผลต่อบุคคล เพื่อให้บุคคลพัฒนา ไปตรงตามเป้าหมายของสังคมที่ตนดำเนินชีวิตอยู่⁸⁶ ส่วนพิศาระวี วีระพงศ์พร กล่าวว่า การ

⁸³ อนิวัช แก้วจำนง, **หลักการจัดการ** (ม.ป.ท.: 2550), 28.

⁸⁴ อมรชัย ตันติเมธ, **ประมวลสาระชุดวิชา การบริหารสถานศึกษาปฐมวัย**, พิมพ์ครั้งที่ 2 (นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2552), 2.

⁸⁵ ภิญโญ สาธร, **การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา** (กรุงเทพฯ : บริษัท แอลวี.ที.เพรส จำกัด, 2548), 12.

⁸⁶ นิรมล กิติกุล, **องค์การและการจัดการ**, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ข้าวฟ่าง จำกัด, 2549), 31.

บริหารการศึกษาหมายถึง การดำเนินการของกลุ่มบุคคล เพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมให้มีความเจริญงอกงามในด้านต่าง ๆ เพื่อให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลร่วมกันดำเนินการ เพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุก ๆ ด้าน นับแต่บุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ เจตคติ พฤติกรรม คุณธรรม เพื่อให้มีค่านิยมตรงกัน กับความต้องการของสังคม โดยกระบวนการต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เพื่อให้บุคคลพัฒนาไปตรงตามเป้าหมายของสังคมที่ตนดำเนินชีวิตอยู่⁸⁷

ดังนั้น การบริหารการศึกษา จึงหมายถึง การดำเนินการต่าง ๆ ของกลุ่มบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมให้เกิดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ อย่างเต็มที่และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

การบริหารจัดการสถานศึกษาปฐมวัย

ความหมาย

การบริหารจัดการสถานศึกษาปฐมวัย หมายถึง การดำเนินการต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ทั้งในส่วนที่เป็นกำหนัดทิศทาง กำหนดนโยบายของสถานศึกษาและทั้งในส่วนของการปฏิบัติการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของสถานศึกษา ทั้งการดำเนินการในด้านการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมอื่น ๆ การวางแผน การจัดองค์การ การจัดการเกี่ยวกับบุคลากร การนำและการควบคุมเพื่อให้เด็กปฐมวัย เป็นคนดี มีวินัยได้พัฒนาตนเองทุกด้านอย่างสมดุล และเต็มตามศักยภาพ⁸⁸

สถานศึกษาปฐมวัย เป็นสถานศึกษาที่จัดการศึกษาให้กับเด็กอายุ 3-6 ปี ที่มุ่งพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม สร้างเสริมให้เด็กปฐมวัยได้เติบโตมีพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคมและสติปัญญา ทุกด้านอย่างสมดุล เหมาะสมกับวัย เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุขและเติบโตเป็นพลเมืองที่ดีมีคุณภาพ

⁸⁷พิศาระวี วีระพงศ์พร, “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในสถานประกอบการ” (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2555), 39.

⁸⁸วัฒนา มัคคสมัน, **ประมวลสาระชุดวิชา การบริหารจัดการสถานศึกษาปฐมวัย** (นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2555), 1-10.

ในสถานศึกษาปฐมวัย ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ ทั้งในและนอกสถานศึกษา มีหน้าที่ร่วมกันพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งต้องมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ ทั้งการดำเนินการในด้านการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม การวัดและประเมินผล การสรรหาบุคคลมาดำเนินการหรือมาทำการสอนในสถานศึกษา การจัดหาอาคารสถานที่พัสดุครุภัณฑ์ การจัดการทางการเงินงบประมาณ การให้บริการเด็ก เพื่อให้เด็กเป็นคนดีมีวินัย ได้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพในการดำเนินการดังกล่าวของผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยและผู้ที่เกี่ยวข้องมีการดำเนินการทั้งในส่วนที่เป็นกำหนดทิศทาง กำหนดนโยบายของสถานศึกษา และทั้งในส่วนของการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของสถานศึกษา ทั้งการวางแผน การจัดองค์การ การจัดการเกี่ยวกับบุคลากร การนำและการควบคุมการดำเนินงานอย่างเป็นระบบเหล่านี้รวมเรียกว่า การบริหารจัดการสถานศึกษาปฐมวัย

ความสำคัญของการบริหารจัดการสถานศึกษาปฐมวัย

สถานศึกษาปฐมวัยรับผิดชอบจัดการศึกษาที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย ในอันที่จะสร้างรากฐานคุณภาพชีวิต ให้เด็กปฐมวัยมีโอกาสพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นของพัฒนาการทุกด้านอย่างสมดุลและเต็มตามศักยภาพ การบริหารจัดการสถานศึกษาปฐมวัย จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ดังนี้

1) ทำให้เด็กปฐมวัยมีคุณภาพ เป็นไปตามมาตรฐานคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพราะสถานศึกษาปฐมวัยเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้กับเด็กปฐมวัย เป็นหน่วยงานระดับปฏิบัติที่สามารถทำให้นโยบายทางการศึกษาเห็นผลการปฏิบัติที่เป็นจริงเกิดขึ้น ดังนั้น สถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญและมีส่วนรับผิดชอบอย่างใกล้ชิดต่อการจัดการศึกษาปฐมวัยที่จะให้เกิดผลต่อเด็กอย่างมีประสิทธิภาพ⁸⁹

2) ทำให้บุคลากรในสถานศึกษาทำงานอย่างมีความสุข มีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผล เพราะการบริหารจัดการสถานศึกษาปฐมวัยที่ดี ย่อมส่งผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษา ทำให้ปฏิบัติงานในหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานที่ดี

3) ทำให้การดำเนินงานของสถานศึกษาปฐมวัยมีคุณภาพ มีระบบระเบียบ ได้มาตรฐาน มีทิศทางการดำเนินงานที่ชัดเจน เพราะการบริหารจัดการสถานศึกษาปฐมวัยที่ดี

⁸⁹ จันทราณี สงวนนาม, **ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา**, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ : บริษัท บุ๊คพอยท์ จำกัด, 2551), 121-122.

ย่อมส่งผลต่อการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษาปฐมวัยให้มีการวางแผนอย่างเป็นระบบ มีการประสานงานที่ดีระหว่างหน่วยงานย่อยในสถานศึกษา มีการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ ประหยัดทั้งกำลังคน วัสดุอุปกรณ์และเวลา ส่งผลให้เกิดการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้เป็นผู้ที่มีพัฒนาการที่เหมาะสม และมีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข

4) ทำให้การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยมีคุณภาพ เพราะการที่จะสามารถจัดการศึกษาปฐมวัยที่ดีมีคุณภาพได้ ขึ้นอยู่กับความสามารถในการบริหารจัดการสถานศึกษาปฐมวัยเป็นหลัก

วัฒนา มัคคสมัน กล่าวว่าการบริหารจัดการสถานศึกษาปฐมวัย หมายถึงการดำเนินการ ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ทั้งในส่วนที่เป็นกำหนดยุทธศาสตร์ กำหนดนโยบายของสถานศึกษา และทั้งในส่วนของการปฏิบัติการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของสถานศึกษา ทั้งการดำเนินการในด้านการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมอื่น ๆ การวางแผน การจัดองค์การ การจัดการเกี่ยวกับบุคลากร การนำและการควบคุมเพื่อให้เด็กปฐมวัยเป็นคนดี มีวินัย ได้พัฒนาตนเองทุกด้านอย่างสมดุลและเต็มตามศักยภาพ⁹⁰

ขอบข่าย

การบริหารจัดการสถานศึกษาปฐมวัยโดยพื้นฐานแล้วจะมีขอบข่ายและภารกิจในการบริหารจัดการตามกฎกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 ได้กล่าวถึงขอบข่ายการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาว่าประกอบด้วยงานด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคลและด้านการบริหารทั่วไป ซึ่งขอบข่ายงานของแต่ละด้านสรุปได้ดังนี้

1. ด้านวิชาการ เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนงานด้านวิชาการ การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา การพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การแนะแนว การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุติธรรม หน่วยงานสถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติที่เกี่ยวกับ

⁹⁰ วัฒนา มัคคสมัน, *การบริหารจัดการสถานศึกษาปฐมวัย*, พิมพ์ครั้งที่ 1 (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2555), 10.

งานด้านวิชาการของสถานศึกษา การคัดเลือกหนังสือและแบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

2. ด้านงบประมาณ เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนงบประมาณ การใช้ จ่าย การตรวจสอบติดตาม และการรายงานผลเกี่ยวกับงบประมาณ การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา การบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษา งานวัสดุครุภัณฑ์การจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สิน งานการเงินและการบัญชี

3. ด้านการบริหารงานบุคคล เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนจัดสรรอัตรา กำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา การสรรหา บรรจุ แต่งตั้ง การเปลี่ยนตำแหน่ง การโยกย้าย การเลื่อนขั้นเงินเดือน การลา การประเมินผลการปฏิบัติงาน วินัยและการลงโทษ การจัดระบบและการจัดทำทะเบียนประวัติ การพัฒนาส่งเสริมวิทยฐานะ ยกย่องเชิดชูเกียรติ การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ วินัย คุณธรรมและจริยธรรม

4. ด้านบริหารทั่วไป เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ การวางแผนการบริหารงานการศึกษา การวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผน การจัดระบบบริหารและพัฒนาองค์การ การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา งานธุรการ งานอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม การจัดทำสำมะโนนักเรียน การรับนักเรียน การประสานการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัยการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาการทัศนศึกษา งานกิจการนักเรียน งานประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมสนับสนุนและประสานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์การ หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่น งานประสานราชการกับส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น การรายงานผลการปฏิบัติงาน การจัดระบบควบคุมภายในหน่วยงาน การลงโทษนักเรียน⁹¹

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดขอบข่ายงานการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาไว้ 8 งาน ประกอบด้วย งานแผนงานและประกันคุณภาพ งานวิชาการ งานกิจการนักเรียน งานบุคคล งานธุรการ งานการเงินและพัสดุ งานบริการสถานที่และสภาพแวดล้อม และงานชุมชนและภาคีเครือข่าย ในแต่ละงานมีการกำหนดภาคกิจไว้ดังต่อไปนี้

---

⁹¹ กลุ่มวิจัยพัฒนากฎหมายคดีความและนิติกร, **กฎกระทรวงศึกษาธิการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการการศึกษา พ.ศ. 2550** เข้าถึงเมื่อ 27 กค.59 เข้าถึงได้จาก <http://koob.samroiwit.ac.th/webdata/1199/05>.

1. งานแผนงานและประกันคุณภาพ มีภารกิจประกอบด้วย การวางแผนพัฒนาโรงเรียน การจัดองค์การ การจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ การจัดระบบการประกันคุณภาพภายใน การคำนวณต้นทุนผลผลิต การควบคุมภายใน การประเมินผลการดำเนินงานและประกันคุณภาพ
2. งานวิชาการ มีภารกิจประกอบด้วย การวางแผนงานวิชาการ การบริหารงานวิชาการ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ การวัดผลและประเมินผลการเรียนและงานทะเบียนนักเรียน การแนะแนวการศึกษา การประเมินผลการดำเนินงานวิชาการ
3. งานกิจการนักเรียน มีภารกิจประกอบด้วย การวางแผนงานกิจการนักเรียน การบริหารกิจการนักเรียน การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยแก่นักเรียนในโรงเรียน การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน
4. งานบุคคล มีภารกิจประกอบด้วย การบริหารงานบุคคล การบริหารงานทะเบียนและสถิติข้าราชการครู ลูกจ้าง และบุคลากรทางการศึกษา การประเมินผลการดำเนินงานบุคคล
5. งานธุรการ มีภารกิจประกอบด้วย การวางแผนงานธุรการ การบริหารงานธุรการ การบริหารงานสารบรรณ การประเมินผลการดำเนินงานธุรการ
6. งานการเงินและพัสดุ มีภารกิจประกอบด้วย การบริหารการเงิน การบริหารการเงินและบัญชี การบริหารพัสดุและทรัพย์สิน การประเมินผลการดำเนินงานการเงินและพัสดุ
7. งานบริการสถานที่และสภาพแวดล้อม มีภารกิจประกอบด้วย การบริการอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม การบริการอาคารเรียน การบริการห้องเรียน การบริการห้องบริการ การบริการห้องพิเศษ การบริการอาคารประกอบ การให้บริการน้ำดื่ม การส่งเสริมสุขภาพอนามัย การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ การสร้างและเผยแพร่เกียรติประวัติของโรงเรียน การประเมินผลการดำเนินงานบริการอาคารและสถานที่
8. งานชุมชนและภาคีเครือข่าย มีภารกิจประกอบด้วย การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การให้บริการชุมชน การมีส่วนร่วมในการพัฒนา

ชุมชน การได้รับการสนับสนุนจากชุมชน การประเมินผล การดำเนินงานชุมชนและภาคี เครือข่าย⁹²

ประยงค์ เนาวบุตร กล่าวถึง งานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งหมายถึง สถานศึกษาปฐมวัยด้วย ว่าประกอบด้วยงานสำคัญ 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ งานด้านการจัดการ เรียนการสอนและงานสนับสนุนการเรียนการสอน

1. งานด้านการจัดการเรียนการสอนหรืองานวิชาการ ครอบคลุมงานต่อไปนี้

1.1 งานหลักสูตร

1.2 งานจัดทำแผนการจัดประสบการณ์และกำหนดการจัด ประสบการณ์

1.3 งานการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

1.4 งานจัดหาและบริการสื่อการสอน

1.5 งานวัดประเมินผลการเรียนรู้

1.6 งานนิเทศการสอน

2. งานด้านสนับสนุนการเรียนการสอน คือ งานทุกประเภทและทุกชนิดที่ไม่ใช่ งานการจัดการเรียนการสอนหรืองานวิชาการ ครอบคลุมงานที่เกี่ยวข้อง คือ

2.1 งานปกครองหรืองานกิจการนักเรียน

2.2 งานธุรการและการเงิน

2.3 งานอาคารสถานที่

2.4 งานบริหารบุคคล

2.5 งานความสัมพันธ์ชุมชน⁹³

เยาวพา เตชะคุปต์กล่าวว่า การบริหารจัดการในสถานศึกษาปฐมวัย ประกอบด้วยงาน 2 ประเภท คือ

⁹² สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, **มาตรฐานการปฏิบัติงานโรงเรียน มัธยมศึกษา** (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2552), 5-7.

⁹³ ประยงค์ เนาวบุตร, **ภารกิจบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาในประมวลสาระชุด วิชาการจัดการสถานศึกษา หน่วยที่ 3**, พิมพ์ครั้งที่ 2 (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมมาธิราช, 2551), 109-122.

1. การบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วยหลักสูตร การนำแผนการจัดประสบการณ์ไปใช้ การจัดหาและการผลิตสื่อ การจัดสภาพแวดล้อม การจัดตารางกิจกรรมประจำวัน การนิเทศการศึกษา การวัดและการประเมินผล

2. การบริหารงานสนับสนุนงานวิชาการ ประกอบด้วย งานธุรการและการเงิน งานกิจการนักเรียน งานอาคารสถานที่ งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และงานบุคลากร⁹⁴

วัฒนา มัคคสมัน กล่าวว่่า ขอบข่ายการบริหารจัดการสถานศึกษาปฐมวัย แบ่งเป็น 2 ด้าน คือ

1. งานด้านการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย 1) งานวิชาการ การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาปฐมวัย เป็นหัวใจสำคัญของการบริหารสถานศึกษาปฐมวัย เพราะ เป็นการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อให้เด็กปฐมวัยได้พัฒนาตนเองตามลำดับขั้นของการพัฒนาทุกด้านอย่างสมดุลและเต็มตามศักยภาพ มีขอบข่ายของงานที่สำคัญ คือ งานบริหารหลักสูตรและการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย การบริหารการจัดประสบการณ์ การเรียนสำหรับเด็กปฐมวัย การบริหารการประเมินผลพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย การบริหารการนิเทศภายในสถานศึกษาปฐมวัย การพัฒนาบุคลากรทางวิชาการ การบริหารการวิจัยและพัฒนา การบริหารโครงการทางวิชาการ รวมทั้งการบริหารระบบข้อมูลและสารสนเทศทางวิชาการ ภารกิจของผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยในการบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย การวางแผนบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาปฐมวัย การนำแผนงานวิชาการในสถานศึกษาปฐมวัยไปสู่การปฏิบัติ การกำกับติดตาม และประเมินผลการบริหารงานทางวิชาการในสถานศึกษาปฐมวัย 2) งานการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษ การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษควรเป็นการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม ที่เปิดโอกาสให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนในระดับเดียวกับเด็กทั่วไปในวัยเดียวกัน เพราะทั้งเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เด็กปกติ ครอบครัวของเด็กที่มีความต้องการพิเศษและสังคมจะได้รับประโยชน์ร่วมกัน ขอบข่ายงานที่สำคัญในการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม คือ การปรับสภาพแวดล้อม การวางแผนการจัดการเรียนการสอน การใช้แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล การประเมินผล และการใช้ชีวิตเช่นคนปกติทั่วไป โอกาสและความเท่าเทียมกัน ความหลากหลาย ความเหมาะสมของวัยและพัฒนาการ และสภาพแวดล้อมที่มีข้อจำกัดน้อยที่สุด ภารกิจในการจัดการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กที่มี

⁹⁴เยาวพา เดชะคุปต์, การบริหารและการนิเทศติดตามผลในสถานศึกษาปฐมวัย (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แม็ค จำกัด, 2542), 68-81.

ความต้องการพิเศษ ประกอบด้วย การศึกษาทำความเข้าใจหลักการในการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งมีหลักการสำคัญคือ การจัดกิจกรรมในชั้นเรียนที่ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การวางแผนด้านการจัดหลักสูตร ความร่วมมือระหว่างบุคลากร การสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การวางแผนด้านการจัดการหลักสูตร ความร่วมมือระหว่างบุคลากร การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้ปกครองและการศึกษาทำความเข้าใจวิธีการจัดการเรียนการสอน สำหรับเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษ อันประกอบด้วย การออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนหลายระดับ การเริ่มสอนที่ระดับความสามารถของเด็ก การส่งเสริมให้เด็กเพิ่มความสามารถขึ้นทีละขั้น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องและเชื่อมโยงกับชีวิตจริงทั้งที่บ้านและในชุมชน การส่งเสริมให้เด็กทำงานเป็นคู่และเป็นกลุ่มแบบร่วมแรงร่วมใจ ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยมีบทบาทสำคัญ คือ การกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจในการให้การศึกษาแก่เด็กทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน การจัดองค์การให้เอื้อต่อการทำงานระหว่างบุคลากร การขจัดอุปสรรคและปัญหาที่กีดขวางการจัดการเรียนร่วม การพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนให้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเรียนร่วมและการจัดสรรงบประมาณให้การเรียนร่วมดำเนินไปด้วยดี และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อนักเรียนทุกคนในโรงเรียน 3) งานนิเทศและติดตามผลการนิเทศในสถานศึกษาปฐมวัย การนิเทศและติดตามผลการนิเทศในสถานศึกษาปฐมวัยเป็นกระบวนการที่ว่าด้วยการให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ ปรับปรุงและพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของบุคลากรในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทำให้บุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษารู้จุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา สามารถพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาร่วมกันในทุกด้านอย่างเป็นระบบ เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้พัฒนาความรู้ ทักษะในการปฏิบัติงานและพัฒนาตนเอง รวมทั้งทำให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรที่กำหนด มีความพร้อมทุกด้านอย่างสมดุลพร้อมรับการศึกษาระดับประถมศึกษาต่อไป การนิเทศและการติดตามผลการนิเทศเป็นกระบวนการต่อเนื่องกันตั้งแต่วางแผนการนิเทศไปใช้ในการปรับปรุงหรือพัฒนาการปฏิบัติงานในสถานศึกษา ขอบข่ายการนิเทศและติดตามผลการนิเทศในสถานศึกษาปฐมวัย ประกอบด้วย การนิเทศและการติดตามผลการปฏิบัติงานทุกด้านตามขอบข่ายการบริหารจัดการสถานศึกษาปฐมวัย ตั้งแต่การกำหนดนโยบายและวางแผนการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษ การดำเนินงานในสถานศึกษาทั้งงานวิชาการ งานกิจการนักเรียน งานบุคลากร งานธุรการการเงินและอาคารสถานที่ งานชุมชนสัมพันธ์และการประชาสัมพันธ์ งาน

สารสนเทศและการจัดการความรู้ ตลอดจนงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาปฐมวัย

2. งานสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย 1) งานกิจการนักเรียน งานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาปฐมวัย เป็นงานการจัดบริการสวัสดิการและการควบคุมดูแล ซึ่งช่วยพัฒนาเด็กปฐมวัย เป็นงานการจัดบริการสวัสดิการและการควบคุมดูแล ซึ่งช่วยพัฒนาเด็กปฐมวัยให้เจริญก้าวหน้าในทุกด้าน และเป็นการจัดขึ้นเพื่อบริการในด้านความสะอาดแก่เด็กและผู้ปกครอง สร้างความมั่นใจในด้านสุขภาพและความปลอดภัยของเด็ก เป็นการเสริมประสบการณ์ให้แก่เด็ก นอกเหนือจากการจัดประสบการณ์ในชั้นเรียนปกติ ส่งเสริมพัฒนาบุคลิกภาพให้แก่เด็ก รวมทั้งเป็นการป้องกันปัญหาและแก้ปัญหาอันอาจเกิดขึ้นกับเด็กปฐมวัย มีขอบข่ายของงานที่สำคัญ 3 งาน คือ งานการรับนักเรียนในสถานศึกษาปฐมวัย งานบริการในสถานศึกษาปฐมวัย และงานการจัดกิจกรรมพิเศษในสถานศึกษาปฐมวัย

ภารกิจของผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยในการบริหารงานกิจการนักเรียนตามขอบข่ายงานบริหารกิจการนักเรียน ประกอบด้วย การดำเนินการเกี่ยวกับการรับนักเรียน งานทะเบียน และงานปฐมนิเทศ การให้บริการด้านอาหารทั้งการบริการอาหารหลัก อาหารเสริมเพื่อส่งเสริมสุขภาพ สร้างสุขนิสัยการรับประทานอาหาร การจัดให้มีระบบสุขาภิบาลอาหารที่ดี การให้ความรู้ด้านอาหารโภชนาการและการป้องกันภาวะทุพโภชนาการ งานด้านสุขอนามัย จัดให้มีการดูแลสุขภาพเด็กปฐมวัยตามหลักสุขอนามัยที่ดี ป้องกันการเจ็บป่วย การเกิดโรคติดต่อต่าง ๆ โดยจัดให้มีการตรวจสุขภาพ มีห้องพยาบาล การบริการน้ำดื่ม การจัดสภาพแวดล้อมที่ถูกลักษณะ งานด้านความปลอดภัย จัดให้มีการป้องกันอุบัติเหตุ การป้องกันภัยจากบุคคลภายนอก การให้ความรู้ด้านสวัสดิศึกษาแก่เด็ก มีการออกกฎระเบียบข้อปฏิบัติที่ชัดเจนในงานด้านแนะแนว จัดให้มีการบริการความรู้ การให้คำปรึกษาแนะนำการดูแลสุขภาพเด็ก การจัดให้มีการบริการดูแลเด็กนอกเวลาทำการ การบริการรถรับส่ง และการบริการประกับอุบัติเหตุ รวมทั้งจัดให้มีการช่วยเหลือและส่งเสริมเด็กปฐมวัยที่มีลักษณะพิเศษ

2) งานบุคลากร งานบุคลากรในสถานศึกษาปฐมวัย เป็นการจัดให้คนทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของงานในเวลาสั้น สิ้นเปลืองเงินและวัสดุน้อยที่สุด ขณะเดียวกันก็ส่งเสริมให้คนทำงานเหล่านั้นมีความเจริญก้าวหน้าและได้ผลตอบแทนเป็นที่พอใจ มีความพอใจและเต็มใจที่จะทำงานตามที่ผู้บริหารต้องการ การบริหารบุคคลเป็นหัวใจของการบริหาร เพราะงานทุกชนิดของหน่วยงานทุกประเภท จะดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จตามเป้าหมายหรือไม่เพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับความร่วมมือของบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกคน ในการบริหารสถานศึกษาบุคลากรในสถานศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะถึงแม้สถานศึกษาจะเป็นตึกใหญ่โต มี

วัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนนานาชาติ มีเงินงบประมาณจำนวนมหาศาลสนับสนุน ถ้าไม่มีบุคลากรที่คุณภาพ ขาดสมรรถภาพ ขาดความรับผิดชอบ ต่างคนต่างมีความขัดแย้งไม่ร่วมมือกันทำงาน โครงการทั้งหลายที่ผู้บริหารวางไว้ก็จะล้มเหลว การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา ปฐมวัยมีขอบข่ายงานที่สำคัญประกอบด้วย การกำหนดความต้องการด้านบุคลากรด้วยการวิเคราะห์งาน การวางแผนบุคลากร การสรรหาบุคลากร การคัดเลือกบุคลากร การปฐมนิเทศ และมอบหมายงาน การพัฒนาข้าราชการบุคลากร การประเมินผลการปฏิบัติงาน การพิจารณาความดีความชอบ การสร้างขวัญและกำลังใจการปฏิบัติงาน ภารกิจในการบริหารงานบุคลากร ประกอบด้วย การกำหนดความต้องการด้านบุคลากรด้วยการวิเคราะห์งานโดยการจัดทำรายละเอียดของลักษณะงาน การกำหนดคุณสมบัติของบุคลากรที่ต้องการ เพื่อนำไปสู่การวางแผนบุคลากรที่จำเป็นต้องใช้ในสถานศึกษา การสรรหาบุคลากรด้วยการจูงใจให้บุคคลมาสมัครงาน การคัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและมีความเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ที่กำหนดไว้ การปฐมนิเทศให้ความรู้ ชี้แจงเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบและความคาดหวังของสถานศึกษาให้บุคลากรใหม่ทราบ มอบหมายงานที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของบุคลากร การพัฒนาข้าราชการบุคลากรโดยมีการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรด้วยวิธีการต่าง ๆ การพัฒนาบุคลากรให้เพิ่มพูนสมรรถภาพในการปฏิบัติงาน ทั้งในด้านความรู้ ความสามารถและเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานในสถานศึกษาและการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร เพื่อให้บุคลากรเกิดความพึงพอใจมีกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด 3) งานธุรการ งบประมาณและอาคารสถานที่ การบริหารงานธุรการในสถานศึกษาปฐมวัย เป็นการบริหารหน่วยงานต่าง ๆ ของสถานศึกษา ให้สามารถดำเนินไปตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการ งานธุรการมีความสำคัญต่อการบริหารงานของสถานศึกษา เพราะการดำเนินงานธุรการที่มีประสิทธิภาพจะส่งผลให้งานด้านอื่นของสถานศึกษาดำเนินไปได้อย่างราบรื่น และมีประสิทธิภาพตามไปด้วย เนื่องจากงานธุรการเปรียบเหมือนกลไกอันสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะการประสานงานและการสื่อสารที่ถูกต้องและรวดเร็ว งานธุรการมีขอบข่ายครอบคลุมงานสารบรรณ งานทะเบียนและการรายงาน งานรักษาความปลอดภัย งานประชาสัมพันธ์และงานเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ ที่ไม่ได้ระบุผู้รับผิดชอบเอาไว้โดยตรง การบริหารงานงบประมาณในสถานศึกษาปฐมวัย เป็นการจัดการในเรื่องการใช้จ่ายเงินงบประมาณที่ได้รับให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษาอย่างถูกต้องตามระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ การบริหารงานงบประมาณในสถานศึกษาปฐมวัย ครอบคลุมการดำเนินงานในเรื่องการใช้จ่ายเงินงบประมาณ การพัสดุ การเงินและการบัญชีของสถานศึกษา

การบริหารงานอาคารสถานที่ในสถานศึกษาปฐมวัย เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้สถานศึกษาปฐมวัยสามารถดำเนินงานและกิจกรรมด้านต่าง ๆ ไปได้โดยสะดวก อีกทั้งเสริมสร้างบรรยากาศในการดำรงชีวิตของนักเรียน ครู ผู้บริหาร บุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้สึกมั่นคง อบอุ่น และมีความสุข ขอบข่ายงานอาคารสถานที่ในสถานศึกษาปฐมวัย ครอบคลุมการจัดอาคารสถานที่ ห้องต่างๆ ในสถานศึกษา การจัดบริเวณและเนื้อที่ใช้สอย และการบำรุงรักษาอาคารสถานที่ให้อยู่ในสภาพใช้งานได้ดี และมีความปลอดภัยอยู่เสมอ ภารกิจในการบริหารงานธุรการ ประกอบไปด้วยภารกิจในการบริหารงานสารบรรณ งานทะเบียนและการรายงาน งานรักษาความปลอดภัยซึ่งแต่ละงานมีภารกิจดังนี้ งานสารบรรณ ประกอบด้วย การจัดทำคำสั่งแบ่งงานไว้เป็นหลักฐานและให้เป็นปัจจุบัน การทำบัญชีกำหนดส่งงาน การจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงาน การจัดทำระบบกำกับดูแลงานสารบรรณ การจัดระบบการไหลเวียนของหนังสือ จัดเก็บหนังสือ การประชุมแก้ไขปัญหาและปรับปรุงงาน การอบรมให้ความรู้และนิเทศงานให้แก่ผู้ร่วมงาน และการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน งานทะเบียนและรายงาน ประกอบด้วย ภารกิจเกี่ยวกับงานทะเบียนและรายงานเกี่ยวกับนักเรียน งานทะเบียนและรายงานเกี่ยวกับบุคคลในสถานศึกษา และงานทะเบียนและรายงานเกี่ยวกับสถานศึกษา งานรักษาความปลอดภัย ประกอบด้วย ภารกิจการรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับบุคคล การรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสาร และการรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับสถานที่ ภารกิจของผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยในการบริหารงบประมาณในสถานศึกษาปฐมวัย ประกอบด้วย ภารกิจในการวางแผนบริหารงบประมาณ การพัสดุ การเงินและการบัญชี ภารกิจของผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัย ในการบริหารอาคารสถานที่ ประกอบด้วย การวางแผนเกี่ยวกับอาคารสถานที่ การกำหนดความต้องการ การก่อสร้างอาคาร การวางแผนการใช้อาคาร การใช้การบำรุงรักษาและการซ่อมแซมและการรื้อถอน 4) งานสัมพันธ์ชุมชน และการประชาสัมพันธ์ งานสัมพันธ์ชุมชนเป็นการดำเนินงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ และมีกลยุทธ์ของกลุ่มบุคคลในสถานศึกษา ในการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับครอบครัวและชุมชน ในฐานะผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องและมีความพึงพอใจในการดำเนินงานของสถานศึกษา ก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกันพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยอาศัยปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นเครื่องมือ มีขอบข่ายครอบคลุมการให้บริการแก่ชุมชน การรับความสนับสนุนช่วยเหลือจากชุมชน การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน และหน่วยงานอื่น การจัดตั้งกลุ่มชุมชนสมาคม หรือมูลนิธิ และการประชาสัมพันธ์ การประชาสัมพันธ์ เป็นการดำเนินการเพื่อให้เกิดการสื่อสารสองทางระหว่างบุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องภายในสถานศึกษาปฐมวัยและระหว่างสถานศึกษาปฐมวัยกับหน่วยงาน และหรือผู้ที่

เกี่ยวข้องกับภายนอกสถานศึกษา เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคลากรในสถานศึกษาและระหว่างสถานศึกษากับประชาชน ชุมชน และสังคม ส่งเสริมให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาปฐมวัย เป็นการสร้างความตระหนัก ความรู้ ความเข้าใจให้เกิดขึ้นในหมู่ครู นักเรียน บุคลากรที่เกี่ยวข้อง ผู้ปกครองและชุมชนว่าสถานศึกษาปฐมวัยเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ทุกคนเป็นเจ้าของและเป็นหน้าที่ของแต่ละคนจะต้องให้ความร่วมมือในการจัดและพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา รวมทั้งเป็นการแถลงหรือแจ้งข่าวสารต่าง ๆ ให้ครู นักเรียน บุคลากร ผู้ปกครองและประชาชนทราบความเคลื่อนไหว การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับกิจกรรมของสถานศึกษา มีขอบข่ายครอบคลุมการประชาสัมพันธ์ภายในสถานศึกษาและการประชาสัมพันธ์ภายนอกสถานศึกษา ภารกิจในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนและการประชาสัมพันธ์ ประกอบด้วย 4.1) การวางแผนโดยการศึกษาสภาพปัจจุบัน วิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนและศึกษาแนวโน้มการพัฒนาสถานศึกษาแล้วนำข้อมูลมาวางแผนกำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงานทั้งระยะสั้นและระยะยาว 4.2) การปฏิบัติตามแผนงานและโครงการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนที่กำหนดไว้ 4.3) การตรวจสอบผลการปฏิบัติงานทั้งในระยะต้น ระยะกลางและระยะสุดท้าย และ 4.4) การปรับปรุงแก้ไข เป็นการนำผลการปฏิบัติงานที่ได้ตรวจสอบและประเมินแล้ว มาดำเนินการปรับปรุงแก้ไข หากไม่บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ถ้าการปฏิบัติได้ผลดีแล้ว ก็นำมากำหนดเป็นมาตรฐานและบันทึกไว้เพื่อนำไปวางแผนการดำเนินงานในปีต่อไป 5) งานวางแผนกลยุทธ์ เป็นกระบวนการที่เป็นระบบมีระเบียบแบบแผน ขั้นตอนชัดเจน โดยใช้การตัดสินใจเพื่อพิจารณาทางเลือกที่จะดำเนินการในอนาคตที่เหมาะสม เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายโดยรวมของสถานศึกษา เป็นการคาดการณ์และสร้างความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ที่ช่วยให้สถานศึกษาปฐมวัยพัฒนาตนเองได้ทันกับสภาพการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม เพื่อนำไปสู่การสร้างสรรคอนาคตที่พึงปรารถนาของสถานศึกษา มีขอบข่ายงานที่สำคัญคือ การประเมินสภาพแวดล้อมที่ช่วยให้สถานศึกษา การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าประสงค์ของสถานศึกษาปฐมวัย การกำหนดกลยุทธ์ของสถานศึกษาปฐมวัย การนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาปฐมวัย และการควบคุมและประเมินแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา ภารกิจในการวางแผนกลยุทธ์ในสถานศึกษาปฐมวัย เป็นไปตามขอบข่ายงานของการวางแผนกลยุทธ์ซึ่งประกอบด้วย การประเมินสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา มีภารกิจที่สำคัญคือ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาเพื่อศึกษาจุดแข็งและจุดอ่อนของสถานศึกษา และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกสถานศึกษา เพื่อศึกษาโอกาสและอุปสรรค อันนำไปสู่ภารกิจการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าประสงค์ของสถานศึกษา ภารกิจในการกำหนดกลยุทธ์ของ

สถานศึกษาปฐมวัย ประกอบด้วย การทบทวนพันธกิจของสถานศึกษา การตรวจสอบประเด็นวิกฤตหรือประเด็นที่มีความสำคัญต่อการดำเนินการ การนำผลการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคมาสังเคราะห์เพื่อเชื่อมโยงสู่ทางเลือก รวมทั้งการแสวงหาและเลือก ทางเลือกที่เหมาะสม ในการนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา มีภารกิจที่ต้องดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ การเปลี่ยนแปลงกลยุทธ์ การจัดทำแผนปฏิบัติการ การจัดกระบวนการ ปฏิบัติงานและการตรวจสอบกระบวนการปฏิบัติงาน ในส่วนของการควบคุมและประเมินแผน กลยุทธ์ มีภารกิจ 3 ประการ คือ การติดตามผลการดำเนินงาน การรายงานความก้าวหน้าและ การวัดและประเมินผล 6) งานการบริหารเวลาและข้อขัดแย้งในสถานศึกษาปฐมวัย การบริหารเวลาเป็นการวางแผนการใช้เวลาของผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัย เพื่อให้เกิดประโยชน์ สูงสุดต่อสถานศึกษา ขอบข่ายงานที่สำคัญประกอบด้วย การวางแผนการใช้เวลาของตัว ผู้บริหารเองและการวางแผนการใช้เวลาในการบริหารตามขอบข่ายการบริหารจัดการ สถานศึกษา ซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาสถานศึกษาโดยรวม รวมทั้งการพัฒนาบุคลากรใน สถานศึกษา การบริหารความขัดแย้ง เป็นการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยเพื่อ จัดการกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาอย่างเหมาะสม ทั้งความขัดแย้งทางโครงสร้าง ความขัดแย้งในตัวบุคคลและความขัดแย้งระหว่างบุคคล การจัดการความขัดแย้งมีขอบข่ายที่ สำคัญประกอบไปด้วย การขจัดหรือลดปัญหาความขัดแย้ง และการกระตุ้นหรือเพิ่มความ ขัดแย้งที่สร้างสรรค์ การบริหารความขัดแย้งมีความสำคัญต่อการพัฒนางานในสถานศึกษา ปฐมวัย และการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา ภารกิจของการบริหารเวลา ประกอบด้วย การวางแผนการใช้เวลา การจัดลำดับความสำคัญของงาน การกำกับติดตามการใช้เวลา รวมทั้งการจัดระบบการทำงาน การมอบหมายงานและการจัดสถานที่ทำงาน นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยยังมีบทบาทหน้าที่ในการเป็นผู้นำและเป็นแบบอย่างที่ดีในการวาง แผนการใช้เวลาที่มีประสิทธิภาพ ทั้งในการบริหารเวลาตามขอบข่ายงานการบริหาร สถานศึกษาปฐมวัย และการบริหารจัดการเวลาส่วนตัวของผู้บริหาร รวมทั้งเป็นผู้นำและเป็น แบบอย่างในการพัฒนาตนเอง ภารกิจในการบริหารข้อขัดแย้ง ประกอบด้วย การวิเคราะห์ ประเภทและสาเหตุของความขัดแย้ง การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล การเลือกวิธีการจัดการ กับความขัดแย้ง และดำเนินการแก้ไขข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษา ปฐมวัยยังมีบทบาทในการเป็นผู้นำในการตัดสินใจดำเนินการจัดการกับความขัดแย้งใน สถานศึกษา 7) การจัดการสารสนเทศและการจัดการความรู้ การจัดการสารสนเทศใน สถานศึกษาปฐมวัย หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับสารสนเทศทั้งภายในและภายนอก สถานศึกษาให้เป็นระบบ เรียกว่า ระบบสารสนเทศ กระบวนการที่สำคัญในการจัดการ

สารสนเทศ ประกอบด้วย การจัดหาและรวบรวมสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา การวิเคราะห์และจัดเก็บสารสนเทศ การสร้างฐานข้อมูลของสถานศึกษา การใช้และการเผยแพร่สารสนเทศของสถานศึกษาปฐมวัย การจัดการความรู้ในสถานศึกษาปฐมวัย คือ การดำเนินการของสถานศึกษาเกี่ยวกับการสำรวจความรู้ที่ต้องการ การสร้างและแสวงหาความรู้ใหม่ การรวบรวมองค์ความรู้ให้เป็นคลังความรู้ของสถานศึกษา เพื่อให้บุคลากรทุกคนสามารถเข้าถึงความรู้นั้นได้ ทำให้เกิดการแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคลากรในสถานศึกษา ทั้งเพื่อพัฒนาตนเอง และพัฒนาการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อันจะส่งผลให้สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ 8) งานประกันคุณภาพ การประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาปฐมวัย เป็นการดำเนินการของสถานศึกษาปฐมวัยใน 2 ระบบ คือ ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และระบบการประกันคุณภาพภายนอกสถานศึกษา โดยยึดหลักการสำคัญคือ การกระจายอำนาจ การเปิดโอกาสการมีส่วนร่วมในการทำงานและการแสดงความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ เป็นการดำเนินการอย่างเป็นกระบวนการ ประกอบด้วย การประเมิน การติดตามตรวจสอบคุณภาพและการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อให้เกิดผลการปฏิบัติงานที่ได้มาตรฐาน นำเชื่อถือในการสร้างความมั่นใจแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ว่าเด็กปฐมวัยจะมีความรู้ความสามารถและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรและสังคมต้องการ มีขอบข่ายที่สำคัญ คือ การวางแผนพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน การดำเนินการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน การตรวจสอบและประเมินระบบประกันคุณภาพภายใน การปรับปรุงและพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน การกิจในการประกันคุณภาพของสถานศึกษาปฐมวัย เป็นไปตามขอบข่ายงานประกันคุณภาพ 4 ประการ ดังนี้ 1) การวางแผนพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาปฐมวัย ประกอบด้วยภารกิจ 3 ประการ คือ การกำหนดมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา และการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ 2) การดำเนินการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาปฐมวัย เป็นภารกิจสำคัญที่สถานศึกษาโดยผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยนำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีที่มีมุ่งเน้นคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาสู่การปฏิบัติ 3) การตรวจสอบและประเมินระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาปฐมวัย ประกอบด้วยภารกิจ 3 ประการ คือ การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา การประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษาและการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน 4) การปรับปรุงและพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ปฐมวัย เป็นภารกิจในการดำเนินงานเพื่อให้เกิดความยั่งยืนของการดำเนินกิจกรรมตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา⁹⁵

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3 – 5 ปี เป็นการจัดการศึกษาในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษา โดยให้เด็กได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา ตามวัยและความสามารถของเด็กแต่ละบุคคล

หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา องค์การมหาชน ได้ระบุถึงหลักการของการจัดการศึกษาปฐมวัย คือ

1. หลักการพัฒนาเด็กโดยรวม โดยเริ่มจากพัฒนาการด้านร่างกายให้แข็งแรง สมบูรณ์ กระตุ้นสมองให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ พัฒนาด้านจิตใจและอารมณ์ให้เป็นผู้มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง เชื่อมมั่นในตนเอง ร่าเริงแจ่มใส สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้ พัฒนาด้านสังคมโดยให้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับบุคคล และสิ่งแวดล้อมรอบตัว มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีสามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข รวมทั้งพัฒนาสติปัญญา ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ บบวิถีชีวิตของเด็กตามสภาพครอบครัว บริบทของชุมชน และวัฒนธรรมไทย รักสันติ ใฝ่รู้และสนใจสิ่งแวดล้อม

2. หลักการจัดประสบการณ์ที่ยึดเด็กเป็นสำคัญ โดยการจัดการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ความรัก ความเอาใจใส่และจัดกาเรียนรู้ผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เน้นเรียนให้สนุก เล่นให้มีความรู้และเกิดพัฒนาการสมวัยอย่างสมดุล ให้โอกาสเด็กมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ จากการตั้งคำถามและการค้นพบด้วยตนเอง

3. หลักการสร้างเสริมความเป็นไทย โดยการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย ความเป็นชาติไทยที่มีวัฒนธรรมอันดีงาม เคารพนับถือและกตัญญูต่อบิดามารดา มีชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นศูนย์รวมจิตใจ ทำให้เกิดความรักและความภาคภูมิใจในตนเอง ครอบครัว ท้องถิ่น ประเทศไทย ยอมรับและอยู่ร่วมกับความหลากหลายของวิถีชีวิตอื่น ๆ

⁹⁵ วัฒนา มัคคสมัน, **ประมวลสาระชุดวิชา การบริหารจัดการสถานศึกษาปฐมวัย** (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2555), 15–20.

4. หลักความร่วมมือ โดยครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษา รวมทั้งสถาบันต่าง ๆ ในสังคมร่วมมือกันในการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาเด็กให้มีพัฒนาการเหมาะสมกับวัย สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพ และมีความสุข ตลอดจนพร้อมที่จะเรียนรู้ในการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป

5. หลักแห่งความสอดคล้อง อุดมการณ์และมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยต้องสอดคล้องกับสาระบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 นโยบายการศึกษาของรัฐที่แถลงต่อรัฐสภา สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติและสัมพันธ์เชื่อมโยงกับการศึกษาขั้นพื้นฐานรวมทั้งอนุสัญญาสิทธิเด็ก⁹⁶

ปรัชญาการศึกษาปฐมวัย

การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็ก ตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กแต่ละคนตามศักยภาพ ภายใต้บริบทสังคม วัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม

หลักการ

หลักการของการจัดหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 เป็นหลักสำคัญในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งผู้สอนจำเป็นต้องศึกษาหลักการของหลักสูตรให้เข้าใจ เพราะในการจัดประสบการณ์ให้เด็กอายุ 3-5 ปี จะต้องยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูควบคู่กับการให้การศึกษา โดยต้องคำนึงถึงความสนใจและความต้องการของเด็กทุกคนทั้งเด็กปกติ เด็กที่มีความสามารถพิเศษและเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา รวมทั้งการสื่อสารและการเรียนรู้หรือเด็กที่มีร่างกายพิการหรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้หรือไม่มีความช่วยเหลือหรือด้อยโอกาส เพื่อให้เด็กพัฒนาทุกด้านทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาอย่างสมดุล โดยการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย บูรณาการผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เป็นประสบการณ์ตรงผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า เหมาะสมกับวัยและความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ีระหว่างเด็กกับพ่อแม่

⁹⁶ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), **คู่มือประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ.254-2558) ระดับการศึกษาปฐมวัย (2-5 ปี) ฉบับสถานศึกษา** (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ จุฑาทอง จำกัด, 2554).

เด็กกับผู้เลี้ยงดูหรือบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กแต่ละคนได้มีโอกาสพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นของพัฒนาการสูงสุดตามศักยภาพและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข เป็นคนดี และคนเก่งของสังคม และสอดคล้องกับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรม ความเชื่อทางศาสนา สภาพเศรษฐกิจ สังคมโดยความร่วมมือจากบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

1. ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกประเภท
2. ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคมและวัฒนธรรมไทย
3. พัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย
4. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข
5. ประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชนและสถานศึกษาในการพัฒนาเด็ก⁹⁷

จุดมุ่งหมายของการจัดหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3 – 5 ปี มุ่งให้เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถ และความแตกต่างระหว่างบุคคล จึงกำหนดจุดมุ่งหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้

1. ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย และมีสุขนิสัยที่ดี
2. กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้ได้อย่างคล่องแคล่ว สัมพันธ์กัน
3. มีสุขภาพจิตดีและมีความสุข
4. มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม

⁹⁷ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, **คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี)** (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2547), 8.

5. ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะดนตรี การเคลื่อนไหวและการออกกำลังกาย
6. ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย
7. รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย
8. อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
9. ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย
10. มีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย
11. มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
12. มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก พัฒนาการของมนุษย์เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวมนุษย์ เริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิต่อเนื่องไปจนตลอดชีวิต ซึ่งครอบคลุมการเปลี่ยนแปลงในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ พัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา จะมีความสัมพันธ์และพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นลำดับขั้นตอนไปพร้อมกันทุกด้าน เด็กแต่ละคนจะเติบโตและมีลักษณะพัฒนาการแตกต่างกันไปตามวัย โดยที่พัฒนาการเด็กปฐมวัย บ่งบอกถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวเด็กอย่างต่อเนื่อง เริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิจนถึงอายุ 5 ปี พัฒนาการแต่ละด้านมีทฤษฎีเฉพาะอธิบายไว้และสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาเด็ก อาทิ ทฤษฎีพัฒนาการทางร่างกายที่อธิบายการเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็กว่ามีลักษณะต่อเนื่องเป็นลำดับขั้น เด็กจะพัฒนาถึงขั้นใดจะต้องเกิดวุฒิภาวะของความสามารถ ซึ่งจะพัฒนาขึ้นตามอายุ ประสบการณ์ ค่านิยมทางสังคมและสิ่งแวดล้อม หรือทฤษฎีพัฒนาการทางบุคลิกภาพ ที่อธิบายว่าเด็กเกิดมาพร้อมวุฒิภาวะ ซึ่งจะพัฒนาขึ้นตามอายุ ประสบการณ์ ค่านิยมทางสังคมและสิ่งแวดล้อมหรือทฤษฎีพัฒนาการทางบุคลิกภาพ ที่อธิบายว่าเด็กจะพัฒนาได้ดีถ้าในแต่ละช่วงอายุเด็กได้รับการตอบสนองในสิ่งที่ตนพอใจ ได้รับความรัก ความอบอุ่นอย่างเพียงพอจากผู้ใกล้ชิด มีโอกาสช่วยตนเองทำงานที่เหมาะสมกับวัยและมีอิสระที่จะเรียนรู้ในสิ่งที่ตนอยากรู้อบ ๑ ตนเอง ดังนั้น แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก จึงเป็นเสมือนหนึ่งแนวทางให้ผู้สอนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องได้เข้าใจเด็ก สามารถอบรมเลี้ยงดูและจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับวัย และความแตกต่างของแต่ละบุคคล ในอันที่จะส่งเสริมให้เด็กพัฒนาจนบรรลุผลตามเป้าหมายที่ต้องการได้ชัดเจนขึ้น

แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ การเรียนรู้ของมนุษย์เรามีผลสืบเนื่องมาจากประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้รับ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเกิดขึ้นจากระบบการที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัว โดยผู้เรียนจะต้องเป็นผู้กระทำให้เกิดขึ้นด้วยตนเองและการเรียนรู้จะเป็นไปได้ดี ถ้าผู้เรียนได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าได้เคลื่อนไหว มีโอกาสคิดริเริ่มตามความต้องการและความสนใจของตนเอง รวมทั้งในบรรยากาศที่เป็นอิสระอบอุ่นและปลอดภัย ดังนั้น การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก และเนื่องจากการเรียนรู้นั้นเป็นพื้นฐานของพัฒนาการในระดับที่สูงขึ้น อีกทั้งคนเราเรียนรู้มาตั้งแต่เกิดตามธรรมชาติก่อนที่จะมาเข้าสถานศึกษา การจัดทำหลักสูตรจึงยึดแนวคิดที่จะให้คิดได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงด้วยตัวเด็กเองในสภาพแวดล้อมที่เป็นอิสระเอื้อต่อการเรียนรู้และจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละคน

แนวคิดเกี่ยวกับการเล่นของเด็ก การเล่นถือเป็นกิจกรรมที่สำคัญในชีวิตเด็กทุกคน เด็กจะรู้สึกสนุกสนาน เพลิดเพลิน ได้สังเกตมีโอกาสทำการทดลอง สร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและค้นพบตนเอง การเล่นจะมีอิทธิพลและมีผลดีต่อการเจริญเติบโต ช่วยพัฒนาร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา จากการเล่นมีโอกาสเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ได้ใช้ประสาทสัมผัสและการรับรู้ผ่อนคลายอารมณ์และแสดงออกถึงตนเอง เรียนรู้ความรู้สึกของผู้อื่น การเล่นจึงเป็นทางที่เด็กจะสร้างประสบการณ์เรียนรู้สิ่งแวดล้อม เรียนรู้ความเป็นอยู่ของผู้อื่น การเล่นจึงเป็นทางที่เด็กจะสร้างประสบการณ์การเรียนรู้สิ่งแวดล้อม เรียนรู้ความเป็นอยู่ของผู้อื่น สร้างความสัมพันธ์อยู่ร่วมกับผู้อื่น กับธรรมชาติรอบตัวเอง ดังนั้น หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยจึงถือ “การเล่น” อย่างมีจุดมุ่งหมาย เป็นหัวใจสำคัญของการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยทุกคน

แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมและสังคม บริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่หรือสิ่งแวดล้อมเด็ก ทำให้เด็กแต่ละคนแตกต่างกันไป หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยฉบับนี้ถือว่าผู้สอนจำเป็นต้องเข้าใจและยอมรับว่าวัฒนธรรมและสังคมที่แวดล้อมตัวเด็กมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ การพัฒนาศักยภาพและพัฒนาการของเด็กแต่ละคน ผู้สอนควรต้องเรียนรู้

บทบาททางสังคมและวัฒนธรรมของเด็กที่ตนรับผิดชอบ เพื่อช่วยให้เด็กได้พัฒนา เกิดการเรียนรู้และอยู่ในกลุ่มคนที่มาจากพื้นฐานเหมือนหรือต่างจากตนได้อย่างราบรื่นมีความสุข⁹⁸

นอกจากนี้หลักการจัดการศึกษาปฐมวัยยังต้องคำนึงถึงเรื่องต่อไปนี้

การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม การพัฒนาหลักสูตรพิจารณาจากวัยและประสบการณ์ของเด็ก โดยเป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการพัฒนาเด็กทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา โดยอยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์เดิมที่เด็กมีอยู่และประสบการณ์ใหม่ที่เด็กจะได้รับต้องมีความหมายกับตัวเด็ก เป็นหลักสูตรที่ให้โอกาสทั้งเด็กปกติ เด็กด้อยโอกาสและเด็กพิเศษได้พัฒนา รวมทั้งยอมรับในวัฒนธรรมและภาษาของเด็ก พัฒนาเด็กให้รู้สึกเป็นสุขในปัจจุบัน มิใช่เพียงเพื่อเตรียมเด็กสำหรับอนาคตข้างหน้าเท่านั้น

การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ผู้สอนมีความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กอย่างมากผู้สอนต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้บอกความรู้หรือสั่งให้เด็กทำมาเป็นผู้อำนวยความสะดวก ในการจัดสภาพแวดล้อม ประสบการณ์และกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กที่ผู้สอนและเด็กมีส่วนร่วมที่จะริเริ่มทั้ง 2 ฝ่าย โดยผู้สอนจะเป็นผู้สนับสนุน ชี้แนะและเรียนรู้ร่วมกับเด็ก ส่วนเด็กเป็นผู้ลงมือกระทำ เรียนรู้และค้นพบด้วยตัวเอง ดังนั้นผู้สอนจะต้องยอมรับ เห็นคุณค่า รู้จักและเข้าใจเด็กแต่ละคนที่ตนดูแลรับผิดชอบก่อนเพื่อจะได้วางแผน สร้างสภาพแวดล้อม และจัดกิจกรรมที่จะส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ผู้สอนต้องรู้จักพัฒนาตนเอง ปรับปรุงใช้เทคนิคการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้เหมาะกับเด็ก

การบูรณาการการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนในระดับปฐมวัยยึดหลักการบูรณาการที่ว่า หนึ่งแนวคิดสามารถเรียนรู้ได้หลายกิจกรรม หนึ่งกิจกรรมเด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายทักษะและหลายประสบการณ์สำคัญ ดังนั้น เป็นหน้าที่ของผู้สอนจะต้องวางแผนการจัดประสบการณ์ในแต่ละวันให้เด็กเรียนรู้ผ่านการเล่นที่หลากหลายกิจกรรม หลากหลายทักษะ หลากหลายประสบการณ์สำคัญอย่างเหมาะสมและพัฒนาการ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางที่กำหนดไว้

การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก การประเมินเด็กระดับปฐมวัยยึดวิธีการสังเกตเป็นส่วนใหญ่ ผู้สอนจะต้องสังเกตและประเมินทั้งการสอนของตนและ

⁹⁸สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, **คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี)** (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2547), 3-4.

พัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กว่าได้บรรลุตามจุดประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ ผลที่ได้จากการสังเกตพัฒนาการ จากข้อมูลเชิงบรรยาย จากการรวบรวมผลงาน การแสดงออกในสถานที่ที่เป็นจริง ข้อมูลจากครอบครัวของเด็ก ตลอดจนงานที่เด็กประเมินตนเองหรือผลงานสามารถบอกได้ว่าเด็กเกิดการเรียนรู้และมีความก้าวหน้าเพียงใด ข้อมูลจากการประเมินพัฒนาการจะช่วยผู้สอนในการวางแผนการจัดกิจกรรมชี้ให้เห็นความต้องการพิเศษของเด็กแต่ละคน ใช้เป็นข้อมูลในการสื่อสารกับพ่อแม่ ผู้ปกครองเด็กและขณะเดียวกันยังใช้ในการประเมินประสิทธิภาพการจัดการศึกษาให้กับเด็กในวัยนี้ได้อีกด้วย

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัว เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ดังนี้ เนื่องจากสภาพแวดล้อมที่เด็กเจริญเติบโตขึ้นมา ผู้สอน พ่อแม่และผู้ปกครองของเด็กจะต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูล ทำความเข้าใจพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กต้องยอมรับและร่วมมือกันรับผิดชอบ หรือถือเป็นหุ้นส่วนที่จะต้องช่วยกันพัฒนาเด็กให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการร่วมกัน ดังนั้น ผู้สอนจึงมิใช่จะแลกเปลี่ยนความรู้กับพ่อแม่ ผู้ปกครองเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กเท่านั้น แต่จะต้องให้พ่อแม่ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการพัฒนาด้วย ทั้งนี้มีได้หมายความว่าให้พ่อแม่ ผู้ปกครองเป็นผู้กำหนดเนื้อหาหลักสูตรตามความต้องการ โดยไม่คำนึงถึงหลักการจัดที่เหมาะสมกับวัยเด็ก⁹⁹

สาระการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้ใช้เป็นสื่อกลางในการจัดกิจกรรมให้กับเด็ก เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา ซึ่งจำเป็นต่อการพัฒนาเด็กให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งนี้สาระการเรียนรู้ประกอบด้วย องค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการและคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม ความรู้สำหรับเด็กอายุ 3 – 5 ปี จะเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็ก บุคคลและสถานที่ที่แวดล้อมเด็ก ธรรมชาติรอบตัว และสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็กที่เด็กมีโอกาสใกล้ชิดหรือมีปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวันและเป็นสิ่งที่เด็กสนใจ จะไม่เน้นเนื้อหา การท่องจำ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับทักษะหรือกระบวนการ จำเป็นต้องบูรณาการทักษะที่สำคัญและจำเป็นสำหรับเด็ก เช่น ทักษะการเคลื่อนไหว ทักษะทางสังคม ทักษะการคิด ทักษะการใช้ภาษา คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

⁹⁹ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, **คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี)** (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2547), 5.

ขณะเดียวกันควรปลูกฝังให้เด็กเกิดเจตคติที่ดี มีค่านิยมที่พึงประสงค์ เช่น ความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น รักการเรียนรู้ รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และมีคุณธรรม จริยธรรมที่เหมาะสมกับวัย เป็นต้น

ผู้สอนหรือผู้จัดการศึกษา อาจนำสาระการเรียนรู้มาจัดในลักษณะ หน่วยการสอนแบบบูรณาการ หรือเลือกใช้วิธีการที่สอดคล้องกับปรัชญาและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย สาระการเรียนรู้กำหนดเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ประสบการณ์สำคัญ

ประสบการณ์สำคัญเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการพัฒนาเด็กทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาช่วยให้เด็กเกิดทักษะที่สำคัญสำหรับการสร้างองค์ความรู้โดยให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับวัตถุ สิ่งของ บุคคลต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ไปพร้อมกันด้วย ประสบการณ์สำคัญมี ดังนี้

1. ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย
2. ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์จิตใจ
3. ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม
4. ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา

สาระที่ควรเรียนรู้

สาระที่ควรรู้ เป็นเรื่องราวรอบตัวเด็กที่นำมาเป็นสื่อในการจัดกิจกรรม ให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ไม่เน้นการท่องจำเนื้อหา ผู้สอนสามารถกำหนดรายละเอียดขึ้นเองให้สอดคล้องกับวัย ความต้องการ และความสนใจของเด็ก โดยให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์สำคัญที่ระบุไว้ข้างต้น ทั้งนี้อาจยืดหยุ่นเนื้อหาได้ โดยคำนึงถึงประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมในชีวิตจริงของเด็ก ซึ่งสาระที่เด็กอายุ 3 – 5 ปี ควรจะได้เรียนรู้ มีดังนี้

1. เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็กเด็กควรรู้จักชื่อ นามสกุล รูปร่าง หน้าตา รู้จักอวัยวะต่าง ๆ วิธีระวังรักษาร่างกายให้สะอาด ปลอดภัย การรับประทานอาหารที่ถูกสุขลักษณะ เรียนรู้ที่จะเล่นและทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองคนเดียว หรือกับผู้อื่น ตลอดจนเรียนรู้ที่จะแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก และแสดงมารยาทที่ดี

2. เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็กเด็กควรได้มีโอกาสรู้จักและรับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับครอบครัว สถานศึกษา ชุมชน รวมทั้งบุคคลต่าง ๆ ที่เด็กต้องเกี่ยวข้องหรือมีโอกาสใกล้ชิดและมีปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวัน

3. ธรรมชาติรอบตัวเด็กควรจะได้เรียนรู้สิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของโลกที่แวดล้อมเด็กตามธรรมชาติ เช่น ฤดูกาล กลางวัน กลางคืน

4. สิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็กเด็กควรจะได้รู้จักสี ขนาด รูปร่าง รูปทรง น้ำหนัก ผิวสัมผัสของสิ่งต่าง ๆ รอบตัว สิ่งของเครื่องใช้ ยานพาหนะ และการสื่อสารต่าง ๆ ที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน

การจัดประสบการณ์

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยอายุ 3 – 5 ปี จะไม่จัดเป็นรายวิชาแต่จัดในรูปของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น เพื่อให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เกิดความรู้จักทักษะ คุณธรรม จริยธรรมรวมทั้งเกิดการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยมีหลักการและแนวทางการจัดประสบการณ์ ดังนี้

หลักการจัดประสบการณ์

1. จัดประสบการณ์การเล่นและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กโดยองค์รวมอย่างต่อเนื่อง
2. เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคลและบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่
3. จัดให้เด็กได้รับการพัฒนาโดยให้ความสำคัญทั้งกับกระบวนการและผลผลิต
4. จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์
5. ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

แนวทางการจัดประสบการณ์

1. จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการ คือเหมาะสมกับอายุ วุฒิภาวะและระดับพัฒนาการ เพื่อให้เด็กทุกคนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ
2. จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของเด็กวัยนี้ คือ เด็กได้ลงมือกระทำ เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้เคลื่อนไหว สำรวจ เล่น สังเกต สืบค้น ทดลอง และคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง
3. จัดประสบการณ์ในรูปแบบบูรณาการ คือ บูรณาการทั้งทักษะและสาระการเรียนรู้
4. จัดประสบการณ์ให้เด็กได้ริเริ่ม คิด วางแผน ตัดสินใจ ลงมือทำและนำเสนอความคิดโดยผู้สอนเป็นผู้สนับสนุน อำนวยความสะดวก และเรียนรู้ร่วมกับเด็ก

5. จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่น กับผู้ใหญ่ ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ในบรรยากาศที่อบอุ่นมีความสุขและเรียนรู้การกระทำกิจกรรมแบบร่วมมือในลักษณะต่าง ๆ กัน

6. จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายอยู่ในวิถีชีวิตของเด็ก

7. จัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดีและทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน ตลอดจนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

8. จัดประสบการณ์ทั้งในลักษณะที่มีการวางแผนไว้ล่วงหน้าและแผนที่เกิดขึ้นในสภาพจริงโดยไม่ได้คาดการณ์ไว้

9. ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ ทั้งการวางแผน การสนับสนุนสื่อการสอน การเข้าร่วมกิจกรรม และการประเมินพัฒนาการ

10. จัดทำสารนิทัศน์ด้วยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคล นำมาไตร่ตรองและใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็กและการวิจัยในชั้นเรียน

การจัดกิจกรรมประจำวัน

กิจกรรมสำหรับเด็กอายุ 3 – 5 ปี สามารถนำมาจัดเป็นกิจกรรมประจำวันได้หลายรูปแบบ เป็นการช่วยให้ผู้สอนและเด็กทราบว่าแต่ละวันจะทำกิจกรรมอะไร เมื่อใดอย่างไร การจัดกิจกรรมประจำวันมีหลักการจัดและขอบข่ายของกิจกรรมประจำวัน ดังนี้

1. หลักการจัดกิจกรรมประจำวัน

1.1 กำหนดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยของเด็กในแต่ละวัน

1.2 กิจกรรมที่ต้องใช้ความคิดทั้งในกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ ไม่ควรใช้เวลาต่อเนื่องนานเกินกว่า 20 นาที

1.3 กิจกรรมที่เด็กมีอิสระเลือกเล่นเสรี เช่น การเล่นตามมุม การเล่นกลางแจ้ง ฯลฯ ใช้เวลาประมาณ 40 – 60 นาที

1.4 กิจกรรมควรมีความสมดุลระหว่างกิจกรรมในห้องและนอกห้อง กิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก กิจกรรมที่เป็นรายบุคคล กลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ กิจกรรมที่เด็กเป็นผู้ริเริ่มและผู้สอนเป็นผู้ริเริ่ม และกิจกรรมที่ใช้กำลังและไม่ใช้กำลัง จัด

ให้ครบทุกประเภท ทั้งนี้กิจกรรมที่ต้องออกกำลังกายควรจัดสลับกับกิจกรรมที่ไม่ต้องออกกำลังมากนัก เพื่อเด็กจะได้ไม่เหนื่อยเกินไป

2. ขอบข่ายของกิจกรรมประจำวันการเลือกกิจกรรมที่จะนำมาจัดในแต่ละวันต้องให้ครอบคลุมดังต่อไปนี้

2.1 การพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อใหญ่ การเคลื่อนไหว และความคล่องแคล่วในการใช้วัยวะต่าง ๆ จึงควรจัดกิจกรรม โดยให้เด็กได้เล่นอิสระกลางแจ้ง เล่นเครื่องเล่นสนาม เคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะดนตรี

2.2 การพัฒนากล้ามเนื้อเล็กเพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อเล็ก การประสานสัมพันธ์ระหว่างมือและตา จึงควรจัดกิจกรรมโดยให้เด็กได้เล่นเครื่องเล่นสัมผัส เล่นเกมต่อภาพ ฝึกช่วยเหลือตนเองในการแต่งกาย หยิบจับช้อนส้อม ใช้อุปกรณ์ศิลปะ เช่น สีเทียน กรรไกร พู่กัน ดินเหนียว ฯลฯ

2.3 การพัฒนาอารมณ์ จิตใจและปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีความเชื่อมั่น กล้าแสดงออก มีวินัยในตนเอง รับผิดชอบซื่อสัตย์ ประหยัด เมตตากรุณา เอื้อเฟื้อ แบ่งปัน มีมารยาทและปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทยและศาสนาที่นับถือ จึงควรจัดกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านการเล่นให้เด็กได้มีโอกาสตัดสินใจเลือก ได้รับการตอบสนองตามความต้องการ ได้ฝึกปฏิบัติโดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ตลอดเวลาที่โอกาสเอื้ออำนวย

2.4 การพัฒนาสังคมนิสัยเพื่อให้เด็กมีลักษณะนิสัยที่ดี แสดงออกอย่างเหมาะสมและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ช่วยเหลือตนเองในการทำกิจวัตรประจำวัน มีนิสัยรักการทำงาน รู้จักระมัดระวังความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น จึงควรจัดให้เด็กได้ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันอย่างสม่ำเสมอ เช่น รับประทานอาหาร พักผ่อนนอนหลับ ขับถ่าย ทำความสะอาดร่างกาย เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น ปฏิบัติตามกฎกติกาข้อตกลงของส่วนรวม เก็บของเข้าที่เมื่อเล่นหรือทำงานเสร็จ ฯลฯ

2.5 การพัฒนาการคิดเพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดรวบยอด สังเกต จำแนก เปรียบเทียบ จัดหมวดหมู่ เรียงลำดับเหตุการณ์ แก้ปัญหา จึงควรจัดกิจกรรมให้เด็กได้สนทนาอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เชิญวิทยากรมาพูดคุยกับเด็ก คำนคว้า จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ทดลอง ศึกษานอกสถานที่ ประกอบอาหาร หรือจัดให้เด็กได้เล่นเกมการศึกษาที่เหมาะสมกับวัยอย่างหลากหลาย ฝึกการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันและในการทำกิจกรรมทั้งที่เป็นกลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่หรือรายบุคคล

2.6 การพัฒนาทางภาษาเพื่อให้เด็กได้มีโอกาสใช้ภาษาสื่อสาร ถ่ายทอดความรู้สึก ความนึกคิด ความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ที่เด็กมีประสบการณ์ จึงควรจัดกิจกรรมทางภาษาให้มีความหลากหลายในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มุ่งปลูกฝังให้เด็กรักการอ่าน และบุคลากรที่แวดล้อมต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษา ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงหลักการจัดกิจกรรมทางภาษาที่เหมาะสมกับเด็กเป็นสำคัญ

2.7 การส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ได้ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกและเห็นความสวยงามของสิ่งต่าง ๆ รอบตัว โดยใช้กิจกรรมศิลปะและดนตรีเป็นสื่อ ใช้การเคลื่อนไหวและจังหวะตามจินตนาการ ให้ประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ อย่างอิสระตามความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของเด็ก เล่นบทบาทสมมติในมุมเล่นต่าง ๆ เล่นน้ำ เล่นทราย เล่นก่อสร้างสิ่งต่าง ๆ เช่น แท่งไม้ รูปทรงต่าง ๆ ฯลฯ

การประเมินพัฒนาการ

การประเมินพัฒนาการเด็กอายุ 3 – 5 ปี เป็นการประเมินพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาของเด็ก โดยถือว่าเป็นกระบวนการต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมปกติที่จัดให้เด็กในแต่ละวัน ทั้งนี้ให้มุ่งนำข้อมูลการประเมินมาพิจารณาปรับปรุง วางแผนการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้เด็กแต่ละคนได้รับการพัฒนาตามจุดหมายของหลักสูตร การประเมินพัฒนาการควรยึดหลัก ดังนี้

1. การประเมินพัฒนาการของเด็กครบทุกด้านและนำผลมาพัฒนาเด็ก
2. ประเมินเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องตลอดปี
3. สภาพการประเมินควรมีลักษณะเช่นเดียวกับการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน
4. ประเมินอย่างเป็นระบบ มีการวางแผน เลือกใช้เครื่องมือและจัดบันทึกไว้เป็นหลักฐาน
5. ประเมินตามสภาพจริงด้วยวิธีการหลากหลายเหมาะสมกับเด็ก รวมทั้งใช้แหล่งข้อมูลหลาย ๆ ด้าน ไม่ควรใช้การทดสอบ

สำหรับวิธีการประเมินที่เหมาะสมและควรใช้กับเด็กอายุ 3 – 5 ปี ได้แก่ การสังเกต การบันทึกพฤติกรรมการเล่น การสัมภาษณ์ และการวิเคราะห์ข้อมูลจากผลงานของเด็ก¹⁰⁰

¹⁰⁰ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, **คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546** (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2547).

ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

แนวดำเนินงานศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

การศึกษาปฐมวัยที่จัดให้เด็กที่มีอายุระหว่างแรกเกิดถึง 5 ปี เป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการจัดการศึกษาของมนุษย์ เด็กวัยนี้เป็นวัยเริ่มต้นชีวิต ถือว่าเป็นช่วงเวลาที่สำคัญ เพราะเป็นวัยที่มีพัฒนาการทุกด้านทั้งทางร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญาเจริญเติบโตในอัตราสูงสุด โดยเฉพาะในด้านระบบประสาทและสมองจะเติบโตได้ถึงร้อยละ 80 ของผู้ใหญ่ เป็นระยะที่เกิดการเรียนรู้ได้มากที่สุด เป็นวัยสดใสมองโลกสวยงาม มีความสงสัยใคร่รู้ มีจินตนาการกว้างใหญ่ ทั้งเป็นช่วงชีวิตที่กำลังสร้างบุคลิกภาพและลักษณะนิสัยพื้นฐานของตนเอง ซึ่งจะติดตัวต่อเนื่องไปจนกระทั่งเติบโตเป็นผู้ใหญ่ เด็กวัยนี้เป็นวัยที่ต้องพึ่งพาผู้ใหญ่ หากได้รับการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมอย่างถูกต้อง และได้รับการตอบสนองขั้นพื้นฐานอย่างเพียงพอเท่ากับได้วางรากฐานที่ดีๆ ให้กับเด็กปฐมวัยที่จะมีความสุขในชีวิตข้างหน้า และเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของประเทศชาติในอนาคต

การจัดการศึกษาปฐมวัยในปัจจุบัน แม้จะไม่ใช่การศึกษาภาคบังคับ แต่รัฐบาลก็ให้การสนับสนุนส่งเสริมอย่างเต็มที่ โดยมุ่งที่จะเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กก่อนเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา และส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการทุกด้าน ตลอดจนอบรมเลี้ยงดูให้เด็กมีลักษณะนิสัยที่ดี กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยขึ้นเพื่อเป็นหลักสูตรแกนกลางในการจัดการศึกษาให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ สถานศึกษาต่างๆ ในท้องถิ่นสามารถนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับเด็ก ครูผู้สอน สภาพสถานศึกษา สภาพปัญหา ความต้องการ ความพร้อม เอกลักษณ์ ภูมิปัญญา และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของท้องถิ่นได้

จากความสำคัญของเด็กปฐมวัยและแนวการจัดการศึกษา โดยมีหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแผนพัฒนาการศึกษาปฐมวัยดังกล่าวข้างต้น การนำไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการหาแนวปฏิบัติและส่งเสริมให้การจัดการศึกษาปฐมวัยบรรลุผลให้มากที่สุด การมีแบบอย่างหรือต้นแบบที่ดีจะเป็นวิธีการหนึ่งที่ช่วยได้ ดังนั้น จึงจัดให้มีศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบขึ้น โดยได้กำหนดโครงสร้างการบริหารโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบให้สอดคล้องกับการบริหารการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการตามโครงสร้างใหม่ ดังนี้

โครงสร้างการบริหารศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบได้รับการจัดตั้งและพัฒนาโดยสำนักงานคณะกรรมการ
ประถมศึกษาแห่งชาติ ตามคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ ที่ ศธ 04006/3041 ลงวันที่ 16
ธันวาคม 2547 โดยกำหนดให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาคัดเลือกสถานศึกษาที่จะเป็นศูนย์
เด็กปฐมวัยต้นแบบ อำเภอละ 1 แห่ง และได้จัดทำเอกสารแนวดำเนินงานศูนย์เด็กปฐมวัย
ต้นแบบขึ้นเพื่อให้สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการบริหาร นิเทศ ติดตาม กำกับ และ
ประเมินผล ตามขอบข่ายและภารกิจการบริหารศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ตามโครงสร้าง ดังนี้

แผนภูมิที่ 2 ขอบข่ายและภารกิจการบริหารศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

คณะกรรมการบริหารศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

การบริหารศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบควรจัดในรูปของคณะกรรมการ ซึ่งอาจจะ เป็นชุดเดียวกับคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และงานวิชาการของสถานศึกษาหรือจะตั้งขึ้น ใหม่ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพร้อมของสถานศึกษาและดุลยพินิจของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย

1. ที่ปรึกษาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบควรเป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านปฐมวัยใน ท้องถิ่นหรือบุคลากรจากภาคเอกชนที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย
2. หัวหน้าศูนย์หรือประธานศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบอาจจะแต่งตั้ง ผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือรองผู้อำนวยการสถานศึกษาที่รับผิดชอบการจัดการศึกษา ปฐมวัย
3. คณะกรรมการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบอาจจะประกอบด้วยรอง อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มบริหารวิชาการ หัวหน้ากลุ่มบริหารงบประมาณ หัวหน้า กลุ่มบริหารงานบุคคล หัวหน้ากลุ่มบริหารทั่วไป ครูผู้สอนเด็กปฐมวัย กรรมการเครือข่าย ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ร่วมเป็นกรรมการได้ตามความ เหมาะสม
4. คณะเลขานุการ อาจจะแต่งตั้งหัวหน้าสายชั้นหรือครูผู้สอนเด็กปฐมวัย เป็นฝ่ายเลขานุการ

การบริหารศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

เพื่อให้สอดคล้องกับการบริหารการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการตาม โครงสร้างใหม่ แนวทางการดำเนินงานศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจึงได้จัดทำขอบข่ายการบริหาร ตามแนวทางส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลใน 4 ด้าน คือการบริหาร วิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ซึ่งมี รายละเอียดตามลำดับ ดังนี้

การบริหารวิชาการ

งานวิชาการเป็นภารกิจหลักของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ การบริหารวิชาการ ส่งผลโดยตรงถึงคุณภาพเด็กอย่างชัดเจน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของ ทุกฝ่ายจะเป็นปัจจัยสำคัญทำให้ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบมีความเข้มแข็งในการบริหารวิชาการ การจัดการประสบการณ์ ตลอดจนการประเมินพัฒนาการของเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ การ บริหารวิชาการมีขอบข่าย ดังนี้

การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

หลักสูตรสถานศึกษาเป็นกรอบแนวทางหรือทิศทางของการจัดการศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษา หลักสูตรของสถานศึกษาต้องจัดทำให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง คือ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 และสถานศึกษาควรพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพของถิ่น หลักสูตรที่ดีต้องมีการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ ทันต่อเหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ ทุกด้านในสังคม การพัฒนาหลักสูตรจึงต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ได้หลักสูตรที่มีคุณภาพ กระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ สถานศึกษาจึงควรจัดเตรียมความพร้อมในการจัดทำข้อมูลสารสนเทศ การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การแต่งตั้งคณะกรรมการต่างๆ การพัฒนาบุคลากร ให้มีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งมีส่วนประกอบที่สำคัญได้แก่ วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์สาระการเรียนรู้แต่ละชั้นปี เวลาที่ใช้ในการจัดประสบการณ์ การจัดสิ่งแวดล้อม บรรยากาศการเรียนรู้อแหล่งเรียนรู้ สื่ออุปกรณ์ การประเมินพัฒนาการของเด็ก การวางแผนการใช้หลักสูตร การดำเนินการใช้หลักสูตร แผนการจัดประสบการณ์ การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล การใช้หลักสูตร ตลอดจนการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

การใช้หลักสูตรสถานศึกษา

ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบต้องนำหลักสูตรสถานศึกษาที่ได้รับการพัฒนาจากความร่วมมือของทุกฝ่ายในศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบและชุมชนมาใช้พัฒนาผู้เรียนโดยคำนึงถึงการจัดประสบการณ์ สภาพแวดล้อม และบรรยากาศในการเรียนรู้ สื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็ก การประเมินพัฒนาการและการเจริญเติบโตของเด็ก ตลอดจนการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ ดังนี้

1. การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยอายุ 3 - 5 ปี ต้องจัดให้สอดคล้องกับแนวทางการจัดประสบการณ์ที่กำหนดตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 เพื่อให้เด็กมีพัฒนาการที่เหมาะสมกับวัยและบรรลุตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยมีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

- 1.1 ศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาที่จัดทำขึ้น

- 1.2 จัดทำกำหนดการจัดประสบการณ์เป็นรายปี โดยนำสาระการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษามาจัดเรียงให้เหมาะสมกับช่วงจังหวะเวลาที่สอดคล้องกับสภาพและกิจกรรมของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบและชุมชน ควรจัดให้มีทั้งส่วนที่ครูผู้สอนกำหนด

ไว้ล่วงหน้า และส่วนที่เปิดโอกาสให้เด็กคิดริเริ่มตามความสนใจ และส่วนที่เอื้อให้เด็กได้เรียนรู้
บริบททางสังคม วัฒนธรรมที่อาศัยอยู่

1.3 จัดทำแผนการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาเด็กให้ครอบคลุม
ประสบการณ์สำคัญและสาระที่ควรเรียนรู้ กำหนดไว้ในหลักสูตรของสถานศึกษาให้สอดคล้อง
กับหลักการแนวทางการจัดประสบการณ์ และรูปแบบการจัดประสบการณ์ในหลักสูตร
นวัตกรรมที่กำหนดไว้ โดยหัวใจของการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก คือ การเรียนรู้ผ่านการ
เล่น

1.4 จัดประสบการณ์ตามแผนการจัดประสบการณ์ที่กำหนด

2. การจัดสภาพแวดล้อมภายในศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบมีความสำคัญต่อ
การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ของเด็ก เนื่องจากธรรมชาติของเด็กวัยนี้สนใจที่จะเรียนรู้
ค้นคว้า ทดลอง และต้องการสัมผัสกับสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัว การจัดสภาพแวดล้อม มีดังนี้

2.1 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ เป็นการจัดสภาพแวดล้อมที่เป็นวัตถุ
จับต้องได้กำหนดให้มีให้เป็นที่ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน

2.1.1 สภาพแวดล้อมภายใน หมายถึง การจัดมุมประสบการณ์
ต่างๆในห้องเรียน สื่อตามมุมประสบการณ์ต่างๆให้เหมาะสมในเรื่องขนาด น้ำหนัก จำนวนของ
สื่อ และของเล่นต่อจำนวนเด็ก ซึ่งอาจแบ่งพื้นที่ให้เหมาะสมกับการประกอบกิจกรรม ดังนี้

1) พื้นที่อำนวยความสะดวกภายในห้องเรียน จำเป็นต้องมีที่
สำหรับเด็กเพื่อแสดงผลงาน เก็บแฟ้มผลงาน เก็บเครื่องใช้ส่วนตัวของเด็ก มีพื้นที่สำหรับเก็บ
เครื่องใช้ของครูผู้สอนและมีป้ายนิเทศตามหน่วยการสอนหรือสิ่งที่เด็กสนใจ

2) พื้นที่ปฏิบัติกิจกรรมและการเคลื่อนไหวต้องกำหนด ให้มีพื้นที่
ที่เด็กสามารถจะทำงานได้ด้วยตนเอง และทำกิจกรรมด้วยกันเป็นกลุ่มเล็กหรือกลุ่มใหญ่ เด็ก
สามารถเคลื่อนไหวได้อย่างอิสระ จากกิจกรรมหนึ่งไปยังกิจกรรมหนึ่งโดยไม่รบกวนผู้อื่น

3) พื้นที่จัดมุมเล่นหรือมุมประสบการณ์ สามารถจัดได้ตามความ
เหมาะสมขึ้นอยู่กับสภาพของห้องเรียนจัดแยกส่วนที่สามารถใช้เสียงดังและส่วนที่ต้องการ
ความสงบออกจากกัน การจัดมุมเล่นต่างๆ ครูผู้สอนควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

(1) ควรมีมุมเล่น มุมประสบการณ์ อย่างน้อย 4 มุม

(2) ควรมีการผลัดเปลี่ยนสื่อของเล่นในมุมตามความสนใจของ

เด็ก

(3) ควรจัดให้มีประสบการณ์ที่เด็กได้เรียนรู้ไปแล้วปรากฏอยู่

ในมุมเล่น

- (4) ควรเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการจัดมุมเล่นเพื่อ
จูงใจให้เด็กรู้สึกเป็นเจ้าของ อยากรู้ อยากรู้ อยากรู้
- (5) ควรเสริมสร้างวินัยให้กับเด็กโดยมีข้อตกลงร่วมกัน เช่น
การจัดเก็บอุปกรณ์ การรอคอย การให้โอกาสผู้อื่นได้เล่น เป็นต้น
- (6) อาจจัดมุมสงบไว้ทั้งในและนอกอาคารเพื่อให้เด็กได้อยู่
ตามลำพัง
- (7) จัดพื้นที่แสดงผลงานของเด็กทุกคนที่เป็นปัจจุบัน
- (8) สภาพแวดล้อมที่จัดให้เด็กควรมีส่วนที่อ่อนนุ่มบ้าง เช่น
พรม เบาะหรือที่นอน

2.1.2 สภาพแวดล้อมภายนอก หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อม
ภายในอาณาบริเวณรอบๆ สถานศึกษา รวมทั้งจัดสนามเด็กเล่นพร้อมทั้งเครื่องเล่นสนาม จัด
ระวางรักษาความปลอดภัยภายในบริเวณสถานศึกษาและบริเวณรอบนอกสถานศึกษา การดูแล
รักษาความสะอาด จัดแต่งและปลูกต้นไม้ให้มีความร่มรื่นสวยงามรอบๆ บริเวณสถานศึกษา
สิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลต่อการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็ก ดังนี้

1) บริเวณสนามเด็กเล่น ควรมีพื้นผิวหลายประเภท เช่น ดิน
ทราย กรวด หิน พื้นสำหรับเล่นของเล่นที่มีล้อ รวมทั้งที่ร่ม ที่โล่งแจ้ง พื้นดินสำหรับขุด
ที่เล่นน้ำ บ่อทราย พร้อมอุปกรณ์ประกอบการเล่น เครื่องเล่นสนามสำหรับปีนป่าย ทรงตัว
ทั้งนี้ต้องไม่ติดกับบริเวณที่มีอันตราย ต้องหมั่นดูแลความสะอาดตรวจตราเครื่องเล่นให้อยู่ใน
สภาพแข็งแรงปลอดภัยอยู่เสมอ นอกจากสนามเด็กเล่น ควรมีที่นั่งเล่นพักผ่อนโดยจัดที่นั่งไว้
ใต้ต้นไม้ที่มีร่มเงา อาจใช้เป็นที่จัดกิจกรรมกลุ่มย่อยๆ จัดเป็นมุมหนังสือเคลื่อนที่ หรือ
กิจกรรมที่ต้องการความสงบ หรืออาจจัดเป็นลานนันทนาการให้ความรู้แก่เด็กและผู้ปกครอง

2) บริเวณธรรมชาติ ปลูกไม้ดอกไม้ประดับ พืชผักสวนครัว หาก
บริเวณสถานศึกษามีไม่มากนัก อาจปลูกพืชในกระบะหรือกระถาง สวนสมุนไพร ฯลฯ

นอกจากนี้ ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจะต้องจัดอาหารตามหลักโภชนาการและ
น้ำดื่มที่สะอาดเพื่อให้เด็กมีสุขภาพอนามัยที่ดี จัดให้เด็กได้รับประทานอาหารครบทั้ง 5 หมู่
อาหารธัญพืชที่เพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาหารสดจากธรรมชาติ ผลไม้ต่างๆ ไม่ใช่อาหารที่
ผ่านการปรุงแต่งหรือใส่สารชูรส สารกันบูด ขนมหกรูบกรอบ ฯลฯ

2.2 สภาพแวดล้อมทางจิตภาพเป็นการจัดสภาพแวดล้อมที่เกิดจาก
พฤติกรรมของตัวบุคคล เช่น การปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูผู้สอนกับเด็ก การเสริมแรงเชิงบวก
การจัดกิจกรรมให้เด็กมีโอกาสเข้าร่วมด้วยความสนใจ ตั้งใจ กระตือรือร้น ได้พูดคุย

หัวเราะ ด้วยความสนุกสนานมากกว่าการถูกบังคับให้ร่วมกิจกรรม ทั้งนี้การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูผู้สอนกับเด็กในเชิงบวกจะช่วยให้เด็กมีความสุขสนุกกับการเรียนรู้

3. สื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กและสื่อประกอบกิจกรรมในศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ถ้าเป็นสื่อที่พัฒนาการเด็กทั้งด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา มีความเหมาะสมกับวัยของเด็ก การใช้สื่อก็จะเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ลักษณะสื่อที่ดีควรมีดังนี้

3.1 เป็นสื่อของจริง สื่อธรรมชาติ สื่อที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก

3.2 เป็นสื่อที่ปลอดภัย ไม่เป็นอันตรายต่อตัวเด็ก

3.3 เป็นสื่อที่เอื้อให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า สะท้อนสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม

3.4 เป็นสื่อที่เด็กควรมีส่วนร่วมในการจัดทำ การจัดป้ายนิเทศ โดยแสดงผลงานของเด็กในหลายรูปแบบ และป้ายนิเทศมีการปรับเปลี่ยนทันต่อเหตุการณ์ เอื้อต่อการเรียนรู้

การจัดการศึกษาปฐมวัยถือว่าเป็นการจัดการที่ต้องคำนึงถึงตัวเด็กเป็นสำคัญ โดยเฉพาะการใช้สื่อต้องจัดให้เหมาะสมกับพัฒนาการเพื่อให้เด็กได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ ทั้งนี้ ครูผู้สอน ควรมีความรู้ในการใช้สื่อเทคโนโลยี และสามารถให้ความรู้กับผู้ปกครองได้ เช่น การเลือก และการพิจารณาเนื้อหาของเรื่องในซีดีและสื่อต่างๆ การจัดและกำหนดระยะเวลาที่เหมาะสมกับเด็กในการดูโทรทัศน์ การใช้คอมพิวเตอร์ และการพิจารณาเนื้อหาของเกมรายการโทรทัศน์ เป็นต้น

4. การประเมินพัฒนาการและการเจริญเติบโต ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบต้องจัดการประเมินพัฒนาการและการเจริญเติบโตของเด็กให้สอดคล้องกับหลักการประเมินพัฒนาการที่กำหนดในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 เพื่อนำข้อมูลผลการประเมินมาจัดประสบการณ์ หรือดำเนินการส่งเสริมพัฒนาการให้บรรลุตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยมีแนวทางในการดำเนินการ ดังนี้

4.1 การประเมินการเจริญเติบโต

4.1.1 ชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูงทุกเดือน แล้วบันทึกการเจริญเติบโตของเด็ก โดยนำน้ำหนัก ส่วนสูง และสัดส่วนของน้ำหนักเมื่อเปรียบเทียบกับส่วนสูง ไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานของกระทรวงสาธารณสุข

4.1.2 ประเมินการเจริญเติบโตของเด็กเป็นรายบุคคลและกลุ่ม เมื่อพบว่าน้ำหนัก ส่วนสูง และสัดส่วนของน้ำหนักเมื่อเปรียบเทียบกับส่วนสูง น้อยกว่าเกณฑ์หรือมากเกินไป เกณฑ์ จะต้องดำเนินการช่วยเหลือด้วยวิธีการต่างๆ อย่างเหมาะสม

4.2 การประเมินพัฒนาการเด็ก

4.2.1 ประเมินพัฒนาการของเด็กเป็นรายบุคคลทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา

4.2.2 ประเมินจากการแสดงออกตามสภาพจริงของเด็ก ด้วยการสังเกต บันทึก และรวบรวมข้อมูลพฤติกรรมและผลงานจากการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันของเด็ก

4.2.3 ประเมินอย่างเป็นระบบ มีการวางแผนว่าจะประเมินอะไร เมื่อไร ด้วยวิธีการอย่างไร ใช้เครื่องมืออะไรในการประเมิน หลังจากนั้นจึงเก็บรวบรวมข้อมูลตามที่วางแผนไว้ นำข้อมูลที่ได้มารวบรวม ตีความและนำมาใช้ในการจัดประสบการณ์ และพัฒนาเด็กแต่ละคนให้เต็มตามศักยภาพอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องตลอดปี

4.2.4 เลือกใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย และเหมาะสมกับวัยของเด็ก เช่น การสังเกตพฤติกรรม การสนทนา การเก็บรวบรวมผลงาน เป็นต้น และควรรายงานผลการประเมินให้ผู้ปกครองทราบอย่างต่อเนื่อง เพื่อจะได้ร่วมมือกันส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก

4.2.5 ควรให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมิน เช่น การให้ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมเด็กที่บ้าน หรือช่วยเก็บรวบรวมผลงานของเด็ก เป็นต้น และควรทำรายงานผลการประเมินให้ผู้ปกครองอย่างต่อเนื่อง เพื่อจะได้ร่วมมือกันส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก

4.2.6 มีการรายงานผลทางบวกและบันทึกลงในเอกสารหลักฐาน เช่น สมุดรายงานประจำตัวเด็ก โดยสถานศึกษาสามารถออกแบบสมุดรายงานประจำตัวเด็กได้แต่ให้สอดคล้องกับเกณฑ์พัฒนาการตามวัยของเด็กและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสถานศึกษา

5. การเขียนแผนการจัดประสบการณ์ หน้าที่สำคัญประการหนึ่งของครูผู้สอน คือ การเขียนแผนการจัดประสบการณ์ เพื่อนำไปใช้สอนเด็กในชั้นเรียนของตน การสอนเด็กไม่ว่าวัยใด จะต้องมีการวางแผนการสอนไว้ล่วงหน้า เพื่อให้เด็กได้พัฒนาไปตามจุดหมายที่วางไว้ในหลักสูตร ดังนั้นครูผู้สอนจะต้องเรียนรู้หลักการและวิธีการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ ได้แก่

5.1 กำหนดสาระการเรียนรู้รายปี ด้วยการวิเคราะห์ตัวบ่งชี้และสภาพที่พึงประสงค์แต่ละช่วงอายุที่หลักสูตรสถานศึกษากำหนด

5.2 กำหนดสาระการเรียนรู้รายปี ให้ครอบคลุมประสบการณ์สำคัญทุกข้อ และสาระที่ควรเรียนรู้ทั้ง 4 เรื่อง ได้แก่ เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคล และสถานที่แวดล้อมเด็ก ธรรมชาติรอบตัว สิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็ก และนำไปใช้สอนได้จริง

5.3 มีการจัดทำกำหนดการสอนตลอดทั้งปี

5.4 เขียนแผนการจัดประสบการณ์ อาจจะใช้รูปแบบความเรียงหรือแบบกึ่งตาราง ทั้งนี้ลักษณะที่ดีของแผนการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยที่ควรพิจารณา เช่น

5.4.1 หัวข้อที่ใช้ในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ได้แก่ ชื่อหน่วย จุดประสงค์ทั่วไป วันที่ทำการสอน เวลาที่สอน ชื่อกิจกรรม จุดประสงค์เฉพาะกิจกรรม สาระการเรียนรู้ วิธีดำเนินกิจกรรม สื่อ การประเมินผล และการบันทึกหลังการสอน

5.4.2 ชื่อหน่วยการจัดประสบการณ์ นำมาจากกำหนดการสอน ทั้งนี้ในบางหน่วยอาจจะให้เด็กกำหนด ครูผู้สอนและเด็กกำหนดร่วมกัน และครูผู้สอนกำหนดเอง

5.4.3 จุดประสงค์ทั่วไปควรครอบคลุมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน และสอดคล้องเชื่อมโยงกับจุดประสงค์เฉพาะ

5.4.4 ควรกำหนดประสบการณ์สำคัญ และสาระที่ควรเรียนรู้เฉพาะกิจกรรมแต่ละครั้งที่กำหนด

5.4.5 จุดประสงค์กิจกรรมและการประเมินในแต่ละกิจกรรม มีความสอดคล้องกัน

5.4.6 เนื้อหาควรบูรณาการให้เหมาะสมกับวัย และเป็นไปตามความสนใจของผู้เรียน

5.4.7 มีการดำเนินกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย และให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่

5.4.8 เขียนอย่างชัดเจนถูกต้องตามหลักการศึกษาปฐมวัย อ่านเข้าใจง่ายและตรงกัน

การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินการใช้หลักสูตร

การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินการใช้หลักสูตรเป็นการช่วยเหลือแนะนำทางวิชาการเพื่อให้การดำเนินงานภายในโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบเป็นไปอย่างสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

ต้องจัดให้มีการนิเทศที่ยึดหลักการสำคัญ คือ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของปรัชญาการศึกษาปฐมวัย ยึดหลักประชาธิปไตย เทคนิคการนิเทศ อาจนิเทศเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม การนิเทศภายใน ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจะช่วยให้ครูมีความเข้าใจในแนวคิด หลักการ และจุดหมายของ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย เป็นการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานให้กับครูผู้สอนและเป็น การประเมินการใช้หลักสูตร

การเป็นแหล่งศึกษา วิจัย ทดลองและพัฒนาด้านวิชาการ

บทบาทสำคัญของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบประการหนึ่งคือ การ ส่งเสริมให้มีการศึกษา วิจัยทดลองนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อการพัฒนาเด็กอย่างมีคุณภาพ ซึ่ง โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบสามารถดำเนินการได้หลายลักษณะ เช่น

1. ให้ความร่วมมือกับบุคคลภายนอกหรือหน่วยงานอื่นในการศึกษา วิจัย เพื่อนำมาใช้พัฒนา
2. ให้ความร่วมมือกับบุคคลภายนอกหรือหน่วยงานอื่นในการศึกษา วิจัย เพื่อนำมาใช้พัฒนาแบบธรรมชาติ (whole language) การสอนแบบโครงการ (project approach) การจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมพหุปัญญา (multiple intelligence) เป็นต้น
3. การวิจัยและพัฒนา (research and development) เป็นการทำงาน สืบเนื่องจาก ข้อ 2 ซึ่งสามารถทำในรูปแบบการศึกษา วิจัย แล้วนำผลมาประยุกต์ใช้ต่อไป
4. การวิจัยในชั้นเรียน เป็นการส่งเสริมให้ครูผู้สอนนำกระบวนการวิจัยมา ใช้เพื่อการแก้ปัญหา และปรับปรุงการจัดประสบการณ์หรือพฤติกรรมของเด็ก เพื่อจะช่วยให้ เด็กพัฒนาเต็มตามศักยภาพ การวิจัยในชั้นเรียนเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอน เป็นการศึกษา ค้นคว้า เพื่อการแก้ปัญหาในห้องเรียน และนำไปสู่การพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก ที่ทำโดยครูผู้สอนในห้องเรียนและนำผลมาใช้ในการปรับปรุงการจัดประสบการณ์ให้เกิด ประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน เป็นงานที่ต้องกระทำอย่างรวดเร็ว นำผลไปใช้ทันที และสะท้อนข้อมูล เกี่ยวกับการปฏิบัติงานต่างๆ ให้ทั้งตนเองและเพื่อนร่วมงาน

การเผยแพร่ความรู้ด้านวิชาการ

บทบาทสำคัญของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบอย่างหนึ่งคือ การเป็นองค์กรที่ รวบรวมความรู้ด้านวิชาการเพื่อการเผยแพร่ วรรณคดี และกระตุ้นให้ผู้เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย เห็นความสำคัญ เข้าใจ และตระหนักในการมีส่วนร่วมและพัฒนาเด็กตามหลักการจัด การศึกษา การเผยแพร่ความรู้ อาจปฏิบัติได้ ดังนี้

- 1) ให้คำแนะนำ ปรัชญาด้านวิชาการ
- 2) เป็นแหล่งการศึกษาดูงาน ฝึกงาน ฝึกอบรม เป็นต้นแบบของการจัดกิจกรรมให้หน่วยงานและบุคคลที่สนใจ
- 3) พร้อมจะเป็นพี่เลี้ยงให้กับโรงเรียนเครือข่ายและศูนย์เด็กปฐมวัยอื่นๆ
- 4) สนับสนุนการผลิตสื่อเป็นต้นแบบพร้อมทั้งเป็นแหล่งบริการสื่อ อุปกรณ์
- 5) เป็นศูนย์ข้อมูลของการจัดการศึกษาปฐมวัย เช่น แหล่งเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ข้อมูลสถานที่สำคัญ เอกสารที่ให้ความรู้ทางวิชาการ เช่น เอกสารทางวิชาการ งานวิจัย วารสาร แผ่นบันทึก เก็บข้อมูล ข้อมูลเกี่ยวกับรายการโทรทัศน์ ให้ความรู้ครูผู้สอน เช่น รายการสอนระบบทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ข้อมูลสารสนเทศทางอินเทอร์เน็ต
- 6) เผยแพร่ข้อมูลในรูปแบบการประชาสัมพันธ์ เช่น แหล่งเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย จดหมายข่าว หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น การจัดรายการทางวิทยุ เสียงตามสาย

การบริหารงบประมาณ

การบริหารงบประมาณเป็นภารกิจอย่างหนึ่งของสถานศึกษาที่มีเป้าหมายในการให้บริการและผลผลิต ซึ่งต้องดำเนินการให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุดตามที่ได้กำหนดไว้โดยใช้กลยุทธ์ที่กำหนดขึ้นจากการศึกษาและวิเคราะห์อย่างเป็นระบบครอบคลุมทุกด้าน และจัดทำแผนการดำเนินงานงบประมาณของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ดังนี้

การวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณ

การวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบควรคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง ความสอดคล้องกับสภาพปัจจุบันและความต้องการของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบตลอดจนการปฏิบัติตามเงื่อนไขของการใช้จ่ายงบประมาณและตอบสนองนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด การวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณ มีองค์ประกอบ ดังนี้

1. การวิเคราะห์สถานภาพของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ โดยการศึกษาวิเคราะห์ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบว่ามีจุดเด่น จุดด้อยที่ควรปรับปรุงในด้านใด เพื่อนำไปสู่การกำหนดกลยุทธ์ โครงการและกิจกรรม ดังนี้

1.1 การวิเคราะห์ด้านปัจจัย ในประเด็น

- 1.1.1 สภาพแวดล้อมบรรยากาศในศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบที่เกี่ยวกับอาคารสถานที่ ห้องเรียน ห้องน้ำ ห้องส้วม โรงอาหาร สนามเด็กเล่น ฯลฯ มีความเหมาะสมเพียงพอ สะอาดถูกหลักอนามัยเป็นไปตามหลักการจัดการศึกษาปฐมวัยหรือไม่

1.1.2 สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการพัฒนาเด็กมีความครอบคลุมเพียงพอต่อการจัดประสบการณ์หรือไม่ และส่งผลกระทบต่อพัฒนาการของเด็กมากน้อยเพียงใด ควรจัดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ใดเพิ่มเติม มีนวัตกรรม เทคโนโลยีอะไรบ้างที่ควรนำมาใช้

1.1.3 บุคลากร ผู้บริหาร ครูผู้สอน และบุคลากรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องมีความเหมาะสม เพียงพอ มีความรู้ ความสามารถ ความตั้งใจมุ่งมั่นในการทำงาน มีการพัฒนาบุคลากรมีนักวิชาการ วิทยากรจากภายนอกที่จะมาช่วยเหลือศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบหรือไม่

1.1.4 งบประมาณ ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบได้รับจากที่ใด จำนวนเท่าไร เพียงพอหรือไม่ งบประมาณที่ได้รับจากงบใด เช่น งบบุคลากร งบดำเนินงานงบอุดหนุน งบลงทุน ระเบียบบริหารงบประมาณกำหนดไว้อย่างไร มีข้อจำกัดอะไร สามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลงอะไรได้บ้าง หรือสามารถหางบประมาณสนับสนุนจากบุคคล องค์กร หรือหน่วยงานใดได้

1.1.5 การมีส่วนร่วมของชุมชน สังคม ผู้ปกครอง และชุมชนมีความพึงพอใจการดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบเพียงใด มีความพร้อมในการสนับสนุนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบด้านใด ความสัมพันธ์ของผู้ปกครอง ชุมชนกับศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบเป็นอย่างไร มีหน่วยงานภาคราชการ ภาคธุรกิจ ภาคศาสนา หรือท้องถิ่นใดบ้างที่สามารถให้การสนับสนุนโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

1.2 การวิเคราะห์กระบวนการดำเนินงาน โดยการศึกษา ตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินงานว่าได้ดำเนินการถูกต้องตามสภาพหรือไม่ มีข้อควรแก้ไขปรับปรุงในเรื่องใด อย่างไร จะพัฒนาได้อย่างไร ในประเด็นต่อไปนี้

1.2.1 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและแผนการจัดประสบการณ์

1.2.2 กระบวนการจัดประสบการณ์ ตามหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย

1.2.3 การพัฒนาบุคลากร

1.2.4 การประสานงานกับครอบครัวและชุมชน

1.3 การวิเคราะห์ผลผลิต เพื่อตรวจสอบผลผลิตคุณภาพเด็กที่จบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ในประเด็นต่อไปนี้

1.3.1 มีมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา เพียงไร

1.3.2 คุณภาพเด็กเป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่

1.3.3 ยกกระดับมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ขึ้นอีกเท่าไร

1.3.4 ความพึงพอใจของผู้บริหารอยู่ในระดับใด

2. การจัดลำดับความสำคัญผลการวิเคราะห์ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบในประเด็นที่เป็นปัญหาต้องแก้ไขจากมากไปน้อย ประเด็นที่น่าพอใจ ประเด็นที่เฝ้าต่อการดำเนินงาน และอุปสรรคที่ขัดขวางการดำเนินงาน

3. การกำหนดกลยุทธ์ เป้าหมายการให้บริการ ผลผลิตและตัวบ่งชี้ของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ โดยวิเคราะห์ทางเลือกในการพัฒนาที่มีความเป็นไปได้จากผลการวิเคราะห์กลยุทธ์ เป้าหมายการให้บริการ ผลผลิต และตัวบ่งชี้ของต้นสังกัด เพื่อให้สามารถยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบให้สูงขึ้นตามที่กำหนด

4. การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบมีการกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรมให้สอดคล้องกับกลยุทธ์ เป้าหมายการดำเนินงาน และตัวบ่งชี้ของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบพร้อมจัดสรรงบประมาณที่ได้รับให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยใช้รูปแบบจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี ตามที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือสถานศึกษากำหนด

การบริหารงบประมาณให้มีประสิทธิภาพ

โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบควรมีการติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการใช้จ่ายงบประมาณการดำเนินงานบริหารงบประมาณ ดังนี้

1. โดยติดตามประเมินผลการใช้งบประมาณ การดำเนินงานตามแผนงาน โครงการ กิจกรรมและระยะเวลาที่กำหนด การเบิกจ่ายถูกต้องตามระเบียบงบประมาณ การใช้จ่ายที่มีความคุ้มค่า และประหยัด

2. ผลการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามตัวบ่งชี้ของเป้าหมาย การให้บริการ ผลผลิตของโครงการ กิจกรรมได้ผลตามที่กำหนดหรือไม่ ผลที่ได้จากการจัดกิจกรรม หรือโครงการมีความสอดคล้องและส่งผลต่อเป้าหมายผลผลิต และเป้าหมายการให้บริการเพียงไร

3. ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ แนวทางแก้ไข และรายงาน

การบริหารงานบุคคล

การบริหารงานบุคคลในศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ต้องพิจารณาถึงขอบข่ายภาระงาน การจัดคนให้เหมาะสมกับงาน การพัฒนาบุคลากร การสร้างขวัญและกำลังใจ เพื่อให้การทำงานบรรลุผลตามเป้าหมายซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของเด็กเป็นสำคัญการบริหารงานบุคคลมีขอบข่าย ดังนี้

การจัดอัตราส่วนระหว่างบุคลากรกับเด็ก

การจัดการศึกษาปฐมวัยให้บรรลุเป้าหมายนั้น สถานศึกษาที่เป็นศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ควรจัดอัตราส่วนครูผู้สอนต่อเด็กให้เหมาะสมตามจำนวนเด็ก เพื่อให้การดูแลเด็กทำได้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ในกรณีที่มีเด็กจำนวนมากสามารถนำระบบอาสาสมัคร เช่น พ่อแม่หรือพี่เลี้ยงมาใช้ในการแก้ปัญหาหรือเสริมกำลังอัตราส่วนระหว่างครูผู้สอนกับเด็ก เพื่อจะให้เอื้อประโยชน์ต่อเด็กได้มากที่สุด ในกรณีที่มีเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ควรจัดให้มีบุคลากรผู้มีความรู้ ประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านรับผิดชอบดูแล¹⁰¹

มาตรฐานการจัดการศึกษาปฐมวัย

การประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม ระดับการศึกษาปฐมวัย(2-5 ปี)

การประเมินคุณภาพภายนอกเป็นการประเมินผลการจัดการศึกษา เพื่อตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษาโดยหน่วยงานหรือบุคคลภายนอกสถานศึกษา เพื่อมุ่งให้เกิดการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาดียิ่งขึ้น ซึ่งต้องเริ่มจากการที่สถานศึกษามีระบบการประกันคุณภาพภายในเพื่อวางแผนพัฒนาคุณภาพของตนเอง ดำเนินการปรับปรุงคุณภาพ มีการกำกับติดตามคุณภาพและมีระบบประเมินตนเองก่อน ต่อจากนั้นจึงรับการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม โดย สมศ. ซึ่งจะดำเนินการพิจารณาและตรวจสอบจากผลการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา การประเมินคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอกจึงควรดำเนินการให้ไปในทิศทางเดียวกัน เพราะต่างมุ่งสู่มาตรฐานหรือคุณภาพที่คาดหวังให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน โดยมีวัตถุประสงค์ของการประเมินคุณภาพภายนอก ดังนี้¹⁰²

วัตถุประสงค์ของการประเมิน

วัตถุประสงค์ทั่วไป

1. เพื่อให้ทราบระดับคุณภาพของสถานศึกษาในการดำเนินพันธกิจด้านต่าง ๆ

¹⁰¹ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, แนวดำเนินงานศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2550), 23.

¹⁰² สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), คู่มือการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ.2554-2558) ระดับการศึกษาปฐมวัย (2-5 ปี) ฉบับสถานศึกษา พ.ศ. 2554 (กรุงเทพฯ: บริษัท จุดทอง จำกัด, 2554), 2.

2. เพื่อกระตุ้นเตือนให้สถานศึกษาพัฒนาคุณภาพการศึกษาและประสิทธิภาพการบริหารจัดการอย่างต่อเนื่อง

3. เพื่อให้ทราบความก้าวหน้าของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

4. เพื่อรายงานระดับคุณภาพและพัฒนาการในด้านคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาต่อสาธารณชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

วัตถุประสงค์เฉพาะ

1. เพื่อตรวจสอบยืนยันสภาพจริงในการดำเนินงานของสถานศึกษาและประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา กรอบแนวทางและวิธีการที่ สมศ.กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษา

2. เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ช่วยสะท้อนความแตกต่างของแต่ละสถานศึกษาที่แสดงถึงอัตลักษณ์รวมทั้งผลสำเร็จของการดำเนินงานตามมาตรการส่งเสริมและการขึ้นำสังคมของสถานศึกษาตามนโยบายของภาครัฐ

3. เพื่อยกระดับมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โดยพิจารณาจากผลผลิต ผลลัพธ์และผลกระทบมากกว่ากระบวนการ

4. เพื่อส่งเสริมให้สถานศึกษามีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่อง

5. เพื่อส่งเสริมให้สถานศึกษามีทิศทางที่สอดคล้องกันในการประเมินคุณภาพภายนอกกับการประเมินคุณภาพภายใน

6. เพื่อสร้างความร่วมมือและมีเป้าหมายร่วมกันระหว่างหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่มีการกำกับดูแลสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อเป็นการเชื่อมโยงการดำเนินงานสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาร่วมกัน

7. เพื่อรายงานผลการประเมินคุณภาพและเผยแพร่ผลการประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรมต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน

สมศ.มีแนวคิดและหลักการในการประเมินคุณภาพภายนอกตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ โดยมุ่งเน้นคุณภาพของเด็กเป็นหลัก เพื่อให้ความมั่นใจว่าเด็กจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพใกล้เคียงกันไม่ว่าจะอยู่ในท้องถิ่นใดก็ตาม โดยมีระบบการ

ประกันคุณภาพเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

แนวคิดและทิศทาง

- 1) ประเมินอิงเกณฑ์ตามจุดเน้นของสถานศึกษา
- 2) ประเมินจากผลการจัดการศึกษาเป็นหลัก ตามมาตรา 51 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
- 3) ประเมินจากผลการจัดการศึกษาที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับกระบวนการจัดการศึกษา ซึ่งหมายรวมถึงการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ การบริหารจัดการศึกษา และการประกันคุณภาพภายใน
- 4) ประเมินโดยวิธีการและข้อมูลเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ และพัฒนาการโดยพิชญพิจารณา (Peer Review)
- 5) ประเมินโดยการยืนยันรายงานการประเมินตนเองที่ถูกต้องเชื่อถือได้ เพื่อกระตุ้นให้การประกันคุณภาพภายในมีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น

หลักเกณฑ์การกำหนดตัวบ่งชี้

การประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม ระดับการศึกษาปฐมวัย (2-5 ปี) ได้กำหนดตัวบ่งชี้เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน กลุ่มตัวบ่งชี้อัตลักษณ์และกลุ่มตัวบ่งชี้มาตรการส่งเสริม ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 ข้อ 38 และซึ่งกำหนดให้ สมศ. ทำการประกันคุณภาพภายนอกสถานศึกษาแต่ละแห่งตามมาตรฐานการศึกษาของชาติและครอบคลุมหลักเกณฑ์ในเรื่องต่อไปนี้ คือ 1) มาตรฐานที่ว่าด้วยผลการจัดการศึกษาในแต่ละระดับและประเภทการศึกษา 2) มาตรฐานที่ว่าด้วยการบริหารจัดการศึกษา 3) มาตรฐานที่ว่าด้วยการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และ 4) มาตรฐานที่ว่าด้วยการประกันคุณภาพภายใน ดังจะเห็นความสอดคล้องจากตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม ระดับการศึกษาปฐมวัย (2-5 ปี)

กลุ่มตัวบ่งชี้	ตัวบ่งชี้	มาตรฐานตาม กฎกระทรวง
กลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน	1.เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกายสมวัย	ผลการจัดการศึกษา
	2.เด็กมีพัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจสมวัย	
	3.เด็กมีพัฒนาการด้านสังคมสมวัย	
	4.เด็กมีพัฒนาการด้านสติปัญญาสมวัย	
	5.เด็กมีความพร้อมศึกษาต่อในขั้นต่อไป	
	6.ประสิทธิผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ	การจัดการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
	7.ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการและการพัฒนาสถานศึกษา	การบริหารจัดการศึกษา
	8.ประสิทธิผลของระบบการประกันคุณภาพภายใน 1) ประสิทธิผลของระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาหรือหน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษา 2)พัฒนาการของการประกันคุณภาพภายในโดยสถานศึกษาและต้นสังกัด	
กลุ่มตัวบ่งชี้อัตลักษณ์	9.ผลการพัฒนาให้บรรลุตามปรัชญา ปณิธาน/วิสัยทัศน์ พันธกิจและวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสถานศึกษา	ผลการจัดการศึกษา
	10.ผลการพัฒนาตามจุดเน้นและจุดเน้นที่ส่งผลสะท้อนเป็นเอกลักษณ์ของสถานศึกษา	

ตารางที่ 1 การประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม ระดับการศึกษาปฐมวัย (2-5 ปี) (ต่อ)

กลุ่มตัวบ่งชี้	ตัวบ่งชี้	มาตรฐานตาม กฎกระทรวง
กลุ่มตัวบ่งชี้ มาตรการส่งเสริม	11. ผลการดำเนินงานโครงการพิเศษเพื่อส่งเสริม บทบาทของสถานศึกษา	ผลการจัดการศึกษา
	12. ผลการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตาม นโยบายการปฏิรูปการศึกษา 1) ผลการส่งเสริมพัฒนาสถานศึกษาที่ สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษา 2) ผลการส่งเสริมพัฒนาสถานศึกษาเพื่อ ยกระดับมาตรฐาน รักษามาตรฐาน และพัฒนา สู่ความเป็นเลิศที่สอดคล้องกับแนวทางการ ปฏิรูปการศึกษา	การบริหารจัดการศึกษา

กลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน หมายถึง กลุ่มตัวบ่งชี้ที่ประเมินภายใต้ภารกิจของ
สถานศึกษา โดยกำหนดตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินบนพื้นฐานที่ทุกสถานศึกษาต้องมีและ
ปฏิบัติได้ ซึ่งสามารถชี้ผลลัพธ์และผลกระทบได้ดีและมีความเชื่อมโยงกับการประกันคุณภาพ
ภายใน

กลุ่มตัวบ่งชี้อัตลักษณ์ หมายถึง กลุ่มตัวบ่งชี้ที่ประเมินผลผลิต ตามปรัชญา
ปณิธาน/วิสัยทัศน์ พันธกิจและวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสถานศึกษา รวมถึงความสำเร็จ
ตามจุดเน้นและจุดเด่นที่ส่งผลสะท้อนเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละสถานศึกษา โดยได้รับความ
เห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับ
ดูแลสถานศึกษา

กลุ่มตัวบ่งชี้มาตรการส่งเสริม หมายถึง กลุ่มตัวบ่งชี้ที่ประเมินผลการดำเนินงาน
ของสถานศึกษาโดยสถานศึกษาที่เป็นผู้กำหนดแนวทางพัฒนาเพื่อร่วมกันชี้แนะและแก้ไข
ปัญหาสังคมตามนโยบายของรัฐ ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนตามกาลเวลาและปัญหาสังคมที่
เปลี่ยนไป โดยมีเป้าหมายที่แสดงถึงความเป็นผู้นำสังคม รวมทั้งแก้ปัญหาสังคม

การกำหนดค่าน้ำหนักตัวบ่งชี้

การกำหนดค่าน้ำหนักตัวบ่งชี้ในการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม ระดับ
การศึกษาปฐมวัย (2-5 ปี) มีดังนี้

ตารางที่ 2 การกำหนดค่าน้ำหนักตัวบ่งชี้ในการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม ระดับ
การศึกษาปฐมวัย(2-5 ปี)

กลุ่มตัวบ่งชี้	ตัวบ่งชี้	น้ำหนักคะแนน
กลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน	1.เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกายสมวัย	5
	2.เด็กมีพัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจสมวัย	5
	3.เด็กมีพัฒนาการด้านสังคมสมวัย	5
	4.เด็กมีพัฒนาการด้านสติปัญญาสมวัย	10
	5.เด็กมีความพร้อมศึกษาต่อในชั้นต่อไป	10
กลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน	6.ประสิทธิผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ	35
	7.ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการและการพัฒนาสถานศึกษา	15
	8.ประสิทธิผลของระบบการประกันคุณภาพภายใน 1) ประสิทธิผลของระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาหรือหน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษา	5
	2) พัฒนาการของการประกันคุณภาพภายในโดยสถานศึกษาและต้นสังกัด	
กลุ่มตัวบ่งชี้ อัตลักษณ์	9.ผลการพัฒนาให้บรรลุตามปรัชญาปณิธานวิสัยทัศน์ พันธกิจและวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสถานศึกษา	2.5
	10.ผลการพัฒนาตามจุดเน้นและจุดเน้นที่ส่งผลสะท้อนเป็นเอกลักษณ์ของสถานศึกษา	2.5

ตารางที่ 2 การกำหนดค่าน้ำหนักตัวบ่งชี้ในการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม ระดับ
การศึกษาปฐมวัย (2-5 ปี) (ต่อ)

กลุ่มตัวบ่งชี้	ตัวบ่งชี้	น้ำหนักคะแนน
กลุ่มตัวบ่งชี้ มาตรการส่งเสริม	11. ผลการดำเนินงานโครงการพิเศษเพื่อส่งเสริมบทบาทของสถานศึกษา	2.5
	12. ผลการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษา 1) ผลการส่งเสริมพัฒนาสถานศึกษาที่สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษา 2) ผลการส่งเสริมพัฒนาสถานศึกษาเพื่อยกระดับมาตรฐาน รักษามาตรฐาน และพัฒนาสู่ความเป็นเลิศที่สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษา	2.5
รวมน้ำหนักคะแนน		100

ที่มา : คู่มือการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ. 2554-2558) ระดับการศึกษา
ปฐมวัย (2-5 ปี) ฉบับสถานศึกษา พ.ศ. 2554

รางวัลคุณภาพแห่งชาติ (Thailand Quality Award – TQA)

ความเป็นมา

รางวัลคุณภาพแห่งชาติ (Thailand Quality Award – TQA) เริ่มต้นตั้งแต่มีการลงนามในบันทึกความเข้าใจระหว่างสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติและสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ เมื่อวันที่ 5 กันยายน 2539 เพื่อศึกษาแนวทางการจัดตั้งรางวัลคุณภาพแห่งชาติขึ้นในประเทศไทย และด้วยตระหนักถึงความสำคัญของรางวัลนี้ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจึงได้บรรจุรางวัลคุณภาพแห่งชาติไว้ในแผนยุทธศาสตร์การเพิ่มผลผลิตของประเทศ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 โดยมีสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติเป็นหน่วยงานหลักในการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อเผยแพร่ สนับสนุน และผลักดันให้องค์กรต่างๆ ทั้งภาคการผลิตและการบริการนำเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติไปพัฒนาขีดความสามารถด้านการบริหารจัดการ องค์กรที่มีวิถีปฏิบัติและผลการดำเนินการใน

ระดับมาตรฐานโลกจะได้รับการประกาศเกียรติคุณด้วยรางวัลคุณภาพแห่งชาติ และองค์กรที่ได้รับรางวัลจะนำเสนอวิธีปฏิบัติที่นำองค์กรของตนไปสู่ความสำเร็จเพื่อเป็นแบบอย่างให้องค์กรอื่นๆ นำไปประยุกต์ เพื่อให้ประสบผลสำเร็จเช่นเดียวกัน ซึ่งเมื่อมีการขยายการดำเนินงานไปอย่างกว้างขวางย่อมจะส่งผลต่อการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศให้สามารถแข่งขันในตลาดการค้าโลกได้

รางวัลคุณภาพแห่งชาติ ถือเป็นรางวัลระดับโลก (World Class) เนื่องจากมีพื้นฐานทางด้านเทคนิคและกระบวนการตัดสินรางวัลเช่นเดียวกับรางวัลคุณภาพแห่งชาติของประเทศสหรัฐอเมริกา หรือ The Malcolm Baldrige National Quality Award (MBNQA) ซึ่งเป็นต้นแบบรางวัลคุณภาพแห่งชาติที่ประเทศต่างๆ หลายประเทศทั่วโลกนำไปประยุกต์ เช่น ประเทศญี่ปุ่น ออสเตรเลีย สิงคโปร์ และฟิลิปปินส์ เป็นต้น

ประโยชน์ต่อองค์กร

องค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน ทุกประเภท ทุกขนาด ที่นำเกณฑ์เพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ ซึ่งเป็นกรอบการประเมินคุณภาพระดับมาตรฐานโลกไปเปรียบเทียบกับระบบการบริหารจัดการของตน จะได้รับประโยชน์ในทุกขั้นตอน เริ่มจากการตรวจประเมินตนเอง ผู้บริหารจะทราบถึงสภาพที่แท้จริงว่าระบบการบริหารจัดการของตนยังขาดตกบกพร่องในเรื่องใด จึงสามารถกำหนดวิธีการและเป้าหมายที่ชัดเจนในการจัดทำแผนปฏิบัติการ และเมื่อองค์กรปฏิบัติตามแผนจนบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ มีความพร้อม และตัดสินใจสมัครรับรางวัล องค์กรจะได้รับการตรวจประเมินด้วยกระบวนการที่มีประสิทธิภาพ โดยผู้ทรงคุณวุฒิจากหลากหลายสาขาอาชีพที่ได้รับการฝึกอบรมเพื่อเป็นผู้ตรวจประเมินโดยเฉพาะ และไม่ว่าองค์กรจะผ่านเกณฑ์รับรางวัลหรือไม่ก็ตาม องค์กรจะได้รับรายงานป้อนกลับซึ่งระบุจุดแข็งและจุดที่ควรปรับปรุง ซึ่งนับเป็นประโยชน์ต่อการนำไปวางแผนปรับปรุงองค์กรให้สมบูรณ์มากขึ้นต่อไป

องค์กรที่ได้รับรางวัลจะเป็นที่ยอมรับจากองค์กรต่างๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ และมีสิทธิ์ใช้ตราสัญลักษณ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ ซึ่งสื่อถึงความเป็นเลิศในระบบการบริหารจัดการในการโฆษณาประชาสัมพันธ์องค์กร รวมทั้งมีโอกาสส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยการนำเสนอวิธีปฏิบัติที่นำไปสู่ความสำเร็จและเปิดโอกาสให้มีการเข้าเยี่ยมชมสถานประกอบการเพื่อเป็นแบบอย่างให้กับองค์กรอื่นๆ นำไปประยุกต์ เพื่อให้ประสบผลสำเร็จเช่นเดียวกัน

เจตจำนงของเกณฑ์

เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ เป็นบรรทัดฐานสำหรับการประเมินตนเองขององค์กร การคัดเลือกผู้ได้รับรางวัลคุณภาพแห่งชาติ และการให้ข้อมูลป้อนกลับแก่องค์กรที่สมัครรับรางวัล ยิ่งกว่านั้นยังมีบทบาทสำคัญ 3 ประการในการเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขัน ดังต่อไปนี้

- ช่วยในการปรับปรุงวิธีการดำเนินการ เพิ่มขีดความสามารถ และผลลัพธ์ขององค์กร
- ช่วยกระตุ้นให้มีการสื่อสารและแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศระหว่างองค์กรต่างๆ
- เป็นเครื่องมือที่สามารถนำมาใช้และบริหารจัดการผลการดำเนินการขององค์กร เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนเชิงกลยุทธ์ และเพื่อการสร้างโอกาสในการเรียนรู้

เป้าประสงค์ของเกณฑ์เพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ

เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ จัดทำขึ้นเพื่อช่วยให้องค์กรใช้แนวทางที่บูรณาการในการจัดการผลการดำเนินการ ซึ่งจะส่งผลให้เกิด

- การส่งมอบคุณค่าที่ดีขึ้นเสมอให้แก่ลูกค้าและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งจะส่งผลต่อความยั่งยืนขององค์กร
- การปรับปรุงประสิทธิภาพและขีดความสามารถขององค์กรโดยรวม
- การปรับปรุงและการเรียนรู้ขององค์กร
- การเรียนรู้และการเติบโตของบุคลากร

ค่านิยมและแนวคิดหลัก

ค่านิยมและแนวคิดหลักต่างๆ ดังกล่าวเป็นความเชื่อและพฤติกรรมที่พบว่าฝังอยู่ในองค์กรที่มีผลการดำเนินการชั้นเลิศหลายแห่ง ค่านิยมและแนวคิดหลักจึงเป็นรากฐานที่ก่อให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างผลการดำเนินการที่สำคัญและข้อกำหนดของการปฏิบัติการภายใต้กรอบการจัดการที่เน้นผลลัพธ์ ซึ่งนำไปสู่การปฏิบัติการและการให้ข้อมูลป้อนกลับ และความยั่งยืน

เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ จัดทำขึ้นโดยอาศัยค่านิยมและแนวคิดหลักต่างๆ ดังนี้

- 1) มุมมองเชิงระบบ(Systems perspective)
- 2) การนำองค์กรอย่างมีวิสัยทัศน์(Visionary leadership)

- 3) ความเป็นเลิศที่มุ่งเน้นลูกค้า(Customer focused excellence)
- 4) การให้ความสำคัญกับบุคลากร (Valuing people)
- 5) การเรียนรู้ระดับองค์กรและความคล่องตัว (Organizational learning and agility)
- 6) การมุ่งเน้นความสำเร็จ(Focus on success)
- 7) การจัดการเพื่อนวัตกรรม(Managing for innovation)
- 8) การจัดการโดยใช้ข้อมูลจริง(Management by fact)
- 9) จริยธรรมและความโปร่งใส (Ethics and transparency)
- 10) การส่งมอบคุณค่าและผลลัพธ์ (Delivering value and results)

กรอบความคิดของเกณฑ์

เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติสามารถใช้สร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กร ไม่ว่าจะเป็นองค์กรขนาดใหญ่หรืออยู่ในธุรกิจใด เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ปรับปรุงผลลัพธ์ และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน การสร้างความสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกันของแผนงาน กระบวนการ การตัดสินใจ บุคลากร การปฏิบัติการ และผลลัพธ์ เกณฑ์ให้มุมมองโดยภาพรวมว่าองค์กรอยู่ระดับใดและจำเป็นต้องเคลื่อนไปสู่ระดับใด เกณฑ์เป็นเครื่องมือที่ช่วยในการตรวจสอบส่วนต่างๆ ของระบบบริหารจัดการองค์กรและปรับปรุงกระบวนการตลอดจนผลลัพธ์ โดยที่มีมุมมองขององค์กรในภาพรวม

เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินงานที่เป็นเลิศ (Education Performance Criteria Excellence) แบ่งมุมมอง ออกเป็น 7 หมวด ดังนี้

1. การนำองค์กร
2. การวางแผนเชิงกลยุทธ์
3. การมุ่งเน้นลูกค้า
4. การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้
5. การมุ่งเน้นบุคลากร
6. การมุ่งเน้นการปฏิบัติการ
7. ผลลัพธ์

การมุ่งเน้นกระบวนการ

กระบวนการ หมายถึง วิธีการต่าง ๆ ที่องค์กรใช้เพื่อทำให้งานสำเร็จ เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติช่วยให้องค์กรตรวจประเมินและปรับปรุงกระบวนการตาม 4 ปัจจัย เหล่านี้

1. แนวทาง หมายถึง การออกแบบและการเลือกกระบวนการ วิธีการ และตัววัดที่มีประสิทธิผล
2. การถ่ายทอดสู่การปฏิบัติ หมายถึง การนำแนวทางไปปฏิบัติอย่างคงเส้นคงวาทั่วทั้งองค์กร
3. การเรียนรู้ หมายถึง การประเมินความก้าวหน้า และการได้มาซึ่งความรู้ใหม่ รวมทั้งการเสาะหาโอกาส สำหรับการสร้างนวัตกรรม
4. การบูรณาการ หมายถึง ความสอดคล้องระหว่างแนวทางกับความจำเป็นขององค์กร การทำให้มั่นใจว่าตัววัด สารสนเทศและระบบการปรับปรุง เสริมซึ่งกันและกันระหว่างกระบวนการและหน่วยงาน และสร้างความสอดคล้องระหว่างกระบวนการและการปฏิบัติการทั่วทั้งองค์กรเพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์ระดับองค์กรที่สำคัญ

การมุ่งเน้นผลลัพธ์

เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ ซึ่งนำให้องค์กรประเมินผลลัพธ์จาก 3 มุมมอง

1. มุมมองภายนอก (ลูกค้าและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่นมององค์กรอย่างไร)
2. มุมมองภายใน (การปฏิบัติการขององค์กรมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างไร)
3. มุมมองอนาคต (องค์กรเรียนรู้และเติบโตหรือไม่)

เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ กำหนดให้แสดงผลลัพธ์ที่ครอบคลุมทุกประเด็นสำคัญขององค์กร เนื่องจากองค์ประกอบของตัวชี้วัดเป็นสิ่งที่ทำให้มั่นใจว่ากลยุทธ์ขององค์กรมีความสมดุลระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สำคัญกับวัตถุประสงค์ระยะสั้นและระยะยาว เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติช่วยให้องค์กรประเมินผลลัพธ์ตาม 4 ปัจจัยเหล่านี้

1. ระดับ หมายถึง ผลการดำเนินการปัจจุบันในมาตรฐานที่เหมาะสม
2. แนวโน้ม หมายถึง ทิศทางและอัตราการเปลี่ยนแปลงของผลลัพธ์
3. การเปรียบเทียบ หมายถึง ผลการดำเนินการขององค์กรเทียบกับองค์กรอื่นที่เหมาะสม เช่น คู่แข่งหรือองค์กรที่คล้ายคลึงกัน และเทียบกับระดับเทียบเคียงหรือผู้นำในธุรกิจ
4. การบูรณาการ หมายถึง ขอบข่ายของความสำคัญของผลลัพธ์ที่องค์กรใช้ติดตามดูแลและการใช้ผลลัพธ์นั้นเพื่อสนับสนุนเป้าประสงค์ระดับองค์กรและการปรับเปลี่ยนแผน

บทบาทของเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ

เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ มีบทบาทในการสร้างเสริมความสามารถในการแข่งขัน 3 ประการ คือ

1. ช่วยปรับปรุงกระบวนการ ชีตความสามารถและผลลัพธ์
2. ช่วยกระตุ้นการสื่อสารและแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศระหว่างองค์กร ต่าง ๆ
3. เป็นเครื่องมือที่นำมาใช้ในการทำความเข้าใจและใช้ในการบริหารจัดการผลการดำเนินการขององค์กร ชี้นำความคิดในเชิงกลยุทธ์และสร้างโอกาสในการเรียนรู้ ในประเทศไทย มีการใช้เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติเพื่อช่วยให้องค์กรปรับปรุงขีดความสามารถในการแข่งขันและผลลัพธ์ผ่านระบบการพัฒนาและการประเมินองค์กรต่าง ๆ ได้แก่ ระบบการรับรองมาตรฐานโรงพยาบาล (H.A.) ระบบการประเมินคุณภาพรัฐวิสาหกิจ (State Enterprise Performance Appraisal : SEPA) ระบบคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (Public Sector Management Quality Award : PMQA) และเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อผลการดำเนินงานที่เป็นเลิศ (Education Criteria for Performance Excellence : EdPEX)

เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติของประเทศไทย

มีเนื้อหาของข้อกำหนดและการประเมินที่เทียบเคียงได้กับรางวัลคุณภาพแห่งชาติต่าง ๆ ในโลก และได้รับการยอมรับว่าเป็นกรอบการบริหารจัดการเพื่อนำองค์กรไปสู่ความเป็นเลิศ การใช้เกณฑ์ดังกล่าวจะช่วยให้องค์กรต่าง ๆ ในประเทศไทยมุ่งมั่นพัฒนาตนเองอย่างไม่หยุดยั้ง เพื่อประโยชน์ของลูกค้า บุคลากร ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สังคม ประเทศชาติและองค์กร

เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ เพื่อองค์กรที่เป็นเลิศ: มุมมองในเชิงระบบ

ภาพที่ 1 เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ เพื่อองค์กรที่เป็นเลิศ: มุมมองในเชิงระบบ

โครงสร้างองค์กร

โครงสร้างองค์กร กำหนดบริบทให้แก่วิธีการที่องค์กรปฏิบัติ สภาพแวดล้อม ความสัมพันธ์ที่สำคัญในการทำงาน ความท้าทายและความได้เปรียบเชิงกลยุทธ์ เป็นแนวทางที่กำหนดกรอบให้แก่ระบบการจัดการผลการดำเนินการขององค์กร

การปฏิบัติการของระบบ

การปฏิบัติการของระบบประกอบด้วยเกณฑ์ 6 หมวดที่อยู่ส่วนกลางของภาพ ซึ่งระบุลักษณะของการปฏิบัติการและผลลัพธ์ที่องค์กรบรรลุ

การนำองค์กร (หมวด 1) การวางแผนเชิงกลยุทธ์ (หมวด 2) และการมุ่งเน้นลูกค้า (หมวด 3) ประกอบกันเป็นกลุ่มการนำองค์กร หมวดต่างๆ เหล่านี้ถูกจัดเข้าไว้ด้วยกันเพื่อเน้นความสำคัญว่าการนำองค์กรต้องมุ่งที่กลยุทธ์และลูกค้า ผู้นำระดับสูงต้องกำหนดทิศทางขององค์กรและแสวงหาโอกาสทางธุรกิจในอนาคต

การมุ่งเน้นบุคลากร (หมวด 5) การมุ่งเน้นการปฏิบัติการ (หมวด 6) และผลลัพธ์ (หมวด 7) ประกอบกันเป็นกลุ่มผลลัพธ์ โดยบุคลากรและกระบวนการปฏิบัติการที่สำคัญมีบทบาททำให้การดำเนินการสำเร็จและนำไปสู่ผลการดำเนินการโดยรวมขององค์กร

การทำงานทุกอย่างมุ่งสู่ผลลัพธ์ ซึ่งประกอบด้วยผลลัพธ์ด้านผลิตภัณฑ์และกระบวนการ ด้านการมุ่งเน้นลูกค้า ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร ด้านการนำองค์กรและการกำกับ

ดูแลองค์กร และด้านการเงินและตลาด

ลูกศรแนวนอนที่ตรงกลางของภาพแสดงการเชื่อมโยงกลุ่มการนำองค์กรเข้ากับกลุ่มผลลัพธ์ ซึ่งความเชื่อมโยงดังกล่าวมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จขององค์กร นอกจากนี้ ลูกศรนี้ยังแสดงถึงความสัมพันธ์โดยตรงระหว่างการนำองค์กร (หมวด 1) และผลลัพธ์ (หมวด 7) ส่วนลูกศร 2 ทิศทางนั้นแสดงถึงความสำคัญของข้อมูลป้อนกลับในระบบการจัดการผลการดำเนินการที่มีประสิทธิผล

พื้นฐานของระบบ

การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ (หมวด 4) มีความสำคัญอย่างยิ่งในการทำให้องค์กรมีการจัดการที่มีประสิทธิผล และมีการปรับปรุงผลการดำเนินการและความสามารถในการแข่งขันโดยใช้ระบบที่ใช้ข้อมูลจริงและองค์ความรู้เป็นแรงผลักดัน การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้นี้ เป็นพื้นฐานของระบบการจัดการผลการดำเนินการโดยรวม

โครงสร้างเกณฑ์

เกณฑ์ทั้ง 7 หมวด ประกอบด้วยหัวข้อและประเด็นพิจารณาต่างๆ

หัวข้อ

หัวข้อทั้งหมดมี 17 หัวข้อ ประกอบด้วยหัวข้อที่เป็นกระบวนการ และหัวข้อที่เป็นผลลัพธ์ แต่ละหัวข้อมุ่งเน้นข้อกำหนดที่สำคัญ

ประเด็นพิจารณา

ในแต่ละหัวข้อมีประเด็นพิจารณาอย่างน้อยหนึ่งประเด็น องค์กรจึงควรตอบคำถามตามข้อกำหนดต่างๆ ของแต่ละประเด็นพิจารณา

หมวด 1 การนำองค์กร (Leadership)

ในหมวดการนำองค์กร เกณฑ์ถามว่าผู้นำระดับสูงทำกิจกรรม หรือชี้แนะให้องค์กร มีความยั่งยืนอย่างไร นอกจากนี้ เกณฑ์ยังถามถึงระบบการกำกับดูแลองค์กร (Governance System) วิธีการที่องค์กรใช้เพื่อบรรลุผลด้านกฎหมาย จริยธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม ในวงกว้าง รวมทั้งการสนับสนุนชุมชนที่สำคัญอย่างไร

หมวด 2 การวางแผนเชิงกลยุทธ์ (Strategic Planing)

ในหมวดการวางแผนเชิงกลยุทธ์ เกณฑ์ถามว่าองค์กรมีวิธีการอย่างไรในการจัดทำวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการขององค์กร การนำไปปฏิบัติ การปรับเปลี่ยน

เมื่อสถานการณ์เปลี่ยนไป ตลอดจนวิธีการวัดผลความก้าวหน้า

หมวด 3 การมุ่งเน้นลูกค้า (Customer Focus)

ในหมวดการมุ่งเน้นลูกค้า เกณฑ์ถามว่าองค์กรมีวิธีการอย่างไรในการสร้างความผูกพันกับลูกค้าเพื่อความสำเร็จด้านตลาดในระยะยาว ครอบคลุมถึงวิธีการที่องค์กรรับฟัง เสียงของลูกค้า สร้างความสัมพันธ์กับลูกค้าและใช้สารสนเทศลูกค้าเพื่อปรับปรุงและค้นหาโอกาสในการสร้างนวัตกรรม

หมวด 4 การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ (Measurement, Analysis, and Knowledge Management)

ในหมวดการวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ เกณฑ์ถามว่าองค์กรมีวิธีการอย่างไรในการเลือก รวบรวมวิเคราะห์ จัดการ และปรับปรุงข้อมูล สารสนเทศและสินทรัพย์ทางความรู้ (Knowledge Assets) องค์กรมีการเรียนรู้ และบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างไร นอกจากนี้ เกณฑ์ยังถามว่าองค์กรใช้ผลการทบทวนเพื่อปรับปรุงผลการดำเนินการอย่างไร

หมวด 5 การมุ่งเน้นบุคลากร (Workforce Focus)

ในหมวดการมุ่งเน้นบุคลากร เกณฑ์ถามว่าองค์กรมีวิธีการอย่างไรในการประเมินความต้องการด้านขีดความสามารถและอัตรากำลังบุคลากร และในการสร้างสภาพแวดล้อมของบุคลากรที่ก่อให้เกิดผลการดำเนินการที่ดี หมวดนี้ยังถามถึงวิธีการสร้างความผูกพัน จัดการ และพัฒนาบุคลากร เพื่อนำศักยภาพของบุคลากรมาใช้อย่างเต็มที่ให้สอดคล้องไปในทางเดียวกันกับพันธกิจ กลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการขององค์กร

หมวด 6 การมุ่งเน้นการปฏิบัติการ (Operations Focus)

ในหมวดการมุ่งเน้นการปฏิบัติการ เกณฑ์ถามว่าองค์กรมีวิธีการอย่างไรในการออกแบบ จัดการ และปรับปรุงผลิตภัณฑ์และกระบวนการทำงาน รวมทั้งปรับปรุงประสิทธิผลของการปฏิบัติการ เพื่อส่งมอบคุณค่าแก่ลูกค้า และทำให้องค์กรประสบความสำเร็จและยั่งยืน

หมวด 7 ผลลัพธ์ (Results)

ในหมวดผลลัพธ์ เกณฑ์ถามว่าองค์กรมีวิธีการอย่างไรในการประเมินผลการดำเนินการและการปรับปรุงในด้านที่สำคัญทุกด้านขององค์กร ได้แก่ ผลลัพธ์ด้านผลิตภัณฑ์และกระบวนการ ผลลัพธ์ด้านการมุ่งเน้นลูกค้าผลลัพธ์ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร ผลลัพธ์ด้านการนำองค์กรและการกำกับดูแลองค์กร และผลลัพธ์ด้านการเงินและตลาด นอกจากนี้ ยังถามถึงระดับผลการดำเนินการขององค์กรเปรียบเทียบกับคู่แข่ง และองค์กรอื่นที่เสนอผลิตภัณฑ์ที่คล้ายคลึง

ระบบการให้คะแนน

คะแนนของคำตอบในแต่ละหัวข้อ จะขึ้นอยู่กับการประเมินใน 2 มิติ คือ

- 1) กระบวนการ (หมวด 1-6)
- 2) ผลลัพธ์ (หมวด 7)

การให้คะแนนคำตอบในแต่ละหัวข้อ ให้พิจารณาสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับข้อกำหนดของหัวข้อนั้นและแนวทางการให้คะแนน (Scoring Guidelines) ดังต่อไปนี้

- 1) ปัจจัยธุรกิจ/กิจการที่สำคัญที่นำเสนอในโครงร่างองค์กร
- 2) ระดับความสมบูรณ์ของแนวทาง ความครอบคลุมของการถ่ายทอดสู่การปฏิบัติและจุดแข็งของกระบวนการเรียนรู้และปรับปรุงของผลลัพธ์ที่นำเสนอ

กระบวนการ

“กระบวนการ” หมายถึง วิธีการที่องค์กรใช้และปรับปรุง เพื่อตอบสนองข้อกำหนดต่างๆ ในหมวด 1-6 ปัจจัยทั้ง 4 ที่ใช้ประเมินกระบวนการ ได้แก่ “แนวทาง (Approach-A) การถ่ายทอดสู่การปฏิบัติ (Deployment-D) การเรียนรู้ (Learning-L) และการบูรณาการ (Integration-I) (ADLI)

รายงานป้อนกลับของรางวัลคุณภาพแห่งชาติสะท้อนถึงจุดแข็งและโอกาสในการปรับปรุงในปัจจุบันเหล่านี้ คะแนนสำหรับหมวดกระบวนการเป็นองค์ประกอบของผลการดำเนินการโดยรวม ซึ่งพิจารณาปัจจัยกระบวนการทั้ง 4

แนวทาง (Approach-A) หมายถึง

- วิธีการที่ใช้เพื่อให้บรรลุผลตามกระบวนการ
- ความเหมาะสมของวิธีการที่ใช้ตอบข้อกำหนดของหัวข้อต่างๆ ของเกณฑ์และสภาพแวดล้อมการดำเนินงานขององค์กร
- ความมีประสิทธิภาพของการใช้วิธีการต่างๆ ขององค์กร และ
- ระดับของการที่แนวทางนั้นนำไปใช้ได้ และอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลและสารสนเทศที่เชื่อถือได้ (ซึ่งหมายถึง การดำเนินการอย่างเป็นระบบ)

การถ่ายทอดสู่การปฏิบัติ (Deployment-D) หมายถึง ความครอบคลุมและทั่วถึงของ

- การใช้แนวทางเพื่อตอบสนองข้อกำหนดของหัวข้อที่มีความเกี่ยวข้องและสำคัญต่อองค์กร
- การใช้แนวทางอย่างคงเส้นคงวา
- การนำแนวทางไปใช้ (สู่การปฏิบัติ) ในทุกหน่วยงานที่เหมาะสม

การเรียนรู้ (Learning-L) หมายถึง

- การปรับปรุงแนวทางให้ดีขึ้น โดยใช้วงจรการประเมินและการปรับปรุง
- การกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดดของแนวทาง ผ่านการสร้างนวัตกรรม
- การแบ่งปันความรู้ที่ได้จากการปรับปรุงและการสร้างนวัตกรรมกับหน่วยงานและกระบวนการอื่นที่เกี่ยวข้องภายในองค์กร

การบูรณาการ (Integration-I) หมายถึง ความครอบคลุมและทั่วถึงของ

- แนวทางที่ใช้สอดคล้องไปในแนวทางเดียวกันกับความต้องการขององค์กร ตามที่ระบุไว้ในโครงสร้างองค์กร และข้อกำหนดของหัวข้อต่างๆ ในเกณฑ์ (หมวด 1 ถึง หมวด 6)
- การใช้ตัววัด สารสนเทศ และระบบการปรับปรุง ที่ช่วยเสริมซึ่งกันและกัน ทั้งระหว่างกระบวนการและระหว่างหน่วยงานทั่วทั้งองค์กร
- แผนงาน กระบวนการ ผลลัพธ์ การวิเคราะห์ การเรียนรู้ และการปฏิบัติการ มีความสอดคล้องกลมกลืนกันในทุกกระบวนการและหน่วยงาน เพื่อสนับสนุนเป้าประสงค์ระดับองค์กร

ในการให้คะแนนหมวดกระบวนการ ให้คำนึงว่าแนวทาง การถ่ายทอดสู่การปฏิบัติ การเรียนรู้ และการบูรณาการมีความเชื่อมโยงกัน คำอธิบายแนวทางควรบ่งชี้การถ่ายทอดสู่การปฏิบัติเสมอ สอดคล้องกับข้อกำหนดของหัวข้อนั้นและองค์กรของตน เมื่อกระบวนการพัฒนาสมบูรณ์ขึ้น คำอธิบายควรแสดงถึงวงจรการเรียนรู้ (รวมทั้งนวัตกรรม) ด้วย รวมทั้งบูรณาการกับกระบวนการและหน่วยงานอื่น

ผลลัพธ์

“ผลลัพธ์” หมายถึง ผลผลิตและผลลัพธ์ขององค์กรที่บรรลุผลตามข้อกำหนดในหมวด 7 ปัจจัยทั้ง 4 ที่ใช้ในการประเมินผลลัพธ์ ได้แก่ ระดับ (Level-L) แนวโน้ม (Trend-T) การเปรียบเทียบ (Comparison-C) และการบูรณาการ (Integration-I) (LeTCI) คะแนนของหมวดผลลัพธ์เป็นองค์ประกอบของผลการดำเนินการโดยรวม โดยพิจารณาปัจจัยผลลัพธ์ทั้ง 4

“ระดับ” (Level – Le) หมายถึง

- ผลการดำเนินการในปัจจุบัน

“แนวโน้ม” (Trend – T) หมายถึง

- อัตราของการปรับปรุงผลการดำเนินการ หรือการรักษาไว้ของผลการ

ดำเนินการที่ดี (ความลาดชันของชุดข้อมูลเมื่อเวลาผ่านไป) และ

- ความครอบคลุมของผลการดำเนินการขององค์กรในเรื่องต่างๆ (ความครอบคลุมและทั่วถึงของการถ่ายทอดสู่การปฏิบัติ) ของผลลัพธ์

“การเปรียบเทียบ” (Comparison – C) หมายถึง

- ผลการดำเนินการขององค์กรเปรียบเทียบกับสารสนเทศขององค์กรอื่นอย่างเหมาะสม เช่น คู่แข่ง หรือองค์กรที่คล้ายคลึงกัน และ

- ผลการดำเนินการขององค์กรเทียบเคียงกับระดับเทียบเคียง หรือองค์กรที่เป็นผู้นำในธุรกิจหรือวงการเดียวกัน

“การบูรณาการ” (Integration – I) หมายถึง ความครอบคลุมและทั่วถึงของ

- ตัววัดผลต่างๆ (มักมีการจำแนกประเภท) ที่ระบุผลการดำเนินการด้านลูกค้ารายสำคัญ ผลิตภัณฑ์ ตลาด กระบวนการ และแผนปฏิบัติการ ตามที่ปรากฏอยู่ในโครงสร้างองค์กร และหัวข้อที่อยู่ในหมวดกระบวนการ

- ผลลัพธ์ รวมถึงตัวชี้วัดที่เชื่อถือได้สำหรับผลการดำเนินการในอนาคต และ

- ผลลัพธ์มีการสอดประสานอย่างกลมกลืนในทุกกระบวนการและหน่วยงาน เพื่อสนับสนุนเป้าประสงค์ระดับองค์กร

ในการให้คะแนนให้คะแนนหมวดผลลัพธ์ ให้พิจารณาข้อมูลระดับผลการดำเนินการ แนวโน้ม และตัวเปรียบเทียบที่เหมาะสมของตัววัดและตัวชี้วัดที่สำคัญขององค์กร รวมทั้งการบูรณาการกับข้อกำหนดที่สำคัญขององค์กร หมวดผลลัพธ์ควรแสดงข้อมูลความครอบคลุมของผลลัพธ์ตามที่รายงานด้วย สิ่งนี้เกี่ยวข้องโดยตรงกับการถ่ายทอดสู่การปฏิบัติและการเรียนรู้ขององค์กร ถ้ากระบวนการปรับปรุงมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และถ่ายทอดสู่การปฏิบัติอย่างกว้างขวาง องค์กรควรมีผลลัพธ์ที่สอดคล้องกันด้วย¹⁰³

---

¹⁰³ สำนักงานรางวัลคุณภาพแห่งชาติ, เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ เพื่อองค์กรที่เป็นเลิศ ปี 2555-2556, เข้าถึงเมื่อ 10 เมษายน 2558, เข้าถึงได้จาก <http://www.tqa.or.th/รางวัลคุณภาพแห่งชาติ.html>

ตารางที่ 3 คำอธิบายของช่วงคะแนนแสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าโดยรวมขององค์กรและระดับความสมบูรณ์ในมิติกระบวนการและผลลัพธ์

คะแนน	กระบวนการ (หมวด 1-6)
0% หรือ 5%	<ul style="list-style-type: none"> • ไม่มีแนวทางอย่างเป็นระบบให้เห็น มีสารสนเทศน้อยและไม่ชัดเจน (A) • แทบไม่ปรากฏหลักฐานการนำแนวทางที่เป็นระบบสู่การปฏิบัติ (D) • ไม่ปรากฏหลักฐานว่ามีแนวคิดในการปรับปรุง (Improvement Orientation) มีการปรับปรุงเมื่อเกิดปัญหา (L) • ไม่แสดงให้เห็นว่ามีความสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกันในระดับองค์กร แต่ละพื้นที่หรือหน่วยงานดำเนินการอย่างเอกเทศ (I)
10%, 15%, 20% หรือ 25%	<ul style="list-style-type: none"> • แสดงให้เห็นว่าเริ่มมีแนวทางอย่างเป็นระบบที่ตอบสนองต่อข้อกำหนดพื้นฐานของหัวข้อ (A) • การนำแนวทางไปถ่ายทอดสู่การปฏิบัติยังอยู่ในขั้นเริ่มต้นในเกือบทุกพื้นที่หรือหน่วยงาน ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการบรรลุข้อกำหนดพื้นฐานของหัวข้อ (D) • แสดงให้เห็นว่าเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงจากการตั้งรับปัญหามาเป็นแนวคิดในการปรับปรุงทั่วๆ ไป (L) • มีแนวทางที่สอดคล้องไปในแนวทางเดียวกันกับพื้นที่หรือหน่วยงานอื่น ส่วนใหญ่เกิดจากการร่วมกันแก้ปัญหา (I)

ตารางที่ 3 คำอธิบายของช่วงคะแนนแสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าโดยรวมขององค์กรและระดับความสมบูรณ์ในมิติกระบวนการและผลลัพธ์ (ต่อ)

คะแนน	ผลลัพธ์ (หมวด 7)
30%, 35%, 40% หรือ 45%	<ul style="list-style-type: none"> • แสดงให้เห็นว่ามีแนวทางอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิผลที่ตอบสนองต่อข้อกำหนดพื้นฐานของหัวข้อ (A) • มีการนำแนวทางไปถ่ายทอดสู่การปฏิบัติ ถึงแม้ว่าบางพื้นที่หรือบางหน่วยงานเพิ่งอยู่ในขั้นเริ่มต้น (D) • แสดงให้เห็นว่าเริ่มมีแนวทางอย่างเป็นระบบในการประเมินและปรับปรุงกระบวนการที่สำคัญ (L) • เริ่มมีแนวทางที่สอดคล้องไปในแนวทางเดียวกันกับความต้องการพื้นฐานขององค์กร ตามที่ระบุไว้ในโครงสร้างองค์กรและในเกณฑ์หัวข้ออื่นๆ (I)
50%, 55%, 60% หรือ 65%	<ul style="list-style-type: none"> • แสดงให้เห็นว่ามีแนวทางอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิผลที่ตอบสนองต่อข้อกำหนดโดยรวมของหัวข้อ (A) • มีการนำแนวทางไปถ่ายทอดสู่การปฏิบัติเป็นอย่างดี ถึงแม้ว่าอาจแตกต่างกันในบางพื้นที่หรือบางหน่วยงาน (D) • มีกระบวนการประเมินและปรับปรุงอย่างเป็นระบบโดยใช้ข้อมูลจริง และเริ่มมีการเรียนรู้ในระดับองค์กร รวมถึงการสร้างนวัตกรรมบ้าง เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของกระบวนการที่สำคัญ (L) • มีแนวทางที่สอดคล้องไปในแนวทางเดียวกันกับความต้องการโดยรวมขององค์กร ตามที่ระบุไว้ในโครงสร้างองค์กรและในเกณฑ์หัวข้ออื่นๆ (I)

ตารางที่ 3 คำอธิบายของช่วงคะแนนแสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าโดยรวมขององค์กรและระดับความสมบูรณ์ในมิติกระบวนการและผลลัพธ์(ต่อ)

คะแนน	ผลลัพธ์ (หมวด 7)
70%, 75%, 80% หรือ 85%	<ul style="list-style-type: none"> • แสดงให้เห็นว่ามีแนวทางอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิผลที่ตอบสนองต่อข้อกำหนดย่อย ของหัวข้อ (A) • มีการนำแนวทางไปถ่ายทอดสู่การปฏิบัติเป็นอย่างดีโดยไม่มี ความแตกต่างที่สำคัญ (D) • กระบวนการประเมินและปรับปรุงอย่างเป็นระบบโดยใช้ข้อมูลจริง และการเรียนรู้ในระดับองค์กร รวมถึงการสร้างนวัตกรรมเป็น เครื่องมือที่สำคัญในการจัดการ มีการแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนถึง การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น อันเป็นผลจากการวิเคราะห์และการแบ่งปัน ระดับองค์กร (L) • มีแนวทางที่บูรณาการกับความต้องการขององค์กรในปัจจุบันและอนาคต ตามที่ระบุไว้ในโครงสร้างองค์กรและในเกณฑ์หัวข้ออื่นๆ (I)
90%, 95% หรือ 100%	<ul style="list-style-type: none"> • แสดงให้เห็นว่ามีแนวทางอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิผลที่ตอบสนองต่อข้อกำหนดต่างๆ ของหัวข้ออย่างสมบูรณ์ (A) • มีการนำแนวทางไปถ่ายทอดสู่การปฏิบัติอย่างสมบูรณ์โดยไม่มี จุดอ่อนหรือความแตกต่างที่สำคัญ ในพื้นที่หรือหน่วยงานใดๆ (D) • กระบวนการประเมินและปรับปรุงอย่างเป็นระบบโดยใช้ข้อมูลจริง และการเรียนรู้ในระดับองค์กรด้วยการสร้างนวัตกรรมเป็นเครื่องมือ ที่สำคัญในการจัดการทั่วทั้งองค์กร มีการแสดงให้เห็นอย่างชัดเจน ทั่วทั้งองค์กรว่าการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นและนวัตกรรมมีพื้นฐานจาก การวิเคราะห์ และการแบ่งปันในระดับองค์กร (L) • มีแนวทางที่บูรณาการกับความต้องการขององค์กรในปัจจุบันและอนาคตเป็นอย่างดี ตามที่ระบุไว้ในโครงสร้างองค์กรและในเกณฑ์ หัวข้ออื่นๆ (I)

เกณฑ์การประเมินศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

ความเป็นมา

กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายพัฒนาโรงเรียนในชนบทที่มีการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยให้มีคุณภาพเท่าเทียมกับโรงเรียนในเมือง โดยในปีงบประมาณ 2548 และ 2550 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้มอบให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาคัดเลือกโรงเรียนตามเกณฑ์การคัดเลือกสถานศึกษาเป็นโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอละ 1 แห่ง เพื่อเป็นต้นแบบการจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพและมีความพร้อมที่จะช่วยเหลือด้านวิชาการแก่โรงเรียนอื่นๆ ซึ่งจะเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยให้กับโรงเรียนทั่วไปได้ เรียกว่าศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบและศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบเครือข่ายจำนวน 1,876 โรงเรียน ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ หมายถึง โรงเรียนที่จัดการศึกษาปฐมวัยได้อย่างมีคุณภาพ มุ่งสนับสนุนเด็กทุกประเภท และเน้นการพัฒนาเด็กโดยองค์รวม รวมทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้และศูนย์ประสานงานให้บริการทางวิชาการ เป็นแหล่งศึกษา วิจัย ทดลอง และพัฒนาการศึกษาปฐมวัยให้เป็นที่ยอมรับของชุมชนและสังคม เพื่อเป็นการประกันคุณภาพการดำเนินงานศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบให้เป็นที่น่าพอใจและต้องปฏิบัติตามแนวดำเนินงานศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด จึงจัดให้มีการประเมินศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบแบบปีเว้นปีการศึกษาขึ้น โดยในปีการศึกษา 2556 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดให้มีการประเมินศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศในการวางแผนและพัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัยต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ
2. เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศในการวางแผนพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัย และการจัดการศึกษาปฐมวัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กลุ่มเป้าหมาย

ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1,876 แห่ง โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ทุกคน
2. ครูประจำชั้นอนุบาลศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบทุกคน
3. ผู้ปกครองนักเรียนอนุบาลศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบโรงเรียนละ 1 – 2 คน
4. คณะกรรมการบริหารหรือคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของศูนย์เด็ก

ปฐมวัยต้นแบบ โรงเรียนละ 1 – 2 คน

ขอบเขตของการประเมิน

การประเมินที่ใช้ตัดสินให้ระดับคุณภาพศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ แบ่งเป็น 5 องค์ประกอบ 19 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การบริหารจัดการ ประกอบด้วย 7 ตัวบ่งชี้

องค์ประกอบที่ 2 การใช้และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้

องค์ประกอบที่ 3 การจัดสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ ประกอบด้วย 2 ตัวบ่งชี้

องค์ประกอบที่ 4 การให้บริการ ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้

องค์ประกอบที่ 5 การพัฒนาเด็กทุกด้านอย่างสมดุล ตามศักยภาพ ประกอบด้วย 2 ตัวบ่งชี้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

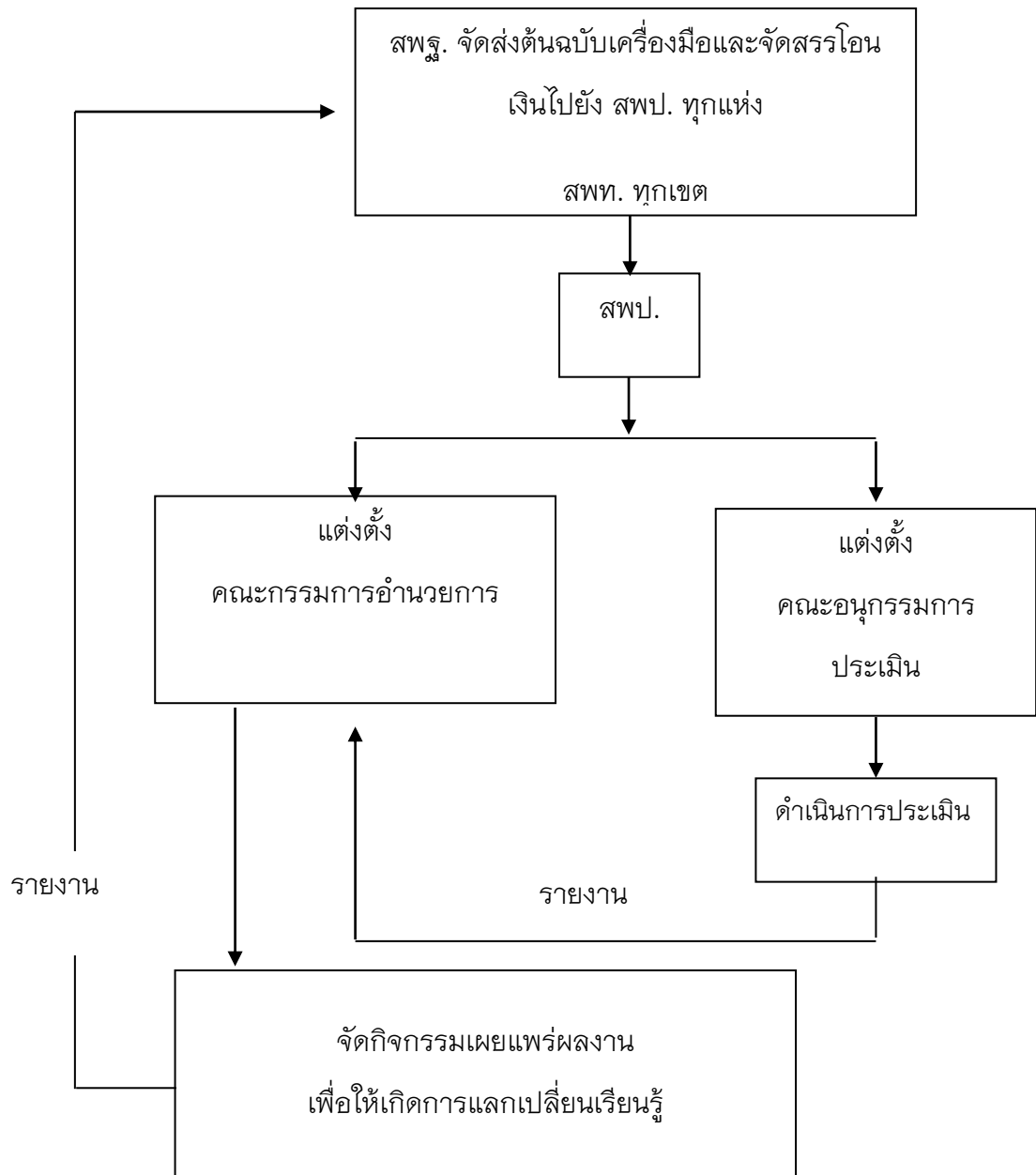
เพื่อใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบและศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบเครือข่าย อันเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนและพัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัยต่อไป

เอกสารและเครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

คู่มือดำเนินการประเมินศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ปีการศึกษา 2556 มีรายละเอียดประกอบด้วย ความเป็นมาของโครงการ วัตถุประสงค์ กลุ่มเป้าหมาย ขอบเขตของการประเมิน แนวทางในการดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปฏิทินปฏิบัติงาน วิธีการประเมินและพิจารณาให้คะแนน โครงสร้างตัวบ่งชี้การประเมิน และแบบบันทึกผลการประเมินศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

การดำเนินการประเมิน

การดำเนินการประเมินศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ มีลักษณะการดำเนินงานแสดงได้
ดังแผนภูมิ ต่อไปนี้

โครงสร้างตัวบ่งชี้การประเมิน

รายการประเมินศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 19 ตัวบ่งชี้
ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การบริหารจัดการ ประกอบด้วย 7 ตัวบ่งชี้

ตัวบ่งชี้ที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษามีความเป็นผู้นำ สามารถบริหารงานวิชาการตามหลักการจัดการศึกษาปฐมวัยและเป็นแบบอย่างที่ดี

1. แนวคิดและทิศทางการจัดการศึกษาปฐมวัยที่ทันสมัย เหมาะสม สอดคล้องตามหลักการการศึกษาปฐมวัย
2. ริเริ่มสร้างสรรค์นำนวัตกรรมด้านการจัดการศึกษาปฐมวัยมาปรับใช้ในการพัฒนาโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ
3. มีการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยในรูปคณะกรรมการ เน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
4. มีการบริหารงานวิชาการตามหลักการจัดการศึกษาปฐมวัยอย่างเป็นระบบ ให้บรรลุผลและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่เด็ก
5. อุทิศเวลาให้กับการทำงานทั้งในและนอกเวลาราชการ
6. ประพฤติตนอยู่ในศีลธรรม เป็นที่ศรัทธา เชื่อถือ และเป็นแบบอย่างได้

ตัวบ่งชี้ที่ 2 จัดครูมีวุฒิ มีคุณลักษณะ ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ ได้รับการพัฒนาและมีครูเพียงพอ

1. มีครูประจำชั้นครบทุกห้อง (ไม่นับครูพี่เลี้ยง)
2. ครูทุกคนจบการศึกษาปฐมวัยหรือมีประสบการณ์ด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย
3. ครูทุกคนผ่านการอบรมเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย อย่างน้อย 20 ชม. ต่อปี
4. ครูทุกคนได้รับการพัฒนาตนเองให้มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการทำงานของสมอง(BBL)
5. ครูทุกคนมีความรัก เอื้ออาทรต่อเด็กปฐมวัยอย่างทั่วถึง
6. ครูมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อเด็ก ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง
7. ครูทุกคนมีวินัยและมีความรับผิดชอบ รักความสะอาดและมีอารมณ์มั่นคง จัดกิจกรรมยกย่องเชิดชูเกียรติ จัดสวัสดิการและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ

ตัวบ่งชี้ที่ 3 ส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความสามารถในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ

1. ครูทุกคนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ
  2. ครูทุกคนมีการวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยและจัดทำสาระการเรียนรู้รายปี หัวเรื่องหรือหน่วยการจัดประสบการณ์ และแผนการจัดประสบการณ์
  3. ครูทุกคนจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ – จิตใจ สังคม และสติปัญญาโดยเน้นการปฏิบัติจริงของเด็ก
  4. ครูทุกคนจัดชั้นเรียนที่ใช้วินัยเชิงบวกและเอื้อต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
  5. ครูทุกคนมีการใช้สื่อ เทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็ก
  6. ครูทุกคนประเมินพัฒนาการเด็กครบทุกด้านตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลาย ครูทุกคนทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาคุณภาพเด็ก
- ตัวบ่งชี้ที่ 4 จัดโครงสร้างการบริหารจัดการและข้อมูลสารสนเทศที่เอื้อต่อการดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ
1. แผนภูมิโครงสร้างการบริหารงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการประกอบด้วยภาคีเครือข่าย
  2. มีการประชุมคณะกรรมการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบอย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง
  3. มีข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบถูกต้อง เป็นปัจจุบัน เป็นหมวดหมู่ สะดวกต่อการใช้งาน
  4. นำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจ วางแผนการบริหารปรับปรุง/พัฒนาการดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ
- ตัวบ่งชี้ที่ 5 มีระบบประกันคุณภาพภายในศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ
1. กำหนดมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา
  2. จัดทำและดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
  3. จัดระบบข้อมูลสารสนเทศและใช้สารสนเทศในการบริหารจัดการ
  4. ติดตามตรวจสอบและประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

5. นำผลการประเมินคุณภาพทั้งภายในและภายนอกไปใช้วางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

6. จัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานการประเมินคุณภาพภายใน ตัวบ่งชี้ที่ 6 นิเทศ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์เด็กต้นแบบปฐมวัยอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

1. การศึกษา รวบรวม วิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการ เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนดำเนินการนิเทศ
2. จัดทำแผนการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการ
3. ดำเนินการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล ตามแผนอย่างน้อยภาคเรียนละ 3 ครั้ง

4. จัดทำรายงานสรุปผลการนิเทศตามแผนให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ

5. นำผลการนิเทศมาปรับปรุง พัฒนาการดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบมาใช้อย่างต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้ที่ 7 ส่งเสริมให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบอย่างต่อเนื่อง

1. กำหนดบทบาทหน้าที่ให้ผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมในการวางแผน การดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ
2. ผู้ปกครอง ชุมชน อย่างน้อยร้อยละ 50 มีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการ / กิจกรรมอย่างน้อย 1 โครงการ
3. ผู้ปกครอง ชุมชน ร่วมมือและสนับสนุนการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ
4. ผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมในการประเมินโครงการ / กิจกรรม
5. ผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมในการนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนา

องค์ประกอบที่ 2 การใช้และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้

ตัวบ่งชี้ที่ 1 พัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาตามแนวคิดการจัดการศึกษาปฐมวัยให้สอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยเหมาะสมกับบริบทและวัฒนธรรมของท้องถิ่น

1. มีเอกสารหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยที่มีองค์ประกอบครบถ้วน และสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

2. หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยสอดคล้องและเหมาะสมกับธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย บริบท วัฒนธรรม สภาพปัญหา และภูมิปัญญาท้องถิ่น
  3. ผู้ปกครอง ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย
  4. มีการกำกับ ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
  5. มีการนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร
- ตัวบ่งชี้ที่ 2 จัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยบูรณาการผ่านการเล่น และเด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง
1. ครูทุกคนบันทึกข้อมูลการศึกษาวิเคราะห์ความสนใจ ความต้องการและ พัฒนาการของเด็กเป็นรายบุคคล
  2. ครูทุกคนมีแผนการจัดประสบการณ์ที่สนองต่อความต้องการ ความสนใจ และพัฒนาการของเด็ก
  - 3 ครูทุกคนจัดประสบการณ์โดยบูรณาการกิจกรรมผ่านการเล่น กระตุ้นให้เด็กทุกคนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม
  4. ครูทุกคนจัดประสบการณ์ส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านด้วยการปฏิบัติจริง และสอดคล้องกับการทำงานของสมองและ/หรือแผนการจัดประสบการณ์โครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อย
  5. ครูทุกคนจัดประสบการณ์ตามตารางการจัดกิจกรรมประจำวัน
- ตัวบ่งชี้ที่ 3 ประเมินผลพัฒนาการเด็กครบทุกด้านตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลายและนำผลไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนา
1. ครูทุกคนประเมินพัฒนาการครบทุกด้านตามสภาพจริงโดยใช้วิธีการและ เครื่องมืออย่างหลากหลาย
  2. ครูทุกคนบันทึกผลการประเมินพัฒนาการเด็กรายบุคคลอย่างเป็นระบบ ถูกต้อง และเป็นปัจจุบัน
  3. ครูทุกคนสรุปผลการประเมินพัฒนาการและรายงานผลให้ผู้บริหารโรงเรียน พ่อแม่/ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้อง
  4. ครูทุกคนนำผลการประเมินพัฒนาการไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาเด็ก
  5. พ่อแม่/ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินพัฒนาการ
- ตัวบ่งชี้ที่ 4 ใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม แหล่งเรียนรู้สอดคล้องกับพัฒนาการ และความสนใจของเด็กตามบริบทและวัฒนธรรมท้องถิ่น

1. การจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ ภายในท้องถิ่นมาใช้เป็นสื่อในการจัดประสบการณ์
2. มีการผลิตและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ นวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาเด็ก
3. มีการจัดทำทะเบียนสื่อ นวัตกรรม แหล่งเรียนรู้ และ ภูมิปัญญาท้องถิ่นตามความสนใจของเด็ก
4. มีการนำสื่อ นวัตกรรม แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น มาใช้ในการจัดประสบการณ์ที่สอดคล้องกับพัฒนาการเด็ก
5. มีการประเมินผลการใช้สื่อ นวัตกรรม แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น องค์ประกอบที่ 3 การจัดสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ ประกอบด้วย 2 ตัวบ่งชี้
  - ตัวบ่งชี้ที่ 1 จัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนที่เหมาะสมกับเด็ก
    1. ห้องเรียนทุกห้องสะอาด เป็นระเบียบ และปลอดภัย
    2. ห้องเรียนทุกห้องถูกสุขลักษณะ มีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเทได้สะดวก ไม่มีเสียงดังรบกวน
    3. มีพื้นที่เพียงพอต่อการปฏิบัติกิจกรรมทั้งรายบุคคล กลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่
    4. ห้องเรียนทุกห้องมีมุมประสบการณ์อย่างน้อย 4 มุม และภายในมุมมีสื่อของเล่นอย่างหลากหลายเพียงพอกับจำนวนเด็ก
    5. มีการนำวัสดุในท้องถิ่นมาใช้ในการจัดมุมประสบการณ์
    6. มีพื้นที่จัดแสดงผลงานของเด็กปฐมวัยที่เก็บแฟ้มผลงานเครื่องใช้ส่วนตัวของเด็กและครู
  7. มีการจัดป้ายนิเทศ / มุมประสบการณ์ที่สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้หรือสถานการณ์ปัจจุบันหรือสิ่งที่เด็กสนใจ
    - ตัวบ่งชี้ที่ 2 จัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียนและแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเด็ก
      1. บริเวณสนามเด็กเล่นและพื้นที่สนามไม่เป็นอันตรายต่อเด็ก
      2. มีที่เล่นน้ำ เล่นทราย เครื่องเล่นสนามอย่างหลากหลาย จำนวนเพียงพอ อยู่ในสภาพดีและปลอดภัยครบทุกรายการ
      3. จัดสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ สวยงาม ร่มรื่น ปลอดภัย และมีบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้
      4. มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น ศูนย์สื่อ สวนหย่อม แปลงพืชผักสวนครัว ห้องสมุด ฯลฯ

องค์ประกอบที่ 4 คุณภาพการให้บริการ ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้

ตัวบ่งชี้ที่ 1 บริหารจัดการให้มีห้องเรียน ห้องน้ำ ห้องส้วม อาหารกลางวัน อาหารเสริม การตรวจสุขภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกเหมาะสมกับวัยของเด็ก

1. ห้องเรียนเป็นเอกเทศ ขนาดห้องเรียนเหมาะสมกับจำนวนเด็กและการจัดกิจกรรม มีการดูแลรักษาความปลอดภัย
2. มีห้องน้ำ ห้องส้วมสะอาด มีสุขภัณฑ์เหมาะสมกับเด็กและตั้งอยู่ในบริเวณห้องเรียนหรือบริเวณใกล้เคียงที่เด็กใช้ได้สะดวก
3. จัดน้ำดื่ม น้ำใช้และภาชนะที่สะอาดไว้ในห้องเรียนหรือบริเวณใกล้เคียง ที่สะดวกต่อการดื่มและใช้ เพียงพอกับจำนวนเด็ก
4. จัดอาหารกลางวันและอาหารเสริมที่มีคุณภาพตามหลักโภชนาการ และเฝ้าระวังนักเรียนด้านภาวะโภชนาการอย่างสม่ำเสมอ
5. มีบริการตรวจสุขภาพอนามัยเด็กอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง และดำเนินการช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาด้านสุขภาพ
6. มีวัสดุ ครุภัณฑ์ สื่ออุปกรณ์ เครื่องใช้ ที่เหมาะสมกับการจัดกิจกรรม และเพียงพอกับจำนวนเด็ก

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ให้บริการเป็นแหล่งศึกษา ค้นคว้า วิจัย ประสานความร่วมมือกับบุคคลหรือองค์กรต่าง ๆ

1. ให้บริการข้อมูลข่าวสารทางวิชาการปฐมวัยแก่ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง
2. ให้คำแนะนำ ปรีกษา ทางวิชาการปฐมวัย แก่ครู ผู้ปกครอง ชุมชน หรือองค์กร ต่าง ๆ
3. ให้บริการยืมหนังสือ สื่อ ของเล่นสำหรับเด็กแก่เด็ก ครู ผู้ปกครอง ชุมชนหรือองค์กรต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง
4. มีการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรต่าง ๆ ในการส่งเสริมและช่วยเหลือเด็กปฐมวัย
5. เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้า วิจัย และศึกษาดูงานการจัดการศึกษาปฐมวัย

ตัวบ่งชี้ที่ 3 ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์ปฐมวัยต้นแบบ แก่ผู้เกี่ยวข้อง

1. การประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบแก่ครูทุกคนในโรงเรียน

2. มีการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ แก่ผู้ปกครองชุมชน และโรงเรียนอื่นๆ (อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง)

3. มีการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบด้วย ลักษณะ รูปแบบ หรือวิธีการที่หลากหลาย

4. มีการประเมินผลการประชาสัมพันธ์ของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

5. มีการนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนางานประชาสัมพันธ์ของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

ตัวบ่งชี้ที่ 4 ผู้เกี่ยวข้องพึงพอใจคุณภาพการดำเนินงานศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

1. บุคลากรที่เกี่ยวข้องในศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบร้อยละ 80 พึงพอใจต่อการให้บริการและการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพเด็กของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

2. ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยร้อยละ 80 พึงพอใจต่อการให้บริการและคุณภาพการดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

3. คณะกรรมการบริหารศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบร้อยละ 80 พึงพอใจต่อการให้บริการและคุณภาพการดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

4. ชุมชน / องค์กรอื่น ๆ ร้อยละ 80 พึงพอใจต่อการให้บริการและคุณภาพการดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

องค์ประกอบที่ 5 การพัฒนาเด็กทุกด้านอย่างสมดุลตามศักยภาพ ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้

ตัวบ่งชี้ที่ 1 ผลการประเมินมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนปฐมวัยตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

1. ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย และมีสุขนิสัยที่ดี

2. กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรงใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน

3. มีสุขภาพจิตดีและมีความสุข

4. มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม

5. ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหวและรักการออกกำลังกาย

6. ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย

7. รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย

8. อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

9. ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย

10. มีความสามารถในการคิดและแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย

11. มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

12. มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ผลการประเมินคุณภาพมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน

มาตรฐานการศึกษาปฐมวัยด้านคุณภาพผู้เรียน (น้ำหนัก 20.00)

มาตรฐานที่ 1 เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกาย (5 คะแนน)

มาตรฐานที่ 2 เด็กมีพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ (5 คะแนน)

มาตรฐานที่ 3 เด็กมีพัฒนาการด้านสังคม(5 คะแนน)

มาตรฐานที่ 4 เด็กมีพัฒนาการด้านสติปัญญา (5 คะแนน)

ตัวบ่งชี้ที่ 3 ผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสามระดับการศึกษาปฐมวัยกลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน

มาตรฐานที่ 1 ผลการจัดการศึกษา(ค่าน้ำหนัก 35 คะแนน)

ตัวบ่งชี้ที่ 1 เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกายสมวัย (5 คะแนน)

ตัวบ่งชี้ที่ 2 เด็กมีพัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจสมวัย (5

คะแนน)

ตัวบ่งชี้ที่ 3 เด็กมีพัฒนาการด้านสังคมสมวัย (5 คะแนน)

ตัวบ่งชี้ที่ 4 เด็กมีพัฒนาการด้านสติปัญญาสมวัย (10 คะแนน)¹⁰⁴

¹⁰⁴ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, แนวดำเนินงานศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2550), 40.

สรุป

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยต่าง ๆ จะเห็นได้ว่า การบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบนั้นเป็นการพัฒนาโรงเรียนไปสู่เป้าหมายเพื่อเป็นต้นแบบทางการศึกษา มิได้เกิดจากองค์ประกอบเพียงอย่างเดียว แต่ต้องมีองค์ประกอบหลายอย่างประกอบเข้าด้วยกัน ดังนั้นสิ่งที่สำคัญที่สุดในการบริหารจัดการ ผู้บริหารต้องมีความรู้ความเข้าใจถึงองค์ประกอบที่สำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรสู่ความเป็นเลิศ ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารต้องรู้และเข้าใจวิถีปฏิบัติในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบว่าต้องดำเนินการครุมีการใช้สื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนโดยคัดสรรสิ่งที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยทั้งในด้านคุณภาพ ความแข็งแรงทนทาน สีสนที่ไม่ฉูดฉาด หรือสะท้อนแสง การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาปฐมวัยซึ่งมีความสำคัญต่อเด็ก เนื่องจากธรรมชาติของเด็กในวัยนี้ที่จะเรียนรู้ ค้นคว้าทดลองและต้องการสัมผัสกับสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว ดังนั้น การจัดเตรียมสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสมตามความต้องการของเด็ก จึงมีความสำคัญที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมและการเรียนรู้ของเด็ก เด็กสามารถเรียนรู้จากการเล่นที่เป็นประสบการณ์ตรงที่เกิดจากการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้า จึงจำเป็นต้องจัดสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของหลักสูตร เพื่อส่งผลให้บรรลุจุดหมายในการพัฒนาเด็ก การให้บริการแก่ผู้เรียนงานบริการในสถานศึกษาปฐมวัย งานด้านอาหาร เป็นงานที่สถานศึกษาปฐมวัยต้องให้บริการแก่เด็ก การให้บริการจัดได้ทั้งช่วงเวลาเช้า กลางวัน และบ่าย งานสุขอนามัย เป็นงานกิจการนักเรียนงานหนึ่งที่สถานศึกษาปฐมวัยควรจัดบริการให้แก่เด็กเพื่อขอจัดความเจ็บป่วย ส่งเสริมให้เด็กมีสุขภาพดีงานด้านความปลอดภัย เป็นงานที่สถานศึกษาปฐมวัยไม่สามารถละเลยได้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีนโยบายในเรื่องความปลอดภัย การวางแผนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ศึกษาและปฏิบัติตามกฎระเบียบต่าง ๆ อย่างถูกต้องและงานด้านแนะแนว เป็นงานที่สถานศึกษาปฐมวัยควรจัดให้แก่เด็กและผู้ปกครองโดยถูกหลักการ และมีการติดตามผลการแนะแนวเพื่อปรับปรุงแก้ไขในสิ่งที่ปัญหาอย่างจริงจังการประเมินผลพัฒนาการเป็นกระบวนการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมและความสามารถของเด็กในด้านต่างๆ ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง แล้วนำมาเรียบเรียงอย่างเป็นระบบเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจเกี่ยวกับเด็กหรือการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กรวมทั้งการให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน เช่น การให้ความรู้ผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย การร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน เช่น กิจกรรมวันแม่ กิจกรรมวันเด็ก เป็นต้น

บทที่ 3

การดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ” ในครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิจัยเชิงคุณภาพ(qualitative research) และระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ทราบองค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ และ 2) ทราบผลการยืนยันองค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้กำหนดกระบวนการดำเนินการวิจัยและระเบียบวิธีวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยดำเนินการไปสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ถูกต้องตามระเบียบวิธีวิจัย และบรรลุวัตถุประสงค์ ตามที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัยโดยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การจัดเตรียมโครงการวิจัย

ผู้วิจัยจัดเตรียมโครงการวิจัยอย่างเป็นระบบตามระเบียบวิธีการดำเนินการวิจัย โดยเริ่มต้นด้วยการศึกษาสภาพปัญหา โดยการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศึกษาระดับปฐมวัยจากเอกสาร ตำรา ข้อมูล สถิติ การวิจัยของบุคคลและหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ รวมถึงวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ หลังจากนั้นผู้วิจัยจัดทำสรุปข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยและดำเนินการออกแบบการวิจัย นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาจัดทำโครงการวิจัยตามกรอบแนวคิดการวิจัยและการออกแบบการวิจัยตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาให้ข้อเสนอแนะปรับแก้ไขเพื่อเสนอขออนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการวิจัย

เพื่อให้ตอบข้อคำถามและบรรลุวัตถุประสงค์การวิจัย ผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัยเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

1. ศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์เอกสาร บทความทางวิชาการ วารสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศึกษาระดับปฐมวัยทั้งในและต่างประเทศ

2. นำข้อสรุปที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสาร (documentary study) องค์ความรู้เกี่ยวกับการแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ใช้เป็นกรอบในการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interviews)

3. นำแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interviews) ที่ได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา ไปสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนที่แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจำนวน 3 ท่าน โดยเลือกแบบเจาะจง

4. นำข้อมูลแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจากการวิเคราะห์เอกสาร (documentary study) และจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 3 ท่านมาสรุปเป็นตัวแปรที่ศึกษา และนำตัวแปรที่ได้ไปสร้างเป็นแบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยในขั้นที่ 2 ต่อไป

ขั้นที่ 2 การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. นำตัวแปรแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบที่ได้จากขั้นที่ 1 มาจัดทำเป็นเครื่องมือการวิจัยในลักษณะแบบสอบถามความคิดเห็น

2. นำเครื่องมือการวิจัยที่จัดทำขึ้นไปตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย (แบบสอบถาม) โดยตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ด้วยดัชนีความสอดคล้องที่เรียกว่า IOC (Index of Item-Objective Congruence) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน

3. นำเครื่องมือการวิจัยที่ได้รับแก้ไขตามผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเดียวกับการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 32 คน รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามด้วยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ตามวิธีการครอนบาค¹⁰⁵ (Cronbach)

¹⁰⁵ Cronbach, Lee J., *Essential of Psychological Testing*, 3rd ed. (New York: Harper & Row Publishers, 1984), 26.

ขั้นที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

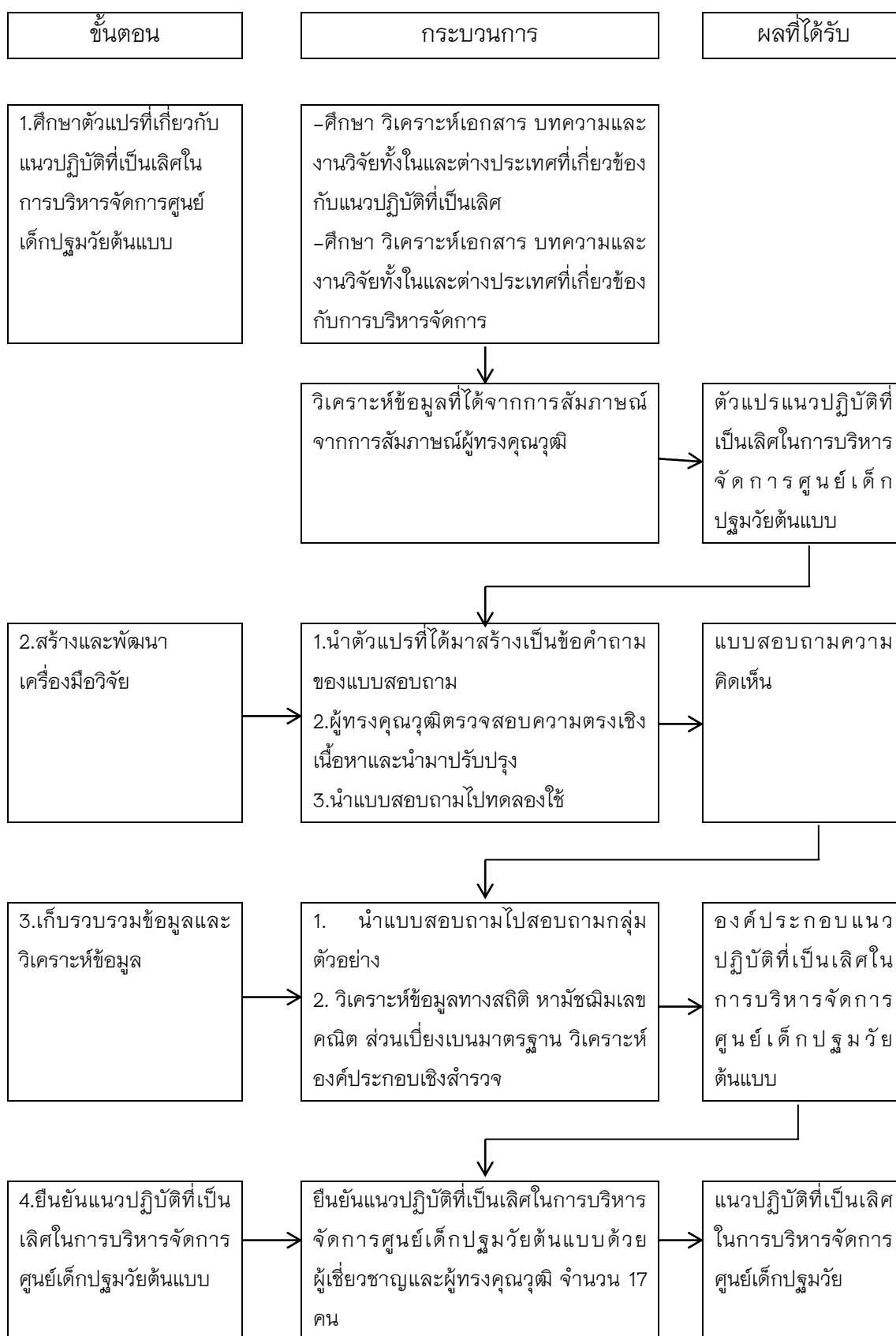
นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัย ต้นแบบที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศด้านการศึกษาปฐมวัย ปี 2555 ไม่ใช่โรงเรียนขยายโอกาส ผ่านการประเมินจากสมศ.รอบสามในระดับดีขึ้นไป โดยผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียนหรือหัวหน้างานวิชาการ หัวหน้าสายชั้นปฐมวัยหรือผู้รับผิดชอบงานปฐมวัย และครูผู้สอนปฐมวัย จำนวน 92 โรงเรียน รวม 368 คน และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อหาองค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

ขั้นที่ 4 การยืนยันองค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบและรายงานผล ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

ผู้วิจัยนำองค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ที่ได้จากขั้นที่ 3 ยืนยันโดยสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 คน เพื่อพิจารณาประเด็น ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และการนำไปใช้ประโยชน์ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงให้ได้แนวปฏิบัติที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 3 การรายงานการวิจัย

ผู้วิจัยจัดทำรายงานผลการวิจัยเพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความถูกต้อง ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องตามที่คณะกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์เสนอแนะ และส่งผลรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อพิจารณาอนุมัติ

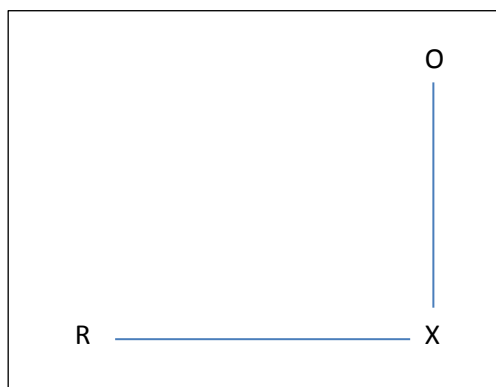
แผนภูมิที่ 4 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยจึงกำหนดรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัย ซึ่งประกอบด้วยแผนแบบการวิจัย ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูล ตัวแปรที่ศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

แผนแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) ที่มีการศึกษากลุ่มตัวแปรจากแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการสัมภาษณ์ การสอบถามความคิดเห็น โดยมีแผนแบบการวิจัยลักษณะกลุ่มตัวอย่างเดียว ศึกษาสภาพการณ์ไม่มีการทดลอง (the one shot, non-experimental case study design) สามารถแสดงเป็นแผนผัง (diagram) ดังนี้

แผนภูมิที่ 5 แผนผังของแผนแบบการวิจัย

- เมื่อ
- R หมายถึง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
  - X หมายถึง ตัวแปรที่ศึกษา
  - O หมายถึง ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เป็นศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ไม่ใช่โรงเรียนขยายโอกาส ผ่านการประเมิน สมศ.รอบสาม ในระดับดีขึ้นและมีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ ด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย ปีการศึกษา 2555 จาก 183 เขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 115 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เป็นศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ไม่ใช่โรงเรียนขยายโอกาส ผ่านการประเมิน สมศ.รอบสาม ในระดับดีขึ้นและมีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ ด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย ปีการศึกษา 2555 จาก 183 เขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 115 โรงเรียนโดยเปิดตารางประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน¹⁰⁶ (Krejcie and Morgan) ได้มาเป็นตัวแทนจำนวน 92 โรงเรียน โดยวิธีการสุ่มแบบง่าย¹⁰⁷ (simple random sampling) ด้วยวิธีจับฉลาก ดังรายละเอียดตามตารางที่ 4

ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 4 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียนฝ่ายวิชาการหรือหัวหน้างานวิชาการโรงเรียน หัวหน้าสายชั้นปฐมวัยหรือผู้รับผิดชอบงานปฐมวัยและครูผู้สอนปฐมวัย รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 368 คน แสดงไว้ในตารางที่ 4

¹⁰⁶ วรรณณี แกมเกต, *วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์*, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551), 283.

¹⁰⁷ ธานินทร์ ศิลป์จารุ, *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS*, พิมพ์ครั้งที่ 15 (กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอส. อาร์. พรินติ้งแมสโปรดักส์ จำกัด, 2557), 55.

ตารางที่ 4 กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูล

ที่	ชื่อโรงเรียน	ผู้ให้ข้อมูล				รวม
		ผอ.โรงเรียน	รอง ผอ.โรงเรียน	หัวหน้าสายชั้น ปฐมวัย	ครูปฐมวัย	
1	อนุบาลกระบี่	/	/	/	/	4
2	บ้านลำทับ	/	/	/	/	4
3	อนุบาลป้อพลอย	/	/	/	/	4
4	กุศลวิทย์วิทยา	/	/	/	/	4
5	คำใหญ่วิทยา	/	/	/	/	4
6	อนุบาลพรานกระต่าย	/	/	/	/	4
7	อนุบาลคลองลาน	/	/	/	/	4
8	ชุมชนหนองเม็ก	/	/	/	/	4
9	อนุบาลจันทบุรี	/	/	/	/	4
10	บ้านมะขาม	/	/	/	/	4
11	วัดดอนทอง	/	/	/	/	4
12	ชุมชนวัดหัวสำโรง	/	/	/	/	4
13	อนุบาลชลบุรี	/	/	/	/	4
14	อนุบาลชัยนาท	/	/	/	/	4
15	ศรีแก้งคร้อ	/	/	/	/	4
16	อนุบาลชุมพร	/	/	/	/	4
17	อนุบาลเชิงรอย	/	/	/	/	4
18	อนุบาลแม่ลาว	/	/	/	/	4
19	อนุบาลแม่สาย(สายศิลป์ ศาสตร์)	/	/	/	/	4
20	อนุบาลเชียงใหม่	/	/	/	/	4
21	บ้านแม่สาว	/	/	/	/	4
22	อนุบาลตรัง	/	/	/	/	4

ตารางที่ 4 กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูล (ต่อ)

ที่	ชื่อโรงเรียน	ผู้ให้ข้อมูล				รวม
		ผอ.โรงเรียน	รอง ผอ.โรงเรียน	หัวหน้าสายชั้นปฐมวัย	ครูปฐมวัย	
23	บ้านคลองมวน	/	/	/	/	4
24	อนุบาลตราด	/	/	/	/	4
25	บ้านแม่จะเราสองแคว	/	/	/	/	4
26	อนุบาลนครนายก	/	/	/	/	4
27	อนุบาลองค์กรักษ์(ผดุงองค์กรักษ์ประชา)	/	/	/	/	4
28	อนุบาลนครปฐม	/	/	/	/	4
29	อนุบาลนครพนม	/	/	/	/	4
30	บ้านศาลเจ้าพ่อ	/	/	/	/	4
31	วัดกัลยาณฤมิต	/	/	/	/	4
32	อนุบาลนนทบุรี	/	/	/	/	4
33	อนุบาลนราธิวาส	/	/	/	/	4
34	บ้านทรายอ	/	/	/	/	4
35	ชุมชนรัชดาภิเษกมิตรภาพที่ 115	/	/	/	/	4
36	อนุบาลบุรีรัมย์	/	/	/	/	4
37	อนุบาลปทุมธานี	/	/	/	/	4
38	ธัญญสิทธิศิลป์	/	/	/	/	4
39	อนุบาลกรวยบุรี(วัดวังยาง)	/	/	/	/	4
40	อนุบาลประจันตคาม	/	/	/	/	4
41	อนุบาลปัตตานี	/	/	/	/	4
42	บ้านวังกะพ้อ(เพียรอนุสรณ์)	/	/	/	/	4
43	วัดสว่างอารมณ์	/	/	/	/	4
44	อนุบาลพะเยา	/	/	/	/	4

ตารางที่ 4 กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูล (ต่อ)

ที่	ชื่อโรงเรียน	ผู้ให้ข้อมูล				รวม
		ผอ.โรงเรียน	รอง ผอ.โรงเรียน	หัวหน้าสายชั้นประถมศึกษา	ครูประจำชั้น	
45	อนุบาลเชียงคำ (วัดพระธาตุสบแวน)	/	/	/	/	4
46	อนุบาลพัทลุง	/	/	/	/	4
47	อนุบาลโพทะเล "รัฐบำรุง"	/	/	/	/	4
48	อนุบาลพิษณุโลก	/	/	/	/	4
49	อนุบาลเพชรบุรี	/	/	/	/	4
50	อนุบาลเพชรบูรณ์	/	/	/	/	4
51	อนุบาลแพร่	/	/	/	/	4
52	อนุบาลภูเก็ต	/	/	/	/	4
53	อนุบาลวาปีปทุม	/	/	/	/	4
54	อนุบาลแม่ฮ่องสอน	/	/	/	/	4
55	อนุบาลยะลา	/	/	/	/	4
56	บันนังสตาอิทธิธรรมมิตรภาพที่ 200 ที่ระลึก สรอ.	/	/	/	/	4
57	เมืองพนมไพร	/	/	/	/	4
58	อนุบาลระนอง	/	/	/	/	4
59	วัดบ้านฉาง	/	/	/	/	4
60	อนุบาลราชบุรี	/	/	/	/	4
61	อนุบาลลพบุรี	/	/	/	/	4
62	อนุบาลลำปาง (เขลางค์รัตน์อนุสรณ์)	/	/	/	/	4
63	อนุบาลแจ้ห่ม	/	/	/	/	4
64	บ้านเอราวัณ	/	/	/	/	4
65	ชุมชนบ้านด่านซ้าย	/	/	/	/	4

ตารางที่ 4 กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูล (ต่อ)

ที่	ชื่อโรงเรียน	ผู้ให้ข้อมูล				รวม
		ผอ.โรงเรียน	รอง ผอ.โรงเรียน	หัวหน้าสายชั้นประถมศึกษา	ครูประจำชั้น	
66	อนุบาลศรีสะเกษ	/	/	/	/	4
67	อนุบาลเมืองจันทร์(บ้านปลาซิว)	/	/	/	/	4
68	บ้านอากาศ	/	/	/	/	4
69	อนุบาลท่าแพ	/	/	/	/	4
70	เยี่ยมสุรีย์	/	/	/	/	4
71	วัดบางโกลงใน	/	/	/	/	4
72	อนุบาลวัดเกาะใหญ่	/	/	/	/	4
73	อนุบาลสระบุรี	/	/	/	/	4
74	อนุบาลมวกเหล็ก	/	/	/	/	4
75	อนุบาลสิงห์บุรี	/	/	/	/	4
76	อนุบาลสุโขทัย	/	/	/	/	4
77	อนุบาลทุ่งเสลี่ยม(บ้านเหมืองนา)	/	/	/	/	4
78	วัดท่าช้าง	/	/	/	/	4
79	อนุบาลสุราษฎร์ธานี	/	/	/	/	4
80	ชุมชนบึงช่องม้าเหลียว	/	/	/	/	4
81	บ้านพรหมรังสิต	/	/	/	/	4
82	อนุบาลดอนไผ่	/	/	/	/	4
83	อนุบาลหนองควาย	/	/	/	/	4
84	อนุบาลเซกา	/	/	/	/	4
85	อนุบาลวัดอ่างทอง	/	/	/	/	4
86	อนุบาลบ้านเพียมิตรภาพที่ 138	/	/	/	/	4

ตารางที่ 4 กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูล (ต่อ)

ที่	ชื่อโรงเรียน	ผู้ให้ข้อมูล				รวม
		ผอ.โรงเรียน	รอง ผอ.โรงเรียน	หัวหน้าสายชั้นปฐมวัย	ครูปฐมวัย	
87	อนุบาลเมืองอุทัยธานี	/	/	/	/	4
88	อนุบาลวัดหนองขุนชาติ	/	/	/	/	4
89	บ้านศรีเมืองใหม่	/	/	/	/	4
90	อนุบาลบุญทริก	/	/	/	/	4
91	พญาไท	/	/	/	/	4
92	อนุบาลหนองบัวลำภู	/	/	/	/	4

ที่มา: ภาวิณี แสหนทวีสุข, สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2558.

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วยตัวแปรพื้นฐานและตัวแปรที่ศึกษา ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ตัวแปรพื้นฐาน เป็นตัวแปรที่เกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งที่รับผิดชอบและประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน
2. ตัวแปรที่ศึกษา เป็นตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ซึ่งได้จากสรุปผลการวิเคราะห์เอกสารและความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในแต่ละขั้นตอน รวมทั้งหมด 3 ประเภท คือ

1. แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาสังเคราะห์ร่วมกับข้อสรุปจาก แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวปฏิบัติที่เป็น

เลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ซึ่งใช้เทคนิคการสัมภาษณ์ที่ไม่ถามชี้แนะและใช้วิธีสัมภาษณ์แบบปฏิสัมพันธ์ (Interactive Interview)

2. แบบสอบถามความคิดเห็น เพื่อสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบ และประสบการณ์ในการทำงานมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list)

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert) โดยกำหนดระดับค่าคะแนนเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง เห็นด้วยว่าเป็นแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบในระดับมากที่สุด มีค่าเท่ากับ 5 คะแนน

ระดับ 4 หมายถึง เห็นด้วยว่าเป็นแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบในระดับมาก มีค่าเท่ากับ 4 คะแนน

ระดับ 3 หมายถึง เห็นด้วยว่าเป็นแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบในระดับปานกลาง มีค่าเท่ากับ 3 คะแนน

ระดับ 2 หมายถึง เห็นด้วยว่าเป็นแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบในระดับน้อย มีค่าเท่ากับ 2 คะแนน

ระดับ 1 หมายถึง เห็นด้วยว่าเป็นแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบในระดับน้อยที่สุด มีค่าเท่ากับ 1 คะแนน

3. แบบยืนยันแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ใช้ในการยืนยันองค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ โดยผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 17 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และการนำไปใช้ประโยชน์

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัย

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือเพื่อนำไปศึกษาวิจัยในแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (unstructured interview) ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1.1 ศึกษาวิเคราะห์หลักการแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

1.2 นำข้อสรุปที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เป็นความรู้เกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ เพื่อใช้เป็นกรอบในการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (unstructured interview)

1.3 สร้างแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (unstructured interview) แล้วนำเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณา

2. แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.1 นำข้อสรุปที่ได้จากการศึกษา แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ รวมทั้งข้อสรุปจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ นำมารวมและสรุปเป็นตัวแปรที่ศึกษา

2.2 นำตัวแปรที่ได้มาพัฒนาเป็นข้อคำถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาและปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ และจัดทำข้อกระทงคำถาม

2.3 นำแบบสอบถามที่สร้างให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ และปรับแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะ

2.4 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พิจารณาตรวจสอบความตรง (content validity) แล้วนำไปหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามเป็นรายข้อ แล้วพิจารณาเลือกข้อคำถามข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.6 ขึ้นไป ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

2.5 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงตามข้อเสนอของผู้ทรงคุณวุฒิแล้วนำไปหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยการนำไปทดลองใช้ (try out) กับโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่เลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 8 โรงเรียน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค¹⁰⁸ (cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.901 แล้วนำไปสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับองค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ จำนวน 92 โรงเรียน

---

¹⁰⁸ Lee J Cronbach, **Essential of Psychological Testing**, 3rd ed. (New York: Harper & Row Publishers, 1984), 126.

3. แบบยืนยันองค์ประกอบขององค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

3.1 จัดทำข้อสรุปจากผลการวิเคราะห์ข้อมูล องค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

3.2 สร้างแบบยืนยันผลการวิจัย เพื่อตรวจสอบความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับองค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ยืนยันองค์ประกอบขององค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ และตอนที่ 2 สอบถามข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติม แล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาและปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

3.3 นำแบบยืนยันที่ได้รับความคิดเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วนำไปสอบถามผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 คน ซึ่งผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการเลือกผู้เชี่ยวชาญแบบเจาะจง (purposive sampling)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือถึงภาคีวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากรเพื่อออกหนังสือขอความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญในการสัมภาษณ์ หนังสือขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการโรงเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อทดลองใช้เครื่องมือเพื่อการวิจัย

2. ผู้วิจัยทำหนังสือคำร้องถึงบัณฑิตวิทยาลัย ผ่านทางภาคีวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากรเพื่อออกหนังสือขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 92 โรงเรียน เพื่อดำเนินการรวบรวมข้อมูล

3. ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการโดย ส่งแบบสอบถามถึงผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 92 โรงเรียน รวม 368 ฉบับ และได้รับแบบสอบถามคืน จำนวน 88 โรงเรียน จำนวน 352 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 95.65

จากการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาจำนวน 352 ฉบับ แล้วทำการตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในแต่ละตอน เพื่อนำคะแนนไปวิเคราะห์ทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัยแต่ละชั้น ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เพศ อายุ การศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบ และประสบการณ์ในการทำงานด้วยการคำนวณ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปและนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

3. การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ใช้มีชฌิมเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทั้งนี้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำมีชฌิมเลขคณิตไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ตามแนวคิดของเบสท์ (Best)¹⁰⁹ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง เห็นด้วยว่าเป็นแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง เห็นด้วยว่าเป็นแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง เห็นด้วยว่าเป็นแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง เห็นด้วยว่าเป็นแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึง เห็นด้วยว่าเป็นแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบในระดับน้อยที่สุด

4. การวิเคราะห์องค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ เพื่อลดตัวแปรให้เหลือตัวแปรจำเป็นสำคัญ โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ(Exploratory Factor Analysis)

5. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการยืนยันองค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 คน ใช้ ความถี่ ร้อยละและการวิเคราะห์เนื้อหา

---

¹⁰⁹ John W Best, **Research in Education** (Englewood Cliffs New Jersey: Prentice-Hall inc., 1970), 190.

สรุป

การวิจัยเรื่อง “แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ” ออกแบบเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และขั้นสุดท้ายเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อ 1) ทราบองค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ และ 2) ทราบผลการยืนยันองค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ผู้วิจัยได้นำแนวคิด หลักการ ทฤษฎีบริหารการจัดการศึกษารูปแบบต่าง ๆ แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศและศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ผสมผสานกับการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ เข้าด้วยกันเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ขั้นที่ 2 สร้างและพัฒนาเครื่องมือการวิจัย ขั้นที่ 3 เก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล และขั้นที่ 4 ยืนยันความเหมาะสมของแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ กลุ่มตัวอย่าง คือ โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ไม่ใช่โรงเรียนขยายโอกาส ผ่านการประเมิน สมศ.รอบสาม ในระดับดีขึ้นและมีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย ปีการศึกษา 2555 จาก 183 เขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 92 โรงเรียน และกำหนดผู้ให้ข้อมูลโรงเรียน ละ 4 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียนฝ่ายวิชาการหรือหัวหน้างานวิชาการโรงเรียน หัวหน้าสายชั้นปฐมวัยหรือผู้รับผิดชอบงานปฐมวัยและครูผู้สอนปฐมวัย รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 368 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง แบบสอบถามความคิดเห็นและแบบยืนยันองค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ(Exploratory Factor Analysis) และวิเคราะห์เนื้อหา

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อทราบองค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ และ 2) เพื่อทราบผลการยืนยันองค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์และเสนอผลการวิเคราะห์ โดยใช้ตารางประกอบคำบรรยายจำแนกออกเป็น 2 ตอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

ตอนที่ 2 ผลการยืนยันองค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ผู้วิจัยกำหนดแนวทางไว้ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์เอกสาร หลักการแนวคิดทฤษฎีและข้อค้นพบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ
2. ผลการวิเคราะห์หลักการ แนวคิด ทฤษฎีและข้อค้นพบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ
3. ผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม
  - 4.1 ข้อมูลพื้นฐาน
  - 4.2 ตัวแปรแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ
  - 4.3 วิเคราะห์องค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

**ตอนที่ 2 ผลการยืนยันองค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์
เด็กปฐมวัยต้นแบบ**

**ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์
เด็กปฐมวัยต้นแบบ**

1. ผลการวิเคราะห์เอกสาร หลักการแนวคิดทฤษฎีและข้อค้นพบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ โดยกำหนดตามหมายเลข ดังนี้ คือ

- 1) DecidParmenter
- 2) Ka-Ho Mok
- 3) Smrekar, Claire and Other
- 4) อรทัย มูลคำ
- 5) ชีระพร आयुวัฒน์
- 6) บุรชัย ศิริมหาสาคร
- 7) ภัทรนันท์เพชรแก้ว
- 8) มนัส บุญชม
- 9) นิจวรรณวีรวัฒน์นโมดม
- 10) ธนิก คุณเมธิกุล
- 11) วิภาพร นิธิปรีชานนท์
- 12) สุทธนา ฮั่นเกียรติพงษ์
- 13) อัญชลี ประกายเกียรติ
- 14) เชิดศักดิ์ ศุภโสภณ (ดูรายละเอียดดังตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์เอกสาร หลักการแนวคิดทฤษฎีและข้อค้นพบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ

ที่	ตัวแปรแนวปฏิบัติ ที่เป็นเลิศ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	12	14
1	การมุ่งเน้นลูกคำ/ ผู้เรียน/ผู้มีส่วนได้ส่วน เสียและตลาด				✓									✓	
2	การมุ่งเน้นบุคลากร และการบริหาร บุคลากร				✓				✓					✓	

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์เอกสาร หลักการแนวคิดทฤษฎีและข้อค้นพบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ
(ต่อ)

ที่	ตัวแปรแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	12	14	
20	มีการวิเคราะห์งานหลักที่สำคัญและจำเป็นของสถานศึกษา															✓
21	มีการจัดทำแผนงบประมาณที่สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียน															✓
22	มีการแปลงกลยุทธ์สู่การปฏิบัติโดยการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี															✓
23	การขับเคลื่อนกระบวนการบริหารเป็นแบบล่างขึ้นบน															✓
24	มีโครงสร้างให้บุคลากรสามารถประเมินผลและนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม															✓
25	แนวคิดและหลักการของโรงเรียน						✓									
26	ยุทธศาสตร์ของโรงเรียน						✓									
27	คุณลักษณะพื้นฐานของโรงเรียน						✓									
28	การผูกใจผู้ปฏิบัติงาน												✓			

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์เอกสาร หลักการแนวคิดทฤษฎีและข้อค้นพบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ
(ต่อ)

ที่	ตัวแปรแนวปฏิบัติ ที่เป็นเลิศ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	12	14
29	การปรับปรุงการ บริหารผลการ ดำเนินงาน												✓		
30	การปรับปรุงระบบ กระบวนการ												✓		
31	การพัฒนาผลลัพธ์ การดำเนินงาน								✓						
32	ทักษะการบริหาร ของผู้บริหาร										✓				
33	ความมีคุณธรรม จริยธรรมของผู้บริหาร										✓				
34	การเป็นแบบอย่างที่ดี ของผู้บริหาร										✓				
35	พฤติกรรมผู้นำของ ผู้บริหาร										✓	✓			
36	ครูมีความรู้และ ประสบการณ์										✓				
37	คุณลักษณะของครู										✓				
38	แรงจูงใจในการปฏิบัติ ของครู										✓				
39	ระบบการบริหารงาน										✓				
40	อาคารสถานที่ในการ ปฏิบัติงาน										✓				
41	ความสามารถในการ นำนโยบายสู่การ ปฏิบัติ										✓				

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์เอกสาร หลักการแนวคิดทฤษฎีและข้อค้นพบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ
(ต่อ)

ที่	ตัวแปรแนวปฏิบัติ ที่เป็นเลิศ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	12	14
42	การใช้ทักษะ ความสามารถด้าน การบริหารและการ ปฏิบัติ										✓				
43	การบริหาร ทรัพยากรบุคคล										✓				
44	งบประมาณและการ ดำเนินงานตามระบบ บริหารขององค์การ										✓				
45	การติดต่อสื่อสาร										✓				
46	การบริหารการ เปลี่ยนแปลง										✓				
47	การดำเนินงานตาม ระบบบริหาร การศึกษา										✓				
48	การมีส่วนร่วมของ ชุมชน										✓				
49	การใช้เทคโนโลยีทาง การศึกษา										✓				
50	การมีส่วนร่วมในการ ระดมทรัพยากร										✓				
51	ความร่วมมือของ เครือข่ายความ ร่วมมือของผู้ปกครอง และชุมชน										✓				
52	ความพึงพอใจในการ ปฏิบัติงานของครู										✓				
53	คุณภาพการปฏิบัติ ของครู										✓				

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์เอกสาร หลักการแนวคิดทฤษฎีและข้อค้นพบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ
(ต่อ)

ที่	ตัวแปรแนวปฏิบัติ ที่เป็นเลิศ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	12	14
54	ความต้องการจำเป็น									✓					
55	การมุ่งเน้นนักเรียน ผู้ปกครองและผู้มีส่วน เกี่ยวข้อง							✓							
56	โครงสร้างองค์กร											✓			
57	การมุ่งเน้นทรัพยากร บุคคล											✓			
58	การบริหารการเงิน											✓			✓
59	การบริหารทั่วไป											✓			✓
60	การจัดการ สารสนเทศและ ความรู้											✓			
61	การบริหารจัดการ ด้านผลผลิต				✓										
62	การบริหารจัดการ ด้านครูและบุคลากร อื่น ๆ				✓										✓
63	การบริหารจัดการ ความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับ ชุมชน				✓										✓
64	การบริหารจัดการ ด้านการจัด การศึกษาหรือการ เรียนการสอน				✓										✓
65	การวิเคราะห์บริบท		✓					✓							
66	การบริหารจัดการที่ ดี		✓					✓							

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์เอกสาร หลักการแนวคิดทฤษฎีและข้อค้นพบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ
(ต่อ)

ที่	ตัวแปรแนวปฏิบัติ ที่เป็นเลิศ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	12	14
67	การวางแผนและการ กำหนดยุทธศาสตร์							✓							
68	การนำยุทธศาสตร์ ไปสู่การปฏิบัติ							✓							
69	การบริหารการ เปลี่ยนแปลง							✓							
70	การสร้างเครือข่าย และการมีส่วนร่วม							✓							

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่า ผลการวิเคราะห์เอกสาร หลักการแนวคิดทฤษฎีและ
ข้อค้นพบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์ได้กลุ่มวัยต้นแบบ มีทั้งหมด 70 ตัว
แปร

2. ผลการวิเคราะห์หลักการ แนวคิด ทฤษฎีและข้อค้นพบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ
การบริหารจัดการ โดยกำหนดตามหมายเลข ดังนี้ คือ

- 1) กิวลิคและเออร์วิค (Gulick and Urwick)
- 2) ลิเคิร์ต (Likert) 3) ฟาโยล (Fayol)
- 4) มาสโลว์ (Maslow)
- 5) เวเบอร์ (Weber)
- 6) เซอร์จิโฆวานนี (Sergiovanni)
- 7) ทัสนีย์ วงศ์ยีน
- 8) สุรัสวดี ราชกุลชัย
- 9) เสนาะ ดิเยาว์
- 10) หวน พิณรุพันธ์
- 11) วัฒนา มัคคสมัน
- 12) ปลว้ชรรุจิรกาล
- 13) วิรัช สงวนวงศ์วาน

- 14) สุนทร โคตรบรรเทา
- 15) อนุวัช แก้วจำนง
- 16) สมคิด บางโม
- 17) เนตร์พัฒนา ยาวีราช
- 18) ภิญโญ สาธร
- 19) นิรมล กิติกุล
- 20) พิศาระวี วีระพงศ์พร (ดูรายละเอียดดังตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์เอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และข้อค้นพบการบริหารจัดการ

ที่	ตัวแปร การบริหารจัดการ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	
1	การบรรลุเป้าหมาย ขององค์การ						✓						✓									
2	การบูรณาการภายใน						✓															
3	การปรับตัวเข้ากับ สภาพแวดล้อม ภายนอก						✓															
4	การอนุรักษ์แบบแผน ทางวัฒนธรรม						✓															
5	การวางแผน	✓		✓				✓			✓	✓	✓				✓	✓				
6	การจัดองค์การ	✓		✓	✓			✓			✓	✓	✓				✓	✓				
7	การบังคับบัญชา			✓				✓			✓							✓				
8	การประสานงาน	✓		✓				✓							✓		✓	✓				
9	การควบคุม			✓							✓				✓			✓				
10	การแบ่งงานกันทำ			✓	✓	✓												✓				
11	อำนาจหน้าที่			✓	✓	✓																
12	ระเบียบ			✓	✓	✓																
13	ประสิทธิภาพ			✓																		

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์เอกสารหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และข้อค้นพบการบริหารจัดการ (ต่อ)

ที่	ตัวแปรการบริหารจัดการ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
14	เอกภาพของทิศทาง			✓																	
15	การให้คำตอบแทน			✓																	
16	การรวมอำนาจ			✓																	
17	สายการบังคับบัญชา			✓			✓	✓													
18	ความยุติธรรม			✓				✓													
19	ความมั่นคงของบุคลากร			✓				✓													
20	ความสามัคคี			✓				✓													✓
21	การจัดอัตรากำลัง	✓											✓				✓				
22	การชี้แนะ	✓																			
23	การรายงาน	✓																			
24	การงบประมาณ	✓																			
25	ระบบวิธีดำเนินงาน				✓	✓															
26	ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล					✓															✓
27	การคัดเลือกและการเลื่อนตำแหน่งตามความสามารถ					✓															
28	ภาวะผู้นำ		✓		✓																
29	การจูงใจ		✓								✓										

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์เอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และข้อค้นพบการบริหารจัดการ(ต่อ)

ที่	ตัวแปรการบริหารจัดการ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
30	การติดต่อสื่อสาร		✓																		
31	การตัดสินใจ		✓						✓			✓									
32	การกำหนดเป้าหมาย		✓				✓		✓				✓								
33	การควบคุมการปฏิบัติงาน		✓						✓				✓								
34	เป้าหมายการปฏิบัติงาน		✓									✓									
35	การจัดโครงสร้าง				✓																
36	การให้รางวัล				✓																
37	การบริหารงาน				✓																
38	การนำและการควบคุม											✓	✓				✓				
39	การมีขั้นตอนการดำเนินงาน												✓	✓					✓		
40	กระบวนการทำงาน													✓					✓	✓	
41	การบรรลุเป้าหมายสูงสุด													✓					✓	✓	✓
42	ความร่วมมือ																				✓
43	การพัฒนาสมาชิก																				✓
44	การควบคุมสิ่งแวดล้อม																				✓
45	การบูรณาการภายใน						✓														
46	การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม						✓														

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์เอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และข้อค้นพบการบริหารจัดการ(ต่อ)

ที่	ตัวแปรการบริหารจัดการ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	
47	การอนุรักษ์แผนแบบทางวัฒนธรรม						✓															

จากตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่า ผลการวิเคราะห์เอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และข้อค้นพบการบริหารจัดการ มีทั้งหมด 47 ตัวแปร

3. ผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 3 โรงเรียน โดยกำหนดตามหมายเลข ดังนี้

1. นายมงคล สุภามณี ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

2. นายสมศักดิ์ เทพณรงค์ ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลพังงา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงา

3. นายจำเนียร คุณเผือก ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลพระนครศรีอยุธยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 สรุปการวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ (ดูรายละเอียดตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน

ที่	ตัวแปรแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการ ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	1	2	3
1	โรงเรียนมีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	✓	✓	✓
2	ครูทุกคนจัดประสบการณ์โดยบูรณาการกิจกรรมผ่านการเล่นกระตุ้นให้เด็กทุกคนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม	✓	✓	✓
3	การเตรียมความพร้อมเข้าสู่อาเซียน	✓		
4	ครูบันทึกข้อมูลการศึกษาวិเคราะห์ความสนใจ/ความต้องการและพัฒนาการของเด็กเป็นรายบุคคล	✓	✓	✓
5	ครูผ่านการอบรมเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยอย่างน้อย 20 ชั่วโมง/ปี	✓	✓	✓
6	ครูจัดประสบการณ์ส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านด้วยการปฏิบัติจริงและสอดคล้องกับการทำงานของสมอง (BBL) และ/หรือแผนการจัดประสบการณ์โครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อย ประเทศไทย	✓	✓	✓

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน (ต่อ)

ที่	ตัวแปรแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการ ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	1	2	3
7	การสอนภาษาแบบธรรมชาติ		✓	
8	โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมยกย่องเชิดชูเกียรติจัดสวัสดิการและ สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ	✓		✓
9	ผู้ปกครอง ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ปฐมวัย	✓		✓
10	มีเครื่องเล่นสนามอย่างหลากหลายจำนวนเพียงพออยู่ใน สภาพดีและปลอดภัยครบทุกรายการ	✓		✓
11	ผู้ปกครอง ชุมชนมีส่วนร่วมในการนำผลการประเมินไปใช้ในการ พัฒนางาน		✓	✓
12	ครูบริหารจัดการชั้นเรียนที่ใช้วินัยเชิงบวกและเอื้อต่อการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ		✓	✓
13	ผู้ปกครอง ชุมชนร่วมมือและสนับสนุนการพัฒนาโรงเรียนศูนย์ เด็กปฐมวัยต้นแบบ	✓	✓	
14	ผู้บริหารจัดทำรายงานสรุปผลการนิเทศตามแผนให้ผู้เกี่ยวข้อง ทราบ	✓	✓	
15	ครูทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาคุณภาพเด็ก			✓
16	โรงเรียนมีการประชุมคณะกรรมการโรงเรียน อย่างน้อยภาค เรียนละ 2 ครั้ง			✓
17	โรงเรียนมีข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของ โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบถูกต้องเป็นปัจจุบัน เป็น หมวดหมู่ สะดวกต่อการใช้	✓	✓	
18	โรงเรียนจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพ ภายใน		✓	

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน (ต่อ)

ที่	ตัวแปรแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการ ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	1	2	3
19	โรงเรียนกำหนดมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา	✓		✓
20	โรงเรียนมีการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษา		✓	✓
21	โรงเรียนจัดระบบบริหารและสารสนเทศ	✓	✓	
22	โรงเรียนดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของ สถานศึกษา	✓		✓
23	มีห้องน้ำ ห้องส้วมสะอาดมีสุขภัณฑ์เหมาะสมกับเด็กและตั้งอยู่ใน บริเวณห้องเรียนหรือบริเวณใกล้เคียงที่เด็กใช้ได้สะดวก		✓	✓
24	โรงเรียนมีนโยบายส่งเสริมให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการมี สุขภาพดีมีการตรวจ คัดกรองสุขภาพของนักเรียนอยู่เสมอและให้ นักเรียนออกกำลังกายเป็นประจำทุกวัน	✓	✓	✓
25	โรงเรียนจัดให้นักเรียนได้รับสารอาหารที่มีประโยชน์ ถูก สุขลักษณะและมีการจัดเตรียมอาหารให้กับนักเรียนตามหลัก โภชนาการอย่างเหมาะสม			✓
26	โรงเรียนมีการศึกษา รวบรวมวิเคราะห์สภาพปัญหาและความ ต้องการเพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนดำเนินการนิเทศ	✓	✓	
27	โรงเรียนจัดทำแผนการนิเทศ ติดตามประเมินผลที่สอดคล้องกับ สภาพปัญหาและความต้องการ	✓		✓
28	การศึกษาแบบวอลดอร์ฟ			✓
29	ครูทุกคนจัดทำทะเบียนสื่อ นวัตกรรมแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญา ท้องถิ่นตามความสนใจของเด็ก		✓	✓
30	จัดสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ สวยงาม ร่มรื่นปลอดภัยและมี บรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้	✓		
31	ให้บริการตรวจสุขภาพอนามัยเด็กอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง และดำเนินการช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาด้านสุขภาพ			✓
32	จัดอาหารกลางวันและอาหารเสริมที่มีคุณภาพตามหลักโภชนาการ และเฝ้าระวังนักเรียนด้านภาวะโภชนาการอย่างสม่ำเสมอ	✓		✓

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน (ต่อ)

ที่	ตัวแปรแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการ ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	1	2	3
33	โรงเรียนจัดน้ำดื่มน้ำใช้และภาชนะที่สะอาดไว้ในห้องเรียนหรือบริเวณใกล้เคียงที่สะดวกต่อการดื่มและใช้เพียงพอกับจำนวนเด็ก	✓	✓	✓
34	ครูจัดประสบการณ์ตามตารางการจัดกิจกรรมประจำวัน	✓	✓	✓
35	โรงเรียนมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ให้ผู้ปกครอง ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผน การดำเนินงานของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	✓	✓	✓
36	ผู้ปกครอง ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินโครงการ/กิจกรรม	✓	✓	✓
37	ห้องเรียนถูกสุขลักษณะ มีแสงสว่างเพียงพออากาศถ่ายเทได้สะดวก ไม่มีเสียงดังรบกวน	✓	✓	✓
38	โรงเรียนเป็นแหล่งศึกษา ค้นคว้า วิจัยและศึกษาดูงานการจัดการศึกษาปฐมวัย	✓	✓	✓
39	โรงเรียนมีเอกสารหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยที่มีองค์ประกอบครบถ้วนและสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546	✓	✓	✓
40	ครูวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยโดยวิเคราะห์ความสอดคล้องของมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์กับสาระการเรียนรู้รายปีเพื่อจัดทำหน่วยการจัดประสบการณ์และแผนการจัดประสบการณ์	✓	✓	✓
41	ครูนำผลการประเมินพัฒนาการไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาเด็ก	✓	✓	✓
42	โรงเรียนจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	✓	✓	✓
43	ผู้บริหารมีการบริหารงานวิชาการตามหลักการจัดการศึกษาปฐมวัยอย่างเป็นระบบให้บรรลุผลและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่เด็ก	✓	✓	✓
44	จัดสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ สวยงาม ร่มรื่นปลอดภัยและมีบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้	✓	✓	✓
45	ผู้บริหารมีแนวคิดและทิศทางการจัดการศึกษาปฐมวัยที่ทันสมัยเหมาะสมสอดคล้องตามปรัชญาและหลักการศึกษาปฐมวัย	✓	✓	✓

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน (ต่อ)

ที่	ตัวแปรแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการ ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	1	2	3
46	ผู้บริหารอุทิศเวลาให้กับการทำงาน	✓	✓	✓
47	หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยสอดคล้องกับบริบท สังคม วัฒนธรรม สภาพปัญหาและภูมิปัญญาท้องถิ่น	✓	✓	✓
48	ผู้บริหารนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจวาง แผนการบริหาร ปรับปรุง/พัฒนาการดำเนินงานของโรงเรียนศูนย์ เด็กปฐมวัยต้นแบบ	✓	✓	✓
49	โรงเรียนกำหนดภาระงานหรือมอบหมายงานให้กับครูและ บุคลากรอื่นๆ ตามความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคล	✓	✓	✓
50	โรงเรียนกำกับติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ปฐมวัยอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	✓	✓	✓
51	ผู้บริหารบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยในรูปคณะกรรมการ บริหารงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้ มีส่วนเกี่ยวข้อง	✓	✓	✓
52	ผู้บริหารประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีและเป็นที่ศรัทธาเชื่อถือ	✓	✓	✓
53	ผู้บริหารริเริ่มสร้างสรรค์นวัตกรรมการจัดการศึกษา ปฐมวัยมาปรับใช้ในการพัฒนาโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	✓	✓	✓
54	โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมยกย่องเชิดชูเกียรติจัดสวัสดิการและสิ่ง อำนวยความสะดวกเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ	✓	✓	✓
55	ผู้บริหารดำเนินการนิเทศติดตามและประเมินผลตามแผนอย่าง น้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง	✓	✓	✓
56	โรงเรียนนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษา	✓	✓	✓
57	โรงเรียนมีแผนภูมิโครงสร้างการบริหารงานของโรงเรียนศูนย์เด็ก ปฐมวัยต้นแบบ	✓	✓	✓

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน (ต่อ)

ที่	ตัวแปรแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการ ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	1	2	3
58	ครูได้รับการพัฒนาให้มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการทำงานของสมอง (BBL) และนวัตกรรมการศึกษาปฐมวัย เช่น โครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อย ประเทศไทยการสอนแบบโครงการการสอนภาษาแบบธรรมชาติเป็นต้น	✓	✓	✓
59	มีมาตรการเฝ้าระวังนักเรียนด้านภาวะโภชนาการอย่างสม่ำเสมอ	✓	✓	✓
60	ครูใช้สื่อเทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่เด็ก	✓	✓	✓
61	ครูมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อเด็ก ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้อง	✓	✓	✓
62	ครูจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ภายในห้องถิ่นมาใช้เป็นสื่อในการจัดประสบการณ์	✓	✓	✓
63	ครูทุกคนจัดประสบการณ์โดยบูรณาการกิจกรรมผ่านการเล่น กระตุ้นให้เด็กทุกคนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม	✓	✓	✓
64	ครูทุกคนผลิตและพัฒนาสื่อการเรียนรู้นวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาเด็ก	✓	✓	✓
65	ครูทุกคนนำสื่อ นวัตกรรมแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นตามความสนใจของเด็ก	✓	✓	✓
66	ครูจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจสังคมและสติปัญญา โดยเน้นการปฏิบัติจริงของเด็ก	✓	✓	✓
67	ครูมีวินัยและมีความรับผิดชอบรักความสะอาดและมีอารมณ์มั่นคง	✓	✓	✓
68	ครูจบการศึกษาปฐมวัยหรือมีประสบการณ์ด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย	✓	✓	✓
69	ครูประเมินพัฒนาการครบทุกด้านตามสภาพจริงโดยใช้วิธีการและเครื่องมืออย่างหลากหลาย	✓	✓	✓
70	ครูบันทึกผลการประเมินพัฒนาการเด็กรายบุคคลอย่างเป็นระบบ ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน	✓	✓	✓

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน (ต่อ)

ที่	ตัวแปรแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการ ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	1	2	3
71	มีพื้นที่เพียงพอต่อการปฏิบัติกิจกรรมทั้งรายบุคคลกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่	✓	✓	✓
72	นำวัสดุในท้องถิ่นมาใช้ในการจัดมุมประสบการณ์	✓	✓	✓
73	มีพื้นที่จัดแสดงผลงานของเด็กปฐมวัย ที่เก็บแฟ้มผลงานเครื่องใช้ ส่วนตัวของเด็กและครู	✓	✓	✓
74	มีการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชนองค์กรต่าง ๆ ใน การส่งเสริมและช่วยเหลือเด็กปฐมวัย	✓	✓	✓
75	ให้บริการข้อมูลข่าวสารทางวิชาการปฐมวัยแก่ครูผู้ปกครอง ชุมชนและองค์กรต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง	✓	✓	✓
76	จัดป้ายนิเทศ/มุมประสบการณ์ที่สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ หรือสถานการณ์ปัจจุบันหรือสิ่งที่เด็กสนใจโดยเด็กมีส่วนร่วมใน การจัดป้ายนิเทศ	✓	✓	✓
77	มีที่เล่นน้ำ เล่นทรายที่สะอาดปลอดภัยและมีอุปกรณ์การเล่นที่ เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก	✓	✓	✓
78	ครูและบุคลากรในสถานศึกษาเครือข่ายมีความสนใจและให้ความ ร่วมมือในการจัดกิจกรรมเป็นอย่างดีทำให้เกิดการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจที่จะนำไปสู่การปฏิบัติได้ดียิ่งขึ้น	✓	✓	✓
79	มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น ศูนย์สื่อสวนหย่อม แปลงพืชผัก สวนครัว ห้องสมุด เป็นต้น	✓	✓	✓
80	ครูนำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยไปสู่การจัดประสบการณ์ให้ เด็กตามกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรมที่ครอบคลุมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน	✓	✓	✓
81	จัดห้องเรียนเป็นเอกเทศขนาดห้องเรียนเหมาะสมกับจำนวนเด็ก และการจัดกิจกรรม มีการดูแลรักษาความปลอดภัย	✓	✓	✓
82	ครูได้รับการอบรม พัฒนาให้มีความรู้ความเข้าใจในการจัด การศึกษาปฐมวัย	✓	✓	✓

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน (ต่อ)

ที่	ตัวแปรแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการ ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	1	2	3
83	นักเรียนช่วยเหลือตัวเองได้เหมาะสมกับวัย	✓	✓	✓
84	ครูมีความกระตือรือร้นและมีความรับผิดชอบสูงในการปฏิบัติงาน	✓	✓	✓
85	โรงเรียนมีมาตรการดูแลความแลความปลอดภัยอย่างสม่ำเสมอ	✓	✓	✓
86	โรงเรียนสร้างและรักษาสภาพแวดล้อมในการทำงานและ บรรยากาศที่เกื้อหนุนการทำงานของครูและบุคลากรให้มีศักยภาพ ในการทำงานซึ่งจะก่อให้เกิดผลการดำเนินงานที่เป็นเลิศ	✓	✓	✓
87	มีวัสดุ ครุภัณฑ์ สื่ออุปกรณ์เครื่องใช้ส่วนตัวที่เหมาะสมกับการจัด กิจกรรมและเพียงพอกับจำนวนเด็ก	✓	✓	✓
88	โรงเรียนมีระบบคุณวุฒิความรู้ความสามารถของครูและบุคลากร ที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติในหน้าที่ที่รับผิดชอบทำให้ครูและ บุคลากรได้ใช้ความรู้ความสามารถสูงสุดปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับ มอบหมายให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี	✓	✓	✓
89	ผู้บริหารนำผลการนิเทศมาปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานของ โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบมาใช้อย่างต่อเนื่อง	✓	✓	✓
90	ห้องเรียนสะอาด สวยงามเป็นระเบียบและปลอดภัย	✓	✓	✓
91	ให้คำแนะนำ ปรีกษา ทางวิชาการปฐมวัยแก่ครูผู้ปกครอง ชุมชน หรือองค์กรต่าง ๆ	✓	✓	✓
92	ให้บริการยืมหนังสือ สื่อ ของเล่นสำหรับเด็กแก่ครูผู้ปกครอง ชุมชนและองค์กรต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง	✓	✓	✓
93	นักเรียนมีกล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรงใช้ได้อย่าง คล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน	✓	✓	✓
94	ภายในห้องเรียนมีมุมประสบการณ์อย่างน้อย 4 มุมเช่น มุมบลิ๊อค มุมหนังสือ มุมวิทยาศาสตร์ มุมเกมการศึกษา มุมบทบาทสมมุติ ภายในมุมมีสื่อของเล่นอย่างหลากหลายเพียงพอกับจำนวนเด็ก	✓	✓	✓
95	ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการดำเนินงานโรงเรียนศูนย์ เด็กปฐมวัยต้นแบบแก่ครูทุกคนในโรงเรียน	✓	✓	✓

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน (ต่อ)

ที่	ตัวแปรแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการ ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	1	2	3
96	โรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัย ต้นแบบด้วยลักษณะรูปแบบหรือวิธีการที่หลากหลายอย่างน้อย 3 วิธีการ	✓	✓	✓
97	สนามเด็กเล่นและพื้นสนามไม่เป็นอันตรายต่อเด็ก	✓	✓	✓
98	โรงเรียนมีการนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนางาน ประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	✓	✓	✓
99	ครูมีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมให้กับนักเรียนสามารถจัด ประสบการณ์และพัฒนาเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ	✓	✓	✓
100	ผู้บริหารดำเนินการนิเทศติดตามและประเมินผลตามแผนอย่างน้อย ภาคเรียนละ 2 ครั้ง	✓	✓	✓
101	ครูมีความรัก เมตตาต่อนักเรียน มุ่งมั่นตั้งใจในการพัฒนาอย่างเต็ม ความสามารถ	✓	✓	✓
102	ครูทุกคนนำสื่อ นวัตกรรม แหล่งเรียนรู้เทคโนโลยีที่เหมาะสมและภูมิ ปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดประสบการณ์ที่สอดคล้องกับ พัฒนาการเด็ก	✓	✓	✓
103	นักเรียนมีความสามารถในการคิดและแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย	✓	✓	✓
104	นักเรียนอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุข	✓	✓	✓
105	นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และมีทักษะในการแสวงหาความรู้	✓	✓	✓
106	ครูให้ความสำคัญกับพัฒนาการด้านสติปัญญา ได้แก่สามารถคิด รวบยอด คิดแก้ปัญหา คิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความรู้ทักษะเบื้องต้นมี ความสนใจ ใฝ่รู้ รักการอ่าน	✓	✓	✓
107	โรงเรียนจัดทำแผนการนิเทศ ติดตามประเมินผลที่สอดคล้องกับ สภาพปัญหาและความต้องการ	✓	✓	✓

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน (ต่อ)

ที่	ตัวแปรแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการ ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	1	2	3
108	ครูมีกระบวนการประเมินผลพัฒนาความก้าวหน้าของนักเรียน ทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการเพื่อใช้เป็นข้อมูล เกี่ยวกับการเรียนรู้และพัฒนาการของนักเรียน	✓	✓	✓
109	ครูได้มีการชี้แจงให้ผู้ปกครองทราบถึงกระบวนการประเมินผล และรายงานผลพัฒนาความก้าวหน้าของนักเรียน		✓	✓
110	ครูนำเสนอผลประเมินความก้าวหน้าของนักเรียนมาปรับปรุง การจัดการเรียนการสอนของครูหรือเพื่อหาวิธีช่วยเหลือ หาก พบปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียน	✓		✓
111	หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสอดคล้องและเหมาะสมกับ ธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย	✓	✓	
112	ครูสรุปผลการประเมินพัฒนาการและรายงานผลให้ผู้บริหาร โรงเรียนพ่อแม่/ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้อง		✓	✓
113	ครูมีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมให้กับนักเรียน สามารถจัดประสบการณ์และพัฒนาเด็กได้อย่างมี ประสิทธิภาพ	✓	✓	
114	การจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา	✓		✓
115	ครูมีความรัก เอื้ออาทรต่อเด็กปฐมวัยอย่างทั่วถึง		✓	✓
116	ครูมีความรักและศรัทธาในจรรยาบรรณวิชาชีพและมุ่งมั่นศึกษา หาความรู้เพื่อการพัฒนาการเรียนการสอนและตนเองอย่าง สม่ำเสมอ	✓	✓	
117	ครูมีแผนการจัดประสบการณ์ที่สอดคล้องกับหลักสูตร สถานศึกษาปฐมวัยและสนองต่อความต้องการความสนใจและ พัฒนาการของเด็ก	✓		✓
118	นักเรียนชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรีการเคลื่อนไหว และ รักการออกกำลังกาย		✓	✓

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน (ต่อ)

ที่	ตัวแปรแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	1	2	3
119	การสอนแบบโครงการ			✓
120	ครูทุกคนประเมินผลการใช้สื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีแหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น		✓	✓
121	การสอนนักเรียนเรียนร่วม เด็กพิเศษ	✓		
122	ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ		✓	
123	หลักสูตรไฮสโคป(High / Scope Curriculum)			✓

จากตารางที่ 7 แสดงให้เห็นว่า ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน การประยุกต์แนวคิด/หลักการในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ มีทั้งหมด 123 ตัวแปร

ข้อสรุปจากตารางที่ 5, 6 และ 7 ได้ตัวแปรแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบออกมาทั้งหมด 135 ตัวแปร

4. ผลการวิเคราะห์แบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้สรุปและผนวกองค์ความรู้ที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสาร การวิเคราะห์การสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน แล้วนำไปสร้างเครื่องมือเป็นแบบสอบถามความคิดเห็น จำนวน 120 ข้อ นำไปสอบถามความคิดเห็น กลุ่มตัวอย่าง คือ โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ไม่ใช่โรงเรียนขยายโอกาส ผ่านการประเมิน สมศ.รอบสาม ในระดับดีขึ้นและมีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย ปีการศึกษา 2555 จำนวน 92 โรงเรียน และได้รับแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์กลับคืนมา 88 โรงเรียน รวม 352 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 95.65 นำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ด้วยสถิติวิเคราะห์ตัวประกอบ ประเภทวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ และได้สรุปเป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัย เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นตารางประกอบคำบรรยายเป็นส่วนตามลำดับดังต่อไปนี้

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

สถานภาพของผู้ให้ข้อมูล หรือผู้ตอบแบบสอบถามโรงเรียนละ 4 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียนหรือหัวหน้างานวิชาการ หัวหน้าสายชั้นหรือครูผู้รับผิดชอบงานปฐมวัย และครูระดับปฐมวัย จำนวนทั้งสิ้น 352 คน โดยแยกพิจารณาตามเพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ประสบการณ์การทำงานและประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์เป็นสองส่วนคือ 1) วิเคราะห์สถานภาพของผู้ให้ข้อมูลหรือผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวม และ 2) วิเคราะห์สถานภาพของผู้ให้ข้อมูลหรือผู้ตอบแบบสอบถามตามตำแหน่งหน้าที่หลักในสถานศึกษา มีรายละเอียดดังตารางที่ 8 คือ

ตารางที่ 8 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพ	ผู้อำนวยการโรงเรียน		รองผู้อำนวยการโรงเรียนหรือหัวหน้างานวิชาการโรงเรียน		หัวหน้างานปฐมวัย		ครูผู้สอนปฐมวัย		รวมทั้งสิ้น	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1.เพศ										
ชาย	54	77.14	51	73.91	2	1.59	2	2.30	109	30.97
หญิง	16	22.86	18	26.09	124	98.41	85	97.70	243	69.03
รวม	70	100	69	100	126	100	87	100	352	100
2.อายุ										
ต่ำกว่า 30 ปี	35	50.00	30	43.48	75	59.52	5	5.75	145	21.60
31-40 ปี	13	18.57	10	14.49	8	6.35	19	21.84	50	14.20
41-50 ปี	15	21.43	21	30.44	28	22.23	17	19.54	81	23.00
51-60 ปี	7	10.00	8	11.59	15	11.90	46	52.87	76	41.20
รวม	71	100	69	100	126	100	87	100	352	100
3.ระดับการศึกษา										
ป.ตรี	49	70.00	14	20.29	94	74.60	63	72.41	220	62.50
ป.โท	15	21.43	53	76.81	31	24.60	24	27.59	123	34.94
ป.เอก	6	8.57	2	2.90	1	0.79	0	0	60	2.56
รวม	70	100	69	100	126	100	87	100	352	100

ตารางที่ 8 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

สถานภาพ	ผู้อำนวยการ โรงเรียน		รองผู้อำนวยการ โรงเรียนหรือ หัวหน้างาน วิชาการโรงเรียน		หัวหน้างานปฐมวัย		ครูผู้สอนปฐมวัย		รวมทั้งสิ้น	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
4. ประสบการณ์ การทำงาน ต่ำกว่า 5 ปี	10	14.29	9	13.05	12	9.52	17	19.54	48	13.64
6-10 ปี	5	7.14	0	0.00	9	7.15	20	22.99	34	9.66
11-20 ปี	5	7.14	8	11.59	1	0.79	9	10.34	23	6.53
21-30 ปี	7	10.00	2	2.89	97	76.98	28	32.18	134	38.07
31 ปี ขึ้นไป	43	61.43	50	72.47	7	5.56	13	14.95	113	32.10
รวม	70	100	69	100	126	100	87	100	352	100

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยภาพรวมด้านเพศพบว่า เป็นเพศชาย จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 31.0 เพศหญิง จำนวน 243 คน คิดเป็นร้อยละ 69.0 อายุผู้ตอบแบบสอบถามต่ำกว่า 30 ปี มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 41.2 อายุ 41-50 ปี จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 23.0 อายุ 51-60 ปี จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 21.6 และอายุ 31 - 40 ปี มีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 14.2 ระดับการศึกษาพบว่า วุฒิมัธยมศึกษา ระดับปริญญาตรีมีจำนวนมากที่สุด จำนวน 220 คน คิดเป็นร้อยละ 62.5 รองลงมา ระดับปริญญาโท จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 34.9 และปริญญาเอกมีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 2.6 ส่วนด้านประสบการณ์การทำงานพบว่า 21-30 ปีมีจำนวนมากที่สุดจำนวน 134 คน คิดเป็น 38.1 31 ปีขึ้นไป จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 32.1 ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 13.6 6-10 ปี จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 9.7 และประสบการณ์การทำงาน 11-20 ปี มีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 6.5

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามตามตำแหน่งหน้าที่หลักในสถานศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามตำแหน่งครูหัวหน้างานปฐมวัยมีจำนวนมากที่สุด จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 35.8 รองลงมา คือครูผู้สอนปฐมวัย จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 24.7 ผู้อำนวยการ

โรงเรียน จำนวน 70 คน คิดเป็น ร้อยละ 19.9 และรองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 19.6

4.2 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นขององค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการปฐมวัยต้นแบบ ซึ่งวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยวิเคราะห์จากค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) โดยนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์การวิเคราะห์ของเบสท์ (Best) รายละเอียดดังตารางที่ 9 ดังนี้

ตารางที่ 9 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และระดับความคิดเห็นของแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

(n = 92)

ที่	แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	$\bar{x}$	S.D	ระดับความคิดเห็น
1	โรงเรียนจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	3.68	.77	มาก
2	โรงเรียนมีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	3.83	.61	มาก
3	ครูนำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยไปสู่การจัดประสบการณ์ให้เด็กตามกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรมที่ครอบคลุมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน	3.78	.67	มาก
4	ครูจัดทำทะเบียนสื่อ นวัตกรรม แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นตามความสนใจของเด็ก	3.91	.57	มาก
5	ครูมีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมให้กับนักเรียน สามารถจัดประสบการณ์และพัฒนานักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.09	.59	มาก
6	โรงเรียนมีครูประจำชั้นครบทุกชั้นเรียน	4.06	.54	มาก
7	ครูนำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยไปสู่การจัดประสบการณ์ให้เด็กตามกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรมที่ครอบคลุมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน	4.17	.65	มาก

ตารางที่ 9 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และระดับความคิดเห็นของ
แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ (ต่อ)

(n = 92)

ที่	แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการ ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	$\bar{x}$	S.D	ระดับความ คิดเห็น
8	ผู้บริหารริเริ่มสร้างสรรค์ นวัตกรรมด้านการจัดการศึกษาปฐมวัยมาปรับใช้ในการพัฒนาโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	4.19	.60	มาก
9	ครูบันทึกข้อมูลการศึกษาวิเคราะห์ความสนใจ/ความต้องการและพัฒนาการของเด็กเป็นรายบุคคล	4.28	.64	มาก
10	นักเรียนมีกล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรงใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน	4.12	.69	มาก
11	ครูผ่านการอบรมเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยอย่างน้อย 20 ชั่วโมง/ปี	4.23	.58	มาก
12	ครูจัดประสบการณ์ส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านด้วยการปฏิบัติจริงและสอดคล้องกับการทำงานของสมอง (BBL) และ/หรือแผนการจัดประสบการณ์โครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อย ประเทศไทย	4.16	.64	มาก
13	โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมยกย่องเชิดชูเกียรติ จัดสวัสดิการและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ	3.97	.65	มาก
14	ครูจัดประสบการณ์ตามตารางการจัดกิจกรรมประจำวัน	4.15	.46	มาก
15	ผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมในการนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนางาน	4.30	.54	มาก
16	ผู้บริหารจัดทำรายงานสรุปผลการนิเทศตามแผนให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ	4.25	.65	มาก
17	โรงเรียนมีแผนภูมิโครงสร้างการบริหารงานของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	4.28	.57	มาก

ตารางที่ 9 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และระดับความคิดเห็นของ
แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ(ต่อ)

(n = 92)

ที่	แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการ ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	$\bar{x}$	S.D	ระดับความ คิดเห็น
18	โรงเรียนมีการประชุมคณะกรรมการบริหารจัดการ โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ อย่างน้อยภาคเรียน ละ 2 ครั้ง	4.16	.61	มาก
19	โรงเรียนมีข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการ ดำเนินงานของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ถูกต้อง เป็นปัจจุบัน เป็นหมวดหมู่ สะดวกต่อการใช้	4.28	.62	มาก
20	โรงเรียนจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมิน คุณภาพภายใน	4.28	.60	มาก
21	โรงเรียนกำหนดมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยของ สถานศึกษา	4.08	.65	มาก
22	โรงเรียนมีการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษา	4.34	.51	มาก
23	โรงเรียนจัดระบบบริหารและสารสนเทศ	4.13	.58	มาก
24	โรงเรียนดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ของสถานศึกษา	4.15	.61	มาก
25	โรงเรียนมีการศึกษา รวบรวม วิเคราะห์สภาพปัญหา และความต้องการเพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผน ดำเนินการนิเทศ	4.30	.62	มาก
26	โรงเรียนจัดทำแผนการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลที่ สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ	3.92	.54	มาก
27	โรงเรียนมีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง	4.15	.50	มาก
28	ผู้บริหารนำผลการนิเทศมาปรับปรุง พัฒนาการ ดำเนินงานของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบมาใช้ อย่างต่อเนื่อง	4.14	.62	มาก

ตารางที่ 9 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และระดับความคิดเห็นของ
แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ(ต่อ)

(n = 92)

ที่	แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการ ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	$\bar{x}$	S.D	ระดับความ คิดเห็น
29	โรงเรียนมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ให้ผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมในการวางแผน การดำเนินงานของ โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	3.97	.65	มาก
30	ผู้บริหารดำเนินการนิเทศ ติดตามและประเมินผลตาม แผนอย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง	4.14	.57	มาก
31	ครูประเมินพัฒนาการครบทุกด้านตามสภาพจริงโดย ใช้วิธีการและเครื่องมืออย่างหลากหลาย	4.18	.56	มาก
32	ครูทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนา คุณภาพเด็ก	4.08	.64	มาก
33	ผู้ปกครอง ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินโครงการ/ กิจกรรม	4.03	.64	มาก
34	ผู้ปกครอง ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาปฐมวัย	3.99	1.71	มาก
35	ผู้ปกครอง ชุมชน ร่วมมือและสนับสนุนการพัฒนา โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	3.94	.69	มาก
36	พ่อแม่/ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินพัฒนาการ	4.16	.68	มาก
37	ครูบริหารจัดการชั้นเรียนที่ใช้วินัยเชิงบวกและเอื้อต่อการ จัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.22	.69	มาก
38	โรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร การดำเนินงานโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบแก่ ผู้ปกครอง ชุมชนและโรงเรียนอื่น ๆ อย่างน้อยภาค เรียนละ 1 ครั้ง	4.07	.73	มาก

ตารางที่ 9 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และระดับความคิดเห็นของ

แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ(ต่อ)

(n = 92)

ที่	แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการ ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	$\bar{x}$	S.D	ระดับความ คิดเห็น
39	โรงเรียนมีเอกสารหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยที่มีองค์ประกอบครบถ้วนและสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546	4.16	.75	มาก
40	ครูวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย โดยวิเคราะห์ความสอดคล้องของมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์กับสาระการเรียนรู้รายปี เพื่อจัดทำหน่วยการจัดประสบการณ์และแผนการจัดประสบการณ์	4.09	.66	มาก
41	ครูมีความรัก เชื้ออาหารต่อเด็กปฐมวัยอย่างทั่วถึง	4.17	.69	มาก
42	โรงเรียนเป็นแหล่งศึกษา ค้นคว้า วิจัย และศึกษาดูงานการจัดการศึกษาปฐมวัย	4.19	.74	มาก
43	ผู้บริหารมีแนวคิดและทิศทางการจัดการศึกษาปฐมวัยที่ทันสมัย เหมาะสมสอดคล้องตามปรัชญาและหลักการการศึกษาปฐมวัย	4.20	.68	มาก
44	ครูมีความรักและศรัทธาในจรรยาบรรณวิชาชีพและมุ่งมั่นศึกษาหาความรู้เพื่อการพัฒนาการเรียนการสอนและตนเองอย่างสม่ำเสมอ	4.02	.68	มาก
45	จัดสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ สวยงาม ร่มรื่นปลอดภัยและมีบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้	4.17	.64	มาก
46	ผู้บริหารอุทิศเวลาให้กับการทำงาน	4.00	.73	มาก
47	จัดอาหารกลางวันและอาหารเสริมที่มีคุณภาพตามหลักโภชนาการและเฝ้าระวังนักเรียนด้านภาวะโภชนาการอย่างสม่ำเสมอ	4.04	.67	มาก

ตารางที่ 9 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และระดับความคิดเห็นของ
แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ(ต่อ)

(n = 92)

ที่	แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการ ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	$\bar{x}$	S.D	ระดับความ คิดเห็น
48	โรงเรียนกำหนดภาระงานหรือมอบหมายงานให้กับครู และบุคลากรอื่น ๆ ตามความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคล	4.12	.70	มาก
49	จัดน้ำดื่ม น้ำใช้และภาชนะที่สะอาดไว้ในห้องเรียนหรือ บริเวณใกล้เคียงที่สะดวกต่อการดื่มและใช้ เพียงพอ กับจำนวนเด็ก	4.19	.60	มาก
50	หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยสอดคล้องกับบริบท สังคม วัฒนธรรม สภาพปัญหาและภูมิปัญญาท้องถิ่น	4.26	.53	มาก
51	ผู้บริหารประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีและเป็นที่ ศรัทธาเชื่อถือ	4.17	.69	มาก
52	ผู้บริหารนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ประโยชน์ในการ ตัดสินใจ วางแผนการบริหาร ปรับปรุง/พัฒนาการ ดำเนินงานของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	4.18	.67	มาก
53	ผู้บริหารดำเนินการนิเทศ ติดตามและประเมินผลตาม แผนอย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง	4.30	.64	มาก
54	ผู้บริหารบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยในรูป คณะกรรมการบริหารงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	4.71	.53	มากที่สุด
55	ผู้บริหารมีการบริหารงานวิชาการตามหลักการจัด การศึกษาปฐมวัยอย่างเป็นระบบให้บรรลุผลและเกิด ประโยชน์สูงสุดแก่เด็ก	4.29	.61	มาก
56	มีมาตรการเฝ้าระวังนักเรียนด้านภาวะโภชนาการ อย่างสม่ำเสมอ	4.26	.62	มาก

ตารางที่ 9 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และระดับความคิดเห็นของ
แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ(ต่อ)

(n = 92)

ที่	แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการ ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	$\bar{x}$	S.D	ระดับความ คิดเห็น
57	ครูมีแผนการจัดประสบการณ์ที่สอดคล้องกับหลักสูตร สถานศึกษาปฐมวัยและสนองต่อความต้องการ ความสนใจ และพัฒนาการของเด็ก	4.28	.63	มาก
58	ครูได้รับการพัฒนาให้มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่ สอดคล้องกับการทำงานของสมอง (BBL) และนวัตกรรม การศึกษาปฐมวัย เช่น โครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อย ประเทศไทย การสอนแบบโครงการ การสอนภาษาแบบ ธรรมชาติ เป็นต้น	4.23	.69	มาก
59	โรงเรียนกำกับ ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร สถานศึกษาปฐมวัยอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	4.20	.73	มาก
60	ครูใช้สื่อ เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอก ห้องเรียนในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่เด็ก	4.16	.73	มาก
61	ครูมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อเด็ก ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้อง	4.21	.60	มาก
62	ครูทุกคนผลิตและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ นวัตกรรมเพื่อ แก้ปัญหาหรือพัฒนาเด็ก	4.20	.70	มาก
63	ครูทุกคนจัดประสบการณ์โดยบูรณาการกิจกรรมผ่านการเล่น กระตุ้นให้เด็กทุกคนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม	4.31	.65	มาก
64	ครูทุกคนผลิตและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ นวัตกรรมเพื่อ แก้ปัญหาหรือพัฒนาเด็ก	4.32	.64	มาก
65	ครูทุกคนนำสื่อ นวัตกรรม แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญา ท้องถิ่นตามความสนใจของเด็ก	4.46	.59	มาก
66	ครูจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคมและสติปัญญา โดยเน้นการปฏิบัติจริงของเด็ก	4.33	.58	มาก

ตารางที่ 9 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และระดับความคิดเห็นของ
แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ(ต่อ)

(n = 92)

ที่	แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการ ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	$\bar{x}$	S.D	ระดับความ คิดเห็น
67	ครูมีวินัยและมีความรับผิดชอบ รักความสะอาดและมี อารมณ์มั่นคง	4.23	.60	มาก
68	ครูจบการศึกษาปฐมวัยหรือมีประสบการณ์ด้านการจัด การศึกษาปฐมวัย	4.32	.50	มาก
69	จัดสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ สวยงาม ร่มรื่น ปลอดภัยและมีบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้	4.35	.51	มาก
70	โรงเรียนนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงและพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษา	4.22	.67	มาก
71	ผู้บริหารประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีและเป็นที่ศรัทธา เชื่อถือ	4.34	.63	มาก
72	นักเรียนชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะดนตรีการ เคลื่อนไหวและรักการออกกำลังกาย	4.50	.63	มากที่สุด
73	ครูจัดหาวัดสุ อุปกรณ์ ภายในห้องถิ่นมาใช้เป็นสื่อในการ จัดประสบการณ์	4.37	.59	มาก
74	ครูนำเสนอผลประเมินความก้าวหน้าของนักเรียนมา ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของครู หรือเพื่อหาวิธี ช่วยเหลือ หากพบปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียน	4.30	.62	มาก
75	ครูสรุปผลการประเมินพัฒนาการและรายงานผลให้ ผู้บริหารโรงเรียน พ่อแม่/ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้อง	4.26	.59	มาก
76	มีเครื่องเล่นสนามอย่างหลากหลาย จำนวนเพียงพออยู่ใน สภาพดีและปลอดภัยครบทุกรายการ	4.38	.62	มาก
77	นักเรียนอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตน เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	4.35	.60	มาก

ตารางที่ 9 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และระดับความคิดเห็นของ
แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ(ต่อ)

(n = 92)

ที่	แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการ ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	$\bar{x}$	S.D	ระดับความ คิดเห็น
78	มีพื้นที่เพียงพอต่อการปฏิบัติกิจกรรมทั้งรายบุคคลกลุ่ม ย่อยและกลุ่มใหญ่	4.38	.62	มาก
79	ห้องเรียนถูกสุขลักษณะ มีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเท ได้สะดวก ไม่มีเสียงดังรบกวน	4.33	.59	มาก
80	นำวัสดุในท้องถิ่นมาใช้ในการจัดมุมประสบการณ์	4.38	.59	มาก
81	มีพื้นที่จัดแสดงผลงานของเด็กปฐมวัย ที่เก็บแฟ้มผลงาน เครื่องใช้ส่วนตัวของเด็กและครู	4.25	.64	มาก
82	มีห้องน้ำ ห้องส้วมสะอาด มีสุขภัณฑ์เหมาะสมกับเด็กและ ตั้งอยู่ในบริเวณห้องเรียนหรือบริเวณใกล้เคียงที่เด็กใช้ได้ สะดวก	4.27	.59	มาก
83	มีการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน องค์กร ต่าง ๆ ในการส่งเสริมและช่วยเหลือเด็กปฐมวัย	4.29	.60	มาก
84	ให้บริการข้อมูลข่าวสารทางวิชาการปฐมวัยแก่ครู ผู้ปกครอง ชุมชนและองค์กรต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง	4.24	.66	มาก
85	ครูและบุคลากรในสถานศึกษาเครือข่ายมีความสนใจและ ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมเป็นอย่างดี ทำให้เกิด การพัฒนาความรู้ ความเข้าใจที่จะนำไปสู่การปฏิบัติได้ดี ยิ่งขึ้น	4.33	.60	มาก
86	มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น ศูนย์สื่อ สวนหย่อม แปลง พืชผักสวนครัว ห้องสมุด เป็นต้น	4.33	.63	มาก
87	จัดห้องเรียนเป็นเอกเทศ ขนาดห้องเรียนเหมาะสมกับ จำนวนเด็กและการจัดกิจกรรม มีการดูแลรักษาความ ปลอดภัย	4.31	.58	มาก

ตารางที่ 9 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และระดับความคิดเห็นของ
แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ(ต่อ)

(n = 92)

ที่	แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการ ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	$\bar{x}$	S.D	ระดับความ คิดเห็นของ แนวปฏิบัติ
88	ครูได้รับการอบรม พัฒนาให้มีความรู้ ความเข้าใจในการ จัดการศึกษาปฐมวัย	4.37	.64	มาก
89	นักเรียนช่วยเหลือตัวเองได้เหมาะสมกับวัย	4.34	.59	มาก
90	จัดป้ายนิเทศ/มุมประสบการณ์ที่สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ หรือสถานการณ์ปัจจุบันหรือสิ่งที่เด็กสนใจ โดยเด็กมีส่วนร่วม ในการจัดป้ายนิเทศ	4.31	.60	มาก
91	ห้องเรียนสะอาด สวยงามเป็นระเบียบและปลอดภัย	4.28	.58	มาก
92	ครูได้รับการอบรม พัฒนาให้มีความรู้ ความเข้าใจในการ จัดการศึกษาปฐมวัย	4.40	.64	มาก
93	นักเรียนช่วยเหลือตัวเองได้เหมาะสมกับวัย	4.30	.64	มาก
94	ครูมีความกระตือรือร้นและมีความรับผิดชอบสูงในการ ปฏิบัติงาน	4.35	.59	มาก
95	โรงเรียนมีมาตรการดูแลความแลความปลอดภัยอย่าง สม่ำเสมอ	4.32	.62	มาก
96	โรงเรียนสร้างและรักษาสภาพแวดล้อมในการทำงานและ บรรยากาศที่เกื้อหนุนการทำงานของครูแลบุคลากรให้มี ศักยภาพในการทำงาน ซึ่งจะก่อให้เกิดผลการดำเนินงานที่ เป็นเลิศ	4.43	.64	มาก
97	ให้บริการตรวจสุขภาพอนามัยเด็ก อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้งและดำเนินการช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาด้านสุขภาพ	4.42	.61	มาก
98	มีวัสดุ ครุภัณฑ์ สื่ออุปกรณ์ เครื่องใช้ส่วนตัวที่เหมาะสมกับ การจัดกิจกรรมและเพียงพอกับจำนวนเด็ก	4.39	.54	มาก

ตารางที่ 9 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และระดับความคิดเห็นของ
แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ(ต่อ)

(n = 92)

ที่	แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการ ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	$\bar{x}$	S.D	ระดับ ความคิดเห็น
99	โรงเรียนมีระบบคุณวุฒิ ความรู้ความสามารถของครูและบุคลากรที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติในหน้าที่ที่รับผิดชอบ ทำให้ครูและบุคลากรได้ใช้ความรู้ความสามารถสูงสุด ปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี	4.36	.65	มาก
100	มีที่เล่นน้ำ เล่นทราย ที่สะอาดปลอดภัยและมีอุปกรณ์การเล่นที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก	4.46	.569	มาก
101	ให้คำแนะนำ ปรีกษา ทางวิชาการปฐมวัยแก่ครู ผู้ปกครอง ชุมชนหรือองค์กรต่าง ๆ	4.47	.55	มาก
102	ให้บริการยืมหนังสือ สื่อ ของเล่นสำหรับเด็กแก่ครู ผู้ปกครอง ชุมชนและองค์กรต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง	4.53	.54	มากที่สุด
103	ครูทุกคนประเมินผลการใช้สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น	4.39	.64	มาก
104	ประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการดำเนินงาน โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบแก่ครูทุกคนในโรงเรียน	4.54	.54	มากที่สุด
105	โรงเรียนมีนโยบายส่งเสริมให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการมีสุขภาพดี มีการตรวจ คัดกรองสุขภาพของนักเรียน อยู่เสมอ และให้นักเรียนออกกำลังกายเป็นประจำทุกวัน	4.44	.57	มาก
106	โรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์ การดำเนินงานโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบด้วยลักษณะ รูปแบบหรือวิธีการที่หลากหลายอย่างน้อย 3 วิธีการ	4.54	.52	มากที่สุด
107	สนามเด็กเล่นและพื้นที่สนามไม่เป็นอันตรายต่อเด็ก	4.38	.76	มาก
108	โรงเรียนมีการนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนางานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	4.39	.64	มาก

ตารางที่ 9 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และระดับความคิดเห็นของ
แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ(ต่อ)

(n = 92)

ที่	แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการ ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	$\bar{x}$	S.D	ระดับความ คิดเห็น
109	ครูมีความรัก เมตตาต่อนักเรียน มุ่งมั่น ตั้งใจในการพัฒนา อย่างเต็มความสามารถ	4.38	.63	มาก
110	ครูมีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมให้กับนักเรียน สามารถจัดประสบการณ์และพัฒนาให้นักเรียนได้อย่างมี ประสิทธิภาพ	4.35	.67	มาก
111	ครูทุกคนนำสื่อ นวัตกรรม แหล่งเรียนรู้ เทคโนโลยีที่ เหมาะสมและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัด ประสบการณ์ที่สอดคล้องกับพัฒนาการเด็ก	4.43	.63	มาก
112	ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การ เรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.56	.53	มากที่สุด
113	นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และมีทักษะในการ แสวงหาความรู้	4.61	.54	มากที่สุด
114	ครูให้ความสำคัญกับพัฒนาการด้านสติปัญญา ได้แก่ สามารถคิดรวบยอด คิดแก้ปัญหา คิดริเริ่มสร้างสรรค์ มี ความรู้ทักษะเบื้องต้น มีความสนใจ ใฝ่รู้ รักการอ่าน	4.55	.54	มากที่สุด
115	นักเรียนมีความสามารถในการคิดและแก้ปัญหาได้ เหมาะสมกับวัย	4.37	.63	มาก
116	ครูได้มีการชี้แจงให้ผู้ปกครองทราบถึงกระบวนการ ประเมินผลและรายงานผลพัฒนาความก้าวหน้าของ นักเรียน	4.45	.65	มาก
117	โรงเรียนการจัดให้นักเรียนได้รับสารอาหารที่มีประโยชน์ ถูก สุขลักษณะ และมีการจัดเตรียมอาหารให้กับนักเรียนตามหลัก โภชนาการอย่างเหมาะสม	4.55	.58	มากที่สุด
118	ครูได้รับการพัฒนาด้านวิชาการและสามารถนำมาใช้ในการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้หรือกิจกรรมต่าง ๆ ให้กับนักเรียน	4.51	.58	มากที่สุด

ตารางที่ 9 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และระดับความคิดเห็นของ
แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ(ต่อ)

(n = 92)

ที่	แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการ ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	$\bar{x}$	S.D	ระดับความ คิดเห็น
119	หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสอดคล้องและเหมาะสมกับ ธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย	4.42	.60	มาก
120	ภายในห้องเรียนมีมุมประสบการณ์อย่างน้อย 4 มุม เช่น มุมบล็อก มุมหนังสือ มุมวิทยาศาสตร์ มุมเกมการศึกษา มุมบทบาทสมมุติ ภายในมุมมีสื่อของเล่นอย่างหลากหลาย เพียงพอกับจำนวนเด็ก และมีร่องรอยการหมุนเวียนการ เปลี่ยนสื่อในมุมประสบการณ์	4.36	.63	มาก
เฉลี่ย		4.23	0.64	มาก

จากตารางที่ 9 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) โดยภาพรวมแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ทั้ง 120 แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ พบว่า ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.23 พบว่า ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) โดยรวมเท่ากับ 0.64 หมายความว่า การกระจายของข้อมูลความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นของแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ อยู่ในระดับมาก

เมื่อได้วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) เป็นรายตัวแปร สำหรับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบทั้ง 120 ตัวแปร พบในลักษณะเดียวกัน กล่าวคือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ระหว่าง 3.68 – 4.71 แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นแต่ละรายตัวแปรอยู่ในระดับมากเช่นกัน และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) มีค่าระหว่าง 0.46 – 0.77 หมายความว่า การกระจายของข้อมูลความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่ระดับความคิดเห็นของตัวแปรระดับ 4 และมีความคิดเห็นระดับ 5 และ 3 ลักษณะเช่นนี้แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นของตัวแปรแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบใกล้เคียงกัน

4.3 ผลวิเคราะห์องค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 “เพื่อทราบองค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ” คำถามการวิจัยข้อ 1 ที่ว่า “องค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบประกอบด้วยองค์ประกอบใดบ้าง” และสมมุติฐานการวิจัยข้อ 1 ที่ว่า “องค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบเป็นพหุองค์ประกอบ” ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติขั้นสูงคือ สถิติวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) ประเภทวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) โดยจัดกระทำข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ทดสอบความเหมาะสม ความพอเพียงและแมทริกซ์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรซึ่งพิจารณาจากสถิติทดสอบสองค่า คือ

1) ค่า KMO and Bartlett's Test โดยดูค่า KMO (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) ที่มีค่ามาก (เข้าใกล้หนึ่ง) และ

2) ค่าที่ใช้ทดสอบสมมุติฐานของ Bartlett's Test of Sphericity :

H_0 : ตัวแปรแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบไม่มีความสัมพันธ์กัน

H_1 : ตัวแปรแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบมีความสัมพันธ์กัน

โดยพิจารณาจากค่า Chi-Square และการมีนัยสำคัญทางสถิติที่น้อยกว่าหรือเท่ากับ .05 (Sig $\leq$ 0.05) ว่ายอมรับหรือปฏิเสธสมมุติฐาน ได้ผลดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 ค่า KMO and Bartlett's Test of sphericity

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.	0.937
Bartlett's Test of sphericity	40914.384
df	7140
Sig.	.000

จากตารางที่ 10 ค่า KMO (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) เท่ากับ 0.937 แสดงว่า แนวปฏิบัติทั้ง 120 ข้อของแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบเป็นจำนวนข้อมูลที่มีความเพียงพอและมีความเหมาะสม สามารถใช้สถิติการวิเคราะห์ตัวประกอบ (Factor Analysis) ระดับดีมาก ทั้งนี้เพราะค่า KMO มีค่ามากกว่า

.50 และเข้าใกล้ 1 และเมื่อทดสอบสมมุติฐานด้วยการทดสอบ Bartlett's Test of sphericity พบในลักษณะเดียวกันคือ ค่า Chi-square = 40914.384 ค่า Significance = .000 ซึ่งน้อยกว่า .05 จึงปฏิเสธ H_0 และยอมรับ H_1 ซึ่งแสดงว่าค่าแมทริกซ์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ทั้ง 120 ตัวแปรมีความสัมพันธ์กันทำให้ข้อมูลนี้นำไปวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) ได้เช่นกัน

ทำการสกัดปัจจัย (Factor Extraction) ด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principal Component Analysis : PCA) ผลการสกัดปัจจัยสำหรับองค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ แสดงเฉพาะองค์ประกอบที่มีค่าไอเกน (eigenvalue) มากกว่า 1 ขึ้นไป ดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 องค์ประกอบ ค่าความแปรปรวน ค่าร้อยละของความแปรปรวนและค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสมของแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

องค์ประกอบ Component	Initial eigenvalues			Extraction sums of Squared Loadings			Rotation sums of squared loadings		
	ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (eigenvalues)	ค่าความแปรปรวนร้อยละ (% of Variance)	ค่าความแปรปรวนสะสมร้อยละ (cumulative %)	ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (eigenvalues)	ค่าความแปรปรวนร้อยละ (% of Variance)	ค่าความแปรปรวนสะสมร้อยละ (cumulative %)	ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (eigenvalues)	ค่าความแปรปรวนร้อยละ (% of Variance)	ค่าความแปรปรวนสะสมร้อยละ (cumulative %)
1	44.42	37.01	37.01	44.42	37.01	37.01	18.27	15.23	15.23
2	9.30	7.75	44.76	9.30	7.75	44.76	15.22	12.69	27.92
3	6.32	5.27	50.04	6.32	5.27	50.04	9.96	8.30	36.22
4	5.91	4.92	54.96	5.91	4.92	54.96	7.99	6.66	42.89
5	5.19	4.32	59.29	5.19	4.32	59.29	7.15	5.96	48.85
6	4.62	3.85	63.14	4.62	3.85	63.14	5.74	4.78	53.63
7	4.37	3.64	66.79	4.37	3.64	66.79	4.99	4.16	57.80
8	3.98	3.32	70.11	3.98	3.32	70.11	4.53	3.78	61.58
9	3.45	2.88	72.99	3.45	2.88	72.99	4.42	3.68	65.27
10	3.12	2.60	75.60	3.12	2.60	75.60	4.14	3.45	68.73

ตารางที่ 11 องค์ประกอบ ค่าความแปรปรวน ค่าร้อยละของความแปรปรวนและค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสมของแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัย

ต้นแบบ (ต่อ)

องค์ประกอบ Component	Initial eigenvalues			Extraction sums of Squared Loadings			Rotation sums of squared loadings		
	ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (eigenvalues)	ค่าความแปรปรวนร้อยละ (% of Variance)	ค่าความแปรปรวนสะสมร้อยละ (cumulative %)	ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (eigenvalues)	ค่าความแปรปรวนร้อยละ (% of Variance)	ค่าความแปรปรวนสะสมร้อยละ (cumulative %)	ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (eigenvalues)	ค่าความแปรปรวนร้อยละ (% of Variance)	ค่าความแปรปรวนสะสมร้อยละ (cumulative %)
11	2.94	2.45	78.05	2.94	2.45	78.05	3.82	3.18	71.91
12	2.84	2.37	80.43	2.84	2.37	80.43	3.61	3.00	74.92
13	2.57	2.14	82.57	2.57	2.14	82.57	3.41	2.84	77.77
14	2.21	1.84	84.42	2.21	1.84	84.42	2.87	2.39	80.17
15	2.15	1.79	86.22	2.15	1.79	86.22	2.84	2.37	82.54
16	1.95	1.63	87.85	1.95	1.63	87.85	2.75	2.29	84.83
17	1.71	1.43	89.28	1.71	1.43	89.28	2.42	2.02	86.86
18	1.53	1.27	90.55	1.53	1.27	90.55	2.39	1.99	88.85
19	1.48	1.23	91.79	1.48	1.23	91.79	2.17	1.81	90.67
20	1.32	1.10	92.90	1.32	1.10	92.90	2.01	1.68	92.35
21	1.16	0.97	93.87	1.16	0.97	93.87	1.82	1.52	93.87

จากตารางที่ 11 พบว่า เมื่อพิจารณาเฉพาะองค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบที่มีค่าความแปรปรวนหรือค่าไอเกน (eigenvalue) มากกว่า 1 ขึ้นไป ได้จำนวนองค์ประกอบ (component) ทั้งหมด 21 องค์ประกอบ ค่าร้อยละของความแปรปรวน (% of variance) ระหว่าง 1.52 – 15.23 และค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสม (cumulative % of variance) เท่ากับร้อยละ 93.87 ลักษณะนี้แสดงว่าองค์ประกอบทั้ง 21 องค์ประกอบ สามารถอธิบายความแปรปรวนขององค์ประกอบได้เท่ากับ 93.87

นำองค์ประกอบที่มีค่าแปรปรวนของตัวแปรหรือค่าไอเกน (eigenvalue) เท่ากับ 1 ขึ้นไปตามวิธีไกเซอร์(Kaiser) จำนวน 21 องค์ประกอบ ไปหมุนแกนแบบตั้งฉาก (Orthogonal rotation) ด้วยวิธีแวนิแมกซ์ (Varmax method) เพื่อให้ตัวแปรสัมพันธ์กัน องค์ประกอบในลักษณะที่ชัดเจนขึ้น และสรุปเป็นองค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ทั้งนี้ในการพิจารณาว่าเป็น 1 องค์ประกอบ ใช้เกณฑ์การคัดเลือกตัวแปรที่

มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ(factor loading) เท่ากับ 0.55 ขึ้นไป¹¹⁰ จำนวนตัวแปรในแต่ละองค์ประกอบต้องมีตัวแปรบรรยายองค์ประกอบนั้น ๆ ตั้งแต่ 3 ตัวแปรขึ้นไป ซึ่งพบว่าองค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบมีทั้งสิ้น 7 องค์ประกอบ ที่เป็นไปตามเกณฑ์ประกอบด้วยตัวแปรจำนวน 43 ตัวแปร

ตารางที่ 12 แสดงองค์ประกอบที่มีตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading) เท่ากับ 0.55 และมีจำนวนตัวแปรบรรยายองค์ประกอบตั้งแต่ 3 ตัวแปรขึ้นไป

องค์ประกอบ	ตัวแปรแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	จำนวนตัวแปร
1	58,65,62,67,68,60,66,40,64,63,100,61	12
2	45,43,46,51,54,53,42,55,48,52,30	11
3	69,82,91,120,79,76	6
4	37,90,10,32	4
5	49,47,56	3
6	7,75,74,31	3
7	34,38,35	3
รวมทั้งสิ้น		43

จากตารางที่ 12 พบว่า องค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ มี 7 องค์ประกอบ 43 ตัวแปร โดยองค์ประกอบที่ 1 มีตัวแปรบรรยายจำนวน 12 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 2 มีตัวแปรบรรยายจำนวน 11 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 3 มีตัวแปรบรรยายจำนวน 6 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 4 มีตัวแปรบรรยายจำนวน 4 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 5 มีตัวแปรบรรยายจำนวน 3 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 6 มีตัวแปรบรรยายจำนวน 3 ตัวแปร และองค์ประกอบที่ 7 มีตัวแปรบรรยายจำนวน 3 ตัวแปร ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 7 องค์ประกอบ ผู้วิจัยได้ตั้งชื่อองค์ประกอบใหม่ให้สอดคล้องกับโครงสร้างองค์ประกอบและอธิบายรายละเอียดดังตารางที่ 13 ดังนี้

ตารางที่ 13 องค์ประกอบที่ 1

¹¹⁰ Barbara G. Tabachnik and Linda S. Fidell, **Using Multivariate**

Statistics(New York : harper &Ror, 1983), 411.

ที่	ตัว แปร	ข้อความ	น้ำหนัก องค์ประกอบ
1	58	ครูได้รับการพัฒนาให้มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการทำงานของสมอง (BBL) และนวัตกรรมการศึกษาปฐมวัย เช่น โครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อย ประเทศไทย การสอนแบบโครงการ การสอนภาษาแบบธรรมชาติ เป็นต้น	.84
2	65	ครูทุกคนนำสื่อ นวัตกรรม แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นตามความสนใจของเด็ก	.83
3	62	ครูทุกคนผลิตและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ นวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาเด็ก	.81
4	67	ครูมีวินัยและมีความรับผิดชอบ รักความสะอาดและมีอารมณ์มั่นคง	.81
5	68	ครูจบการศึกษาปฐมวัยหรือมีประสบการณ์ด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย	.79
6	60	ครูใช้สื่อ เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่เด็ก	.77
7	66	ครูจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคมและสติปัญญา โดยเน้นการปฏิบัติจริงของเด็ก	.76
8	40	ครูวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย โดยวิเคราะห์ความสอดคล้องของมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์กับสาระการเรียนรู้รายปี เพื่อจัดทำหน่วยการจัดการ ประสบการณ์และแผนการจัดประสบการณ์	.71
9	64	ครูผลิตและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ นวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาเด็ก	.68

ที่	ตัวแปร	ข้อความ	น้ำหนักองค์ประกอบ
10	63	ครูทุกคนจัดประสบการณ์โดยบูรณาการกิจกรรมผ่านการเล่น กระตุ้นให้เด็กทุกคนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม	.65
11	100	มีที่เล่นน้ำ เล่นทราย ที่สะอาดปลอดภัยและมีอุปกรณ์การเล่นที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก	.59
12	61	ครูมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อเด็ก ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้อง	.58
ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (eigenvalue)			18.27
ค่าร้อยละความแปรปรวนของตัวแปร (% of variance)			15.23
ค่าร้อยละความแปรปรวนสะสมของตัวแปร (cumulative % of variance)			15.23

จากตารางที่ 13 พบว่า องค์ประกอบที่ 1 มีตัวแปรสำคัญบรรยายจำนวน 12 ตัวแปร เรียงลำดับความสำคัญตามน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading) คือตัวแปรที่ 58, 65, 62, 67, 68, 60, 66, 40, 64, 63, 100 และ 61 ซึ่งมีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.58–0.84 ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (eigenvalue) เท่ากับ 18.27 ค่าร้อยละของความแปรปรวนของตัวแปร (percentage of variance) เท่ากับ 15.23 และค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสมของตัวแปร (cumulative percentage of variance) เท่ากับ 15.23 ลักษณะเช่นนี้แสดงว่า ตัวแปรทั้ง 12 ตัวแปร เป็นตัวแปรที่ร่วมกันบรรยายองค์ประกอบได้ดีที่สุด และองค์ประกอบนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรจากแนวปฏิบัติที่เลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ได้ร้อยละ 15.23 และเมื่อเปรียบเทียบกับค่าความแปรปรวนของตัวแปร (eigenvalue) กับองค์ประกอบทั้ง 7 องค์ประกอบแล้ว องค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับ 1 และเมื่อพิจารณาตัวแปรทั้งหมดในองค์ประกอบที่ 1 ที่ตัวแปรส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับครูผู้สอน ผู้วิจัยจึงตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “การสนับสนุนสื่อการจัดประสบการณ์”

ตารางที่ 14 องค์ประกอบที่ 2

ที่	ตัวแปร	ข้อความ	น้ำหนัก องค์ประกอบ
1	45	จัดสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ สวยงาม ร่มรื่น ปลอดภัยและมีบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้	.89
2	43	ผู้บริหารมีแนวคิดและทิศทางการจัดการศึกษาปฐมวัยที่ ทันสมัย เหมาะสมสอดคล้องตามปรัชญาและหลัก การศึกษาปฐมวัย	.89
3	46	ผู้บริหารอุทิศเวลาให้กับการทำงาน	.87
4	51	ผู้บริหารประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีและเป็นที่ศรัทธา เชื่อถือ	.86
5	54	ผู้บริหารบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยในรูปคณะกรรมการ บริหารงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบที่เน้นการมีส่วนร่วม ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	.75
6	53	ผู้บริหารดำเนินการนิเทศ ติดตามและประเมินผลตาม แผนอย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง	.70
7	42	โรงเรียนเป็นแหล่งศึกษา ค้นคว้า วิจัย และศึกษาดูงาน การจัดการศึกษาปฐมวัย	.66
8	55	ผู้บริหารมีการบริหารงานวิชาการตามหลักการจัด การศึกษาปฐมวัยอย่างเป็นระบบให้บรรลุผลและเกิด ประโยชน์สูงสุดแก่เด็ก	.66
9	48	โรงเรียนกำหนดภาระงานหรือมอบหมายงานให้กับครูและ บุคลากรอื่น ๆ ตามความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคล	.65
10	52	ผู้บริหารนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ประโยชน์ในการ ตัดสินใจ วางแผนการบริหาร ปรับปรุง/พัฒนาการ ดำเนินงานของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	.64
11	30	ผู้บริหารดำเนินการนิเทศ ติดตามและประเมินผลตาม แผนอย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง	.60

ตารางที่ 14 องค์ประกอบที่ 2 (ต่อ)

ที่	ตัวแปร	ข้อความ	น้ำหนัก องค์ประกอบ
		ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (eigenvalue)	15.22
		ค่าร้อยละความแปรปรวนของตัวแปร (% of variance)	12.69
		ค่าร้อยละความแปรปรวนสะสมของตัวแปร (cumulative % of variance)	27.92

จากตารางที่ 14 พบว่า องค์ประกอบที่ 2 มีตัวแปรสำคัญบรรยายจำนวน 11 ตัวแปร เรียงลำดับความสำคัญตามน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading) คือ ตัวแปรที่ 45, 43, 46, 51, 54, 53, 42, 55, 48, 52 และ 30 ซึ่งมีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบ อยู่ระหว่าง 0.60 – 0.89 ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (eigenvalue) เท่ากับ 15.22 ค่าร้อยละของความแปรปรวนของตัวแปร (percentage of variance) เท่ากับ 12.69 และค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสมของตัวแปร (cumulative percentage of variance) เท่ากับ 27.92 ลักษณะเช่นนี้แสดงว่า ตัวแปรทั้ง 11 ตัวแปร เป็นตัวแปรที่ร่วมกันบรรยายองค์ประกอบได้ดีที่สุด และองค์ประกอบนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรจากแนวปฏิบัติที่เลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัย ต้นแบบ ได้ร้อยละ 27.92 และเมื่อเปรียบเทียบค่าความแปรปรวนของตัวแปร (eigenvalue) กับ องค์ประกอบทั้ง 7 องค์ประกอบแล้ว องค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับ 2 และเมื่อพิจารณาตัวแปรทั้งหมดในองค์ประกอบที่ 2 ที่ตัวแปรส่วนใหญ่เกี่ยวกับการบริหารจัดการ ผู้วิจัยจึงตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “การบริหารจัดการ”

ตารางที่ 15 องค์ประกอบที่ 3

ที่	ตัวแปร	ข้อความ	น้ำหนัก องค์ประกอบ
1	69	จัดสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ สวยงาม ร่มรื่น ปลอดภัยและมีบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้	.92
2	82	มีห้องน้ำ ห้องส้วมสะอาด มีสุขภัณฑ์เหมาะสมกับเด็กและ ตั้งอยู่ในบริเวณห้องเรียนหรือบริเวณใกล้เคียงที่เด็กใช้ได้ สะดวก	.92
3	91	ห้องเรียนสะอาด สวยงามเป็นระเบียบและปลอดภัย	.92

ตารางที่ 15 องค์ประกอบที่ 3 (ต่อ)

ที่	ตัวแปร	ข้อความ	น้ำหนักองค์ประกอบ
4	120	ภายในห้องเรียนมีมุมประสบการณ์อย่างน้อย 4 มุม เช่น มุมบล็อก มุมหนังสือ มุมวิทยาศาสตร์ มุมเกมการศึกษา มุมบทบาทสมมุติ ภายในมุมมีสื่อของเล่นอย่างหลากหลายเพียงพอกับจำนวนเด็ก และมีร่องรอยการหมุนเวียนการเปลี่ยนสื่อในมุมประสบการณ์	.56
5	79	ห้องเรียนถูกสุขลักษณะ มีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเทได้สะดวก ไม่มีเสียงดังรบกวน	.53
6	76	มีเครื่องเล่นสนามอย่างหลากหลาย จำนวนเพียงพออยู่ในสภาพดีและปลอดภัยครบทุกรายการ	.52
ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (eigenvalue)			9.96
ค่าร้อยละความแปรปรวนของตัวแปร (% of variance)			8.30
ค่าร้อยละความแปรปรวนสะสมของตัวแปร (cumulative % of variance)			36.22

จากตารางที่ 15 พบว่า องค์ประกอบที่ 3 มีตัวแปรสำคัญบรรยายจำนวน 6 ตัวแปร เรียงลำดับความสำคัญตามน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading) คือ ตัวแปรที่ 69,82,91,120,79 และ 76 ซึ่งมีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.52 – 0.92 ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (eigenvalue) เท่ากับ 9.96 ค่าร้อยละของความแปรปรวนของตัวแปร (percentage of variance) เท่ากับ 8.30 และค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสมของตัวแปร (cumulative percentage of variance) เท่ากับ 36.22 ลักษณะเช่นนี้แสดงว่า ตัวแปรทั้ง 6 ตัวแปร เป็นตัวแปรที่ร่วมกันบรรยายองค์ประกอบได้ดีที่สุด และองค์ประกอบนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรจากแนวปฏิบัติที่เลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบได้ร้อยละ 36.22 และเมื่อเปรียบเทียบค่าความแปรปรวนของตัวแปร (eigenvalue) กับองค์ประกอบทั้ง 7 องค์ประกอบแล้ว องค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับ 3 และเมื่อพิจารณาตัวแปรทั้งหมดในองค์ประกอบที่ 3 ที่ตัวแปรส่วนใหญ่เกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อม ผู้วิจัยจึงตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “การจัดสภาพแวดล้อม”

ตารางที่ 16 องค์ประกอบที่ 4

ที่	ตัวแปร	ข้อความ	น้ำหนักองค์ประกอบ
1	37	ครูบริหารจัดการชั้นเรียนที่ใช้วินัยเชิงบวกและเอื้อต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	.79
2	90	จัดป้ายนิเทศ/มุมประสบการณ์ที่สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้หรือสถานการณ์ปัจจุบันหรือสิ่งที่เด็กสนใจ โดยเด็กมีส่วนร่วมในการจัดป้ายนิเทศ	.74
3	10	นักเรียนมีกล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน	.55
4	32	ครูทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาคุณภาพเด็ก	.52
ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (eigenvalue)			7.99
ค่าร้อยละความแปรปรวนของตัวแปร (% of variance)			6.66
ค่าร้อยละความแปรปรวนสะสมของตัวแปร (cumulative % of variance)			42.89

จากตารางที่ 16 พบว่า องค์ประกอบที่ 4 มีตัวแปรสำคัญบรรยายจำนวน 4 ตัวแปร เรียงลำดับความสำคัญตามน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading) คือ ตัวแปรที่ 37,90,10 และ 32 ซึ่งมีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.52 – 0.79 ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (eigenvalue) เท่ากับ 7.99 ค่าร้อยละของความแปรปรวนของตัวแปร (percentage of variance) เท่ากับ 6.66 และค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสมของตัวแปร (cumulative percentage of variance) เท่ากับ 42.89 ลักษณะเช่นนี้แสดงว่า ตัวแปรทั้ง 4 ตัวแปร เป็นตัวแปรที่ร่วมกันบรรยายองค์ประกอบได้ดีที่สุด และองค์ประกอบนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรจากแนวปฏิบัติที่เลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ได้ร้อยละ 42.89 และเมื่อเปรียบเทียบค่าความแปรปรวนของตัวแปร (eigenvalue) กับองค์ประกอบทั้ง 7 องค์ประกอบแล้ว องค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับ 4 และเมื่อพิจารณาตัวแปรทั้งหมดในองค์ประกอบที่ 4 ที่ตัวแปรส่วนใหญ่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้วิจัยจึงตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “กระบวนการจัดประสบการณ์”

ตารางที่ 17 องค์ประกอบที่ 5

ที่	ตัวแปร	ข้อความ	น้ำหนักองค์ประกอบ
1	49	จัดน้ำดื่ม น้ำใช้และภาชนะที่สะอาดไว้ในห้องเรียนหรือบริเวณใกล้เคียงที่สะดวกต่อการดื่มและใช้ เพียงพอกับจำนวนเด็ก	.77
2	47	จัดอาหารกลางวันและอาหารเสริมที่มีคุณภาพตามหลักโภชนาการและเผื่อรางวัลนักเรียนด้านภาวะโภชนาการอย่างสม่ำเสมอ	.74
3	56	มีมาตรการเผื่อรางวัลนักเรียนด้านภาวะโภชนาการอย่างสม่ำเสมอ	.54
ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (eigenvalue)			7.15
ค่าร้อยละความแปรปรวนของตัวแปร (% of variance)			5.96
ค่าร้อยละความแปรปรวนสะสมของตัวแปร (cumulative % of variance)			48.85

จากตารางที่ 17 พบว่า องค์ประกอบที่ 5 มีตัวแปรสำคัญบรรยายจำนวน 3 ตัวแปร เรียงลำดับความสำคัญตามน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading) คือ ตัวแปรที่ 49, 47 และ 56 ซึ่งมีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.54 – 0.77 ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (eigenvalue) เท่ากับ 7.15 ค่าร้อยละของความแปรปรวนของตัวแปร (percentage of variance) เท่ากับ 5.96 และค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสมของตัวแปร (cumulative percentage of variance) เท่ากับ 48.85 ลักษณะเช่นนี้แสดงว่า ตัวแปรทั้ง 3 ตัวแปร เป็นตัวแปรที่ร่วมกันบรรยายองค์ประกอบได้ดีที่สุด และองค์ประกอบนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรจากแนวปฏิบัติที่เลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ได้ร้อยละ 48.85 และเมื่อเปรียบเทียบค่าความแปรปรวนของตัวแปร (eigenvalue) กับองค์ประกอบทั้ง 7 องค์ประกอบแล้ว องค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับ 5 และเมื่อพิจารณาตัวแปรทั้งหมดในองค์ประกอบที่ 5 ที่ตัวแปรส่วนใหญ่เกี่ยวกับการให้บริการแก่ผู้เรียน ผู้วิจัยจึงตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “การให้บริการแก่ผู้เรียน”

ตารางที่ 18 องค์ประกอบที่ 6

ที่	ตัวแปร	ข้อความ	น้ำหนักองค์ประกอบ
1	7	ครูบันทึกผลการประเมินพัฒนาการเด็กรายบุคคลอย่างเป็นระบบ ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน	.79
2	75	ครูสรุปผลการประเมินพัฒนาการและรายงานผลให้ผู้บริหารโรงเรียน พ่อแม่/ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้อง	.74
3	74	ครูนำเสนอผลประเมินความก้าวหน้าของนักเรียนมาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของครู หรือเพื่อหาวิธีช่วยเหลือ หากพบปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียน	.74
4	31	ครูประเมินพัฒนาการครบทุกด้านตามสภาพจริงโดยใช้วิธีการและเครื่องมืออย่างหลากหลาย	.66
ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (eigenvalue)			5.74
ค่าร้อยละความแปรปรวนของตัวแปร (% of variance)			4.78
ค่าร้อยละความแปรปรวนสะสมของตัวแปร (cumulative % of variance)			53.63

จากตารางที่ 18 พบว่า องค์ประกอบที่ 6 มีตัวแปรสำคัญบรรยายจำนวน 4 ตัวแปร เรียงลำดับความสำคัญตามน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading) คือ ตัวแปรที่ 7, 75, 74 และ 31 ซึ่งมีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.66 – 0.79 ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (eigen value) เท่ากับ 5.74 ค่าร้อยละของความแปรปรวนของตัวแปร (percentage of variance) เท่ากับ 4.78 และค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสมของตัวแปร (cumulative percentage of variance) เท่ากับ 53.63 ลักษณะเช่นนี้แสดงว่า ตัวแปรทั้ง 4 ตัวแปร เป็นตัวแปรที่ร่วมกันบรรยายองค์ประกอบได้ดีที่สุด และองค์ประกอบนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรจากแนวปฏิบัติที่เกิดในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ได้ร้อยละ 53.63 และเมื่อเปรียบเทียบค่าความแปรปรวนของตัวแปร (eigenvalue) กับองค์ประกอบทั้ง 7 องค์ประกอบแล้ว องค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับ 6 และเมื่อพิจารณาตัวแปรทั้งหมดในองค์ประกอบที่ 6 ที่ตัวแปรส่วนใหญ่เกี่ยวกับหลักสูตร ผู้วิจัยจึงตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “การประเมินผลพัฒนาการเด็ก”

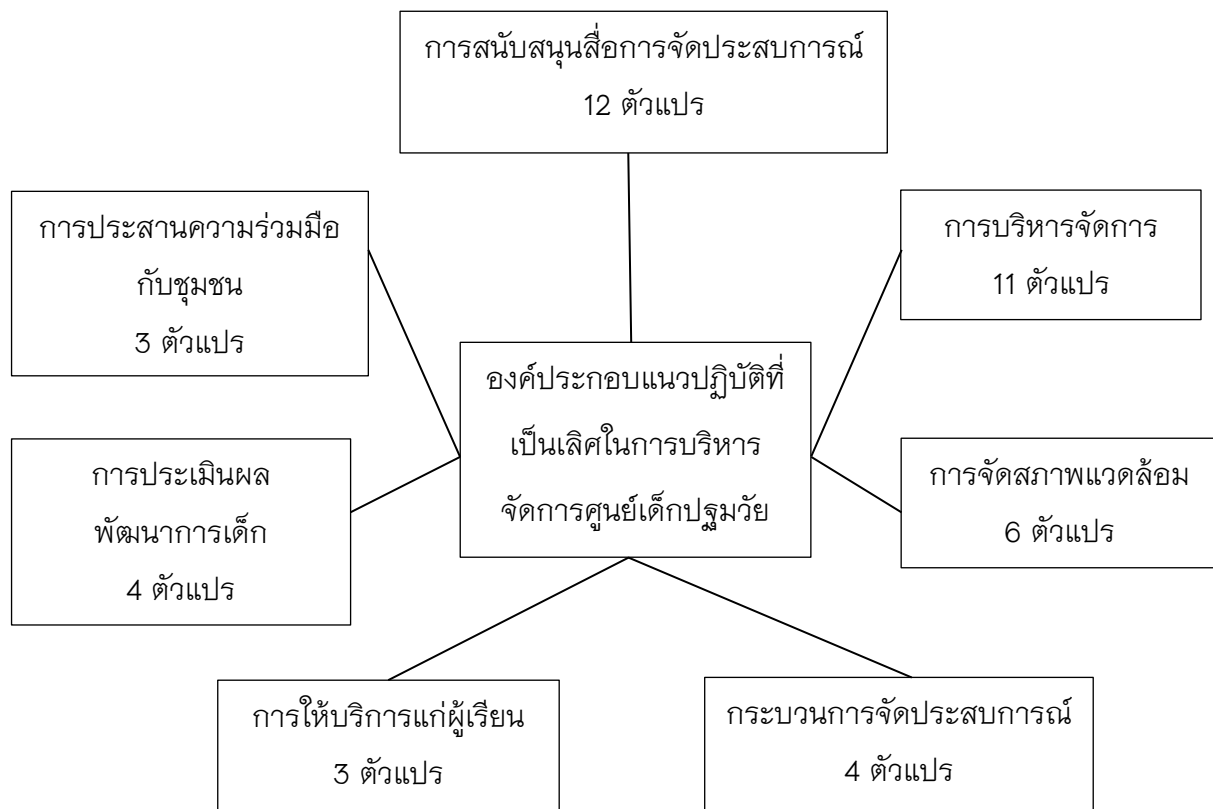
ตารางที่ 19 องค์ประกอบที่ 7

ที่	ตัวแปร	ข้อความ	น้ำหนักองค์ประกอบ
1	34	ผู้ปกครอง ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย	.84
2	38	โรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการดำเนินงานโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบแก่ผู้ปกครอง ชุมชนและโรงเรียนอื่น ๆ อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง	.68
3	35	ผู้ปกครอง ชุมชน ร่วมมือและสนับสนุนการพัฒนาโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	.58
ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (eigenvalue)			4.99
ค่าร้อยละความแปรปรวนของตัวแปร (% of variance)			4.16
ค่าร้อยละความแปรปรวนสะสมของตัวแปร (cumulative % of variance)			57.80

จากตารางที่ 19 พบว่า องค์ประกอบที่ 7 มีตัวแปรสำคัญบรรยายจำนวน 3 ตัวแปร เรียงลำดับความสำคัญตามน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading) คือ ตัวแปรที่ 34, 38 และ 35 ซึ่งมีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.58 – 0.84 ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (eigenvalue) เท่ากับ 4.99 ค่าร้อยละของความแปรปรวนของตัวแปร (percentage of variance) เท่ากับ 4.16 และค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสมของตัวแปร (cumulative percentage of variance) เท่ากับ 57.80 ลักษณะเช่นนี้แสดงว่า ตัวแปรทั้ง 3 ตัวแปร เป็นตัวแปรที่ร่วมกันบรรยายองค์ประกอบได้ดีที่สุด และองค์ประกอบนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรจากแนวปฏิบัติที่เลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ได้ร้อยละ 57.80 และเมื่อเปรียบเทียบค่าความแปรปรวนของตัวแปร (eigenvalue) กับองค์ประกอบทั้ง 7 องค์ประกอบแล้ว องค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับ 7 และเมื่อพิจารณาตัวแปรทั้งหมดในองค์ประกอบที่ 7 ที่ตัวแปรส่วนใหญ่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน ผู้วิจัยจึงตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “การประสานความร่วมมือกับชุมชน”

จากการวิเคราะห์ข้างต้น องค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ดังแผนภูมิที่ 6

แผนภูมิที่ 6 องค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

ตอนที่ 2 ผลการยืนยันองค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

จากการวิเคราะห์หลังวิเคราะห์ ประมวลข้อค้นพบ คือ องค์ประกอบทั้ง 7 องค์ประกอบ จากตอนที่ 1 ผู้วิจัยได้นำมาตรวจยืนยันองค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการ ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ด้วยวิธีประเมินเพื่อยืนยันองค์ประกอบโดยสอบถามผู้ทรงคุณวุฒิ ด้วยการนำเสนอองค์ประกอบให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 17 คน ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในวงการศึกษาระดับสูงของกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 4 คน อาจารย์มหาวิทยาลัย จำนวน 3 คน คศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ จำนวน 1 คน ผู้บริหารสถานศึกษาเชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน และครูผู้สอนชำนาญการพิเศษ จำนวน 4 คน พิจารณายืนยันองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ ด้านความเหมาะสม(propriety standards) ด้านความเป็นไปได้ (feasibility standards) ด้านความเป็นประโยชน์ (utility standards) และความถูกต้องครอบคลุม (accuracy standards)¹¹¹ ผลการตรวจยืนยันรูปแบบ ผู้วิจัยสรุปไว้ ดังนี้

การวิเคราะห์ค่าความถี่ (frequency : f) และค่าร้อยละ (percentage : %) แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 21

ตารางที่ 21 ค่าความถี่และค่าร้อยละความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อองค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

องค์ประกอบ แนวปฏิบัติที่เป็น เลิศ ในการบริหาร จัดการ ศูนย์เด็กปฐมวัย ต้นแบบ	ความคิดเห็น															
	ความเหมาะสม				ความเป็นไปได้				ความเป็นประโยชน์				ความถูกต้องครอบคลุม			
	เหมาะสม		ไม่ เหมาะสม		เหมาะสม		ไม่ เหมาะสม		เหมาะสม		ไม่ เหมาะสม		เหมาะสม		ไม่ เหมาะสม	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
1. การ สนับสนุนสื่อ การจัด ประสบการณ์	17	100			17	100			17	100			17	100		

¹¹¹ G.F. Madaus, M,S, Scriven and K,I, Stufflebeam, **Evaluation Education**

ตารางที่ 21 ค่าความถี่และค่าร้อยละความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อองค์ประกอบ
แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ (ต่อ)

องค์ประกอบแนว ปฏิบัติที่เป็นเลิศ ในการบริหาร จัดการ ศูนย์เด็กปฐมวัย ต้นแบบ	ความคิดเห็น															
	ความเหมาะสม				ความเป็นไปได้				ความเป็นประโยชน์				ความถูกต้องครบคุ ล			
	เหมาะสม		ไม่ เหมาะสม		เหมาะสม		ไม่ เหมาะสม		เหมาะสม		ไม่ เหมาะสม		เหมาะสม		ไม่ เหมาะสม	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
2. การบริหาร จัดการ	17	100			17	100			17	100			17	100		
3. การจัด สภาพแวดล้อม	17	100			17	100			17	100			17	100		
4. กระบวนการ จัด ประสบการณ์	17	100			17	100			17	100			17	100		
5. การ ให้บริการแก่ ผู้เรียน	17	100			17	100			17	100			17	100		
6. การ ประเมินผล พัฒนาการเด็ก	17	100			17	100			17	100			17	100		
7. การ ประสานความ ร่วมมือกับ ชุมชน	17	100			17	100			17	100			17	100		
รวม		100				100				100				100		

ตารางที่ 21 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในวงการศึกษาในระดับสูงของ
กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 4 คน อาจารย์มหาวิทยาลัย จำนวน 3 คน ศึกษาพิเศษ
เชี่ยวชาญ จำนวน 1 คน ผู้บริหารสถานศึกษาเชี่ยวชาญ จำนวน 5 คนและครูผู้สอนชำนาญ
การพิเศษ จำนวน 4 คน มีความเห็นพ้องต้องกันว่า องค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการ
บริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ มีความเหมาะสม (appropriate) จำนวน 17 คน คิดเห็น

ร้อยละ 100 มีความเป็นไปได้ (possible) จำนวน 17 คน คิดเห็นร้อยละ 100 ความเป็นประโยชน์(useful) จำนวน 17 คน คิดเห็นร้อยละ 100 และความถูกต้องครอบคลุม (accurate) จำนวน 17 คน คิดเห็นร้อยละ 100 ลักษณะนี้แสดงว่า โดยภาพรวมการตรวจยืนยันองค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ และมีความถูกต้องครอบคลุม สอดคล้องกับทฤษฎี หลักการแนวคิดตามกรอบการวิจัยโดยทุกท่านลงความเห็นว่แต่ละองค์ประกอบมีความสำคัญต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบโดยให้ข้อเสนอแนะองค์ประกอบเพิ่มเติมไว้ ดังนี้ผู้ปกครองเครือข่ายผู้ปกครองจะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็ก โดยผู้ปกครอง คือ ครูคนแรกของเด็กและเด็กก็ได้เรียนรู้หลายสิ่งหลายอย่างที่บ้านโดยไม่ต้องได้รับอิทธิพลหรือได้รับการสอนอย่างเป็นทางการจากสถานศึกษาแต่อย่างใด ดังนั้นจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่เมื่อเด็กเข้าเรียนในสถานศึกษาแล้วการเรียนรู้จะต้องเชื่อมต่อและเชื่อมโยงระหว่างสถานศึกษาและครอบครัว เพื่อให้การเรียนรู้ของเด็กนั้นต่อเนื่อง และทำให้การเรียนรู้มีความหมายต่อเด็ก เพราะสามารถเชื่อมโยงสู่ชีวิตจริงที่บ้านได้ด้วยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กก็มีผลต่อพัฒนาการและความสำเร็จด้านการศึกษาของนักเรียนอย่างเด่นชัด อีกทั้งยังช่วยผลักดันให้สถานศึกษาดำเนินงานจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลดีขึ้นอีกด้วย ซึ่งการมีส่วนร่วมนั้น ผู้ปกครองสามารถมีส่วนร่วมได้ทั้งที่โรงเรียนและที่บ้านการดูแลเลี้ยงดูเด็กของครอบครัว หมายถึง ภาระหน้าที่พื้นฐานของผู้ปกครองที่จะต้องจัดให้เด็กซึ่งรวมถึง การจัดหาที่อยู่อาศัย การดูแลสุขภาพอนามัย อาหารที่มีคุณภาพ และความปลอดภัยให้แก่เด็ก นอกจากนี้ ผู้ปกครองควรจะต้องจัดสภาพแวดล้อมที่บ้านที่ส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่เด็กอย่างเหมาะสมกับวัยและระดับชั้นด้วยสิ่งที่โรงเรียนพยายามดำเนินการเพื่อส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมด้านนี้ มีเช่น ให้ความเข้าใจแก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ให้คำปรึกษาหรือข้อมูลเกี่ยวกับการเลี้ยงดูหรือการปรับพฤติกรรมเด็ก จัดอบรมเชิงปฏิบัติการหรือสิ่งพิมพ์ให้แก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับการเลี้ยงดูส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กที่เหมาะสมกับวัย และชั้นเรียน แนะนำหนังสือ website และสื่อต่างๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมเด็กในทุกด้านให้แก่ผู้ปกครอง แนะนำการจัดสิ่งแวดล้อมที่บ้านให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ผู้ปกครองสามารถมีส่วนร่วมลักษณะนี้ได้อย่างเป็นธรรมชาติที่บ้าน การเรียนรู้ในชีวิตประจำวันของเด็กและครอบครัวทำให้การเรียนรู้ที่มีความหมายมากขึ้น โดยเฉพาะเมื่อการเรียนรู้ที่สถานศึกษาและบ้านสอดคล้อง สนับสนุนซึ่งกันและกัน อีกทั้งผู้ปกครองยังสามารถจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กได้ โดยอาจจะเริ่มจากการหาสถานที่ประจำซึ่งเงียบสงบ

ให้เด็กทำการบ้าน จัดบอร์ดหรือสถานที่ในการจัดแสดงผลงานต่างๆ ของเด็ก จัดสื่อ เกม หนังสือที่เหมาะสมกับเด็กในวัยนี้ ให้โอกาสเด็กได้ฝึกช่วยเหลือตนเอง ฝึกทักษะ และมีส่วนร่วม ช่วยรับผิดชอบงานบ้านเล็กๆ น้อยๆ ตามวัย ผู้ปกครองควรให้กำลังใจเด็กสม่ำเสมอ และเป็นตัวอย่างที่ดี เชิญชวน ชมเชย ส่งเสริม สนับสนุนเด็กตามวัย ด้านการสื่อสาร หน้าที่รับผิดชอบ พื้นฐานของสถานศึกษานั้นควรรวมถึงวิธีการสื่อสารอย่างหลากหลายจากสถานศึกษาไปยังบ้าน เช่น ข่าวสาร จดหมายแจ้ง email สมุดสื่อสาร สมุดรายงานการเรียน การประชุม การโทรศัพท์ รวมถึงการให้ข้อมูลต่างๆ ด้วย เช่น หลักสูตร การจัดอบรมและกิจกรรมต่างๆ การเรียนการสอนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ข่าวสารประจำสัปดาห์ ผู้ปกครองก็เช่นกัน ควรสื่อสารจากบ้านสู่สถานศึกษา ทำให้เกิดการสื่อสารสองทาง เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนและการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน ซึ่งการติดต่อสื่อสารนี้ไม่ควรเป็นการสื่อสารเมื่อมีเหตุการณ์ที่เป็นปัญหาเท่านั้น แต่ควรได้สื่อสารให้ครูได้รับทราบถึงสิ่งที่เกิดขึ้นที่บ้าน พัฒนาการของเด็ก ความสนใจของเด็ก ความรู้สึกของเด็กและผู้ปกครองเกี่ยวกับครู โรงเรียน กิจกรรม และการเรียนรู้ ควบคู่ไปด้วย รวมถึงข้อเสนอแนะต่างๆ เช่น แหล่งเรียนรู้ วิทยากร ฯลฯ โรงเรียนต้องพยายามเปิดช่องทางการสื่อสารสองทางเกี่ยวกับการจัดโปรแกรมต่างๆ ของสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน การเรียนรู้ของเด็กที่โรงเรียน และความก้าวหน้าของเด็กๆ หลายช่องทาง เช่น การจัดประชุมนิเทศ และประชุมผู้ปกครองอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง ส่งแฟ้มผลงานนักเรียนและแจ้งการปฏิบัติตนของเด็กในชีวิตประจำวันที่โรงเรียนทุกเดือน เพื่อครอบครัวจะได้รับรู้ ทบทวน และเสนอแนะเกี่ยวกับการเรียนรู้ของนักเรียน ผู้ปกครองได้รับสมุดรายงานการเรียนและ พัฒนาการของเด็ก ภาคละ 1 ครั้ง จัดทำตารางกิจกรรมประจำวัน ปฏิทินโรงเรียน ข่าวสารประจำหน่วยการเรียนรู้ ข่าวสารประจำสัปดาห์ ข่าวสารชุมชน ข่าวสารแนะนำแหล่งเรียนรู้ เผยแพร่ให้ผู้ปกครองได้รับทราบ จัดช่องทางการติดต่อสื่อสารได้หลายรูปแบบ เช่น ผ่านสมุดสื่อสารประจำตัวนักเรียน โทรศัพท์ โทรสาร e-mail Facebook website ของโรงเรียน ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกสถานศึกษา ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพิเศษต่างๆ ของโรงเรียน และการจัดนิทรรศการ การจัดทัศนศึกษาต่างๆ รวมถึงการจัดกิจกรรม Project Approach ของโรงเรียนอย่างละเอียด ให้ข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับนโยบาย หลักสูตร โปรแกรม ระเบียบการ และการดำเนินการเปลี่ยนแปลงของสถานศึกษา ผู้ปกครองจะได้ตอบสนองและติดต่อสื่อสารกับครูและกับผู้ปกครองกันเองได้อย่างสม่ำเสมอ เพื่อการมีส่วนร่วมพัฒนาเด็กกันมากขึ้น การเปิดรับอาสาสมัครช่วยสอน หมายถึงการที่ผู้ปกครองอาสาสมัครสละเวลาและนำความเชี่ยวชาญหรือความสามารถต่างๆ เข้ามาช่วยกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก พัฒนาครู บุคลากร พัฒนาสถานศึกษาและพัฒนาหรือเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองด้วยกันเอง ช่องทางที่

โรงเรียนได้จัดให้ผู้ปกครองอาสาสมัครเข้ามาร่วมได้มีหลายรูปแบบหลายกิจกรรม เช่น จัดให้มีผู้ปกครองเครือข่ายเพื่อการติดต่อสื่อสาร เชื่อมสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกันเอง เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น และร่วมกันจัดหรือทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อพัฒนาเด็ก โรงเรียนครูบุคลากร และผู้ปกครองด้วยตนเอง โดยผู้ปกครองสามารถอาสาเข้ามาเป็นกรรมการของผู้ปกครองเครือข่ายได้ จัดโครงการ “ผู้ปกครองมีส่วนร่วม” โดยเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่เด็กที่โรงเรียน เช่น การจัดกิจกรรมเสริมหน่วยการเรียนรู้ของเด็ก การเข้ามาเล่านิทานให้เด็กฟัง การเข้ามาเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ความรู้และทักษะต่างๆ แก่เด็ก เป็นวิทยากร ฯลฯ เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดนิทรรศการหรือดำเนินการตามโครงการต่างๆ เพื่อการเรียนรู้ของเด็ก ครู หรือผู้ปกครองด้วยกัน เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้ร่วมตรวจตรา หรือร่วมกิจกรรมอื่นๆ ที่จะช่วยดูแลความปลอดภัย และการดำเนินงานต่างๆ ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการดูแลสุขภาพบุคลากรและนักเรียน เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้ร่วมไปทัศนศึกษากับนักเรียน เพื่อดูแลเด็ก พูดคุยกับเด็ก ตอบคำถาม และถามคำถามเด็ก เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองสามารถส่งสื่อเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนของเด็กในห้องเรียน และนอกห้องเรียน รวมทั้งอาสาสมัครติดต่อหรือส่งวิทยากร กิจกรรม การแสดง อาหาร และอื่นๆ เพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้ปกครองที่มีส่วนร่วมด้านอาสาสมัครจะทำให้เด็กรู้สึกและเห็นได้ว่าผู้ปกครองให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็ก อันเป็นการช่วยให้เด็กกระตือรือร้น และอยากเรียนรู้ และเห็นความสำคัญในการเรียนรู้มากขึ้น ดังนั้นถ้าผู้ปกครองจะสามารถสละเวลาปีละอย่างน้อย 1-2 ชั่วโมงในการมีส่วนร่วมแบบอาสาสมัครก็จะทำให้เกิดประโยชน์อย่างยิ่งต่อเด็กๆ การเรียนรู้ที่บ้าน หมายถึงผู้ปกครองช่วยเด็กๆ ในการทำการบ้าน และตั้งเป้าหมายทางการศึกษาให้แก่เด็ก รวมถึงการเล่น เกม ทำกิจกรรมร่วมกับเด็ก เพื่อเชื่อมโยงการเรียนรู้ของเด็กที่โรงเรียนและที่บ้าน ทำให้เด็กเห็นความสำคัญของการเรียนรู้ ได้รับการเรียนรู้ในแง่มุมรายละเอียดที่ต่างกัน เห็นว่าการเรียนรู้ไม่ได้จำกัดเฉพาะที่โรงเรียน เกิดความต่อเนื่องในการฝึกทักษะและการเรียนรู้ ทั้งนี้สำหรับเด็กอนุบาลนั้น การเรียนรู้ที่บ้านต้องเป็นไปอย่างผ่อนคลาย สนุก มีความหมายต่อเด็ก โรงเรียนต้องพยายามสนับสนุนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในด้านนี้ เช่น ให้ข้อมูลเกี่ยวกับเนื้อหาและวิธีการเรียนรู้ของเด็กที่โรงเรียน เพื่อผู้ปกครองสามารถส่งเสริมต่อเนื่องได้ที่บ้าน เสนอแนะกิจกรรม หนังสือ สื่อให้ผู้ปกครองสามารถจัดกิจกรรมกับเด็กที่บ้าน ให้การบ้านที่เด็กต้องมีปฏิสัมพันธ์หรือได้ทำร่วมกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง จัดโครงการ “ห้องสมุดในห้องเรียน” เพื่อให้เด็กขอยืมหนังสือกลับบ้านไปอ่านกับผู้ปกครอง หรือให้ผู้ปกครองเล่าให้ฟังได้ทุกวัน ผู้ปกครองควรได้กำหนดเวลาในการมีส่วนร่วมด้านนี้ที่บ้านอย่างเป็นระบบ พยายาม

ตอบคำถามนักเรียนด้วยการช่วยให้เด็กทำกิจกรรมสำรวจ สืบค้น เพื่อหาคำตอบร่วมกัน ศึกษาวิธีการใช้คำถามและระดับของคำถามที่ใช้เพื่อกระตุ้นให้เด็กคิด รวมทั้งศึกษาวิธีการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กอย่างเหมาะสมกับวัย ทั้งนี้ “การบ้าน” ไม่ได้หมายถึงงานที่ต้องทำคนเดียว แต่รวมถึงกิจกรรมที่มีปฏิสัมพันธ์โต้ตอบกันกับสมาชิกที่บ้าน หรือชุมชน ทำให้เกิดการเชื่อมโยงงานกับการเรียนรู้ที่สถานศึกษาและชีวิตจริงของนักเรียน ส่วน “การช่วยเหลือ” ที่บ้านหมายถึง การส่งเสริมสนับสนุนโดยให้กำลังใจ ตอบสนอง ชมเชย แนะนำ ดูแล และพูดคุย อภิปราย ไม่ใช่ “สอน” วิชาต่างๆ การตัดสินใจ หมายถึง ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในองค์การ ผู้ปกครอง เช่น คณะกรรมการบริหารสถานศึกษา หรือ สมาคมผู้ปกครอง และการตัดสินใจในนโยบาย ภาวะผู้นำ และการประชาสัมพันธ์ ดังนั้นสถานศึกษาจะต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ของสถานศึกษา พัฒนาภาวะผู้นำให้แก่ผู้ปกครองและผู้แทนผู้ปกครอง โรงเรียนต้องดำเนินการส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในด้านนี้ เช่น เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามาเป็นกรรมการของคณะกรรมการอำนวยการของโรงเรียน หรือคณะกรรมการบริหารสถานศึกษา เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้าร่วมเป็นกรรมการในการจัดกิจกรรมต่างๆ ทั้งเป็นกรรมการเครือข่าย และเป็นกรรมการโครงการต่างๆ เพื่อร่วมตัดสินใจ เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้ร่วมประเมินผลกิจกรรมและโครงการต่างๆ รวมถึง การปฏิบัติงาน การดำเนินงานของครู บุคลากร ผู้บริหาร และแนวทางการบริหารโรงเรียน เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองสามารถสื่อสาร เชื่อมโยง ครอบคลุม กับผู้แทนผู้ปกครอง “การตัดสินใจ” หมายถึง กระบวนการในการเป็นหุ้นส่วนที่จะร่วมมือมุมมองและปฏิบัติการสู่เป้าหมายเดียวกัน ตามวิสัยทัศน์ นโยบาย และหลักความเชื่อ ทฤษฎีของโรงเรียน เพื่อพัฒนาเด็กแต่ละคนสู่ศักยภาพที่สูงสุด ส่วนกิจกรรม “ผู้ปกครองเครือข่าย” หมายถึง ผู้แทนผู้ปกครองที่ได้รับโอกาสและการสนับสนุนให้รับฟังและสื่อสารกับครอบครัวอื่นๆ และกับโรงเรียน เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันและกัน รวมทั้งร่วมออกความคิดเห็น ตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงานและกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน ดังนั้น ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยการสละเวลาเข้ามาเป็นกรรมการ หรืออย่างน้อยก็ร่วมให้ความคิดเห็น ตอบแบบประเมินผล ให้ข้อมูล และเสนอแนะ อย่างสม่ำเสมอ ด้วยวิธีการสื่อสารที่มีหลายทาง การให้ความร่วมมือกับชุมชน หมายถึงการที่ผู้ปกครองส่งเสริมความเป็นหุ้นส่วนกับทรัพยากร และการบริการของชุมชน สถานศึกษาหาและผสมผสานทรัพยากรและการบริการจากชุมชนในการเสริมสร้างโปรแกรมของสถานศึกษา การดำเนินการของผู้ปกครอง และการพัฒนานักเรียน ผู้ปกครองสามารถใช้ทรัพยากรและบริการของชุมชน ส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้เด็กได้เสมอเมื่อมีโอกาส เช่น การพาเด็กไปดูชมนิทรรศการ หรือ พิพิธภัณฑ์ หรือ ใช้บริการห้องสมุด สวนสาธารณะ

หรือ แหล่งเรียนรู้ต่างๆ หรือ เข้าร่วมกิจกรรมโครงการต่างๆ ของชุมชน เช่น โครงการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย หรือการประหยัดทรัพยากร หรือ การแสดงดนตรี ระบายสี หุ่นกระบอก ฯลฯ รวมถึงการพาเด็กไปทำบุญ สวดมนต์ หรือร่วมกิจกรรมศาสนาและประเพณีไทยต่างๆ อันจะทำให้เด็กได้เรียนรู้ในบริบทของชุมชน รู้จักสถานที่ที่สามารถแสวงหาความรู้ คำตอบของข้อสงสัย หรือพัฒนาทักษะด้านต่างๆ เพื่อเด็กจะได้รับประสบการณ์ตรง และเข้าใจได้ว่าการเรียนรู้ไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะที่บ้าน โรงเรียน หรือตำราเท่านั้น อีกทั้งยังเป็นการปลูกฝังให้รักชุมชน และช่วยเหลือสังคมที่ดีอีกด้วย โรงเรียนต้องดำเนินการ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในด้านนี้ เช่น การจัดทำสารแนะนำกิจกรรมชุมชนและแหล่งเรียนรู้ การให้ข้อมูลว่าเด็กกำลังเรียนรู้อะไรอยู่ และแหล่งเรียนรู้หรือกิจกรรมในชุมชนที่ผู้ปกครองพาเด็กไปเยี่ยมชมหรือเข้าร่วมกิจกรรมได้ เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมร่วมกับชุมชนในการริเริ่ม เช่น การบริจาคกระดาดเพื่อโครงการกระดาดเพื่อต้นไม้ การบริจาคห่วงกระป๋องน้ำดื่ม น้ำอัดลมและอลูมิเนียมชนิดต่างๆ เพื่อโครงการมูลนิธิตีพิมพ์ การบริจาคกล่องนม เพื่อโครงการแยกกล่องลดขยะที่สามารถนำมารีไซเคิล เป็นของใช้ต่างๆ ทั้งนี้คำว่า “ชุมชน” ไม่ได้มีความหมายครอบคลุมเพียงชุมชนที่บ้านหรือสถานศึกษาของนักเรียนตั้งอยู่เท่านั้น แต่ยังหมายถึงชุมชนสถานที่อื่นๆ ที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้และการพัฒนาของนักเรียนด้วย นอกจากนี้ ชุมชน ยังหมายถึง ทุกคนที่มีความสนใจใน และได้รับผลจาก คุณภาพการศึกษา มิใช่เฉพาะผู้ที่มีบุตรหลานอยู่ในสถานศึกษาเท่านั้น

การเตรียมตน เตรียมคน เตรียมงาน เตรียมความพร้อมของลูกหลานคือรากฐานของการพัฒนากับกระแสอาเซียน โดยเฉพาะการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับอาเซียน กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดบทบาทการดำเนินงาน ด้านการต่างประเทศเชิงรุก โดยเน้นการกระชับความสัมพันธ์ และการขยายความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน และในภูมิภาคเอเชียภายใต้กรอบความร่วมมือด้านต่างๆ โดยเฉพาะกรอบความร่วมมือด้านการศึกษาและได้กำหนดนโยบายการขับเคลื่อนการศึกษาในอาเซียนสู่เป้าหมายตามนโยบายการเผยแพร่ความรู้ ข้อมูลข่าวสารและเจตนคติที่ดีเกี่ยวกับอาเซียนเพื่อเสริมสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับอาเซียน อัตลักษณ์อาเซียน และเตรียมความพร้อมของครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา นักเรียน นักศึกษาและประชาชนเพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียนภายในปี พ.ศ. 2558, การพัฒนาศักยภาพของนักเรียนและประชาชนให้มีทักษะที่เหมาะสมเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน, การพัฒนามาตรฐานการศึกษาเพื่อส่งเสริมการหมุนเวียนของนักศึกษาและครูอาจารย์ในอาเซียน, การเตรียมความพร้อมเพื่อเปิดเสรีการศึกษาในอาเซียนเพื่อรองรับการก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและการพัฒนาเยาวชนเพื่อเป็นทรัพยากรสำคัญในการก้าวสู่

ประชาคมอาเซียนเนื่องจากการศึกษาเป็นรากฐานสำคัญในการขับเคลื่อนความเจริญรุ่งเรืองของประเทศไทยและภูมิภาค ในความร่วมมือด้านการศึกษาอาเซียน ความร่วมมือดังกล่าวเป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของประเทศสมาชิกอาเซียน ซึ่งประกอบด้วย การปรับปรุงในเชิงปริมาณ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขยายโอกาสทางการศึกษา การยกระดับคุณภาพการศึกษา การนำโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวกและเทคโนโลยี การสื่อสารเข้ามารองรับ ตลอดจนการบริหารจัดการทางการศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้เร่งพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยให้รู้จักวัฒนธรรม สังคม ความเป็นอยู่ของเพื่อนอีก 9 ประเทศ ที่จะสามารถก้าวสู่ประชาคมอาเซียนอย่างมั่นใจ โดยการดำเนินโครงการพัฒนาประชาคมอาเซียน เพื่อรองรับการรวมกลุ่มของประเทศอาเซียน ในปี 2558 เช่น โรงเรียน Buffer School เป็นโรงเรียนที่อยู่ติดชายแดนกับประเทศสมาชิกอาเซียน 4 ประเทศ ได้แก่ ลาว พม่า กัมพูชา และมาเลเซีย โรงเรียน Sister School เป็นโรงเรียนที่มีความพร้อม มีความเข้มแข็งทั้งในเรื่องของภาษาและ ICT ที่อยู่ในพื้นที่อื่น ๆ ที่ไม่ติดชายแดน แต่มีประสานสัมพันธ์กับอาเซียน 5 ประเทศ ได้แก่ เวียดนาม สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และบรูไน เป็นต้น ได้กำหนดกรอบแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนเป็นการเตรียมพร้อมสู่ความเป็นประชาคมอาเซียน โดยการกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กไทยที่สอดคล้องกับประชาคมอาเซียน การวิเคราะห์หลักสูตรในส่วนของอาเซียนศึกษา การกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีคุณภาพและแข็งแกร่งในประชาคมอาเซียนคุณลักษณะเด็กไทยในประชาคมอาเซียน คุณลักษณะของเด็กไทยในประชาคมอาเซียน กำหนดคุณลักษณะ 3 ด้าน ดังนี้ 1. ด้านความรู้ 1.1) มีความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม 1.2) มีความรู้เกี่ยวกับอาเซียน 2. ด้านทักษะ/กระบวนการ 2.1) ทักษะพื้นฐาน สื่อสารได้อย่างน้อย 2 ภาษา (ภาษาอังกฤษ และภาษาประเทศเพื่อนบ้านอีกอย่างน้อย 1 ภาษา) มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างสร้างสรรค์ มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี และมีความสามารถในการทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่น 2.2) ทักษะพลเมือง/ความรับผิดชอบทางสังคม เคารพและยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีภาวะผู้นำ และเห็นปัญหาสังคมและลงมือทำเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง 2.3) ทักษะการเรียนรู้และพัฒนาตน เห็นคุณค่าความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หรืออย่างมีเหตุผล มีวิธีคิดอย่างถูกต้อง และมีความสามารถในการจัดการ / ควบคุมตนเอง 3.) ด้านเจตคติมีความภูมิใจในความเป็นไทย/ ความเป็นอาเซียน ร่วมกันรับผิดชอบต่อประชาคมอาเซียน มีความตระหนักในความเป็นอาเซียน มีวิถีชีวิตประชาธิปไตย ยึดมั่นในหลัก

ธรรมาภิบาล สันติวิธี / สันติธรรม ยอมรับความแตกต่างในการนับถือศาสนา และดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงคุณลักษณะเด็กปฐมวัยก้าวไปสู่พลเมืองอาเซียน เมื่อเราได้ทราบถึงคุณลักษณะเด็กไทยในประชาคมอาเซียน การเตรียมเด็กปฐมวัย ก้าวไปสู่พลเมืองอาเซียนในส่วนของปฐมวัย ขอให้เรายึดเป้าหมายของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยให้ชัดเจน ให้เด็กปฐมวัยของไทยเราได้รับการส่งเสริมพัฒนาการให้พร้อมทุกด้าน และสิ่งที่ควรปลูกฝังให้กับเด็กปฐมวัยของเรา คือ ทักษะการคิด วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษา มีเหตุผล มีทักษะทางสังคม ทักษะชีวิต และที่สำคัญมีความรักในความเป็นไทยให้มากขึ้นจากหลักการและแนวคิดสู่การนำไปใช้การจัดการกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยเพื่อเตรียมตัวให้พร้อมที่จะเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของประเทศและของอาเซียนนั้น เราสามารถบูรณาการกิจกรรมในสาระที่ควรเรียนรู้ทั้ง 4 สาระเรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็กเช่น ฉันมีชื่อ นามสกุล เพื่อนๆสมาชิกอาเซียนก็มีชื่อ ฉันเรียนรู้ข้อตกลงต่างๆเพื่อนๆสมาชิกอาเซียน ฯลฯ เรื่องเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก ฉันมีชุมชน วัฒนธรรม สถานที่ ที่เป็นสัญลักษณ์ของประเทศ เพื่อนๆสมาชิกอาเซียนก็มี ฯลฯ ธรรมชาติรอบตัว ฉันมีสิ่งแวดล้อมรอบตัวมากมายทั้งสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต เพื่อนๆสมาชิกอาเซียนมีอะไรบ้างฯลฯ สิ่งต่างๆรอบตัว ฉันเดินทางไปที่ต่างๆทั้งในประเทศและนอกประเทศได้ โดยทางเรือ เครื่องบิน รถไฟ และเรียนรู้แผนที่ในการเดินทางไปยังประเทศอาเซียนได้ ฯลฯ

การจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา (STEM) จากกระแสความรู้และเทคโนโลยีใหม่ๆ ได้เกิดขึ้นอย่างมากมาย รวดเร็วผนวกกับความเปลี่ยนแปลงในสังคมและสภาพแวดล้อม ทำให้ผู้คนที่ต้องการปรับตัว เพื่อที่จะสามารถดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ ได้ส่งผลต่อกระบวนการด้านการศึกษา ทำให้ต้องมีการปรับเปลี่ยนไปตามกระแสสังคมการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา เน้นการนำความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตจริง ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต และการทำงานในอนาคตได้ เน้นการจัดการเรียนการสอนผ่านกิจกรรมสะเต็มศึกษา จากการศึกษา การสืบเสาะหาความรู้ ด้วยประสบการณ์ตรงอย่างเหมาะสมกับวัยที่ใช้องค์ความรู้ ทักษะด้านวิทยาศาสตร์ต่อการดำรงชีวิตในยุคของการเปลี่ยนแปลงได้เป็นอย่างดี เพื่อให้เติบโตขึ้น เป็นผู้ใหญ่ที่สามารถประกอบอาชีพ ในภาคการผลิตและบริการที่สำคัญ ซึ่งเป็นกำลัง ที่ติดต่ออนาคตของประเทศและดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีคุณภาพแนวคิดในเรื่องสะเต็มศึกษานั้น เป็นกระบวนการเชิงระบบแบบวิทยาศาสตร์ ที่นำมาเชื่อมโยงในกระบวนการเรียนรู้อการสร้างสรรค์ผลงานหรือชิ้นงานจากการคิดค้น การแก้ปัญหา การคิดวิเคราะห์ ซึ่งสามารถเตรียมความพร้อมสำหรับนักเรียน โดยนำสิ่งที่เรียนรู้ในระบบโรงเรียนไปใช้แก้ปัญหาใน

ชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพได้ สำหรับวิธีการจัดกิจกรรมเพื่อถึงจุดใจของเด็กเพื่อให้มีความรู้สึกสนุกในการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อให้คุณครูและผู้เรียนได้เห็นคุณค่าของการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ เทคโนโลยีและวิศวกรรมศาสตร์ มีแนวคิดหลัก 5 ข้อ คือ 1.) ครูต้องเน้นการบูรณาการ 2.) ครูต้องช่วยให้นักเรียนมีความเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหาวิชาที่เรียนกับที่ได้เรียน ไปแล้ว 3.) เน้นการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 4.) ทำทลายความคิดของผู้เรียน และ 5.) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นและทำความเข้าใจที่สอดคล้องกับเนื้อหาที่เรียน โดยการบูรณาการกิจกรรมต่างๆ การจัดทำรูปแบบตัวอย่างกิจกรรม เข้ากับชีวิตประจำวันเพื่อสามารถเห็นความสำคัญ และการกระตุ้นให้นักเรียนเข้ามาเรียนในสายวิทยาศาสตร์ ซึ่งแนวทางเหล่านี้จะแก้ปัญหาจำนวนกำลังคนในด้านวิทยาศาสตร์ และทำให้คนทั่วไปมีทักษะในด้านวิทยาศาสตร์ มากขึ้น การจัดทำกิจกรรมหรือโครงการสะสมสำหรับเด็กปฐมวัย ที่สามารถนำหลักวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ มาบูรณาการและเชื่อมโยงการสอนในกิจกรรมหลักซึ่งเป็นหลักสูตรมาตรฐานของเด็กปฐมวัยได้ คือ กิจกรรมเคลื่อนไหว กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมกลางแจ้ง กิจกรรมเสรี และกิจกรรมเกมการศึกษา ได้ทุกกิจกรรมโดยเฉพาะการจัดทำโครงการปฐมวัย ที่สามารถจัดทำได้อย่างง่าย ๆ โดยใช้หลักกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ มาเชื่อมโยงกับการเรียน การสอนปกติในชั้นเรียน จากปัญหาของเด็กๆ เองก็สามารถนำมาจัดทำเป็นรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ได้

นวัตกรรมทางการศึกษาปฐมวัย การจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นการจัดประสบการณ์แก่เด็กในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูและการพัฒนาความพร้อมทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ถึงแม้ว่าในปัจจุบันการจัดการศึกษาในระดับนี้จะมีความสำเร็จก้าวหน้าทั้งในด้านปริมาณ และคุณภาพ อันส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของ ประชากร ในทางที่ดีขึ้น อย่างไรก็ตาม เนื่องด้วยสังคมวิถีชีวิตและความเป็นอยู่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและซับซ้อนมากขึ้น ทำให้มีปัญหาและอุปสรรคหลายประการในการพัฒนา ประเทศชาติ และการจัดการศึกษาปฐมวัยก็เช่นกันกำลังเผชิญกับปัญหาและอุปสรรค โดยเฉพาะการพัฒนาประสิทธิภาพซึ่ง นักการศึกษาปฐมวัยได้พยายามศึกษาค้นคว้าและวิจัย ค้นคว้าแนวคิดและวิธีการหรือ การกระทำใหม่ ๆ ซึ่งก็หมายถึงการนำนวัตกรรมมาใช้เพื่อ ประโยชน์ในการขจัดปัญหาและ อุปสรรคที่มีให้น้อยลงหรือหมดไปในที่สุด เช่น โดมิโนอุสรูสโซ เปลตาลอซซี เพรอบเบล และมอนเตสซอรี เป็นต้น ในปัจจุบันแนวคิดของนักการศึกษาเหล่านี้ เป็นแนวคิดที่ได้รับการยอมรับและนำมาปฏิบัติอย่างแพร่หลาย ดังนั้นนวัตกรรมทางการศึกษาปฐมวัย จึงเป็นการนำแนวคิดและวิธีการหรือ การกระทำใหม่ ๆ ตลอดจนนวัตกรรมต่าง ๆ

ทางการศึกษาปฐมวัยมาใช้ในการปรับปรุง ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยให้ดียิ่งขึ้น โดยมีเป้าหมายที่ชัดเจน ความสำคัญของนวัตกรรมทางการศึกษาปฐมวัย เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่เรียนรู้ด้วยการกระทำจากประสบการณ์ตรงที่ประกอบด้วยสิ่ง ที่เป็นรูปธรรมง่าย ๆ ไปสู่สิ่งที่เป็นรูปธรรมยากๆและไปสู่นามธรรมในที่สุด การจัดการศึกษาปฐมวัยจึงให้ความสำคัญในเรื่อง ความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยมุ่งจัดประสบการณ์ตามความถนัด ความสนใจ และ ความสามารถของ แต่ละคนเป็นเกณฑ์ เพื่อพัฒนาให้เด็กมีความพร้อมในการเรียน นัก การศึกษาปฐมวัยตั้งแต่ อดีตจนถึงปัจจุบันจึงพยายามที่จะวิเคราะห์ปัญหาในการจัดการศึกษา ปฐมวัย คิดวิธีการ แนวทางใหม่เพื่อแก้ปัญหาทดลองวิธีการใหม่เผยแพร่แนวทาง และวิธีการ ใหม่ ซึ่งถือได้ว่า เป็นนวัตกรรม และเมื่อแนวทางและวิธีการใหม่เข้าสู่ระบบปกติก็จะยุติความ เป็นนวัตกรรม การใช้เทคโนโลยีทางการศึกษามาประยุกต์ใช้มีดังนี้ ระเบียบและวิธีสอนของ โค มิเนียนเน้นการสัมผัสรับรู้จากธรรมชาติใช้วัสดุอุปกรณ์สีสันสวยงาม จัดสภาพแวดล้อมให้น่าอยู่ ส่วนหลักการของรูสโซ เน้นให้เด็กรับรู้สัมผัสตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เปสตาลอซซี ที่เน้นใช้วัสดุอุปกรณ์และวิธีการทางเทคโนโลยีการศึกษาเข้าช่วย ทั้งการจัดประสบการณ์ที่เป็น รูปธรรมและประสบการณ์ตรงของตัวอี่ ตลอดจนการจัดห้องเรียน เหมือนบ้านของมอนเตสซอ รี่ หลักสูตรไฮสโคป(High / Scope Curriculum) เป็นหลักสูตรที่เดวิด ไวคาร์ท (David Weikart) และแมรี ไฮเมน ก่อตั้งขึ้นมา หลักสูตรนี้เป็นหลักสูตรที่เน้นพุทธิปัญญา (Cognitively Oriented Curriculum) หรือกระบวนการเรียนรู้ด้วยความเข้าใจ ที่ใช้พื้นฐาน ทฤษฎีพัฒนาการทางด้าน สติปัญญาของเพียเจท์ (Piaget) ประกอบด้วยหลักการสำคัญ คือ 1) การเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ (Active Learning) หรือการเรียนรู้ด้วยการกระทำของเด็กๆระหว่างเด็กต่อครูเด็กต่อเด็กและเด็ก ต่อวัตถุสิ่งของหรือสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นประสบการณ์โดยตรงของเด็ก 2) พัฒนาการทาง สติปัญญาเกิดขึ้นตลอดเวลาเด็กเกิดการพัฒนาทางด้านสติปัญญาจากการกระตุ้นภายใน “เพีย เจท์” เชื่อว่าการจัดสิ่งแวดล้อมที่ดีจะช่วยในการพัฒนาสติปัญญาของเด็ก การเรียนรู้เชิงปฏิบัติ เป็นขั้นตอนการปรับตัวของเด็กให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม เด็กเรียนรู้จากการค้นหาการเรียน กิจกรรมการมีปฏิริยาหรือกระทำกับคนหรือวัตถุซึ่งก่อให้เกิด ความคิด การแก้ปัญหาการ ตัดสินใจ ตลอดจนการเล่นซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในชีวิตของเด็กการจัดการเรียนการสอนตาม หลักสูตรไฮสโคป จะเน้นการส่งเสริมเด็กให้เขาได้ ทำในสิ่งที่เขาสนใจหรือในสิ่งที่เขาคิดและ ได้รับการฝึกฝนด้านสติปัญญาและความสามารถของร่างกาย โดยเปิดโอกาสให้เด็กได้ร่วมมือ กับเพื่อนและคณะในการวางแผน การทำงานเป็นกลุ่มตลอดจนส่งเสริมให้เด็กประสบผลสำเร็จ ในชีวิต การจัดการเรียนการสอนแบบไฮสโคป จึงองค์ประกอบการเรียนรู้ที่ครูจะต้องจัดทำ6 ประการ คือ 1. การเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ หัวใจสำคัญของการสอนแบบไฮสโคป คือ การเรียนรู้

เชิงปฏิบัติการที่มุ่งเน้นให้ เด็กมีประสบการณ์ตรงในการเรียน เด็กได้ค้นหาสำรวจสิ่งต่างๆ โดยใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 จำต้องเปลี่ยนแปลงและประกอบวัสดุสิ่งของเข้าด้วยกัน มีโอกาสเลือกวัสดุอุปกรณ์ กิจกรรมและจุดประสงค์ต่าง ๆ ด้วยตนเอง หัดใช้เครื่องมือต่าง ๆ ที่ทำให้เด็กได้ใช้กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กในการเรียนและเรียนรู้ถึงความต้องการของตนเอง เด็กจะเกิดการเรียนรู้เชิงปฏิบัติได้ด้วยการลงมือทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตัวเอง รวมทั้ง การสำรวจค้นหาตลอดจนได้กระทำระหว่างเด็กต่อเด็ก เด็กต่อผู้ใหญ่ และเด็กต่อวัสดุ อุปกรณ์ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ก่อให้เกิดพัฒนาการในด้านสติปัญญา ในการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กแบบไฮสโคป จึงต้องมีวัสดุอุปกรณ์หลากหลายไว้ให้เด็กแต่ละคนได้ ใช้เด็กได้จำต้องใช้วัสดุอุปกรณ์ เด็กมีโอกาสเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์คิดว่าจะใช้ทำอะไร ได้ สนทนากับเพื่อนครู สามารถเลือกใช้คำพูด เกิดพัฒนาการทางภาษา ครูและเพื่อนช่วยสนับสนุนเด็กในการคิดและการทำกิจกรรมหรือทำสิ่งต่าง ๆ ของเด็ก หลักการสำคัญเด็กต้องสามารถวางแผน (Plan) ปฏิบัติการ (Do) และทบทวนงาน (Review) ของตนในการเรียนทุกครั้ง ซึ่งในกระบวนการสอน ครูต้องเข้าใจและมีความรู้ เกี่ยวกับพัฒนาการของนักเรียนในแต่ละวัย จัดห้องเรียนให้สะท้อนถึงการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับพัฒนาการของนักเรียนในแต่ละวัย มีมุมต่าง ๆ ในห้องที่เหมาะสม วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนตามตารางกิจวัตรประจำวัน ครูต้องเรียนรู้และใช้ประสบการณ์ หลักว่าต้องการให้นักเรียนรู้อะไรบ้างจัดกิจกรรมโดยประเมินความสามารถของนักเรียนว่าต้องการหรือยังขาดเนื้อหาในข้อใดบ้างพยายามจัด กิจกรรมการสอนให้ครบในทุกข้อ การเรียนเป็นกลุ่มย่อยมีประสิทธิภาพมากกว่าการเรียนเป็นกลุ่มใหญ่ นักเรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับครูและเพื่อน ตลอดจนได้ลงมือปฏิบัติใช้วัสดุอุปกรณ์ ซึ่งเป็นการง่ายสำหรับครูในการทำบันทึกสั้นครูต้องทบทวนการจัดการและการวางแผนกิจวัตรประจำวัน โดยใช้การประเมินผลจากแฟ้มสะสมงาน

2. หลักการจัดห้องเรียน

2.1 จัดมุมสำหรับทำกิจกรรม อย่างน้อยควรมี 5 มุม จัดแบ่งมุมให้เรียบร้อยอาจใช้พรมหรือเทปแบ่งเขตมีมุม เช่น มุมศิลปะ มุมบ้าน มุมหนังสือ มุมไม้บล็อก มุมต่อหรือประดิษฐ์สิ่งของชิ้นเล็กๆเช่น โฉลก มุมหนังสือมุมคอมพิวเตอร์ โดยตั้งชื่อมุมต่าง ๆ ให้นักเรียน ได้ทราบอาจเป็นภาพหรืออักษรก็ได้

2.2 มีวัสดุอุปกรณ์ที่หลากหลายและน่าสนใจสำหรับนักเรียน ถ้านักเรียนรู้สึกเบื่อ กับมุมบางมุม ครูมีเทคนิคในการทำให้มุน่าสนใจขึ้น เช่น อาจเพิ่มผ้ากันเปื้อนที่ มุมบ้าน

2.3 จัดมุมต่าง ๆ และจัดวัสดุอุปกรณ์อย่างมีระบบ อุปกรณ์ต่าง ๆ มีที่เก็บเหมาะสมอยู่ในระดับสายตาของเด็ก ปลอดภัยสำหรับเด็ก

3. ตารางกิจวัตรประจำวัน มีความสำคัญมาก เพราะช่วยให้เด็กรู้จักวางแผน การทำงานรู้จักตัดสินใจว่าตนเองจะทำอะไร ซึ่งเป็นการฝึกระเบียบวินัยให้กับเด็กมากทั้งยังช่วยให้ครูง่ายต่อการจัดกิจกรรม การจัดกิจวัตรประจำวันอย่างสม่ำเสมอเด็กจะเรียนรู้ในการจัดตารางเวลา การทำงานของตนเอง การสอน

เชิงปฏิบัติการที่นักเรียนสามารถวางแผนและเลือกกิจกรรมเพื่อโยงเข้าหาประสบการณ์ที่ครูกำหนดให้เรียนได้ ประสบการณ์หลักที่ครูจัดให้กับเด็กแต่ละประสบการณ์จะต้องสังเคราะห์มาจากทักษะ เนื้อหา และขั้นตอนพัฒนาการทางสติปัญญา ที่ครูต้องสามารถให้ผู้ปกครองทราบได้ว่าเด็กจะเกิดการเรียนรู้อะไร ครูจะจัดการสอน อย่างไร และผู้ปกครองจะนำไปสอนที่บ้าน ให้แก่บุตรหลานได้อย่างไรด้วย ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน ในการเรียนการสอนทั่วไป ครูจะเป็น ผู้นำในการสอน แต่การสอนแบบไฮสโคป ครูจะให้โอกาสนักเรียนได้แสดงออกในด้าน ต่าง ๆ แสดงความคิดเห็นตลอดจนช่วยนำกิจกรรมต่าง ๆ ครูจะทำหน้าที่เพียงเป็นผู้สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ทางสังคมให้เป็นไปในแง่บวก แง่ดี และจงใจให้เกิดการเรียนรู้ ตาม ความสนใจโดยคำนึงถึงพัฒนาการและความแตกต่างระหว่างบุคคลเช่นการจัดวัสดุ อุปกรณ์และสิ่งแวดล้อมให้นักเรียนได้เรียนอย่าง เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของ นักเรียนในลักษณะของการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ การประเมินผล ครูทำบันทึกสั้น เรื่องราวและเหตุการณ์ประจำวันเกี่ยวกับความก้าวหน้าและปัญหาของนักเรียนแต่ละคนทุกวัน แล้วรวบรวมเรื่องราวของนักเรียนแต่ละคนว่ามีพัฒนาการเป็นอย่างไร การเก็บตัวอย่างงานที่นักเรียนได้ทำลงในแฟ้มสะสมงาน เพื่อจะได้ทราบความก้าวหน้าในพัฒนาการของนักเรียนในด้านต่าง ๆ การแสดงออกของนักเรียนรวมทั้งได้ทราบปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนนอกจากนี้แฟ้มงานยังสะท้อนถึงความเป็นตัวของตัวเองของนักเรียนแต่ละคน และเป็นสื่อกลางให้เกิดความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองนักเรียน และครู การประเมินผลโดยใช้ประสบการณ์หลัก เป็นแนวทาง การประเมินผลและการวางแผนตารางประจำวันของครู

การศึกษาแบบวอลดอร์ฟ (Waldorf Education) การศึกษาวอลดอร์ฟสาระ คือแนวคิดเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ รูดอร์ฟสไตเนอร์ อูทิศตนเองในการแสวงหาความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติของ มนุษย์โดยการสังเกตด้วยตนเอง และได้สรุปว่ามนุษย์มิได้เป็นเพียงผลิตผลโดยบังเอิญของ เอกภพอันไร้จิตซึ่งทำหน้าที่อย่างกลไก เขามองเห็นจิตวิญญาณในตัวมนุษย์เห็นว่ามันมีส่วนร่วมในชีวิตและวิวัฒนาการของจักรวาลแห่งจิตวิญญาณโดยแก่นแท้ โลกแห่งสสาร วิวัฒนาการขึ้นมาจากจักรวาลนี้เอง เขาเชื่อว่าจิตวิญญาณและกายจะต้องอยู่คู่กัน โดยจิตวิญญาณจะเข้าสู่กายอย่างช้าๆ ทีละเล็กละน้อยค่อยๆ ก่อรูปให้กายเป็นเครื่องมือที่สมบูรณ์ของจิตวิญญาณ เขาเห็นว่ากระบวนการนี้เต็มไปด้วยความยุ่งยากสลับซับซ้อน เสียจนผู้ที่เข้าใจได้จะต้องพัฒนาพลังแห่งการสังเกตขึ้นทั้งแบบที่เป็นวิทยาศาสตร์และ ศิลปะ ดังนั้นในความหมายของรูดอร์ฟสไตเนอร์ การศึกษาจึงเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ในการปูทางสู่ปัญหาทางการศึกษาทุกข้อ เขาพูดถึงมนุษย์อย่างทั่วด้านเสมอ พูดถึงจิตวิญญาณ จิตใจ และรูปร่าง เขาเห็นว่าการศึกษาคือ วิธีทางที่สามารถช่วยให้จิตวิญญาณซึ่งมาจุติอย่างช้า ๆ ประสบ

กลมกลืนไปกับภายใน ระดับที่ปรารถนาได้ และการที่จิตวิญญาณครองความเป็นใหญ่ในชั้นตอนต่าง ๆ ของ การเจริญวัยทางกาย ด้วยเหตุนี้การเปลี่ยนแปลงทางกายจึงกลายเป็นเงื่อนไขที่แสดงถึงพัฒนาการของเด็ก รูตอร์ฟสไตเนอร์ แบ่งช่วงพัฒนาการของมนุษย์เป็น 3 ช่วงระยะ คือช่วงระยะที่ 1 เป็นช่วงระยะก่อนที่ฟันแท้จะขึ้น (แรกเกิด - 7 ขวบ) เมื่อ ทารกคลอดออกมา ความประทับใจจากรูป รส กลิ่น เสียงและสัมผัส พากันพรุ้งพรูเข้า สู่ประสาทซึ่งตื่นขึ้นอย่างเชื่องช้าของเด็กอย่างค่อยเป็นค่อยไป สัดส่วนร่างกายของเด็กก็ยัง เป็นสัดส่วนที่ไม่เหมาะสมเพราะระบบในร่างกายคือระบบย่อยอาหารและการเจริญเติบโต ของแขนขา เพื่อสร้างร่างกายกำลังพัฒนา ซึ่งต้องอาศัยเวลาในการพัฒนาต่อไป ในระยะ 3 ปีแรกของชีวิตพลังทางจิตวิญญาณทั้งหมดของเด็กถูกมอบให้กับความพยายามที่จะเปลี่ยน มนุษย์จากทารกที่ช่วยตัวเองไม่ได้ไปสู่เด็กที่เดินตัวตรงและสะท้อนความรู้สึกนึกคิดออกมา เป็นคำพูดที่รู้เรื่อง เด็กเป็นเหมือนองคัพยพรับสัมผัส (Sense organ) ซึ่งเปิดรับความพึงใจที่หลังไหลเข้ามาไม่ว่าจะดีหรือร้าย โดยไม่สามารถตั้งตัวเองให้พ้นจากความพึงใจ เหล่านั้นเลย เด็กจะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ โดยการเลียนแบบจากสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวเพราะการเลียนแบบเป็นความพยายามที่จะเข้าใจ และ ซึมซับสาระจากสิ่งรอบตัว ช่วงระยะที่ 2 อายุ 7 - 14 ปี ระบบในร่างกายกำลังพัฒนาคือระบบ การหายใจ และการเต้นของหัวใจเพื่อสร้างพื้นอารมณ์ เด็กมีจินตนาการสูง และชื่นชอบความแตกต่างในธรรมชาติ เช่น กลางวัน - กลางคืน ฝนตก - แดดออก เด็กชอบฟัง นิทานเพื่อฝันในช่วงนี้จึงจัดได้ว่าเป็นช่วงของพัฒนาการด้านความรู้สึกและความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ ช่วงระยะที่ 3 อายุ 14 - 21 ปี เมื่อเริ่มเป็นหนุ่มเป็นสาว เด็กจะไม่ใช้ นักฝันที่มองโลกรอบตัวในลักษณะจินตนาการอีกต่อไป เด็กจะพัฒนาความคิดของเด็กจะ ถูกพัฒนาผ่านการศึกษามีรูปแบบเป็นทางการในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยรูตอร์ฟสไตเนอร์ เสนอแนะการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยว่าจะต้องแปลเนื้อหาสาระจากอาณาจักรแห่งพลังเจตจำนงอยู่ตลอดเวลาการเรียนรู้ของเด็กควรเกิดจากการสังเกต ซึมซับ และสร้างสรรค์การกระทำขึ้นมาใหม่โดยการเลียนแบบ การจัดกิจกรรมให้แก่เด็กควรเป็นกิจกรรมที่เกิดจากความต้องการทำหรือเข้าร่วมลงมือทำสิ่งหนึ่ง สิ่งใดที่เด็กได้เห็นคนอื่นทำต่อหน้า เช่น ก่อนที่เด็กจะเริ่มระบายสีเด็กต้องได้เห็นผู้ใหญ่จับ พู่กัน จุ่มสี แล้วแต่งแต้มสีลงบนกระดาษ หลักจากที่เด็กเฝ้าดูกิจกรรมนั้นแล้ว เด็กก็จะอยากจะทำเองโดยไม่ต้องการคำอธิบายจากผู้ใหญ่การจัดกิจกรรมตามแนวคิดนี้ต้องจัดให้มีความสมดุลระหว่างการเล่นอิสระกับกิจกรรมกลุ่ม เพราะเด็กจะได้พัฒนาความคิดริเริ่มของเด็กเองควบคู่ไปกับการคลาย การยึดติดกับตัวมากเกินไป และได้รับประสบการณ์อันสนุกสนานจากการรวมกลุ่มกิจกรรมในโรงเรียน วอลดอร์ฟจึงมีทั้งกิจกรรมศิลปะ กิจกรรมการเล่นนิทาน กิจกรรม ดนตรี กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะการ

จัดการศึกษาสำหรับเด็กวัยนี้ควรยึดหลักดังนี้ คือ การทำซ้ำ (Repetition) เด็กควรได้มีโอกาสทำสิ่งต่างๆ ซ้ำแล้วซ้ำเล่าจนการกระทำนั้นซึมลึกลงไปในร่างกายและจิตจนเป็นนิสัย จังหวะเวลาที่สม่ำเสมอกิจกรรมในโรงเรียนต้องเป็นไปตามจังหวะเวลาที่สม่ำเสมอเหมือนลมหายใจเข้าออก ยามจิตใจสงบและผ่อนคลายเด็กจะได้รู้สึกมั่นคง ปลอดภัยความเคารพและการน้อมรับคุณค่าของทุกสิ่ง กิจกรรมและสื่อธรรมชาติที่ จัดให้เด็กเพื่อให้เด็กเคารพและเห็นคุณค่าของสิ่งต่างๆ ที่เกื้อหนุนชีวิตมนุษย์ ความเคารพ และน้อมรับคุณค่าของสิ่งต่างๆ จะเป็นแก่นของจริยธรรมตลอดชีวิตของเด็ก การจัดสภาพแวดล้อม เด็กยิ่งเล็กเท่าไรก็ยิ่งเป็นอิสระจากการพึ่งพาสภาพแวดล้อมได้น้อยเท่านั้น ทุกสิ่ง ทุกอย่างรอบๆ ตัวเด็กมีผลต่อพัฒนาการของเด็กไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง จากแนวความเชื่อ ดังกล่าว รูธอล์ฟ สไตเนอร์ให้ความสำคัญกับการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนเป็นพิเศษ เขาเสนอว่าบริเวณโรงเรียนควรประกอบไปด้วยส่วนที่อยู่ใร่มและกลางแจ้ง บริเวณใร่มควรเป็นที่ที่มีแสงสว่างทั่วถึง ควรทำสีห้องด้วยสีอ่อนๆ ไม่จำเป็นต้องติดวอลเปเปอร์ เพราะลายของวอลเปเปอร์จะทำให้เด็กไม่ได้ใช้จินตนาการ ส่วนบริเวณกลางแจ้งควรจัดที่让孩子ได้เล่นเครื่องเล่นสนาม และควรจัดสื่อวัสดุอุปกรณ์ดังนี้ อุปกรณ์ภายในห้องเรียน ภายในห้องเรียนควรมีอ่างล้างมือขนาดใหญ่พอที่ เด็กจะจุ่มกระดาษวาดเขียนลงไปได้ทั้งแผ่น มีช่องเก็บของสำหรับเด็กแต่ละคน สื่อการเรียนหรือของเล่นที่จัดให้แก่เด็ก ควรเป็นสิ่งของจากธรรมชาติ เช่น ไม้ ดินเหนียว เป็นต้น เมื่อเด็กได้เล่นของเล่นที่ทำมาจากวัสดุธรรมชาติ จะทำให้เด็กเกิดความผูกพันกับต้นกำเนิดแหล่งที่มาดั้งเดิมของสิ่งเหล่านั้น สไตเนอร์เชื่อว่าของเล่นที่มีความสมบูรณ์น้อย แต่ซับซ้อนในการเล่นจนได้มากย่อมมีคุณค่าทางการศึกษามากกว่าของเล่นที่ประณีต มีรายละเอียดครบหมดทุกอย่างโดยไม่เหลืออะไรให้เด็กจินตนาการเอาเองเลย นอกจาก ของเล่นแล้วยังมีการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำงานศิลปะ เช่น กระดาษวาดเขียน พู่กันและสีชนิดต่าง ๆ เป็นต้น ส่วนอุปกรณ์กลางแจ้งควรประกอบไปด้วยเครื่องเล่นสนามชนิดต่างๆ บ่อทราย รถเข็น อุปกรณ์ก่อสร้างและเครื่องมือทำสวน เป็นต้น การศึกษาวอลดอร์ฟมาจากพื้นฐานด้วยจิตวิญญาณที่ให้ความสำคัญแก่พัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ และสติปัญญา พ่อแม่และครูมีหน้าที่ทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี และจัดสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับการเลียนแบบ เด็กควรมีโอกาสได้เลียนแบบในสิ่งที่มีคุณค่าและค้นคว้าสร้างสรรค์ จึงเป็นการไม่เหมาะสมที่จะสอน การเขียน การอ่าน และคณิตศาสตร์ในช่วงวัยนี้การศึกษาวอลดอร์ฟจึงไม่มีการทดสอบเพราะ สไตเนอร์ เชื่อว่า การทดสอบไม่มีคุณค่าทางการศึกษา

หลักสูตรใยแมงมุม ใยแมงมุม (Web) เป็นลักษณะหนึ่งของการเขียนผังมโนทัศน์ที่เน้นการกระจายเนื้อหาหลักไปสู่เนื้อหารองที่สัมพันธ์กันตามลักษณะมโนทัศน์ที่เรียกอีกอย่าง

หนึ่งว่า Mind mapping หรือ Spidergram วิธีการสร้างข่ายใยแมงมุมเป็นวิธีการหนึ่งที่น่ามาใช้ในการจัดสร้างหลักสูตรสำหรับเด็กปฐมวัย เพราะการสร้างข่ายใยแมงมุมหลักสูตร จะทำให้ครูเห็นภาพเนื้อหาและกิจกรรมการสอนได้ชัดเจน นักการศึกษาปฐมวัยใช้การสร้างข่ายใยแมงมุมหลักสูตรเป็นวิธีการกำหนดเรื่องที่จะสอนเด็กให้ตรงกับความต้องการและความสนใจของเด็กเป็นอันดับแรก รองลงมาใช้เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของกิจกรรมการเรียนรู้ว่าสอดคล้องกับกิจกรรมประจำวันและส่งเสริมพัฒนาการเด็กทุกด้านอย่างแท้จริงตามจุดประสงค์ของการศึกษา หลักสูตรใยแมงมุมจึงเป็นหลักสูตรที่มีแนวคิดในการจัดประสบการณ์โดยใช้การบูรณาการเนื้อหาสาระและทักษะกระบวนการ

การสอนภาษาแบบธรรมชาติ (Whole Language Approach) หรือการสอนภาษาโดยองค์รวม (Whole Language Approach) เป็นนวัตกรรมการศึกษาที่เสนอแนวคิดใหม่ในการสอนภาษา เกิดจากการมองเห็นปัญหาการเรียนรู้อาษาของเด็ก ซึ่งเกิดจากการสอนที่ครูมุ่งเน้นสาระทางภาษาเป็นหลัก ทำให้การเรียนการสอน ไม่น่าสนใจ ไม่เป็นไปตามธรรมชาติคือ ไม่เหมาะกับวัย ความสนใจและความสามารถของเด็ก และเมื่อคำนึงถึงประโยชน์ที่เด็กจำเป็นต้องใช้ภาษาในการเรียนรู้และสื่อสารในชีวิตจริงพบว่าการสอนภาษาแบบเดิม ไม่เน้นความสำคัญ ของประสบการณ์และภาษาที่เด็กใช้ในชีวิตจริง จึงไม่ได้ให้โอกาสเด็กเรียนรู้ภาษาและใช้ภาษาเพื่อสื่อสารอย่างมีความหมายเท่าที่ควร แนวคิดเกี่ยวกับการสอนภาษาแบบธรรมชาติคือถ้าเด็กได้อ่านเขียนเช่นเดียวกับที่ เด็กหัดพูด เด็กจะไม่เกิดความเครียด เพราะวิธีการที่เด็กหัดพูดเกิดจากการที่เด็กพัฒนา จากพูดอ้อแอ้จากนั้นพูดเป็นคำๆ 2 - 3 คำ แล้วจึงค่อยพูดประโยคยาว ๆ ที่มีคำศัพท์และ โครงสร้างไวยากรณ์คล้ายคำพูดของผู้ใหญ่เด็กเรียนรู้คำศัพท์หลายพันคำได้อย่างเหมาะสมก่อนที่เด็กจะเข้าโรงเรียน ในการหัดอ่านเขียน ครูควรเปิดโอกาสให้เขาหัดอ่านเขียนโดยการสังเกตและใช้คำพูดตามความมุ่งหมาย การสอนภาษาแบบธรรมชาติจึง มุ่งให้เด็กอ่านเขียนเพื่อสื่อความหมาย โดยแนะนำให้เข้าใจการใช้ภาษาในสถานการณ์ต่างๆ ที่เขาพบในชีวิตประจำวัน และจัดสภาพแวดล้อมและกิจกรรมในห้องเรียนที่เปิดโอกาสให้เด็กหัดอ่านเขียนจากภาษาที่เขาเห็นรอบตัว ทำให้เด็กได้เรียนรู้ภาษาในหลาย ๆ สถานการณ์ ในขณะเดียวกันก็เปิดโอกาสให้เด็กเรียนรู้องค์ประกอบย่อยของภาษา เช่น ตัวสะกดและไวยากรณ์ ที่ถูกต้อง เมื่อเขาจำเป็นต้องสื่อความหมายให้ทุกฝ่ายเข้าใจตรงกัน ในลักษณะนี้เองที่เด็กจะได้เรียนรู้ว่าองค์ประกอบย่อย ๆ ของภาษาสัมพันธ์ กับความหมายโดยรวมซึ่งเป็น เป้าหมายของผู้สื่อภาษาวาดต้องการสื่อสารอย่างไร โดยมีหลักการพื้นฐานในการสอนภาษาแบบธรรมชาติ ว่าเด็กมีโอกาสได้ใช้ภาษาอย่างเต็มที่ การสอนภาษาแบบธรรมชาติเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมทำกิจกรรมเกี่ยวกับการใช้ภาษาอย่างเต็มที่ ตอบสนองตรงตามจุดมุ่งหมาย แนวความคิดการ

เรียนการสอนภาษาไปพร้อมๆ กันทั้งระบบ เด็กมีโอกาสใช้ภาษาและเห็นเป็นจริงว่า ในชีวิตประจำวันของเขาภาษาเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการตั้งคำถาม การอธิบาย การสร้างและสื่อจินตนาการ การเล่นเกมบทบาทสมมติ การสะท้อนความเข้าใจกับคนอื่น ๆ การแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ ภาษาพูดมีความสำคัญ เป็นพลังพื้นฐานการพัฒนาทางภาษาในลำดับต่อไป การสอนภาษาแบบธรรมชาติมีแนวคิดพื้นฐานเชื่อว่าเด็กเกิดมาพร้อมกับการรับรู้และมีประสบการณ์กับภาษา โดยเฉพาะภาษาแรกเริ่มที่เด็กเรียนรู้ คือ ภาษาพูด เด็กเมื่อเริ่มแรกคลอดจากครรภ์มารดาจะตกอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ฟังพร้อมไปด้วยภาษาพูดจากบุคคล ใกล้ชิด คือ พ่อแม่ พี่น้อง จนขยายวงมาสู่บุคคลในชุมชนและสังคม เด็กจะได้ฟังภาษาพูด ในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ ฟังนิทาน ฟังเพลงกล่อมเด็ก เพลงปลอบเด็ก ฟังเพลง ฟังบทกลอน บทสนทนาและอื่น ๆ จากสภาพแวดล้อมทางด้านภาษาที่ได้รับเด็ก ๆ ได้เรียนรู้การออกเสียงพูดจากการพูดเป็นคำ วลี และประโยคในที่สุด นับเป็นการเรียนรู้ภาษาก่อนที่เข้าโรงเรียน ดังนั้นในการจัดกิจกรรมในห้องเรียน ครูควรจัดกิจกรรมภาษาให้สนุกสนานเด็กได้เรียนรู้คำศัพท์ใหม่ ๆ แปลก ๆ และประโยคที่สลับซับซ้อน การเรียนภาษาพูดที่เด็กเรียนรู้มาก่อนนี้ นับเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ การอ่านและการเขียนในลำดับขั้นต่อไป การอ่านเป็นพื้นฐานนำไปสู่กระบวนการคิด ในการสอนภาษาในอดีตและที่เป็นอยู่ในปัจจุบันครูมักสอนให้นักเรียนรู้จักโครงสร้างของภาษาเรียนรู้ตั้งแต่พยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ นำส่วนต่างๆ มาผสมกันอ่านเป็นคำ ออกเสียง การเรียนความหมายของคำ แล้วนำคำต่างๆ มาสร้างเป็นประโยค โดยมีกฎเกณฑ์ต้องให้ถูกต้องตามไวยากรณ์ของภาษา เด็กๆ เรียนอย่างไม่สนุกสนานแต่การสอนอ่านตามแบบการสอนภาษาแบบธรรมชาติ เป็นการเตรียมสภาพแวดล้อมทางด้านภาษา ด้วยการให้เด็กหยิบจับต้องสัมผัสหนังสืออย่างมากมายและกว้างขวาง เด็กสามารถเลือกอ่านได้อย่างสม่ำเสมอ เด็กจะค่อย ๆ เรียนรู้ รับรู้และเข้าใจโครงสร้างภาษาในที่สุด และจากการอ่านนี้引导孩子ไปสู่ความสามารถสร้างกระบวนการคิดที่สร้างประโยคขึ้นมาใหม่ได้ นับเป็นพื้นฐานการฝึกทักษะการเขียนต่อไป การเขียนเป็นทักษะที่พัฒนามาเป็นลำดับขั้นตอนการสอนเขียนแก่เด็กตาม แนวความคิดพื้นฐานของการสอนแบบธรรมชาติจะไม่เป็นทักษะการสอนเขียนที่แยกออกมาเฉพาะโดดๆ อย่างเดียว การสอนเขียนเป็นกระบวนการที่มีความเคลื่อนไหว ควบคู่กับการที่เด็กได้รับประสบการณ์จากการอ่าน การเขียนตัวอักษร คำ วลี ประโยคจากเนื้อหาการอ่านเด็ก ๆ สามารถจำส่วนต่าง ๆ โดยไม่รู้ความหมายในขั้นแรก ซึ่งนับเป็นการให้เด็กได้มีทักษะการเขียน โดยไม่มีการบังคับ แต่เป็นพลังอำนาจในตัวเด็กที่ อยากเขียนถ่ายทอดออกมาเป็นภาษาเขียน ซึ่งนำไปสู่ความสามารถเขียนได้ในที่สุด การสอนเขียนและสอนอ่าน เป็นทักษะที่สอนควบคู่ไปพร้อมๆ กัน การสอนภาษาแบบธรรมชาติมีแนวคิดพื้นฐานว่า ในการสอนเขียนและสอนการ

อ่านเป็นทักษะการสนทนาคู่กันไปในชีวิตประจำวันการที่เด็กฝึกอ่านคำ นำไปสู่การที่เด็กสามารถเขียนคำได้ ซึ่งเด็กสามารถเขียนเป็นเนื้อเรื่องได้ในที่สุด การจัดหลักสูตรการสอนแบบธรรมชาตินี้เป็นการสอนแบบบูรณาการโดยเป็นการบูรณาการทั้งเนื้อหาและทักษะเด็กๆจะได้รับประสบการณ์เห็นความสัมพันธ์ของเนื้อหาและทักษะต่าง ๆ ที่เรียนเป็นกลไกเคลื่อนไหวตามธรรมชาติตามความที่เขาสนใจเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย การจัดเนื้อหาให้สัมพันธ์กันเปิดโอกาสให้นักเรียนมีโอกาสสำรวจคิดค้นพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์กันช่วยทำให้ขยายความเข้าใจของเด็กให้กว้างขวางขึ้น เด็ก ๆ มีโอกาสเรียนรู้ว่าการพูดการอ่าน การฟัง การเขียน เป็นเครื่องมือที่นำไปสู่กระบวนการคิด แล้วถ่ายทอดออกมาทางภาษาและทักษะต่าง ๆ ทางภาษาเกิดขึ้น ไปพร้อม ๆ กัน นับเป็นการเรียนรู้อย่างสนุกสนานและมีความหมายต่อเด็ก บทบาทของครูมีความสำคัญ ถือว่าเป็นหัวใจที่สำคัญที่สุดของการสอนภาษาแบบธรรมชาติ ตัวครูจะต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ในเรื่องพัฒนาการของเด็กปฐมวัย มีความชำนาญ และทักษะในการสอนอ่านและสอนเขียน มีความรอบรู้เรื่องหนังสือ วรรณกรรมของเด็ก เนื้อหา และโครงสร้างหลักสูตรแบบบูรณาการและควรเป็นบุคคลที่มีความตื่นตัวในเรื่องเกี่ยวกับวรรณกรรมของเด็กการมีปฏิสัมพันธ์การใช้ภาษาของเด็ก การรู้จักจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนให้พร้อมทางด้านภาษาใช้ความรู้สังเกต พัฒนาการทางด้านภาษาของเด็กพร้อมๆ กัน การสอนภาษาแบบธรรมชาติเป็นแนวคิดที่น่าสนใจที่น่าจะนำมาสู่วิธีการสอนภาษา ที่เหมาะสมกับเด็ก เนื่องจากการเรียนรู้ภาษามีความหมายกว้างครอบคลุมถึงการเรียนรู้ ทุกสิ่งทุกอย่างทั้งนี้เนื่องจากมนุษย์ต้องใช้ภาษาเป็นสื่อสำคัญในการแสวงหาและการสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตโดยตลอด ถึงแม้ว่าการจัดการศึกษาปฐมวัยยังไม่ได้มุ่งเน้นให้เด็กอ่านออกเขียนได้ แต่การสอนภาษาแบบธรรมชาติก็เป็นแนวคิดที่สำคัญที่สามารถนำมาใช้กับเด็กปฐมวัย เพราะการสอนที่ไม่เหมาะสมกับธรรมชาติของเด็กจะเป็นการทำลายความสนใจ และทัศนคติที่ดีของเด็กที่มีต่อภาษาตั้งแต่เขายังอ่านเขียนไม่ได้

การสอนแบบโครงการ เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยใช้รูปแบบการสอนแบบโครงการ (Project Approach) สำหรับเด็กปฐมวัย เป็นการสอนแบบโครงการเป็นกระบวนการในการจัดการเรียนการสอนที่มีความเชื่อพื้นฐานว่า เด็กเกิดการเรียนรู้พัฒนาสติปัญญาและทัศนคติขึ้นเมื่อมีการปฏิสัมพันธ์และทำงานร่วมกับคนอื่น ๆ กับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบๆ ตัวเด็กภายใต้บรรยากาศที่เด็กได้รับ การปฏิบัติจากครูอย่างให้เกียรติเคารพความรู้สึกและความคิดเห็นของเด็ก การสอนแบบโครงการเป็นการสอนที่มุ่งให้เด็กเรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งตามความสนใจของเด็กเองอย่างลุ่มลึก โดยผ่านกระบวนการหลักคือกระบวนการแก้ปัญหาเด็กจะเป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ เพื่อค้นหาคำตอบด้วยตัวเอง

เป็นการสอนที่มุ่งให้เด็กได้เรียนรู้จากการได้ มีประสบการณ์ตรงกับแหล่งความรู้เบื้องต้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยในด้านกระบวนการคิด สามารถลงมือปฏิบัติได้ แก้ปัญหาได้ และเห็นคุณค่าในตนเอง

การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยนับเป็นช่วงวัยที่สำคัญที่สุดสำหรับพัฒนาการของชีวิต ประสบการณ์และการเรียนรู้ที่เด็กได้รับในช่วง 6 ปีแรกของชีวิตจะมีผลต่อการวางรากฐานที่สำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยดังนั้นการจัดกระบวนการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา วิธีการและรูปแบบที่เหมาะสมจึงมีความสำคัญยิ่ง ในการจัดการศึกษาปฐมวัยมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครอง พ่อ แม่ และผู้ใกล้ชิดเด็ก เป็นผู้ช่วยเหลือให้เด็กมีพัฒนาการและเตรียมความพร้อมอย่างเหมาะสม เนื่องจาก ช่วงวัยในบางช่วงเด็กยังต้องอยู่ในการดูแลของผู้ปกครองเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะในช่วง 0-5 ปีแรกๆของชีวิต และช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงที่สมอง และพัฒนาการพื้นฐานด้านร่างกายต้องได้รับการเตรียมพร้อมอย่างถูกต้องและครบถ้วนในการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองนั้น เนื้อหาที่จัดให้มีความสำคัญ เนื่องจากบริบทของผู้ปกครองมีความแตกต่างกัน ควรเน้นเนื้อหาที่จำเป็นพื้นฐานและสามารถต่อยอดได้ เช่น การพูด การกิน การเล่น การสร้างประสบการณ์ที่ตื่นเต้น การดูโทรทัศน์ ทักษะการเรียนรู้ และการกอดเด็กปฐมวัย

การเรียนรู้ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เป็นการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทต่างๆ เช่น เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เป็นต้น โดยจัดให้เด็กเหล่านี้เข้ามาเรียนในชั้นเรียนปกติ เพื่อให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา สอดคล้องกับความสามารถของเด็ก อีกทั้งยังช่วยให้เด็กปกติมีการยอมรับ และปรับตัว เพื่อสามารถเรียนร่วมกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้ การเรียนร่วมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ หรือการจัดการศึกษาโดยรวม (Inclusive Education) เป็นแนวคิดในการจัดการศึกษาที่โรงเรียนจะต้องจัดการศึกษาให้กับเด็กทุกคน โดยไม่มีการแบ่งแยกว่าเด็กคนใดเป็นเด็กปกติ หรือเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษเด็กทุกคนที่ผู้ปกครองพามาเข้าเรียน ทางโรงเรียนจะต้องรับเด็กและจะต้องจัดการศึกษาให้เขาอย่างเหมาะสม การเรียนร่วมยังหมายถึงการศึกษาที่ไม่แบ่งแยกระดับชั้น เช่น อนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อุดมศึกษา ตลอดจนการดำรงชีพของคนในสังคมหลังจบการศึกษาจะต้องดำเนินไปในลักษณะร่วมกันที่ทุกคนต่างเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและเขาเหล่านั้นต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่ต้องใช้ชีวิตร่วมกันกับเด็กปกติโดยไม่มีการแบ่งแยกซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนด

ความหมายของการเรียนร่วมว่า หมายถึง วิธีการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนร่วมกับเด็กปกติ เพื่อส่งเสริมให้เด็กเหล่านี้ได้มีโอกาสเรียนรู้ตามรูปแบบที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น ให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างปกติสุข การจัดการเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ สามารถจัดการศึกษาได้หลายหลายรูปแบบ คือการเรียนร่วมบางเวลา (Integration) เป็นการจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนในโรงเรียนปกติ โดยอาจจัดให้อยู่ในชั้นปกติในบางเวลา เช่น วิชาดนตรี พลศึกษา หรือร่วมกิจกรรม ลูกเสือ- เนตรนารี กีฬา เป็นต้น คาดหวังว่า เด็กที่มีความต้องการพิเศษจะมีโอกาสแสดงออก และมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเด็กปกติ และยังหมายถึงการจัดชั้นเรียนเฉพาะสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนปกติ เด็กที่รับบริการในลักษณะนี้มักเป็นเด็กที่มีความพิการระดับปานกลางถึงระดับมาก จึงไม่อาจเรียนร่วมเต็มเวลาได้ ต้องมีการจัดทำแผนการศึกษาพิเศษเฉพาะบุคคลให้กับเด็กการเรียนร่วมเต็มเวลา (Mainstreaming) การจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ได้มีโอกาสได้เรียนชั้นเดียวกับเด็กปกติ ตลอดเวลาที่เด็กอยู่ในโรงเรียน เด็กปกติได้รับบริการการจัดกระบวนการเรียนรู้และบริการนอกห้องเรียนอย่างไร เด็กที่มีความต้องการพิเศษที่ได้รับบริการเช่นเดียวกันเป้าหมายสำคัญของการเรียนร่วมเต็มเวลา คือ เพื่อให้เด็กเข้าใจซึ่งกันและกัน ตอบสนองความต้องการซึ่งกันและกันและมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ เด็กปกติจะยอมรับความหลากหลายของมนุษย์ เข้าใจว่าคนเราเกิดมาไม่จำเป็นต้องเหมือนกันทุกอย่าง ท่ามกลางความแตกต่างกัน มนุษย์เราต้องการความรัก ความสนใจ ความเอาใจใส่เช่นเดียวกันทุกคน ส่วนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ (Special Needs) หมายถึง เด็กที่มีความต้องการทางการศึกษาที่แตกต่างไปจากปกติทั่วไป ทั้งในด้านเนื้อหา วิธีการเรียนการสอน การประเมินผล และเครื่องมืออุปกรณ์การสอน ทั้งนี้มีสาเหตุมาจากสภาพความบกพร่องทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม จำเป็นต้องได้รับการกระตุ้นช่วยเหลือ การบำบัดฟื้นฟูและให้การเรียนการสอนที่เหมาะสมกับลักษณะและความต้องการของเด็ก กระทรวงศึกษาธิการได้แบ่งเด็กที่มีความต้องการพิเศษออกเป็น 10 ประเภท โดยเป็นเด็กพิการที่ต้องการการจัดการศึกษาพิเศษ 9 ประเภท และเป็นเด็กที่มีความสามารถพิเศษ 1 ประเภท ดังนี้ เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน หมายถึงเด็กที่สูญเสียการได้ยินตั้งแต่ 26 เดซิเบลขึ้นไป ทำให้สูญเสียการได้ยิน เป็นเหตุให้รับฟังเสียงต่างๆได้ไม่ชัดเจน ซึ่งมี 2 ประเภท คือเด็กหูตึง หมายถึง เด็กที่สูญเสียการได้ยินถึงขนาดที่ทำให้มีความยากลำบากจนไม่สามารถเข้าใจคำพูด และการสนทนา แต่ไม่ถึงกับหมดโอกาสที่จะเข้าใจภาษาพูดจากการได้ยินด้วยหูเพียงอย่างเดียวเด็กหูหนวก หมายถึง เด็กที่สูญเสียการได้ยินมากถึงขนาดที่ทำให้หมดโอกาสที่จะเข้าใจภาษาพูดจากการได้ยินด้วยหูเพียง

อย่างเดียวเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น หมายถึงเด็กที่มีปัญหาในการใช้สายตาเพื่อการเรียนหนังสือ แบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือเด็กตาบอดบางส่วน หรือเด็กสายตาลีเออร์ หมายถึงเด็กที่มีสายตาบกพร่องหลังจากการแก้ไขแล้ว มีสายตาอยู่ระหว่าง 20/70 และ 20/200 ฟุต สามารถมองเห็นได้บ้างและเด็กตาบอด คือ เด็กที่มีสายตาลีเออร์อยู่น้อยมากหรือไม่มีเลย หลังจากการแก้ไขแล้วมีสายตาเกินกว่า 20//200 ฟุต ดังนั้นจึงไม่สามารถใช้สายตาในการเรียนหนังสือได้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึงเด็กที่มีพัฒนาการช้ากว่าเด็กทั่วไป และเมื่อวัดระดับสติปัญญาด้วยแบบทดสอบมาตรฐานแล้ว พบว่ามีระดับต่ำกว่าเด็กทั่วไป เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาอาจมีปัญหาทางบุคลิกภาพ ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เนื่องจากความล้มเหลวในการทำงานต่างๆ และต้องพึ่งพาผู้อื่น เด็กจะมีปัญหาในการเรียนรู้สิ่งที่ซับซ้อนหรือสิ่งที่เป็นามธรรมเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพ หมายถึง เด็กที่มีลำตัว แขน หรือขาผิดปกติ ได้แก่ เด็กที่มีเท้าใหญ่ หนา หรือผิดปกติ เด็กที่มีกล้ามเนื้อลีบหรืออ่อนแรง ทำให้เด็กไม่สามารถเรียนในสภาพแวดล้อมเดียวกันกับเด็กปกติได้ จึงจำเป็นต้องจัดสภาพแวดล้อมใหม่ให้สอดคล้องกับความสามารถและความต้องการของเด็กเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ หมายถึง เด็กที่มีความบกพร่องในกระบวนการทางจิตวิทยา ทำให้เด็กมีปัญหาการใช้ภาษา ทั้งด้านการฟัง การอ่าน การพูด การเขียน และการสะกดคำ หรือมีปัญหาด้านคณิตศาสตร์ โดยมีได้มีสาเหตุมาจากความบกพร่องทางร่างกายทางการเห็น ทางการได้ยิน ระดับสติปัญญา อารมณ์หรือสภาพแวดล้อม ลักษณะเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาการเรียนรู้ด้านภาษา โดยเฉพาะการอ่านและการเขียน และปัญหาด้านคณิตศาสตร์เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม หมายถึงเด็กที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากเด็กที่มีวัยเดียวกันอย่างรุนแรงและต่อเนื่อง แม้จะได้รับการบริการด้านการแนะแนวและให้คำปรึกษาแล้วก็ตาม ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ มีพัฒนาการทางการเรียนอย่างเชื่องช้า และมีปัญหาในการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน อย่างไรก็ตามปัญหาทางพฤติกรรมเหล่านี้ ต้องมีได้มีสาเหตุมาจากความผิดปกติทางร่างกาย ประสาทสัมผัสการรับรู้ หรือสติปัญญาเด็กที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา หมายถึง เด็กที่มีความบกพร่องในการเข้าใจหรือการใช้ภาษาพูดจนไม่สามารถสื่อความหมายกับผู้อื่นได้ตามปกติ เช่น การพูดไม่ชัด จังหวะการพูดไม่ดี คุณภาพของเสียงผิดปกติ ตลอดจนการพูดผิดปกติที่เกิดจากการมีพยาธิสภาพของระบบประสาทส่วนกลางหรือระบบส่วนปลาย รวมทั้งการบกพร่องในด้านการรับรู้และการแสดงออกทางภาษา เป็นต้นเด็กออทิสติก หมายถึง เด็กที่มีความต้องการพิเศษเนื่องมาจากความผิดปกติของระบบประสาท (neurological disorder) ซึ่งส่งผลกระทบต่อพัฒนาการของเด็กตลอดช่วงชีวิต ทั้งด้านความสามารถในการสื่อสาร การสื่อความหมาย

ความเข้าใจภาษาทั้งภาษาพูด และไม่ใช่ภาษาพูด การสร้างสัมพันธภาพทางสังคม จินตนาการในการเล่น ฯลฯ โดยความผิดปกตินี้ มักจะเกิดขึ้นก่อนอายุ 3 ขวบ อัตราการเกิดของเด็กออทิสติก คือ 1 ต่อ 125 คน ซึ่งเพิ่มขึ้นจากอดีตที่คาดการณ์ว่าพบเด็กออทิสติกในอัตรา 1 ต่อ 500 คน ในเด็กชายพบมากเป็น 4 เท่าของเด็กหญิง ไม่จำเพาะเจาะจงในด้านของเชื้อชาติ ศาสนา และพื้นฐานทางสังคมของครอบครัวเด็กที่มีความบกพร่องซ้ำซ้อนหรือพิการซ้อน หมายถึง เด็กที่มีความบกพร่องทางอวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกายมากกว่า 1 ความบกพร่อง เด็กเหล่านี้ อาจไม่ได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมโปรแกรมการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษโปรแกรมใดโปรแกรมหนึ่งโดยเฉพาะ จึงต้องมีการจัดบริการทางการศึกษาและการบริการด้านอื่นเพิ่มเติม ส่วนมากเป็นเด็กที่มีสภาพความบกพร่องอยู่ในระดับรุนแรง ลักษณะของเด็กมีความบกพร่องซ้ำซ้อน จะมีปัญหาในการช่วยเหลือตนเอง การทำกิจวัตรประจำวัน ปัญหาการสื่อสารไม่สามารถเข้าใจผู้อื่น และไม่สามารถสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจความต้องการของตนเองได้ ปัญหาการเคลื่อนไหว ไม่สามารถหยิบจับ นั่ง ยืน หรือเดินได้ด้วยตนเอง ปัญหาพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ไม่มีความหมาย หรือเป็นการทำร้ายตนเองหรือผู้อื่นและปัญหาทางสังคม เนื่องจากเด็กไม่สามารถรับรู้ หรือเรียนรู้วิธีการสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นได้ ซึ่งระดับความรุนแรงของปัญหาเหล่านี้ ขึ้นอยู่กับความรุนแรงของความบกพร่องซ้ำซ้อนที่เกิดขึ้นกับเด็ก และการช่วยเหลือฝึกฝน และฟื้นฟูสมรรถภาพและเด็กปัญญาเลิศ หมายถึง เด็กที่มีความสามารถทางสมองสูงกว่าเด็กทั่วไป เป็นเด็กที่มีระดับสติปัญญาที่วัดได้จากแบบทดสอบมาตรฐานได้ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานสูงกว่าค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2 ขึ้นไป ลักษณะของเด็กที่มีปัญญาเลิศพบว่ามีเฉลียวฉลาด และพัฒนาการเร็วกว่าเด็กทั่วไป อาจจะเป็นทางด้านภาษา ความคิดสร้างสรรค์ ความคิดรวบยอด ความเข้าใจในสิ่งที่เป็นนามธรรม สัมพันธภาพและบุคลิกภาพ

การเรียนรู้ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีลักษณะการจัดกิจกรรมเพื่อให้เด็ก
ปฐมวัยสามารถอยู่ร่วมและเรียนรู้ร่วมกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้ จะมีลักษณะของการ
จัดกิจกรรมในรูปแบบของกิจกรรมที่เน้นการกระทำสิ่งต่างๆ ร่วมกัน เพื่อให้เด็กที่มีความ
ต้องการพิเศษสามารถพัฒนาตนเองได้ควบคู่กับเด็กปกติ ในขณะที่เดียวกันเด็กปกติก็จะได้
เรียนรู้เกี่ยวกับการปรับตัวให้เข้ากับเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้ ซึ่งเด็กที่มีความต้องการ
พิเศษที่เรียนร่วมกับเด็กปกติควรมีความสามารถในระดับหนึ่ง ซึ่งไม่ใช่เด็กที่มีความต้องการ
พิเศษประเภทรุนแรง การจัดกิจกรรมประจำวันจึงเป็นไปตามแนวทางของหลักการจัดกิจกรรม
ประจำวันสำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งครูจะคำนึงถึงระดับความสามารถของเด็กที่มีความต้องการ
พิเศษอย่างมาก และเน้นการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับลักษณะของเด็กที่มีความต้องการ
พิเศษในด้านต่างๆ

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยทั้งเชิงประมาถและเชิงคุณภาพ (mixed methodology) วัตถุประสงค์ 1) เพื่อทราบองค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ และ 2) เพื่อทราบผลการยืนยันองค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เป็นศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ไม่ใช่โรงเรียนขยายโอกาส ผ่านการประเมิน สมศ.รอบสาม ในระดับดีขึ้นและมีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ ด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย ปีการศึกษา 2555 จาก 183 เขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 115 โรงเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 92 โรงเรียน โดยผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 4 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียนหรือหัวหน้างานวิชาการ หัวหน้าสายชั้นปฐมวัยหรือผู้รับผิดชอบงานปฐมวัย และครูผู้สอนปฐมวัย รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นเป็นมาตราส่วนประเมินค่าของลิเคิร์ต (Likert) และยืนยันองค์ประกอบโดยการสอบถามผู้ทรงวุฒิ สถิติที่ใช้ประกอบด้วย ค่าความถี่ ร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ และวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ” สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ คือ 1) การสนับสนุนสื่อการจัดประสบการณ์ (learning experience media support) 2) การบริหารจัดการ (management) 3) การจัดสภาพแวดล้อม (environment management) 4) กระบวนการจัดประสบการณ์ (learning experience management) 5) การให้บริการแก่ผู้เรียน (student service) 6) การประเมินผลพัฒนาการเด็ก (child development evaluation) และ 7) การประสานความร่วมมือกับชุมชน (community relation management)
2. การยืนยันองค์ประกอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านมีความเห็นสอดคล้องตรงกันว่า องค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ มีความ

เหมาะสม มีความเป็นไปได้ มีความเป็นประโยชน์และมีความถูกต้องครอบคลุมสอดคล้อง
ทฤษฎี หลักการ แนวคิดตามกรอบการวิจัย ร้อยละ 100

อภิปรายผล

ผลการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นที่เป็นข้อค้นพบเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการ
บริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ และสามารถนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์เพื่อ
ความชัดเจนและนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป ดังนี้

1. แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ
ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ คือ 1) การสนับสนุนสื่อการจัดประสบการณ์ (learning
experience media support) 2) การบริหารจัดการ (management) 3) การจัดสภาพแวดล้อม
(environment management) 4) กระบวนการจัดประสบการณ์ (learning experience
management) 5) การให้บริการแก่ผู้เรียน (student service) 6) การประเมินผลพัฒนาการเด็ก
(child development evaluation) และ 7) การประสานความร่วมมือกับชุมชน (community
relation management) ผู้วิจัยมีความเห็นว่าองค์ประกอบทั้ง 7 องค์ประกอบนี้มีความเหมาะสม
ตามเหตุผลของตัวแปรที่อธิบายคุณลักษณะขององค์ประกอบได้ในแนวทางเดียวกัน โดยใน
การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยนั้น สื่อการเรียนการสอนถือว่าเป็นหัวใจสำคัญในการ
ถ่ายทอดความรู้ไปสู่ผู้เรียนได้โดยตรง เด็กปฐมวัยจะเข้าใจและสามารถสื่อความหมายของการ
จัดกิจกรรมนั้น ๆ จากสื่อการเรียนการสอนที่ครูนำมาใช้ประกอบการจัดประสบการณ์ ในการ
บริหารจัดการซึ่งเป็นการดำเนินงานโดยคนในการกำหนดทิศทางและการตัดสินใจในการ
ดำเนินงานขององค์การโดยใช้กระบวนการทำงาน ใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ในองค์การในการทำงาน
เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่องค์การกำหนดไว้การจัดการสภาพแวดล้อมซึ่งมีความสำคัญต่อ
การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ของเด็ก เนื่องจากธรรมชาติของเด็กจะเรียนรู้ ค้นคว้า ทดลอง
และต้องการสัมผัสกับสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยเป็นการ
จัดในรูปแบบของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น เพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง เกิดการเรียนรู้
พัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา โดยบูรณาการผ่านการเล่นและเป็น
ประสบการณ์ตรงผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ให้เหมาะสมกับวัยและความแตกต่างระหว่างบุคคล
โดยผ่านกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม คือ กิจกรรมเสรี กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเสริม
ประสบการณ์ กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมกลางแจ้งและเกมการศึกษาการ
ประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาเด็กปฐมวัย
เป็นกระบวนการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมและความสามารถของเด็กในด้านต่างๆ แล้ว
นำมาเรียบเรียงอย่างเป็นระบบเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจเกี่ยวกับเด็กหรือการจัด

ประสบการณ์ให้แก่เด็กการประเมินผลพัฒนาการเด็กและการเรียนรู้เป็นสิ่งที่ควรเกิดขึ้นควบคู่ไปกับการจัดประสบการณ์ตามปกติในกิจวัตรประจำวัน ครูที่ประเมินอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบจะสามารถใช้หลักสูตรและจัดประสบการณ์ได้อย่างเหมาะสมกับวัย และความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็กและการดำเนินการของสถานศึกษาร่วมกับพ่อแม่ผู้ปกครองและชุมชนในการให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัยและการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนให้พ่อแม่ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาของเด็กให้บรรลุเป้าหมายส่วนการประสานความสัมพันธ์กับชุมชน เป็นการดำเนินการของสถานศึกษาร่วมกับพ่อแม่ผู้ปกครองและชุมชน ในการให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัยและการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนให้พ่อแม่ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาของเด็กให้บรรลุเป้าหมาย โดยใช้การสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันเป็นหลักในการดำเนินการ มีความสอดคล้องกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎี ข้อค้นพบจากการศึกษาวิจัยของทั้งนักวิชาการ นักบริหารองค์กร เพราะจุดหมายปลายทางของการบริหารจัดการ คือ ประสิทธิภาพและประสิทธิภาพหรือผลสำเร็จนั่นเอง แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ที่ค้นพบในการวิจัยนี้ นับเป็นองค์ความรู้ใหม่ในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ แต่อย่างไรก็ตามแนวปฏิบัตินี้ก็เป็นหนึ่งในความพยายามหาวิธีการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ อาจกล่าวได้ว่าเป็นแนวทางหนึ่งที่จะเป็นหนทางเลือกหนึ่งในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ องค์ประกอบทั้ง 7 มีความสอดคล้องกับหลักการ แนวคิด วิธีปฏิบัติแห่งองค์ความรู้เชิงบริหารตามลำดับ ดังนี้

1.1 องค์ประกอบที่ 1 การสนับสนุนสื่อการเรียนการสอน (learning experience media support) ประกอบด้วย 11 ตัวแปร คือ 1) ครูได้รับการพัฒนาให้มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการทำงานของสมอง (BBL) และนวัตกรรมการศึกษาปฐมวัย เช่น โครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อย 2) ครูทุกคนนำสื่อ นวัตกรรม แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นตามความสนใจของเด็ก 3) ครูทุกคนผลิตและพัฒนาสื่อการเรียนรู้นวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาเด็ก 4) ครูมีวินัยและมีความรับผิดชอบ รักความสะอาดและมีอารมณ์มั่นคง 5) ครูจบการศึกษาปฐมวัยหรือมีประสบการณ์ด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย 6) ครูใช้สื่อเทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่เด็ก 7) ครูจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคมและสติปัญญา โดยเน้นการปฏิบัติจริงของเด็ก 8) ครูวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย โดยวิเคราะห์ความสอดคล้องของมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์กับสาระการเรียนรู้รายปี เพื่อจัดทำหน่วย

การจัดประสบการณ์และแผนการจัดประสบการณ์ 9) ครูทุกคนผลิตและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ นวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาเด็ก 10) ครูทุกคนจัดประสบการณ์โดยบูรณาการกิจกรรม ผ่านการเล่น กระตุ้นให้เด็กทุกคนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม 11) มีที่เล่นน้ำ เล่นทราย ที่ สะอาดปลอดภัยและมีอุปกรณ์การเล่นที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก 12) มีครูมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อ เด็ก ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, ประยงค์ เนาวบุตร, วัฒนา มัคคสมันและเยาวพา เตชะคุปต์ สื่อเป็นตัวกลางในการ ถ่ายทอดเรื่องราวเนื้อหาจากผู้ส่งไปยังผู้รับในการเรียนการสอน สื่อเป็นตัวกลางนำความรู้จาก ผู้สอนสู่เด็ก ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่วางไว้ ช่วยให้เด็กได้รับการประสบการณ์ ตรง ทำให้สิ่งที่เป็นนามธรรมเข้าใจยากกลายเป็นรูปธรรมที่เด็กเข้าใจง่าย เรียนรู้ได้ง่าย รวดเร็ว เพลิดเพลิน เกิดการเรียนรู้และค้นพบด้วยตนเอง สื่อประกอบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก ปฐมวัยทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ควรมีสื่อที่เป็นประเภท 2 มิติและ หรือ 3 มิติ ที่เป็นสื่อของจริง สื่อธรรมชาติ สื่อที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก สื่อสะท้อนวัฒนธรรม สื่อที่ ปลอดภัยต่อตัวเด็ก สื่อเพื่อพัฒนาเด็กในด้านต่าง ๆ ให้ครบทุกด้าน สิ่งที่เหมาะให้เด็กเรียนรู้ผ่าน ประสบสัมผัสทั้งห้า โดยการจัดการใช้สื่อเริ่มต้นจาก สื่อของจริง ภาพถ่าย ภาพโครงร่าง และ สัญลักษณ์ ทั้งนี้การใช้สื่อต้องเหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ ความแตกต่างระหว่างบุคคล ความ สนใจและความต้องการของเด็กที่หลากหลาย โดยมีวิธีการเลือกสื่อ ดังนี้ 1) เลือกให้ตรง จุดมุ่งหมายและเรื่องที่สอน 2) เลือกให้เหมาะสมกับวัยและความสามารถของเด็ก 3) เลือกให้ เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นที่เด็กอยู่หรือสถานภาพของสถานศึกษา 4) มีวิธีการใช้ ง่ายและนำไปใช้ได้หลายกิจกรรม 5) มีความถูกต้องตามเนื้อหาและทันสมัย 6) มีคุณภาพดี เช่น ภาพชัดเจน ขนาดเหมาะสม ไม่มีสีสะท้อนแสง 7) เลือกสื่อที่เด็กเข้าใจง่ายในเวลาสั้น ๆ ไม่ ซับซ้อน 8) เลือกสื่อที่สามารถสัมผัสได้ 9) เลือกสื่อเพื่อใช้ฝึกและส่งเสริมการคิดเป็น ทำเป็น และกล้าแสดงความคิดเห็นด้วยความมั่นใจ โดยสามารถจัดหาสื่อได้หลายวิธี ดังนี้ 1) จัดหา โดยการขอยืมจากแหล่งต่าง ๆ เช่น ศูนย์สื่อของสถานศึกษาของรัฐบาล หรือสถานศึกษา เอกชน 2) จัดซื้อสื่อและเครื่องเล่นโดยวางแผนการจัดซื้อตามลำดับความจำเป็น เพื่อให้ สอดคล้องกับงบประมาณที่ทางสถานศึกษาจัดสรรให้และสอดคล้องกับแผนการจัด ประสบการณ์ 3) ผลิตสื่อและเครื่องเล่นใช้เองโดยใช้วัสดุที่ปลอดภัยและหาง่าย เป็นเศษวัสดุ เหลือใช้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นนั้น ๆ ข้อควรระวังในการใช้สื่อการเรียนการสอน ควรระวังในเรื่อง ต่อไปนี้ 1) วัสดุที่ใช้ ต้องไม่มีพิษ ไม่หักและแตกง่าย มีพื้นผิวเรียบ ไม่เป็นเหลี่ยม 2) ขนาด ไม่ ควรมีขนาดใหญ่เกินไป เพราะยากต่อการหยิบยก อาจจะตกลงมาเสียหาย แตก เป็นอันตราย ต่อเด็กหรือใช้ไม่สะดวก เช่น กรรไกรขนาดใหญ่ โต๊ะ เก้าอี้ที่ใหญ่และสูงเกินไป และไม่ควรมี

ขนาดเล็กเกินไป เด็กอาจจะนำไปอมหรือกินทำให้ติดคอหรือไหลลงท้องได้ เช่น ลูกบิดเล็ก ลูกแก้วเล็ก เป็นต้น 3) รูปทรง ไม่เป็นรูปทรงแหลม รูปทรงเหลี่ยม เป็นสัน 4) น้ำหนัก ไม่ควรมีน้ำหนักมาก เพราะเด็กยกหรือหยิบไม่ไหว อาจจะทำตกมาเป็นอันตรายต่อตัวเด็ก 5) ความปลอดภัย หลีกเลี่ยงสิ่งที่เป็นอันตรายต่อตัวเด็ก เช่น สารเคมี วัตถุไวไฟ 6) สี หลีกเลี่ยงสีที่เป็นอันตรายต่อสายตา เช่น สีสะท้อนแสง

1.2 องค์ประกอบที่ 2 การบริหารจัดการ (management) ประกอบด้วย 11 องค์ประกอบ คือ 1) ผู้บริหารมีแนวคิดและทิศทางการจัดการศึกษาปฐมวัยที่ทันสมัย เหมาะสมสอดคล้องตามปรัชญาและหลักการศึกษาศาสตร์ปฐมวัย 2) ผู้บริหารมีแนวคิดและทิศทางการจัดการศึกษาปฐมวัยที่ทันสมัย เหมาะสมสอดคล้องตามปรัชญาและหลักการศึกษาศาสตร์ปฐมวัย 3) ผู้บริหารอุทิศเวลาให้กับการทำงาน 4) ผู้บริหารประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีและเป็นที่ศรัทธาเชื่อถือ 5) ผู้บริหารบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยในรูปแบบคณะกรรมการบริหารงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 6) ผู้บริหารบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยในรูปแบบคณะกรรมการบริหารงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 7) โรงเรียนเป็นแหล่งศึกษา ค้นคว้า วิจัย และศึกษาต่องานการจัดการศึกษาปฐมวัย 8) ผู้บริหารมีการบริหารงานวิชาการตามหลักการจัดการศึกษาปฐมวัยอย่างเป็นระบบให้บรรลุผลและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่เด็ก 9) โรงเรียนกำหนดภาระงานหรือมอบหมายงานให้กับครูและบุคลากรอื่น ๆ ตามความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคล 10) ผู้บริหารนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจ วางแผนการบริหาร ற்பปรุง/พัฒนาการดำเนินงานของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ 11) ผู้บริหารดำเนินการนิเทศ ติดตามและประเมินผลตามแผนอย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง สอดคล้องกับสุรัสวดี ราชกุลชัย, เสนาะดิยาวี, สาคร สุขศรีวงศ์, Bartol and Martin, Griffin, Certolvancevich and Matterson, ซึ่งได้ข้อสรุปว่า การบริหารจัดการเป็นการดำเนินงานโดยคนในการกำหนดทิศทางและการตัดสินใจในการดำเนินงานขององค์การโดยใช้กระบวนการทำงาน ใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ในองค์การในการทำงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่องค์การกำหนดไว้ โดยมีกระบวนการดังนี้ 1) การวางแผน (Planning) เป็นความสนใจในการกำหนดเป้าหมายอนาคตของผลการปฏิบัติงาน และครอบคลุมเนื้อหาของ การตัดสินใจและใช้ทรัพยากรเพื่อบรรลุเป้าหมาย การตัดสินใจ ถือเป็น ส่วนหนึ่งของการวางแผน การวางแผนเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จขององค์การในอนาคตในระยะสั้น (Decision Making) และระยะยาว (Long Term) 2) การจัดการองค์การ (Organizing) หลักจากที่มีการวางแผนโดยกำหนดเป้าหมายและพัฒนาแผนงานแล้ว ผู้บริหาร ต้องมีการจัดองค์การในเรื่องของทรัพยากรทางกายภาพและทรัพยากรมนุษย์ที่จำเป็นเข้าไปใน

แผน โดยการจัดองค์การควรระบุถึงกิจกรรมทางกายภาพและทรัพยากรมนุษย์ที่จำเป็นเอาไว้
 ในแผน โดยการจัดองค์การควรระบุถึงกิจกรรมและทรัพยากรทางการบริหาร มีการมอบหมาย
 งานหรือแบ่งจัดสรรทรัพยากร โดยเน้นความสำคัญว่าจะจัดองค์การให้เหมาะสมกับกลยุทธ์ที่
 วางไว้ เป็นการนำเอาแผนงานที่กำหนดไว้มากำหนดหน้าที่สำหรับบุคลากรที่ปฏิบัติภายใน
 องค์การ 3) การสั่งการหรือการชี้นำ (Directing/Leading) เป็นการใช้อิทธิพลเพื่อจูงใจพนักงาน
 ให้ปฏิบัติงานและนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ระบุไว้ เป็นกระบวนการจัดการให้สมาชิก
 ในองค์การทำงานร่วมกันได้ด้วยวิธีต่าง ๆ การสั่งการหรือการนำต้องใช้ความสามารถ เช่น
 ภาวะความเป็นผู้นำของผู้บริหาร การจูงใจ การติดต่อสื่อสารภายในองค์การและการทำงาน
 เป็นทีม และ 4) การควบคุม (Controlling) เป็นกระบวนการตรวจตราหรือติดตามผลและ
 ประเมินผลการปฏิบัติงานในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้มีมาตรฐาน เช่น มาตรฐานการดำเนินการ
 มาตรฐานด้านคุณภาพ เพื่อรักษาให้องค์การดำเนินไปในทิศทางสู่เป้าหมายอย่างถูกต้องตาม
 วัตถุประสงค์หลักการขององค์การในเวลาที่กำหนดไว้ เทเลอร์ (Taylor) ได้เสนอหลักการ
 บริหารเชิงวิทยาศาสตร์ (The Principles of Scientific Management) 1) การทำงานด้วยปริมาณ
 มาก (a large daily task) คนงานแต่ละคนในหน่วยงาน ไม่ว่าจะดำรงตำแหน่งอะไร จะได้รับ
 มอบหมายงานให้ทำแต่ละวันชัดเจน โดยการพิจารณากำหนดงานอย่างละเอียดถี่ถ้วนจะทำให้
 แต่ละคนทำงานได้เต็มที่ตลอดวัน 2) การทำงานที่มีเงื่อนไขที่เป็นมาตรฐาน (standard and
 conditions) คนงานได้รับการมอบหมายอย่างมีมาตรฐานแน่นอน และสามารถจะทำงานของ
 ตนด้วยความมั่นใจ 3) การทำงานมีรายได้สูง (high pay for success) ผู้ที่ทำงานเสร็จครบถ้วน
 จะได้รับค่าตอบแทนสูง 4) การทำงานบกพร่องที่ก่อให้เกิดสูญเสีย ความล้มเหลวควรจะเป็น
 เรื่องของบุคคลเป็นสำคัญ 5) การทำงานในองค์การขนาดใหญ่ต้องการผู้เชี่ยวชาญ (expertise
 in large organization) เมื่อองค์การขนาดใหญ่โตมีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น การทำงานก็จะ
 ยุ่งยาก และไม่อาจทำสำเร็จได้ด้วยบุคคลากรระดับต้น ลักษณะสำคัญของการบริหารเชิง
 วิทยาศาสตร์ จำแนกได้ดังนี้ 1) การศึกษาเวลาและการเคลื่อนไหว (time and motion studies)
 เพื่อให้งานที่ใช้เวลาและกำลังงานที่น้อยที่สุด 2) การแบ่งงานออกเป็นส่วนย่อยและตาม
 ความชำนาญ (division of labor and specialization) ประสิทธิภาพของการทำงานได้มาจากการ
 แบ่งงานออกเป็นส่วนย่อย จนถึงองค์ประกอบพื้นฐาน ทำให้เกิดความมั่นใจในประสิทธิภาพงาน
 3) การมีมาตรฐาน (standardization of task) การจัดแบ่งงานออกเป็นส่วน ๆ ทำให้เกิดลักษณะ
 งานที่ทำเป็นประจำและมีมาตรฐานงานที่ชัดเจนแน่นอน 4) เอกภาพในการบังคับบัญชา (unity
 of command) รวมการประสานงานและการตัดสินใจในองค์การเข้ามาสู่ส่วนกลางที่
 ผู้บังคับบัญชาโดยตรงเพียงคนเดียว 5) ขอบเขตการควบคุมบังคับบัญชา (span of control)

หน่วยงานในแต่ละระดับชั้นของสายการควบคุมบังคับบัญชาจะต้องได้รับการดูแลและประสานงานกับหน่วยงานอื่น โดยขอบเขตการควบคุมบังคับบัญชาที่เหมาะสมและหัวหน้างานแต่ละระดับชั้นควรมีผู้ใต้บังคับบัญชาระหว่าง 5-10 คน 6) เอกภาพของการทำงาน (uniqueness of function) หน่วยงานย่อยในองค์การ ควรทำงานเฉพาะอย่างไม่ควรจะทำงานซ้ำซ้อนกัน และ 7) องค์การรูปนัย (formal organization) การเน้นการวิเคราะห์องค์การ ควรทำงานชัดเจน กับองค์การรูปนัย (informal organization) อันเป็นองค์การที่เกิดจากกลุ่มที่มีปฏิสัมพันธ์กันแต่ไม่มีการจัดโครงสร้างที่เป็นระบบที่แน่นอนชัดเจน แต่เนยลแคทซ์และโรเบิร์ตทอลล์คาร์ท (Daniel Katz and Robert L. Kahn) พัฒนาการศึกษาระบบปัจจัยนำเข้า ผลผลิต กระบวนการ (input output process system) โดยเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการประยุกต์ทฤษฎีเชิงระบบในการศึกษาองค์การ 2 แนวทาง คือ แนวคิดเกี่ยวกับระบบปิดซึ่งเน้นความสำคัญของการศึกษาโครงสร้างขององค์การเป็นสำคัญ ส่วนวัฒนา มัดคสมัน กล่าวว่าการบริหารจัดการสถานศึกษาปฐมวัย เป็นการดำเนินการใด ๆ ของผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัย เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัย ซึ่งมีความสำคัญทั้งต่อคุณภาพของเด็กปฐมวัย ต่อการทำงานของบุคลากรในสถานศึกษาต่อคุณภาพการดำเนินงานของสถานศึกษา และต่อคุณภาพของการศึกษาปฐมวัยโดยส่วนรวม การบริหารจัดการสถานศึกษาปฐมวัยมีขอบเขตและภารกิจ ประกอบด้วยงานการจัดการเรียนการสอนและงานสนับสนุนการเรียนการสอน ทักษะที่สำคัญของผู้บริหาร ประกอบด้วย ภาวะผู้นำ การตัดสินใจ การจูงใจและการติดต่อสื่อสาร หลักการบริหารจัดการ เป็นแนวทางที่ผู้บริหารยึดถือในการบริหารจัดการมี 2 ส่วน คือ หลักการบริหารจัดการทั่วไปและหลักการบริหารทางการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยสามารถเลือกหลักการบริหารจัดการที่เหมาะสมด้วยการวิเคราะห์ขอบข่ายงานและภารกิจในสถานศึกษาและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาปฐมวัยให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาได้ทั้งการบริหารในภาพรวมของสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนและงานอื่น ๆ รวมทั้งการประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันที่เป็นวิถีชีวิตวัฒนธรรมของทุกคนในสถานศึกษาปฐมวัย กระบวนการบริหารจัดการ ประกอบด้วย กระบวนการที่ใช้ในการบริหารจัดการทั่วไปและกระบวนการบริหารจัดการที่มีจุดมุ่งหมายพิเศษ โดยเลือกกระบวนการบริหารจัดการที่เหมาะสมด้วยการวิเคราะห์ขอบข่ายและภารกิจในสถานศึกษา และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาปฐมวัยให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาได้ทั้งในการบริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมและทุกขอบข่ายงานที่สำคัญ ทั้งงานวิชาการ งานบุคลากร งานธุรการและการเงิน งานกิจการนักเรียน งานอาคารสถานที่และงานอื่น ๆ

1.3 องค์ประกอบที่ 3 การจัดสภาพแวดล้อม (environment management) ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ 1) จัดสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ สวยงาม ร่มรื่นปลอดภัยและมีบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้ 2) มีห้องน้ำ ห้องล้างสะอาด มีสุขภัณฑ์เหมาะสมกับเด็กและตั้งอยู่ในบริเวณห้องเรียนหรือบริเวณใกล้เคียงที่เด็กใช้ได้สะดวก 3) ห้องเรียนสะอาด สวยงามเป็นระเบียบและปลอดภัย 4) ภายในห้องเรียนมีมุมประสบการณ์อย่างน้อย 4 มุม เช่น มุมบล็อก มุมหนังสือ มุมวิทยาศาสตร์ มุมเกมการศึกษา มุมบทบาทสมมติ ภายในมุมมีสื่อของเล่นอย่างหลากหลายเพียงพอกับจำนวนเด็ก และมีร่องรอยการหมุนเวียนการเปลี่ยนสื่อในมุมประสบการณ์ 5) มีห้องเรียนถูกสุขลักษณะ มีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเทได้สะดวก ไม่มีเสียงดังรบกวน 6) มีเครื่องเล่นสนามอย่างหลากหลาย จำนวนเพียงพออยู่ในสภาพดีและปลอดภัยครบทุกรายการ สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งให้ข้อสรุปว่า สภาพแวดล้อมมีความสำคัญต่อการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ของเด็ก เนื่องจากธรรมชาติของเด็กจะเรียนรู้ ค้นคว้า ทดลองและต้องการสัมผัสกับสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวการจัดสภาพแวดล้อม มีดังนี้ 1) สภาพแวดล้อมทางกายภาพ เป็นการจัดสภาพแวดล้อมที่เป็นวัตถุจับต้องได้กำหนดให้เป็นได้ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน 1.1) สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน พื้นที่อำนวยความสะดวกภายในห้องเรียน จำเป็นต้องมีพื้นที่สำหรับเด็กเพื่อแสดงผลงาน เก็บแฟ้มผลงาน เก็บเครื่องใช้ส่วนตัวของเด็ก มีพื้นที่สำหรับเก็บเครื่องใช้ของครูผู้สอน และมีป้ายนิเทศตามหน่วยการสอนหรือสิ่งที่เด็กสนใจ พื้นที่ปฏิบัติการและการเคลื่อนไหว ต้องกำหนดให้มีพื้นที่ที่เด็กสามารถทำงานได้ด้วยตนเอง และกิจกรรมด้วยกันเป็นกลุ่มเล็กหรือกลุ่มใหญ่ เด็กสามารถเคลื่อนไหวได้อย่างอิสระ จากกิจกรรมหนึ่งไปยังกิจกรรมหนึ่งโดยไม่รบกวนผู้อื่น และพื้นที่จัดมุมเล่นหรือมุมประสบการณ์ สามารถจัดได้ตามความเหมาะสมขึ้นอยู่กับสภาพของห้องเรียน จัดแยกส่วนที่สามารถใช้เสียงดังและส่วนที่ต้องการความสงบออกจากกัน 1.2) สภาพแวดล้อมภายนอก ห้องเรียน เป็นการจัดสภาพแวดล้อมภายในอาณาบริเวณรอบ ๆ สถานศึกษา รวมทั้งจัดสนามเด็กเล่นพร้อมทั้งเครื่องเล่นสนาม จัดระวางรักษาความปลอดภัยภายในบริเวณสถานศึกษาและบริเวณรอบนอกสถานศึกษา ดูแลรักษาความสะอาด จัดแต่งและปลูกต้นไม้ให้มีความร่มรื่นสวยงาม รอบ ๆ บริเวณสถานศึกษา สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลต่อการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็ก 2) สภาพแวดล้อมทางจิตภาพ

เป็นการจัดสภาพแวดล้อมที่เกิดจากพฤติกรรมของตัวบุคคล ประกอบด้วย การปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูผู้สอนกับเด็ก การเสริมแรงเชิงบวก การจัดกิจกรรมให้เด็กมีโอกาสมีส่วนร่วมด้วยความสนใจ ตั้งใจ กระตือรือร้น ได้พูดคุย หัวเราะ ด้วยความสนุกสนานมากกว่าการถูกบังคับให้ร่วมกิจกรรม ทั้งนี้ การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูผู้สอนกับเด็กในเชิงบวกจะช่วยให้เด็กมีความสุขสนุกในการเรียนรู้ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้จะต้องอยู่ในสภาพที่สนองความต้องการ ความสนใจของเด็กทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ผู้สอนจะต้องจัดสภาพแวดล้อมให้เด็กได้อยู่ในที่ที่สะอาด ปลอดภัยอากาศสดชื่น ผ่อนคลายไม่เครียด มีโอกาสออกกำลังกายและพักผ่อน มีสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ มีของเล่นที่หลากหลาย เหมาะสมกับวัย ให้เด็กมีโอกาสเลือกเล่น เรียนรู้เกี่ยวกับตัวเองและโลกที่เด็กอยู่ รวมทั้งพัฒนาการอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคม ดังนั้นสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนจึงเป็นเสมือนหนึ่งสังคมที่มีคุณค่าสำหรับเด็ก แต่ละคนจะเรียนรู้ ส่วนกอร์ดอนและบราวน์ (Gordon and Browne) ได้จำแนกสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาปฐมวัยเป็น 3 ด้าน ดังนี้ คือ 1) สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ซึ่งได้แก่สถานที่ พื้นที่ เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ รวมทั้งความสะดวกและประโยชน์ของสิ่งเหล่านี้ 2) สภาพแวดล้อมด้านการเรียนรู้ ซึ่งได้แก่ มวลประสบการณ์ กิจกรรม ช่วงเวลาและกิจวัตรประจำวัน ที่ได้กำหนดขึ้น 3) สภาพแวดล้อมด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ได้แก่ จำนวนเด็ก อัตราส่วนของครูกับเด็ก กลุ่มอายุของเด็ก บุคลิกภาพของครูและลักษณะของปฏิสัมพันธ์ของกลุ่มบุคคลในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับวัฒนา ปุญญฤทธิ์ ว่า การบริหารสภาพแวดล้อมอย่างเหมาะสมจะช่วยอำนวยความสะดวกในการดำเนินงานต่าง ๆ ภายในสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างราบรื่นและเกิดผลดี ทำให้เด็กและบุคคลที่อยู่ภายในสถานศึกษามีความรู้สึกรู้สึกต่อการใช้ชีวิตอยู่ภายในสถานศึกษาอย่างมีความสุขอันจะส่งผลต่อคุณภาพและประสิทธิภาพของการดำเนินงานของสถานศึกษาในที่สุด และส่งผลต่อการพัฒนาไปตามทิศทางที่ได้กำหนดไว้ ส่วนวัฒนา ปุญญฤทธิ์ กล่าวว่า การบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาปฐมวัย หมายถึง การดำเนินงานที่เกี่ยวกับการจัดสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ ตลอดจนสัมพันธภาพของบุคคลในสถานศึกษาที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกัน ทั้งนี้ โดยตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานจำเป็นของเด็ก และวัตถุประสงค์ทางการศึกษา สภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษานั้นมีขอบข่ายที่ครอบคลุมถึงสภาพแวดล้อมที่ตอบสนองทางกายภาพ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการ

ดำเนินกิจกรรมและสภาพแวดล้อมด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การบริหารสภาพแวดล้อมที่ตอบสนองทางด้านกายภาพ เป็นการจั้ดสภาพแวดล้อมที่ตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานของเด็กในการดำรงชีวิตและการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานศึกษา ซึ่งได้แก่ การจัดอาคารสถานที่และห้องต่าง ๆ การจัดบริเวณและเนื้อที่ การจัดวัสดุ อุปกรณ์และเครื่องมือ เครื่องใช้ ทั้งนี้ เพื่อให้การบริหารสภาพแวดล้อมทางกายภาพดำเนินไปอย่างเหมาะสมจึงควรมีการประเมินผลการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เพื่อนำผลที่ได้ไปสู่การพัฒนาสภาพแวดล้อมให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ส่วนการบริหารสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินกิจกรรมและประสบการณ์ เป็นการจั้ดสภาพแวดล้อมที่คำนึงถึงวัตถุประสงค์ทางการศึกษา ซึ่งจะชี้บ่งถึงวิธีการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ในสถานศึกษา จึงต้องจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับลักษณะของกิจกรรมต่าง ๆ ของเด็ก อันได้แก่ ภารกิจด้านกิจวัตรประจำวัน กิจกรรมประจำวัน และการจัดสภาพแวดล้อมอย่างปลอดภัย นอกจากนี้ การประเมินผลสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินกิจกรรมและประสบการณ์ จะช่วยให้ผู้บริหารสามารถพัฒนาสภาพแวดล้อมได้เหมาะสมยิ่งขึ้น และการบริหารสภาพแวดล้อมด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นการจั้ดสภาพแวดล้อมด้านบรรยากาศภายในสถานศึกษา ลักษณะปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสถานศึกษา ได้แก่ เด็กกับเด็ก เด็กกับผู้ใหญ่ และผู้ใหญกับผู้ใหญ่ บรรยากาศในห้องเรียนจะมีผลต่อสภาพแวดล้อมด้านบรรยากาศภายในสถานศึกษาซึ่งจะส่งผลต่อพัฒนาการของเด็กในที่สุด ดังนั้น การจั้ดสภาพแวดล้อมด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลจึงมีความสำคัญเช่นเดียวกับสภาพแวดล้อมด้านอื่น

1.4 องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการจัดประสบการณ์ (learning experience management) ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) ครูบริหารจัดการชั้นเรียนที่ใช้วินัยเชิงบวกและเอื้อต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) จัดป้ายนิเทศ/มุมประสบการณ์ที่สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้หรือสถานการณ์ปัจจุบันหรือสิ่งที่เด็กสนใจ โดยเด็กมีส่วนร่วมในการจัดป้ายนิเทศ 3) นักเรียนมีกล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน 4) ครูทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาคุณภาพเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, เยาวพา เดชะคุปต์, และวัฒนา มัคคสมันการจัดการเรียนรู้ในระดับการศึกษาปฐมวัยจะไม่จัดเป็นรายวิชา แต่เป็น

การจัดในรูปแบบของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น เพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง เกิดการเรียนรู้พัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา การจัดประสบการณ์จำเป็นต้องคำนึงถึงพัฒนาการและการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนพัฒนาทุกด้านอย่างสมดุล โดยบูรณาการผ่านการเล่นและเป็นประสบการณ์ตรงผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ให้เหมาะสมกับวัยและความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยผ่านกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม คือ กิจกรรมเสรี กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมกลางแจ้งและเกมการศึกษา โดย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ได้เสนอว่า ในการนำหลักสูตรสถานศึกษาสู่การปฏิบัติในห้องเรียนประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและจุดมุ่งหมายของการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย สารการเรียนรู้ที่เหมาะสม แนวทางการจัดประสบการณ์และการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย 2) จัดทำกำหนดการจัดประสบการณ์ตลอดปีการศึกษา เป็นการพิจารณาภาพรวมตลอดปีการศึกษาว่าสถานศึกษาควรเปิดทำการทั้งสิ้นกี่วัน จะจัดประสบการณ์การเรียนรู้เรื่องใด ในช่วงเวลาใดที่เหมาะสมเพื่อให้กิจกรรมที่จัดสำหรับเด็กสอดคล้องกับสภาพและสภาวะแวดล้อมและกิจกรรมของชุมชนท้องถิ่นที่สถานศึกษาตั้งอยู่ การจัดทำกำหนดการจัดประสบการณ์ตลอดปีการศึกษาจะทำให้เห็นภาพรวมตลอดปีว่าในช่วงเวลาใดจะจัดประสบการณ์เรื่องใด 3) กำหนดตารางกิจกรรมประจำวัน เป็นการกำหนดว่าในแต่ละวันเด็กปฐมวัยและครูจะมีกิจกรรมอะไรบ้าง ในเวลาใด ในแต่ละวัน การกำหนดกิจกรรม

1.5 องค์ประกอบที่ 5 การให้บริการแก่ผู้เรียน (student service) ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ 1) จัดน้ำดื่ม น้ำใช้และภาชนะที่สะอาดไว้ในห้องเรียนหรือบริเวณใกล้เคียงที่สะดวกต่อการดื่มและใช้ เพียงพอกับจำนวนเด็ก 2) จัดอาหารกลางวันและอาหารเสริมที่มีคุณภาพตามหลักโภชนาการและเฝ้าระวังนักเรียนด้านภาวะโภชนาการอย่างสม่ำเสมอ 3) มีมาตรการเฝ้าระวังนักเรียนด้านภาวะโภชนาการอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับอารมณ์ สุวรรณपाल กล่าวไว้ว่า งานบริการในสถานศึกษาปฐมวัยประกอบด้วย 4 งาน หลัก คือ 1) งานด้านอาหาร เป็นงานที่สถานศึกษาปฐมวัยต้องให้บริการแก่เด็ก การให้บริการจัดได้ทั้งช่วงเวลาเช้า กลางวัน และบ่าย และสามารถจัดได้หลายรูปแบบ อาหารที่จัดอาจเป็นแบบเต็มรูปแบบหรืออาหารเสริม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมสุขภาพ บริการด้านความสะดวก สร้างนิสัยการกิน

ที่ดีและช่วยเหลือเด็กให้มีอาหารที่มีคุณค่ารับประทานเสริมจากบ้าน อาหารมีความสำคัญยิ่งสำหรับเด็กปฐมวัย เพราะเด็กวัยนี้กำลังเจริญเติบโต และพัฒนาการของเด็กจะเป็นไปตามขั้นตอนและมีอัตราในการพัฒนาสูง การรับประทานอาหารอย่างเพียงพอและมีคุณค่าทางโภชนาการเป็นการช่วยให้เด็กมีสุขภาพสมบูรณ์ ร่างกายแข็งแรง มีภูมิคุ้มกันทานโรคและพัฒนาการจะเป็นไปอย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นการช่วยให้เด็กสามารถร่วมกิจกรรมได้อย่างดี นอกจากนั้น ยังให้ความรู้พื้นฐานที่จำเป็นด้านอาหารและโภชนาการแก่เด็ก เพื่อเด็กได้นำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้ ดังนั้น การบริการอาหารสำหรับเด็กจึงเป็นสิ่งที่สถานศึกษาปฐมวัยควรปฏิบัติเป็นอย่างยิ่ง 2) งานสุขอนามัย เป็นงานกิจการนักเรียนงานหนึ่งที่สถานศึกษาปฐมวัยควรจัดบริการให้แก่เด็กเพื่อขจัดความเจ็บป่วย ส่งเสริมให้เด็กมีสุขภาพดี การบริการด้านสุขอนามัยที่สถานศึกษาควรจัดมีห้องพยาบาล การตรวจสุขภาพ วัคซีนต่าง ๆ ชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง บริการห้องน้ำสะอาดและการบริการด้านทันตกรรมป้องกัน ซึ่งมีความสำคัญ ดังนี้ 2.1) วัยปฐมวัยเป็นวัยที่พัฒนาการด้านต่าง ๆ กำลังพัฒนาอย่างเต็มที่ สถานศึกษาจึงสามารถจัดประสบการณ์ให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้านสุขอนามัยได้เป็นอย่างดี 2.2) เด็กในสถานศึกษาปฐมวัยอยู่ในวัยที่เล่นทำกิจกรรมและกินนอนร่วมกันอย่างใกล้ชิด จำเป็นต้องป้องกันมิให้เกิดการแพร่เชื้อหรือมีการติดต่อโรคจากเด็กด้วยกัน สถานศึกษาจึงควรจัดบริการด้านสุขภาพให้แก่เด็กได้อย่างทั่วถึง 3) การบริการด้านทันตกรรม ช่วยป้องกันเรื่องปัญหาช่องปากและฟัน สุขภาพฟันของนักเรียนจะแข็งแรง เมื่อได้รับบริการอย่างสม่ำเสมอ 2.3) การจัดสภาพแวดล้อม การพักปฏิบัติและกิจกรรมที่เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยเป็นกิจกรรมที่ต้องปลูกฝังให้เป็นนิสัย สถานศึกษาเป็นสถานที่ที่เหมาะสมที่จะจัดกิจกรรมและประสบการณ์เพื่อปลูกฝังเจตคติด้านนี้ เนื่องจากสถานศึกษาเป็นสถานที่ที่เด็กใช้ชีวิตประจำวันอยู่ในสถานศึกษาเป็นระยะเวลายาวนานและทางสถานศึกษาสามารถจัดกิจกรรมให้ต่อเนื่องประสานสัมพันธ์กันได้ 2.4) การให้ความรู้และประสบการณ์ด้านสุขภาพอนามัยแก่เด็กจนเด็กมีเจตคติที่ดีต่อสุขภาพอนามัยนั้น เด็กสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปถ่ายทอดให้บุคคลที่บ้าน เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องของผู้ปกครองให้เป็นไปในทางที่เหมาะสมได้ 2.5) การป้องกันเชื้อโรคในเด็กปฐมวัย สามารถช่วยป้องกันการแพร่โรคต่าง ๆ ไปยังเด็กอื่น ๆ ได้ และ 3) งานด้านความปลอดภัย เป็นงานกิจการนักเรียนที่สถานศึกษาปฐมวัยไม่สามารถละเลยได้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีนโยบายในเรื่องความปลอดภัย การวางแผนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ศึกษาและปฏิบัติตามกฎระเบียบต่าง ๆ อย่างถูกต้อง นอกจากนั้นควรติดตามประเมินผลเพื่อปรับปรุงแก้ไขต่อไปอย่างใกล้ชิด มีความสำคัญดังนี้ 3.1) เด็กเกิดการเรียนรู้ถึงภัยและอันตรายต่าง ๆ ที่สามารถเกิดขึ้นได้จากการจัดบริการและประสบการณ์ 3.2) เด็กเรียนรู้วิธีการรักษาความปลอดภัยและป้องกันตนเองมิให้

เกิดอันตราย 3.3) การให้บริการด้านความปลอดภัยสามารถช่วยปลูกฝังนิสัยเด็กให้รักษาความปลอดภัยได้ด้วยตนเอง 3.4) ช่วยผ่อนคลายความกังวลใจให้แก่ครูและผู้ปกครองในเรื่องอันตรายที่จะเกิดกับเด็ก 3.5) ช่วยลดอุบัติเหตุและการเจ็บป่วยที่เกิดจากภัยอันตรายต่าง ๆ และ 3.6) ช่วยลดความสิ้นเปลืองรายจ่ายที่ต้องใช้เมื่อเด็กได้รับอันตราย ซึ่งสอดคล้องกับสมใจทิพย์ชัยเมธา ได้สรุปว่าความสำคัญของความปลอดภัย มีความสำคัญต่อเด็กปฐมวัยเพราะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ถึงภัยอันตรายซึ่งจะเกิดแก่ตนเองและผู้อื่น เรียนรู้วิธีปฏิบัติตนเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดภัยอันตรายแก่ตนเองและผู้อื่น ทั้งยังปลูกฝังอุปนิสัยพื้นฐานในการรักษาความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น ซึ่งเป็นตัวอย่างในการปลูกฝังสวัสดิศึกษาแก่เยาวชนของชาติเพื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีประสิทธิภาพในอนาคตต่อไป 4) งานด้านแนะแนว เป็นงานบริการอีกประเภทหนึ่งที่สถานศึกษาปฐมวัยควรจัดให้แก่เด็กและผู้ปกครองโดยถูกหลักการ และมีการติดตามผลการแนะแนวเพื่อปรับปรุงแก้ไขในสิ่งที่เป็นปัญหาอย่างจริงจัง งานแนะแนวมีความจำเป็นและสำคัญดังนี้ 4.1) เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่กำลังเจริญเติบโตและเรียนรู้ ถ้าเด็กมีปัญหาในเรื่องนี้จะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาและการเรียนรู้ การแนะแนวของสถานศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญ 4.2) ภาวะเศรษฐกิจโดยทั่วไปเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ผู้ปกครองเด็กต้องออกทำงาน ทั้งพ่อและแม่ รายได้ไม่พอเพียงกับรายจ่าย ปัญหาด้านขาดแคลน ปัญหาความไม่พร้อมและปัญหาพฤติกรรมอาจเกิดขึ้นกับเด็กได้ เมื่อเด็กมีปัญหาสถานศึกษาจึงต้องช่วยเหลือแก้ไขด้วยการปรึกษาแนะแนว 4.3) สภาพสังคมในยุคปัจจุบันเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว วัฒนธรรมต่างชาติเข้ามามีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของเด็ก ทำให้เกิดปัญหาด้านคุณธรรม ซึ่งดีชิงเด่นแก่งแย่ง เมื่อเด็กมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา การแนะแนวจึงมีส่วนเข้ามาช่วยเหลือเด็ก 4.4) ความไม่รู้ของพ่อแม่ ผู้ปกครองเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เด็กเกิดปัญหา เช่น พ่อแม่ไม่เข้าใจและไม่รู้ว่าลูกของตนเองมีความสามารถพิเศษหรือเป็นเด็กฉลาด พ่อแม่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของเด็กได้ ทำให้เด็กเกิดปัญหาที่พ่อแม่ยอมรับไม่ได้หรือวิตกกังวล การแนะแนวจึงมีบทบาทในการช่วยเหลือและส่งเสริมเด็กเหล่านี้

1.6 องค์ประกอบที่ 6 การประเมินผลพัฒนาการเด็ก (child development evaluation) ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ 1) ครุภัณฑ์ที่ผลการประเมินพัฒนาการเด็กรายบุคคลอย่างเป็นระบบ ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน 2) ครูสรุปผลการประเมินพัฒนาการและรายงานผลให้ผู้บริหารโรงเรียน พ่อแม่/ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้อง 3) ครูนำเสนอผลประเมินความก้าวหน้าของนักเรียนมาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของครู หรือเพื่อหาวิธีช่วยเหลือ หากพบปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียน 4) ครูประเมินพัฒนาการครบทุกด้านตามสภาพจริงโดยใช้วิธีการและเครื่องมืออย่างหลากหลาย สอดคล้องกับ สำนักวิชาการและมาตรฐาน

การศึกษา ว่าการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาเด็กปฐมวัย เป็นกระบวนการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมและความสามารถของเด็กในด้านต่างๆ ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง แล้วนำมาเรียบเรียงอย่างเป็นระบบเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจเกี่ยวกับเด็กหรือการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็ก การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้เป็นสิ่งที่ควรเกิดขึ้นควบคู่ไปกับการจัดประสบการณ์ตามปกติในกิจวัตรประจำวัน ครูที่ประเมินอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบจะสามารถใช้หลักสูตรและจัดประสบการณ์ได้อย่างเหมาะสมกับวัย และความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก หลักการประเมินพัฒนาการของเด็กตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 มีดังนี้

- 1) ประเมินพัฒนาการของเด็กครบทุกด้านและนำผลมาพัฒนาเด็ก
- 2) ประเมินเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องตลอดปี
- 3) สภาพการประเมินควรมีลักษณะเช่นเดียวกับกิจกรรมประจำวัน
- 4) ประเมินอย่างเป็นระบบ มีการวางแผนเลือกใช้เครื่องมือ และจัดบันทึกไว้เป็นหลักฐาน
- 5) ประเมินตามสภาพจริงด้วยวิธีการหลากหลายเหมาะสมกับเด็ก รวมทั้งใช้แหล่งข้อมูลหลายๆ ด้าน ไม่ควรใช้การทดสอบโดยมีแนวทางการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยตามสภาพจริง ดังนี้

- 1) ใช้เครื่องมือประเมินที่เหมาะสมกับพัฒนาการและธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย กล่าวคือ ครูต้องศึกษาพัฒนาการทุกด้านของเด็กทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพื่อกำหนดตัวบ่งชี้ในเครื่องมือการประเมิน การที่ครูรู้พัฒนาการและเข้าใจจุดหมายการเรียนรู้ที่ชัดเจนและเหมาะสมจะทำให้ครูสามารถประเมินพัฒนาการและผลการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริงได้
- 2) ใช้เครื่องมือในการประเมินที่หลากหลาย การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยควรเป็นการประเมินแบบไม่เป็นทางการ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในการประเมินที่เหมาะสมคือ การสังเกตหรือการสนทนากับเด็ก แล้วบันทึกอย่างเป็นระบบ วิธีการบันทึกอาจใช้วิธีการสำรวจรายการ การจัดบันทึกพฤติกรรม มาตราส่วนประเมินค่า อาจใช้วิธีการบันทึกวิดิทัศน์ บันทึกเสียง เก็บตัวอย่างงาน หรือใช้แฟ้มสะสมงาน (Portfolio) ทั้งนี้ ครูควรเรียนรู้วิธีใช้เครื่องมือในแต่ละประเภท และเลือกใช้เครื่องมือประเมินที่หลากหลาย เพื่อให้สามารถสะท้อนการเรียนรู้ของเด็กอย่างแท้จริง
- 3) บูรณาการการสอนกับการประเมิน การประเมินถือเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์ การประเมินอย่างต่อเนื่องทำให้ครูทราบพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก เข้าใจเด็ก และรู้ว่าจะพัฒนาเด็กอย่างไรต่อไป งานที่สำคัญของครูในส่วนนี้ คือ ครูต้องทบทวนว่าจะประเมินพัฒนาการตามรายการใด เลือกใช้เครื่องมือประเมินชนิดใด ประเมินในช่วงเวลาใดในกิจกรรมประจำวันที่เกิดขึ้น การวางแผนการประเมินที่เหมาะสมและยืดหยุ่นได้จะช่วยให้ครูสามารถจัดประสบการณ์โดยทำการประเมินควบคู่กันไปได้อย่างราบรื่น
- 4) เน้นที่ความก้าวหน้าของเด็ก ในการประเมิน

พัฒนาการและการเรียนรู้ ครูควรบันทึกสิ่งที่เด็กสามารถทำได้ เพื่อเป็นการประเมินความก้าวหน้าของเด็ก ไม่ควรมุ่งสังเกตสิ่งที่เด็กยังไม่สามารถทำได้ การทราบสิ่งที่เด็กทำได้จะช่วยให้ครูสามารถแนะนำ สนับสนุนให้เด็กก้าวไปสู่พัฒนาการในขั้นที่สูงขึ้นได้ การเน้นที่ความก้าวหน้าของเด็กนี้ถือเป็นการวินิจฉัยและช่วยแก้ปัญหาให้แก่เด็กได้เป็นอย่างดี 5) ให้ความสนใจทั้งกระบวนการและผลผลิต ขณะที่เด็กร่วมกิจกรรมครูควรให้ความสนใจกับกระบวนการในการเรียนรู้ของเด็ก เช่น ขณะที่เด็กกำลังลงชื่อมาโรงเรียน เมื่อครูสังเกตกระบวนการทำงานของเด็ก จะพบว่าเด็กบางคนใช้วิธีคัดลอกชื่อของตนโดยมองจากชื่อที่ปักที่เสื้อ ทำให้ผลงานการเขียนมีลักษณะกลับหัว บางคนอาจเขียนได้อย่างคล่องแคล่วจากความจำของตนเองโดยที่ผลผลิตมีลักษณะใกล้เคียงกับคนที่เขียนโดยการคัดลอกจากแบบที่ครูเตรียมไว้ หากไม่สังเกตกระบวนการย่อมทำให้ครูไม่สามารถให้ความช่วยเหลือเด็กได้อย่างเหมาะสม อย่างไรก็ตามครูควรให้ความสนใจและควรตรวจสอบทั้งกระบวนการและผลผลิตควบคู่กันไป 6) ประเมินจากบริบทที่หลากหลาย ครูจำเป็นต้องประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กจากบริบทที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ผลการประเมินที่ตรงตามสภาพจริงของเด็ก การด่วนสรุปจากบริบทใดบริบทหนึ่งอาจทำให้ไม่ได้ผลการประเมินที่แท้จริง เนื่องจากเด็กอาจจะทำกิจกรรมในบริบทหนึ่งได้ดีกว่าอีกบริบทก็ได้ 7) ประเมินเด็กเป็นรายบุคคล การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ครูต้องเฝ้าสังเกตเด็กแต่ละคน เพื่อให้รู้จักเด็กเป็นรายบุคคล การประเมินเป็นรายบุคคลนอกจากจะทำให้ครูทราบความก้าวหน้าของเด็กแล้ว ยังช่วยให้ครูทราบความสนใจ ทักษะคิด ความคิด ฯลฯ เกี่ยวกับเด็ก ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการวางแผนการช่วยเหลือสนับสนุนเด็กได้อย่างเหมาะสมอีกด้วย 8) ให้เด็กมีโอกาสประเมินตนเอง เด็กควรได้รับการกระตุ้นให้คิดไตร่ตรองเพื่อประเมินความก้าวหน้าของตนเอง การที่เด็กมีส่วนร่วมในการติดตามความก้าวหน้าของตนเอง จะช่วยให้เด็กภูมิใจ และเกิดความต้องการที่จะพัฒนาตนเองต่อไป โดยครูอาจนำแฟ้มสะสมงานของเด็กมาใช้ในการให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการประเมินตนเองส่วนวิธีการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ควรเป็นการประเมินอย่างไม่เป็นทางการ โดยวิธีการที่เหมาะสมในการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ได้แก่ 1) เก็บรวบรวมข้อมูล ครูควรวางแผนการเก็บรวบรวมข้อมูลควบคู่กับการจัดประสบการณ์ โดยเป็นการวางแผนล่วงหน้า ทั้งนี้ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยมีดังนี้ 1.1) การสังเกตและบันทึกพฤติกรรมหรือคำพูดของเด็ก ครูควรใช้เวลาในการสังเกตและเฝ้าดูเด็ก เพื่อให้ทราบว่าเด็กแต่ละคนมีจุดเด่น ความต้องการ ความสนใจ และต้องการความช่วยเหลือในเรื่องใด ทั้งนี้ ครูต้องกำหนดเวลา แนวทางที่ชัดเจน และจดบันทึกไว้เพื่อนำมาใช้ในวิเคราะห์และสรุป ทั้งนี้ การสังเกตและบันทึก

พฤติกรรมหรือคำพูดของเด็ก1.2)การสนทนากับเด็ก ครูสามารถใช้การสนทนากับเด็กได้ทั้งแบบรายบุคคลและเป็นกลุ่มอย่างสอดคล้องกับกิจวัตรประจำวัน เพื่อประเมินความสามารถในการแสดงความคิดเห็น พัฒนาการด้านการใช้ภาษา ฯลฯ เช่น เมื่อครูเล่านิทานให้เด็กฟังแล้วครูอาจถามคำถามให้เด็กแสดงความคิดเห็นจากเรื่องที่ฟัง เพื่อให้รู้ความคิดของเด็ก ทั้งนี้ ครูควรจดบันทึกคำพูดของเด็กไว้เพื่อการวิเคราะห์และปรับการจัดประสบการณ์ให้เหมาะสมต่อไป ในกรณีที่ต้องการสนทนากับเด็กเป็นรายบุคคล ครูควรพูดคุยในสถานะที่เหมาะสม ไม่ทำให้เด็กเครียดหรือเกิดความวิตกกังวล1.3)การเก็บตัวอย่างผลงานที่แสดงความก้าวหน้าของเด็กเป็นวิธีการที่ครูรวบรวมและจัดระบบตัวอย่างผลงานที่แสดงความก้าวหน้าของเด็กจากชิ้นงานที่เด็กสร้างขึ้นในกิจวัตรประจำวัน ครูควรกำหนดจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนในการเก็บรวบรวมผลงาน เช่น เก็บตัวอย่างผลงานการตัดกระดาษที่แสดงการเปลี่ยนแปลงพัฒนาการด้านการตัดกระดาษของเด็กเดือนละ 1 ชิ้นงาน แล้วนำมาจัดรวบรวมไว้อย่างเป็นระบบ เป็นต้น การเก็บสะสมผลงานอย่างต่อเนื่องนี้ ครูต้องประเมินว่าผลงานแต่ละชิ้นแสดงความก้าวหน้าของเด็กอย่างไร ไม่ใช้การนำมาเก็บรวมกันไว้เฉยๆ ครูอาจให้เด็กมีส่วนร่วมในการเลือกและจัดเก็บผลงาน และครูสามารถนำผลงานที่จัดรวบรวมไว้อย่างเป็นระบบมาใช้ในการสื่อสารกับผู้ปกครองให้รับทราบเกี่ยวกับความก้าวหน้าของเด็กด้วยวิธีการรวบรวมข้อมูลเพื่อประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กที่ดีต้องใช้วิธีการที่หลากหลาย ไม่ใช่ใช้วิธีใดวิธีหนึ่ง โดยให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น พ่อแม่ หรือครูผู้ช่วยมีส่วนร่วมในการรวบรวมข้อมูลด้วย เพราะวิธีการแต่ละวิธีจะมีจุดแข็งและจุดอ่อนที่แตกต่างกัน มีความเหมาะสมกับลักษณะของข้อมูลที่แตกต่างกัน โดยวิธีการที่นำเสนอข้างต้นเป็นวิธีที่ครูต้องฝึกฝนจนมีทักษะในการสังเกตเด็ก พูดคุยกับเด็ก และพ่อแม่อย่างเหมาะสม รวมทั้งมีความไวต่อสิ่งที่ควรบันทึกหรือเก็บตัวอย่าง หากครูมีทักษะเหล่านี้ก็จะทำให้การประเมินตรงตามสภาพจริงยิ่งขึ้น2)วิเคราะห์และจัดทำบันทึกข้อมูลของเด็ก ครูควรนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมไว้มาวิเคราะห์ และจัดทำบันทึกข้อมูลของเด็ก ทั้งในลักษณะของบันทึกข้อมูลเด็กรายบุคคล และบันทึกข้อมูลเด็กทั้งชั้นเรียน ดังนี้ 2.1)บันทึกข้อมูลเด็กรายบุคคล การทำบันทึกข้อมูลเด็กรายบุคคลจะช่วยให้ครูรู้จักความสามารถที่แท้จริงของเด็ก ทำให้ครูติดตามความก้าวหน้าของเด็กได้อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังช่วยให้ครูประเมินเด็กอย่างครอบคลุมทุกรายการประเมิน ครูที่ทำบันทึกข้อมูลเด็กเป็นรายบุคคลจะสามารถช่วยส่งเสริมความสามารถของเด็ก หรือให้ความช่วยเหลือเด็กได้อย่างเหมาะสม 2.2)บันทึกข้อมูลเด็กทั้งชั้นเรียน การทำบันทึกข้อมูลเด็กทั้งชั้นเรียนช่วยให้ครูรู้ว่าเด็กในห้องเรียนที่รับผิดชอบมีความสามารถหรือมีพัฒนาการในแต่ละด้านเป็นอย่างไร ส่งผลให้ครูสามารถออกแบบการจัดประสบการณ์ได้เหมาะสมกับเด็กในชั้นเรียนมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังแสดงให้เห็นความก้าวหน้าของ

เด็กทั้งชั้นเรียน การสรุปเช่นนี้ควรทำเป็นระยะอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สามารถนำมาใช้ได้อย่างเหมาะสมทั้งนี้ การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ที่ดีต้องผสมผสานเป็นเนื้อเดียวกันกับการจัดประสบการณ์ การประเมินช่วยให้ครูทราบพัฒนาการของเด็ก เข้าใจเด็ก และรู้ว่าควรทำอย่างไรจึงจะสามารถส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กได้อย่างเต็มที่ ครูปฐมวัยจึงควรศึกษาวิธีการ เครื่องมือ และเกณฑ์การประเมินที่เหมาะสมกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย วางแผนการประเมินให้เหมาะสม ใช้ผลการประเมินในการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก การประเมินจึงถือเป็นส่วนหนึ่งของเครื่องมือที่ช่วยทำให้ครูสามารถจัดประสบการณ์อย่างมีคุณภาพ

1.7 องค์ประกอบที่ 7 การประสานความร่วมมือกับชุมชน (community relation management) ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ 1) ผู้ปกครอง ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย 2) โรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการดำเนินงานโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบแก่ผู้ปกครอง ชุมชนและโรงเรียนอื่น ๆ อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง 3) ผู้ปกครอง ชุมชน ร่วมมือและสนับสนุนการพัฒนาโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สอดคล้องกับ วรรณาท รักสกุลไทย กล่าวไว้ว่า การบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนในสถานศึกษาปฐมวัย หมายถึง การดำเนินการของสถานศึกษาร่วมกับพ่อแม่ผู้ปกครองและชุมชน ในการให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัยและการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนให้พ่อแม่ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาของเด็กให้บรรลุเป้าหมาย โดยใช้การสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันเป็นหลักในการดำเนินการ โดยขอบข่ายของการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนในสถานศึกษาปฐมวัย ประกอบด้วย การให้บริการแก่ชุมชน การรับความช่วยเหลือและสนับสนุนจากชุมชน การสร้างความสัมพันธ์กับครอบครัว ชุมชนและองค์กรสถานบันต่าง ๆ ในชุมชน การส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของสถานศึกษาเพื่อร่วมมือกันพัฒนาเด็ก การจัดตั้งกลุ่มชุมชน สมาคมมูลนิธิและการประชาสัมพันธ์ การบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนในสถานศึกษาปฐมวัยที่มีประสิทธิภาพต้องดำเนินการตามหลักการที่ถูกต้องทั้งหลักการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนทั่วไป และหลักการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนในสถานศึกษาปฐมวัย สำหรับกระบวนการในการบริหารสัมพันธ์ชุมชนมีขั้นตอนสำคัญ 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบและการปรับปรุงและพัฒนา นอกจากนี้ชูชาติ พ่วงสมจิตรได้กล่าวไว้ว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนมีความสำคัญ 3 ประการ คือ 1) ช่วยให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน ซึ่งรวมถึงการรับทราบความเคลื่อนไหวหรือความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับทั้ง 2 ฝ่าย ทำให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน 2) ช่วยแก้ปัญหาความ

ขัดแย้ง ซึ่งอาจเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงทางความคิด ค่านิยมและพฤติกรรมของสังคมในปัจจุบันที่แตกต่างไปจากเดิม ทำให้มีเจตคติไม่ตรงกัน 3) ช่วยให้เกิดการมีส่วนร่วม โดยการมีส่วนร่วมดังกล่าวควรเป็นไปเพื่อประโยชน์แก่ทั้งสองฝ่ายคือประโยชน์กับสถานศึกษาและประโยชน์ต่อชุมชน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครองและชุมชน ให้เกิดความร่วมมือและสนับสนุนส่งเสริมซึ่งกันและกัน ทำให้ทั้งครอบครัวและสถานศึกษาสามารถอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่เด็กไปในทิศทางเดียวกัน โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนได้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด โดยมีหลักการดังนี้ 1) หลักพ่อแม่คือครูคนแรก เนื่องจากมีผลการวิจัยจำนวนมากยืนยันว่าพ่อแม่เป็นบุคคลแรกที่มีบทบาทสำคัญอย่างสูงในการอบรมเลี้ยงดูลูกตั้งแต่แรกเกิด และผลจากการอบรมเลี้ยงดูนั้นยังมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของเด็กไปอีกยาวนานจนตลอดชีวิต ดังที่ผลการวิจัยเรื่องโครงการเด็กก่อนวัยเรียนของมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด สรุปว่า ประสบการณ์ของเด็กในวัยเริ่มต้นของชีวิตเป็นรากฐานสำคัญที่สุดต่อความสำเร็จของการเรียนรู้ในอนาคต และตลอดชีวิตของเด็ก พ่อแม่มีบทบาทที่สำคัญอย่างยิ่งมีการสร้างเสริมประสบการณ์ให้กับเด็กในฐานะที่เป็นครูคนแรกและเป็นครูที่มีความสำคัญที่สุดด้วยเหตุนี้สถานศึกษาปฐมวัยจึงควรตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าวและถือเป็นหลักในการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับพ่อแม่ผู้ปกครอง ด้วยการส่งเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาเด็ก 2) หลักการเคารพในคุณค่าซึ่งกันและกันระหว่างสถานศึกษากับพ่อแม่ สถานศึกษาต้องปฏิบัติต่อพ่อแม่ผู้ปกครองของเด็kpฐมวัยอย่างให้เกียรติ และส่งเสริมให้ผู้ปกครองตระหนักถึงความสำคัญของตนเองที่มีต่อการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่เด็กไปในแนวทางเดียวกันกับสถานศึกษา นอกจากนี้สถานศึกษาต้องยินดียอมรับฟังความคิดเห็นของผู้ปกครองซึ่งเสนอให้สถานศึกษาพิจารณาเพื่อร่วมกันพัฒนาเด็ก ในขณะที่เดียวกันสถานศึกษาก็ควรมีเทคนิควิธีการที่จะทำให้พ่อแม่ผู้ปกครองตระหนักถึงความสำคัญในการเคารพให้เกียรติและรับฟังความคิดเห็นของผู้บริหารและครูด้วยเช่นกัน 3) หลักการสื่อสารสองทาง สถานศึกษาต้องใช้การสื่อสารเชิงบวกแบบมีปฏิสัมพันธ์เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีกับพ่อแม่ผู้ปกครอง โดยควรทำหน้าที่ทั้งในฐานะผู้ให้ข้อมูลข่าวสารและผู้รับฟังข้อมูลข่าวสารจากพ่อแม่ผู้ปกครอง 4) หลักการส่งเสริมทักษะการเลี้ยงดูเด็ก เนื่องจากสถานศึกษาปฐมวัยฐานะเป็นแหล่งวิทยากรด้านการศึกษาปฐมวัย จึงควรทำหน้าที่ให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่พ่อแม่ผู้ปกครองเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูและเสริมสร้างทักษะต่างๆ แก่เด็กอย่างเหมาะสมกับพัฒนาการ โดยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การประชุมผู้ปกครอง เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันในการพัฒนาเด็ก การจัดกิจกรรมคาราวานเสริมสร้างเด็ก เป็นต้น 5) หลักการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองในการพัฒนาเด็ก การมีส่วนร่วมของพ่อแม่

ผู้ปกครองกับสถานศึกษาในการพัฒนาเด็ก สามารถทำได้หลากหลายรูปแบบ เช่น การให้มีส่วนร่วมกับความสามารถและความสนใจของผู้ปกครอง เช่น กิจกรรมผู้ปกครองอาสา เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามาช่วยครูในการจัดกิจกรรมในห้องเรียน ร่วมดูแลเด็กขณะไปทัศนศึกษาหรือเป็นวิทยากรให้ความรู้กับเด็กในสิ่งที่ผู้ปกครองมีความเชี่ยวชาญ การให้มีส่วนร่วมในหลักสูตรการเรียนการสอน โดยร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมแก้ปัญหา ร่วมประเมินผลและพัฒนาหลักสูตร ซึ่งสถานศึกษาสามารถดำเนินการโดยเชิญให้พ่อแม่ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามาร่วมเป็นกรรมการสถานศึกษา โดยมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ให้ชัดเจนและร่วมกันดำเนินการอย่างต่อเนื่อง การให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่สถานศึกษาจัดขึ้น เช่น กิจกรรมวันปฐมนิเทศ วันพ่อ วันแม่ วันปีใหม่ และร่วมชมการแสดงความสามารถด้านต่าง ๆ ของเด็กในโอกาสพิเศษอื่น ๆ การใช้หลักการมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสถานศึกษากับพ่อแม่ผู้ปกครองและชุมชนดังกล่าว สถานศึกษาควรดำเนินการด้วยความจริงใจ และพัฒนาการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยต้องตระหนักว่า การมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงต้องส่งเสริมให้ผู้ปกครองได้มีโอกาสในการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ แก้ปัญหา แก้ไข ปรับปรุงและประเมินผลงานด้วย โดยประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผน (plan) เริ่มจากการศึกษาสภาพปัจจุบันของสถานศึกษา วิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนและศึกษา แนวโน้มการพัฒนาสถานศึกษาร่วมกับชุมชน เพื่อนำข้อมูลมาวางแผนกำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงานทั้งระยะสั้นและระยะยาว โดยคำนึงถึงหลักการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนที่สถานศึกษายึดถือ ซึ่งในการวางแผนนี้จะต้องให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมและยอมรับเป้าหมายที่กำหนดขึ้นร่วมกันไปในทิศทางเดียวกัน 2) การปฏิบัติตามแผน (do) เป็นขั้นที่ผู้รับผิดชอบลงมือปฏิบัติตามที่วางแผนไว้ โดยสถานศึกษาต้องมีการชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด ให้มีความเข้าใจตรงกันเพื่อให้ปฏิบัติไปสู่เป้าหมายเดียวกัน 3) การตรวจสอบ (check) เป็นการติดตามตรวจสอบกำกับดูแลให้คำแนะนำ และติดตามผลการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านความสัมพันธ์ชุมชนเป็นระยะ ๆ ตั้งแต่เริ่มดำเนินการในระยะต้น ระยะกลางและระยะสุดท้าย ไม่ควรรอไว้ตรวจสอบครั้งเดียวเมื่อสิ้นสุดโครงการ เพราะอาจแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ยาก การตรวจสอบผลการดำเนินงานควรใช้วิธีเปรียบเทียบผลกับตัวชี้วัดความสำเร็จ และควรใช้เครื่องมือร่วมกันหลายๆ ประเภท เช่น การสอบถามจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การสังเกตขณะดำเนินงานและหลังการดำเนินงาน การสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เป็นต้น 4) การปรับปรุงและพัฒนา (act) เป็นการนำผลการปฏิบัติงานสัมพันธ์ชุมชนที่ผ่านการตรวจสอบและประเมินแล้วไปพัฒนาปรับปรุง ถ้าไม่บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ก็นำมาดำเนินการปรับปรุงแก้ไขและหากพบว่าการ

ดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย ก็นำมากำหนดเป็นมาตรฐานการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของสถานศึกษา และบันทึกไว้เพื่อนำไปวางแผนการดำเนินงานในวงรอบต่อไป การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนโดยการประชาสัมพันธ์ด้วยสื่อ ประกอบด้วย 1) การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนโดยการประชาสัมพันธ์ด้วยสื่อบุคคล เป็นการใช้เครื่องมือหรือสิ่งที่เป็นบุคคล รวมถึงคำพูดและอากัปกิริยาท่าทางของบุคคล ในการดำเนินงานสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและประชาสัมพันธ์ให้ประสบความสำเร็จ ด้วยการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลนอกสถานศึกษา ทั้งผู้ปกครองและบุคคลอื่น ๆ ในชุมชน เพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกันนำไปสู่ความสัมพันธ์ที่ดี รวมถึงเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของสถานศึกษา โดยคุณลักษณะของสื่อบุคคลมีดังนี้ 1.1) มีความยืดหยุ่นสูง จากผลการวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์การสื่อสารของสื่อบุคคล พบว่ามีการใช้กลยุทธ์การสื่อสารที่หลากหลายพลิกแพลงไปตามช่วงเวลาและกลุ่มเป้าหมาย 1.2) ใช้การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมได้สูงกว่าสื่อแบบอื่น ๆ กล่าวคือ มีลักษณะเป็นการสื่อสารแบบสองทาง ซึ่งทำให้ทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสาร สามารถมีปฏิกริยาตอบโต้กันทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการตลอดเวลา ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับสื่ออื่น ๆ แล้ว สื่อบุคคลมีโอกาสใช้การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมได้สูงกว่า 1.3) พัฒนาได้อย่างมีศักยภาพ เนื่องจากมีลักษณะเฉพาะในความเป็นมนุษย์ที่มีศักยภาพ พัฒนาได้อย่างไม่รู้จัก จึงมีพลังในการพัฒนาสูง 1.4) มีการสื่อสารภายในจิตใจ ตัวอย่างรูปแบบการสื่อสารภายในจิตใจ เช่น การขบคิด การทบทวน ไตร่ตรอง การทำสมาธิ การเขียนสมุดบันทึกประจำวัน ซึ่งรูปแบบการสื่อสารระดับนี้มีแต่สื่อบุคคลเท่านั้นที่สามารถทำได้ 1.5) เป็นสื่อที่มีเจตนาและแรงจูงใจ ด้วยคุณสมบัติที่เป็นมนุษย์ จึงทำให้สื่อบุคคลมีเจตนาและแรงจูงใจในการสื่อสารอยู่เสมอ 1.6) มีทั้งมิติที่เป็นส่วนตัวและมิติที่เป็นส่วนรวม เนื่องจากลักษณะที่เป็นมนุษย์นี้เอง ทำให้เป็นสื่อที่มีเรื่องส่วนตัว ชีวิตครอบครัวและหน้าที่การงานควบคู่ไปพร้อม ๆ กัน โดยปกติสิ่งเหล่านี้จะเข้ามาพัวพันเกี่ยวข้องกับการสื่อสารของสื่อบุคคลอย่างแยกกันไม่ได้ 1.7) มีลักษณะหลายสถานะ กล่าวคือ เป็นได้ทั้งผู้สื่อสาร เป็นช่องทางและเป็นได้ทั้งตัวเนื้อหา เพราะในมิติทางสังคม สื่อบุคคลต่างก็มีคุณลักษณะทางสังคมติดมาด้วย เช่น ตำแหน่งหน้าที่การงานและวัยในมิติทางประวัติส่วนตัว ได้แก่ ระยะเวลาในการทำงานกับชุมชนซึ่งจะมีผลต่อความน่าเชื่อถือไว้วางใจ บทบาทของสื่อบุคคลที่มีการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนประกอบด้วยบุคคล 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้ที่มิบทบาทสำคัญต่อภาพลักษณ์ของสถานศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เพราะผู้บริหารเปรียบเสมือนตัวแทนของสถานศึกษาซึ่งหากผู้บริหารสามารถบริหารจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ จะทำให้พ่อแม่ผู้ปกครอง และชุมชนเกิดความเชื่อถือศรัทธาและยินดีให้ความร่วมมือสนับสนุนสถานศึกษาเป็นอย่างดี ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัย จึง

ควรมีบทบาทในการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ดังนี้ 1.1) สร้างความสัมพันธ์ที่ดีภายในสถานศึกษา โดยการวางแผนและดำเนินการบริหารจัดการด้านการประชาสัมพันธ์ภายในสถานศึกษาให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย บุคลากรทุกฝ่ายทุกระดับมีความสามัคคีกลมเกลียวในหมู่เพื่อนร่วมงานเพื่อเอื้ออำนวยให้เกิดการร่วมแรงร่วมใจกันทำงานอย่างสร้างสรรค์ พร้อมทั้งจะร่วมกันจัดการเรียนรู้และส่งเสริมพัฒนาการของเด็กให้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพบรรลุตามเป้าหมายของสถานศึกษา 1.2) เป็นผู้นำในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับพ่อแม่ผู้ปกครองและชุมชน โดยทำตนเป็นแบบอย่างให้กับบุคลากรทุกฝ่ายทั้งในและนอกสถานศึกษา ให้ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน รวมทั้งเป็นผู้นำของครูและบุคลากรในสถานศึกษาออกสู่ชุมชน ด้วยการให้บริการชุมชนทางวิชาการ สถานที่และวัสดุอุปกรณ์อื่น ๆ อย่างสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน เพื่อพัฒนาชุมชนให้แข็งแรงและให้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการพัฒนาตนเอง พัฒนาครอบครัวและพัฒนาเด็กในครอบครัวของตนเอง 1.3) จัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้พ่อแม่ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมตามความรู้ความสามารถ ตลอดจนแนะนำให้เข้ามาเยี่ยมชั้นเรียน พบปะพูดคุยกับผู้บริหารและครูเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ร่วมกันประเมินหลักสูตรสถานศึกษา และพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้การจัดการศึกษามีความเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของพ่อแม่ผู้ปกครองและชุมชนอย่างแท้จริง 1.4) เป็นผู้นำในการจัดตั้งชมรม สมาคมที่มีบทบาทในการให้ความร่วมมือสนับสนุนการจัดการศึกษาและพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็ก ตลอดจนส่งเสริมให้ครูและบุคลากรเป็นผู้นำหรือเป็นสมาชิกการรวมการชมรมสมาคมต่างๆ ที่ชุมชนจัดตั้งขึ้น โดยพิจารณาถึงการดำเนินการอันเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมและประเทศชาติ 1.5) ส่งเสริมให้มีการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ประเภทอื่น ๆ อย่างหลากหลาย เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์และสื่อกิจกรรม เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน และเป็นการเผยแพร่การดำเนินงานของสถานศึกษาที่แสดงถึงการมุ่งคุณภาพ ซึ่งสื่อประชาสัมพันธ์ดังกล่าวนอกจากจะช่วยสร้างความเข้าใจอันดีกับพ่อแม่ผู้ปกครองแล้ว ยังมีผลในวงกว้างต่อสาธารณชน องค์กร สถาบันอื่น ๆ ในชุมชน ให้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการจัดการศึกษาปฐมวัย ทำให้ได้รับความร่วมมือสนับสนุนอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น และ 1.6 ในการดำเนินตามบทบาททั้ง 5 ประการข้างต้นนั้น ผู้บริหารควรกำหนดเป็นนโยบายของสถานศึกษาให้ชัดเจน และจัดทำแผนบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนโดยการประชาสัมพันธ์ ซึ่งต้องดำเนินการอย่างถูกต้องตามขั้นตอนของการวางแผน ประกอบด้วย การกำหนดจุดมุ่งหมายของแผน กำหนดกลุ่มเป้าหมาย กำหนดหัวข้อการประชาสัมพันธ์ที่แสดงถึงสาระของกิจกรรมที่จะจัดทำขึ้น กำหนดสื่อและเทคนิควิธีการประชาสัมพันธ์ กำหนดงบประมาณที่จะใช้ ผู้รับผิดชอบและ

วิธีการประเมินผล กลุ่มที่ 2 บทบาทของครู ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อการประชาสัมพันธ์สถานศึกษาให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีได้เช่นเดียวกับผู้บริหารสถานศึกษา เพราะครูเป็นตัวจักรสำคัญในการที่จะนำโรงเรียนออกสู่ชุมชนและนำชุมชนเข้าสู่โรงเรียน ทั้งยังเป็นผู้นำแผนการปฏิบัติงานด้านการเรียนการสอนและการประชาสัมพันธ์ไปใช้ให้บังเกิดผลต่อเด็กและชุมชน ครูจึงควรมีบทบาทในการประชาสัมพันธ์กับชุมชน ดังนี้ 2.1) หมั่นศึกษาหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ทันต่อความก้าวหน้าทางวิชาการและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เพื่อให้สามารถทำหน้าที่เป็นครูของเด็กปฐมวัยที่มีคุณภาพ ซึ่งจะส่งผลให้พ่อแม่ผู้ปกครองและชุมชนมีความเชื่อถือศรัทธา เห็นความสำคัญของครูและยอมรับในศักยภาพของสถานศึกษาพร้อมที่จะให้ความร่วมมือสนับสนุนและร่วมมือในการพัฒนาเด็ก 2.2) ส่งเสริมเด็กให้กล้าแสดงออก และเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความสามารถในโอกาสอันควรและเหมาะสม เพื่อให้เด็กมีความภาคภูมิใจในตนเอง และทำให้พ่อแม่ผู้ปกครองได้ชื่นชมในความสามารถของเด็ก ซึ่งจะส่งผลต่อการมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อสถานศึกษา 2.3) ให้ความรัก ความอบอุ่น ดูแลเอาใจใส่เด็กและรายงานความก้าวหน้าของเด็กให้ผู้ปกครองทราบอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของพ่อแม่ผู้ปกครอง เพื่อนำมาร่วมกันหาแนวทางแก้ปัญหาหรือพัฒนาเด็กให้เป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์ 2.4) จัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนและในสถานศึกษาให้มีบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้และเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับเด็ก จัดกิจกรรมให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการดูแลสถานที่ต่าง ๆ ในสถานศึกษา เพื่อปลูกฝังให้เด็กมีทักษะในการแสวงหาความรู้ รักการทำงานและมีความรับผิดชอบ 2.5) ทำความรู้จักเด็กเป็นรายบุคคล รวมถึงรู้จักสิ่งแวดล้อมทางครอบครัวของเด็ก และชุมชนที่เด็กอาศัยอยู่ เพราะสิ่งแวดล้อมในครอบครัวและในชุมชนอาจส่งผลต่อแนวทางการดำเนินชีวิตของเด็กและบุคคลในชุมชน ซึ่งมีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดของเด็ก ทำให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้และอบรมเลี้ยงดูเด็กได้อย่างเหมาะสม ไม่เกิดความขัดแย้งกับครอบครัวและชุมชน 2.6) ครูควรร่วมกิจกรรมกับชุมชน สนับสนุนร่วมมือและช่วยเหลือชุมชนด้านวิชาการและอื่น ๆ ตามนโยบายของสถานศึกษา โดยปฏิบัติต่อพ่อแม่ผู้ปกครองและชุมชนด้วยการให้เกียรติ สุภาพและจริงใจ หมั่นฝึกฝนและพัฒนาตนเองให้เป็นคนที่มีความสุขและมีความคิดเชิงบวก ตลอดจนมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลทั่วไป และ 2.7) นำทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุดต่อการจัดการศึกษา ทั้งทรัพยากรที่เป็นบุคคล ได้แก่ ภูมิปัญญาในท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน ตลอดจนทรัพยากรที่เป็นวัสดุอุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ทั้งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติและสร้างขึ้น เช่น การนำเด็กออกไปศึกษาในชุมชน พบปะกับผู้คนและเรียนรู้จากบุคคลและแหล่งเรียนรู้ต่างๆ หรือร่วมบำเพ็ญประโยชน์ในชุมชนด้วย กลุ่มที่ 3 บทบาทของเด็ก เด็กปฐมวัยซึ่งสถานศึกษาเป็นสื่อประชาสัมพันธ์ประเภท

บุคคลที่มีบทบาทสำคัญเช่นเดียวกับผู้บริหารสถานศึกษาและครู เพราะเด็กเป็นผู้นำประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้รับจากสถานศึกษาไปสู่ครอบครัว ในขณะที่เด็กก็เป็นผู้นำประสบการณ์จากครอบครัวและชุมชนในฐานะที่เป็นสื่อกลางในการเรียนรู้ซึ่งกันและกันระหว่างครอบครัวของเด็กกับสถานศึกษา เพราะสถานศึกษาจะสามารถทราบทัศนคติและความเข้าใจในการเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครอง จากการประพฤติปฏิบัติและการแสดงออกของเด็กขณะอยู่ที่สถานศึกษา ในทำนองเดียวกัน ผู้ปกครองก็สามารถทราบผลการดำเนินงานของสถานศึกษาจากการแสดงออกของเด็กขณะอยู่ที่บ้าน ดังนั้นการอบรมเลี้ยงดูเด็กอย่างถูกต้องเหมาะสมและไปในทิศทางเดียวกันทั้งจากครอบครัวและสถานศึกษา จะช่วยทำให้พ่อแม่ผู้ปกครองและสถานศึกษามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน จะเห็นได้ว่า บทบาทของเด็กปฐมวัยในการประชาสัมพันธ์เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน เป็นบทบาทที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง อันเป็นผลจากการอบรมเลี้ยงดูเด็กและให้การศึกษาทั้งจากครอบครัวและสถานศึกษา โดยไม่มีการปรุงแต่งหรือมีจุดมุ่งหมายเพื่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยเฉพาะ ซึ่งแตกต่างจากบทบาทของผู้ใหญ่ที่ต้องปฏิบัติตามบทบาทที่ได้วางแผนไว้ล่วงหน้า ดังนั้นเด็กจะมีบทบาทอันพึงประสงค์ได้ ต้องได้รับการอบรมเลี้ยงดูด้วยความรักความอบอุ่นและได้รับการส่งเสริมให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย ได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่สอดคล้องสัมพันธ์กับชีวิตในครอบครัวและชุมชน นอกจากนี้ เด็กควรได้รับการพัฒนาการคิด ให้คิดเป็นแก้ปัญหาได้ มีคุณธรรม จริยธรรมและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุข กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมและมีความภาคภูมิใจในตนเอง มีความรักครอบครัว รักสถานศึกษาและรักชุมชนที่ตนอยู่อาศัย มีจิตสาธารณะ สามารถช่วยเหลือผู้อื่นและพัฒนาได้เต็มตามศักยภาพคุณลักษณะที่พึงประสงค์เหล่านี้ยิ่งเกิดขึ้นกับเด็กอย่างสมบูรณ์มากเท่าไร ก็จะเป็นการเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับสถานศึกษาที่เด็กศึกษาอยู่มากเท่านั้น ซึ่งจะส่งผลให้สถานศึกษา ครอบครัวและชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดีซึ่งกันและกันไปด้วย 2) การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนโดยการประชาสัมพันธ์ด้วยสื่อสิ่งพิมพ์ เป็นการใช้อุปกรณ์หรือสื่อที่เป็นเอกสารสิ่งพิมพ์ทุกประเภท เพื่อการดำเนินงานสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน และประชาสัมพันธ์ให้ประสบความสำเร็จด้วยการจัดทำเอกสาร สิ่งพิมพ์เผยแพร่ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง รวมถึงการเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของสถานศึกษา เช่น 2.1) เอกสารแนะนำโรงเรียน เป็นเอกสารที่ยังคงนิยมใช้ในการสื่อสาร เพื่อให้ประชาชนได้รู้จักสถานศึกษาได้อย่างสะดวกวิธีหนึ่ง แม้ว่าในปัจจุบันจะมีการนำคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตมาใช้กันอย่างกว้างขวาง แต่เอกสารก็ยังเป็นสิ่งที่ประชาชนจำนวนมากต้องการ การออกแบบเอกสารแนะนำโรงเรียนควรมีการวางแผนอย่างรอบคอบ เพราะมีผลต่อภาพลักษณ์ของสถานศึกษาเป็นอย่างมาก

มาก ผู้บริหารจึงควรพิจารณาว่าต้องการนำเสนอภาพลักษณ์ของโรงเรียนในลักษณะใด โดยคำนึงถึงตั้งแต่คุณภาพของกระดาษที่ใช้ รวมถึงภาพและข้อมูลที่นำเสนอ กล่าวคือ ภาพที่จะนำเสนอต้องสะท้อนจุดเด่นของสถานศึกษา ข้อมูลที่ปรากฏควรมีเฉพาะข้อมูลที่สำคัญ ได้แก่ ชื่อสถานศึกษา ที่อยู่ หมายเลขโทรศัพท์ เว็บไซต์ อายุของเด็กที่รับสมัครเข้าเรียน ค่าเล่าเรียน ระยะเวลาเรียน วิทยาลัยศึน กิจกรรมของสถานศึกษา บริการอื่น ๆ เช่น อาหารกลางวัน รถรับ-ส่ง การใช้ภาษาควรกระชับเข้าใจง่าย ขนาดของเอกสารแนะนำโรงเรียนไม่ควรใหญ่เกินไป เพื่อสะดวกในการจัดส่งทางไปรษณีย์ได้โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่ม นอกจากนี้ยังควรใส่ใจกับลักษณะของกระดาษที่ใช้ ไม่ควรบางเกินไปจนยับจับไม่สะดวก และต้องคำนึงถึงความคุ้มค่าของคุณภาพของราคาแต่ไม่ควรจำกัดงบประมาณจนทำให้เสียภาพลักษณ์ ผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยสามารถใช้เอกสารแนะนำโรงเรียนในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน โดยการแจกเอกสารให้กับผู้ปกครองที่เข้ามาเยี่ยมชมสถานศึกษา ก่อนตัดสินใจสมัครเด็กเข้าเรียน เพื่อให้ได้ทราบข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับสถานศึกษาอย่างชัดเจนยิ่งขึ้น ทั้งยังให้ผู้ปกครองได้นำกลับไปบ้านเพื่อเผยแพร่ต่อบุคคลอื่น ๆ ในครอบครัวหรือสถานที่ทำงาน ทำให้มีการเผยแพร่ข้อมูลของสถานศึกษาออกไปได้อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น 2.2) จดหมาย การส่งจดหมายถึงผู้ปกครองเพื่อแจ้งข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา เป็นการใช้เครื่องมือพื้นฐานในการประชาสัมพันธ์ที่มีความสะดวกและประหยัด เมื่อเทียบกับสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทอื่น ลักษณะของจดหมายมีหลายรูปแบบเช่นเดียวกับจดหมายทั่วไป เนื้อหาสาระของจดหมายกำหนดขึ้นตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการสื่อสาร เช่น การเชิญผู้ปกครองมาร่วมกิจกรรม ซึ่งได้แจ้งไว้แล้วในปฏิทินกิจกรรมของสถานศึกษา โดยในจดหมายจะมีรายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับกำหนดเวลา และกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงเรื่องอื่น ๆ เช่น การขอความร่วมมือในเรื่องต่าง ๆ จากผู้ปกครอง 2.3) จดหมายข่าว เป็นสื่อประชาสัมพันธ์อีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งมีส่วนคล้ายกับจดหมายแต่มีความแตกต่างกันตรงลักษณะการเขียน ซึ่งจดหมายจะมีลักษณะเช่นเดียวกับจดหมายทั่วไป ส่วนจดหมายข่าวเขียนในรูปแบบการเขียนข่าว ประกอบด้วย พาดหัวข่าวและมีรายละเอียดเนื้อหาแบบข่าวของหนังสือพิมพ์ หัวกระดาษของจดหมายข่าวอาจออกแบบเป็นพิเศษให้มีความโดดเด่น ประณีต สวยงาม มีเครื่องหมายสัญลักษณ์ของสถานศึกษา และอาจจัดพิมพ์หลายสีหรือสีเดียวก็ได้ แต่ควรแสดงถึงเอกลักษณ์ของสถานศึกษาอย่างโดดเด่น กำหนดเวลาส่งจดหมายข่าวจะส่งเป็นรายสัปดาห์หรือรายเดือนก็ได้แต่ต้องสม่ำเสมอ เนื้อหาของจดหมายข่าวเป็นข่าวสาร ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับความก้าวหน้าของสถานศึกษา ตลอดจนกิจกรรมของสถานศึกษา 2.4) ข่าวสารประจำสัปดาห์ เป็นสิ่งพิมพ์อีกประเภทหนึ่งซึ่งสถานศึกษาปฐมวัยใช้เป็นสื่อในการประชาสัมพันธ์ โดยการสื่อสารกับพ่อแม่ผู้ปกครองอย่าง

ได้ผลดี ช่วยให้ผู้ปกครองมีความพึงพอใจในการดำเนินงานของสถานศึกษามาก เพราะข่าวสารที่ส่งถึงผู้ปกครองประจำสัปดาห์มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้ปกครอง ได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของเด็กและสามารถให้คำแนะนำตลอดจนการทำกิจกรรมอื่น ๆ ร่วมกับเด็กตามข้อเสนอแนะของครู 2.5) สมุดสื่อสัมพันธ์ นอกจากข่าวสารประจำสัปดาห์ซึ่งสถานศึกษาจัดทำในลักษณะแผ่นพับเพื่อแจ้งเกี่ยวกับสิ่งที่เด็กเรียนรู้ในแต่ละสัปดาห์แล้ว สถานศึกษาบางแห่งอาจจัดทำสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทสมุดสื่อสัมพันธ์เพิ่มเติม เพื่อให้มีพื้นที่สำหรับครูในการเขียนรายงานที่ละเอียดยิ่งขึ้น รูปแบบของสมุดสื่อสัมพันธ์สามารถออกแบบให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่เป็นเอกลักษณ์ของสถานศึกษาแต่ละแห่ง โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้สื่อสารกันเป็นลายลักษณ์อักษรแบบสื่อสาร 2 ทาง ระหว่างครูกับผู้ปกครอง 2.6) จุลสาร เป็นเอกสารสิ่งพิมพ์ที่ยังนิยมใช้ในการประชาสัมพันธ์อยู่ในปัจจุบันมีลักษณะเป็นเล่มขนาดเล็ก จำนวนไม่เกิน 20 หน้า เนื้อหาในจุลสารควรเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษาที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม การแสดงความยินดีกับครูหรือบุคลากรที่ได้รับความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอน การเผยแพร่เกียรติคุณของผู้ปกครองที่ให้การสนับสนุนร่วมมือกับสถานศึกษาเป็นอย่างดี รวมถึงเผยแพร่เกี่ยวกับความรู้หรือเกร็ดความรู้ที่เป็นประโยชน์กับผู้ปกครองด้านการอบรมเลี้ยงดูเด็กหรือกิจกรรมที่เด็กทำที่สถานศึกษาและอื่น ๆ ควรใช้ภาษาการนำเสนอที่เข้าใจง่าย 2.7) คู่มือผู้ปกครอง เป็นเอกสารตีพิมพ์ที่ช่วยสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับสถานศึกษาให้กับพ่อแม่ผู้ปกครองและชุมชนได้เป็นอย่างดี เพราะในคู่มือผู้ปกครองจะมีการรวบรวมข้อมูลสำคัญ ๆ ของสถานศึกษาไว้เป็นหมวดหมู่อย่างละเอียดทุกด้าน เช่น นโยบายการศึกษา วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา ข้อเสนอแนะผู้ปกครองจำเป็นต้องทราบในการติดต่อกับสถานศึกษาเกี่ยวกับการชำระเงิน การรับ-ส่งเด็ก การบริการรับ-ส่ง การลาป่วย ลากิจ แนวทางการปฏิบัติของสถานศึกษาเมื่อมีสถานการณ์ฉุกเฉิน เช่น เพลิงไหม้ น้ำท่วม หรืออุบัติเหตุต่าง ๆ บทบาทของผู้ปกครองที่สถานศึกษาคาดหวัง 2.8) รายงานประจำปี เป็นเอกสารสิ่งพิมพ์ที่สถานศึกษาจัดทำขึ้นตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาต้องจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในและให้ถือว่าการประกันคุณภาพเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาระดับการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องซึ่งเนื้อหาภายในประกอบด้วย 4 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน ตอนที่ 2 การพัฒนาคุณภาพในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ตอนที่ 3 ผลการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และตอนที่ 4 สรุปผลการพัฒนาและการนำไปใช้ ซึ่งเอกสารประเภทนี้มีประโยชน์

ในการเผยแพร่ผลงานของสถานศึกษาได้ในวงกว้าง แต่เนื่องจากรูปแบบและเนื้อหาสาระค่อนข้างเป็นทางการจึงอาจทำให้พ่อแม่ผู้ปกครองบางกลุ่มไม่สนใจอ่าน แต่อย่างไรก็ตามถือได้ว่ารายงานประจำปีของสถานศึกษาเป็นเอกสารที่รวบรวมข้อมูลที่สำคัญของโรงเรียนไว้อย่างครบถ้วน ทำให้ผู้อ่านรู้จักสถานศึกษาอย่างรอบด้าน 3) การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนโดยการประชาสัมพันธ์ด้วยสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นการใช้เครื่องมือหรือสื่อที่เป็นอิเล็กทรอนิกส์ในการนำข่าวสารไปสู่ประชาชนเป้าหมายและชุมชนเพื่อเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง รวมถึงการเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของสถานศึกษา ประกอบด้วย 3.1) โทรศัพท์ เป็นอุปกรณ์สื่อสารที่ใช้กันมาตั้งแต่อดีตและยังคงนิยมใช้กันในปัจจุบัน ถ้าพิจารณาในลักษณะของสื่อที่ใช้สำหรับการประชาสัมพันธ์ อาจถือได้ว่าโทรศัพท์เป็นสื่อบุคคลประเภทคำพูดแบบสื่อสารสองทางซึ่งมีใช้แบบเผชิญหน้า แต่ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์คือเครื่องโทรศัพท์เป็นสื่อในการพูด การพูดโทรศัพท์จึงมีสิ่งทีฟังระมัดระวัง เช่นเดียวกับการพูดเผชิญหน้า เนื่องจากอีกฝ่ายหนึ่งอาจตีความหมายของผู้พูดจากน้ำเสียงและวิธีการพูด ซึ่งสามารถทำให้เกิดภาพลักษณ์ทั้งทางบวกและทางลบได้ทันที 3.2) จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ นิยมเรียกคำย่อว่า อีเมล (e-mail) เป็นจดหมายที่รับส่งกันโดยผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่กว้างขวางที่สุดในโลก เรียกว่า อินเทอร์เน็ต ปัจจุบันสถานศึกษาจำนวนมากนิยมสื่อสารกับผู้ปกครองและองค์กรภายนอกด้วยจดหมายอิเล็กทรอนิกส์กันแพร่หลายมากขึ้น แทนการส่งจดหมายในรูปแบบเดิมซึ่งมีข้อดีหลายประการ คือ มีวิธีการใช้ไม่ยุ่งยาก สะดวกรวดเร็ว และประหยัดค่าใช้จ่ายจึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่สถานศึกษาปฐมวัยสามารถนำไปใช้เป็นช่องทางในการประชาสัมพันธ์การดำเนินการของสถานศึกษาเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้ปกครองและชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3.3) เว็บไซต์ เป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์ประเภทหนึ่งซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารและความรู้ทุกประเภทในระบบอินเทอร์เน็ต สามารถแสดงผลข้อมูลได้หลากหลายรูปแบบทั้งที่เป็นข้อความ รูปภาพ กราฟฟิก ตารางและสื่อประสม และ 4) การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนโดยการประชาสัมพันธ์ด้วยสื่อกิจกรรม เป็นการใช้เครื่องมือหรือสื่อที่เป็นกิจกรรมทั้งปวงที่สถานศึกษาจัดขึ้นในโอกาสต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ปกครองและบุคคลอื่น ๆ ในชุมชนมีโอกาสเข้าร่วมเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน รวมถึงการเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของสถานศึกษา ได้แก่ 4.1) การปฐมนิเทศผู้ปกครอง เป็นกิจกรรมลำดับต้น ๆ ที่พ่อแม่ผู้ปกครองและบุคลากรของสถานศึกษาปฐมวัยจะได้พบปะและเริ่มการทำงานร่วมกัน โดยอาจกำหนดจัดขึ้นก่อนหรือหลังการเปิดเรียนภาคแรก ประมาณ 1-2 สัปดาห์ ในวันปฐมนิเทศ สถานศึกษาควรจะแนะนำบุคลากรทุกคนให้ผู้ปกครองรู้จัก เพื่อให้ผู้ปกครองมีความสบายใจที่รู้จักกับบุคคลที่จะต้องเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับเด็ก ขณะที่เด็กต้องอยู่ห่างจากผู้ปกครองและมาใช้ชีวิตอยู่ในสถานที่ใหม่

กิจกรรมที่สำคัญลำดับต่อไปคือการชี้แจงทำความเข้าใจให้ผู้ปกครองได้รับทราบนโยบายและแนวทางการดำเนินงานของสถานศึกษา ตลอดจนแนวทางการจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ให้กับเด็ก ทั้งที่เป็นกิจกรรมประจำวันและกิจกรรมเสริมหลักสูตร รูปแบบการจัดกิจกรรมปฐมนิเทศไม่ควรเป็นการประชุมแบบให้ผู้ปกครองมาเป็นผู้รับฟังข้อมูลจากสถานศึกษาเพียงฝ่ายเดียว แต่ควรเป็นการสื่อสารสองทางที่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้ซักถามและให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาด้วย 4.2) การประชุมผู้ปกครอง เป็นกิจกรรมที่สถานศึกษานัดหมายให้ผู้ปกครองมาประชุมเพื่อแจ้งการปฏิบัติงานของสถานศึกษา หรือข้อเสนอแนะในการพัฒนาการศึกษาในประเด็นต่าง ๆ ซึ่งอาจจัดได้ทั้งแบบเป็นกลุ่มใหญ่หรือกลุ่มเล็กให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการประชุม 4.3) วันเปิดบ้าน เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนที่สนใจเข้าเยี่ยมชมห้องเรียนและกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเข้าไปมีส่วนร่วมร่วมกับเด็กในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น บันทึกลงดินเหนียว ต่อจิ๊กซอว์ เล่นบล็อกลวดลาย ทดลองวิทยาศาสตร์หรือเล่นบทบาทสมมติโดยใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในห้องเรียนอยู่แล้ว กิจกรรมเปิดบ้านมีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อให้ผู้ปกครองและบุคคลอื่น ๆ ที่มาร่วมงานได้มีความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของสถานศึกษาอย่างชัดเจน จากการสัมผัสกับบรรยากาศที่แท้จริงและได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันระหว่างครูกับผู้ปกครอง รวมทั้งซักถามข้อสงสัยต่าง ๆ เกี่ยวกับหลักสูตรวิธีการสอน ตลอดจนได้พบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้ปกครองด้วยกัน การจัดกิจกรรมนี้จึงต้องมีการวางแผนร่วมกันระหว่างผู้บริหารและครูอย่างรอบคอบ เพื่อให้มีความพร้อมทุกด้าน สถานศึกษาปฐมวัยควรให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมนี้เป็นประจำอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพราะจะส่งผลต่อการประชาสัมพันธ์สถานศึกษาให้มีภาพลักษณ์ที่ดีเป็นที่เชื่อถือศรัทธา และสามารถดึงดูดชุมชนเข้ามาสู่สถานศึกษา เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีซึ่งกันและกัน 4.4) การเยี่ยมบ้าน การเยี่ยมบ้านถือเป็นงานปกติของครูปฐมวัยสถานศึกษาปฐมวัยควรส่งเสริมให้ครูทำกิจกรรมเยี่ยมบ้านและร่วมกันวางแผนกับครู โดยควรปรับเวลาทำงานของครูให้สามารถมีเวลาไปเยี่ยมบ้านเด็กได้ สำหรับช่วงเวลาที่เหมาะสมในการไปเยี่ยมบ้านเด็กนั้น นักการศึกษาปฐมวัยส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่า ควรทำตั้งแต่ต้นปีการศึกษา ก่อนเปิดภาคเรียนหรือไม่ อย่างช้าไม่เกินไปกว่าเดือนแรกหลังจากเปิดเรียนการทำกิจกรรมเยี่ยมบ้านให้ประสบความสำเร็จนั้นควรปฏิบัติดังนี้ 1) ครูควรมีการนัดหมายกับผู้ปกครองล่วงหน้าด้วยตนเอง ควรแจ้งทั้งวัตถุประสงค์ เวลานั้นและระยะเวลาที่ครูจะอยู่ที่บ้านเด็กอย่างชัดเจน และต้องปฏิบัติให้ตรงเวลาที่กำหนดนัดหมายด้วย 2) หัวข้อการสนทนาจะเป็นไปด้วยอย่างราบรื่นและสร้างความสบายใจให้กับทั้งครูและผู้ปกครอง ถ้าครูเล่าให้ผู้ปกครองฟังเกี่ยวกับสิ่งที่เด็กทำได้ขณะอยู่ที่โรงเรียน 3) นอกจากการให้ข้อมูลด้านการเรียนรู้ของเด็กขณะ

อยู่โรงเรียน ครูอาจใช้โอกาสการเยี่ยมบ้านในการสนทนาพูดคุยกับผู้ปกครองเกี่ยวกับข้อมูลด้านอื่นๆ ของเด็กเป็นพิเศษ รวมถึงพูดคุยถึงความคาดหวังของผู้ปกครองเกี่ยวกับหลักสูตร กิจกรรมการเยี่ยมบ้านเด็ก แม้จะเป็นสิ่งที่ทำได้ไม่ถนัดนัก แต่ได้รับประโยชน์คุ้มค่า 4.5) กิจกรรมผู้ปกครองหรือชุมชนอาสา สถานศึกษาปฐมวัยอาจใช้กิจกรรมผู้ปกครองหรือชุมชนอาสาเป็นสื่อในการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้ปกครองและชุมชนได้อีกวิธีหนึ่ง โดยเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองหรือบุคคลที่มีความชำนาญในสาขาอาชีพต่าง ๆ ในชุมชนเข้ามาช่วยครูในการจัดการเรียนรู้หรือจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานศึกษา การดำเนินการดังกล่าวครูต้องมีการวางแผนอย่างรอบคอบ โดยคำนึงถึงความเหมาะสม ความพร้อมของผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนที่จะเข้ามามีส่วนร่วม 4.6) กิจกรรมคาราวานเสริมสร้างเด็ก กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่สถานศึกษาปฐมวัยของรัฐดำเนินการตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวัตถุประสงค์ให้สถานศึกษาปฐมวัยที่เป็นศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบเป็นหน่วยจัดคาราวานเสริมสร้างเด็ก โดยสถานศึกษาดำเนินการจัดกิจกรรมให้ความเข้าใจกับพ่อแม่ผู้ปกครองเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการเด็กได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ตลอดจนสามารถส่งเสริมให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน รักการเรียนรู้ มีทักษะการคิด มีทักษะทางภาษาในการสื่อสารเหมาะสมกับวัย

2. ผลการยืนยันจากผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านมีความคิดเห็นสอดคล้องต้องกันว่า แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ มีความเป็นประโยชน์และมีความถูกต้อง โดยทุกท่านลงความเห็นว่าเป็นองค์ประกอบมีความสำคัญต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบในการบริหารจัดการ แต่องค์ประกอบต้องเป็นผู้รับผิดชอบที่มีความรู้ความสามารถ ในที่นี้หมายถึง ผู้บริหารและครูเป็นกลไกหลัก รวมทั้งมีหลักเกณฑ์ในการบริหารจัดการที่ดี โดยสามารถสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพและประสิทธิภาพของการบริหารที่สามารถสรรหา ใช้ประโยชน์ พัฒนาและบำรุงรักษาบุคลากรไว้ให้สามารถทำงานเพื่อความเจริญก้าวหน้าของสถานศึกษา การใช้สื่อการเรียนการสอนเพื่อเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดเรื่องราว เนื้อหาจากครูสู่เด็ก ทำให้เกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่วางไว้ การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาผู้เรียนเต็มตามศักยภาพ ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์และจิตใจ สังคมและสติปัญญา รวมถึงการให้บริการต่าง ๆ แก่ผู้เรียน เช่น ด้านอาหาร ด้านสุขอนามัย ด้านความปลอดภัยและด้านแนะแนว สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือการประเมินพัฒนาการ ซึ่งเป็นกระบวนการสังเกตพฤติกรรมในขณะที่ทำกิจกรรม แล้วจดบันทึกเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกในแต่ละครั้ง เก็บเป็นข้อมูลในการพัฒนา กิจกรรมให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ และประการสุดท้ายคือการจัดการ

ความสัมพันธ์ชุมชน เป็นกระบวนการดำเนินการเกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มบุคคล ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องและมีภาพลักษณ์ที่ดี ช่วยให้ได้รับการสนับสนุนและร่วมมือจากหน่วยงานและองค์กรภายนอก

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่อง“แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ” สรุปผลซึ่งเป็นข้อค้นพบการวิจัยครั้งนี้ที่เป็นองค์ความรู้เป็นอีกกลยุทธ์หนึ่งที่จะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ข้อเสนอแนะในระดับนโยบาย

ควรให้ความสำคัญกับองค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการพัฒนาผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบระดับปฐมวัยในสถานศึกษาให้มีความรู้สามารถนำองค์ความรู้ไปพัฒนาคุณภาพการศึกษาของปฐมวัยต้นแบบและโรงเรียนทั่วไปได้

2. ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติการ

ผู้บริหารศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ควรนำแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ไปใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาของตน ให้ความสนใจกับทุกองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบตามความเหมาะสมของบริบทจริงของโรงเรียนโดยคำนึงถึงความสอดคล้องของนโยบายของหน่วยเหนือพร้อมทั้งสร้างทั้งความรู้ ความเข้าใจที่ตรงกันแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนรวมทั้งมีการติดตามประเมินผลเป็นระยะ ๆ เพื่อช่วยให้เกิดความมั่นใจในการพัฒนาสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดีกว่าเดิมซึ่งจะส่งผลต่อการปฏิรูปการศึกษาต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

เพื่อให้องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิจัย เรื่อง “แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ” ครั้งนี้มีการต่อยอดและเกิดประโยชน์ในวงการศึกษาต่อไป ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไปนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีส่วนเกี่ยวข้องข้องในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัย
ต้นแบบควรนำรายละเอียดแต่ละองค์ประกอบไปเป็นตัวชี้วัดในการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัย
ต้นแบบ

2. ควรศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์
เด็กปฐมวัยต้นแบบที่เหมาะสมกับกับบริบทของแต่ละโรงเรียนและนำไปปฏิบัติเพื่อเกิด
ประสิทธิภาพในการบริหารงานของโรงเรียน

รายการอ้างอิง

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. **การจัดทำหลักสูตร**. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ, 2545.
- กระทรวงศึกษาธิการ. **Best Practices แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศสำหรับการพัฒนาระบบ
เครือข่ายและการมีส่วนร่วมของโรงเรียนตีประจำอำเภอ(โรงเรียนในฝัน).**
2553. <http://www.labschools.net/docdown/bestpractices.pdf>.
- กระทรวงศึกษาธิการ. **แนวดำเนินงานศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุม
สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2557.
- กระทรวงศึกษาธิการ. **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
คุรุสภาลาดพร้าว, 2546.
- กลุ่มวิจัยพัฒนากฎหมายคดีความและนิติกร. **กฎกระทรวงศึกษาธิการกำหนดหลักเกณฑ์
และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการการศึกษา พ.ศ.**
2550. <http://koob.samroiwit.ac.th/webdata/1199/05>.
- คณะกรรมการการพัฒนาศึกษาอบรมเลี้ยงดูเด็ก. **รายงานการศึกษาแนวทางการพัฒนา
เด็กอายุ 0-5 ปี**. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการการพัฒนาศึกษาอบรมเลี้ยงดู
เด็ก, 2552.
- คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. **ชุดเครื่องมือการเรียนรู้ด้วยตนเองด้านบริหาร
การศึกษา (Self-Learning Toolkits)**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2553.
- จันทรานี สงวนนาม. **ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพฯ: บริษัท บุ๊คพอยท์ จำกัด, 2551.
- เชิดศักดิ์ ศุภโสภณ. “การพัฒนารูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเลิศของ
สถานศึกษาขึ้นพื้นฐานของรัฐ.” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการ
บริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.
- ทัสนีย์ วงศ์ยืน. **หลักและวิธีการจัดการสถานศึกษาในประมวลสาระชุดวิชาการจัดการ
สถานศึกษา หน่วยที่ 4**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2551.
- ธนิศคุณ เมธิกุล. “การพัฒนาตัวเองซึ่งคุณภาพการบริหารการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศของ
สถานศึกษาเอกชน.” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษาคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.

- ธานีรินทร์ ศิลป์จารุ. **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSSและAMOS**. พิมพ์ครั้งที่ 15. กรุงเทพฯ: บริษัทเอส. อาร์. พรินติ้งแมสโปรดักส์ จำกัด, 2557.
- ธีระพรอายุวัฒน์. “แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก.” วิทยานิพนธ์ดุษฎีมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2552.
- นิจวรรณ วีรวัฒน์นอม. “รูปแบบและกลยุทธ์การบริหารเพื่อความเป็นเลิศตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพการศึกษาสำหรับวิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกกระทรวงสาธารณสุข.” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต ภาควิชานโยบายการจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.
- นิรมลกิติกุล. **องค์การและการจัดการ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ข้าวฟ่าง จำกัด, 2549.
- เนตรพัฒนา ยาวีราช. **การจัดการสมัยใหม่**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: ทริปเพิ้ลกรุ๊ป, 2550.
- บุรชัย ศิริมหาสาคร. **การจัดการความรู้สู่องค์กรอัจฉริยะ Best Practice**. วารสารข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. สมุทรปราการ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดอุดมศึกษา, 2548.
- ประยงค์ เนาวบุตร. **ภารกิจบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาในประมวลสาระชุดวิชาการจัดการสถานศึกษา. หน่วยที่ 3**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2551.
- ปรัชญา เวสารัชช์. **หลักการจัดการศึกษาชุดฝึกอบรมประมวลสาระโครงการพัฒนาผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้นำชุมชนและผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรุงเทพมหานคร**. สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2545.
- ปลวัชร รุจิรกาล. “การพัฒนาระบบบริหารคุณภาพการศึกษาโรงเรียนกีฬาโดยใช้เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ.” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบายการจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554.
- พะยอม วงศ์สารศรี. **องค์การและการจัดการ**. กรุงเทพฯ : สุภา, 2542.
- พัชลีรี ชมพุดำ. **องค์การและการจัดการ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แมคกรอ-ฮิล, 2552.

- พิศาระวี วีระพงศ์พร. “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในสถานประกอบการ.” วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศิลปากร, 2555.
- ภัทรนันท์ เพ็ชรแก้ว. **การพัฒนาการปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงพยาบาลเชียงใหม่ราม.** มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2552.
- ภาวดี อนันต์นาวิ. **หลักการแนวคิดทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ 3. ชลบุรี บริษัทสำนักพิมพ์มนตรี จำกัด, 2553.
- ภิญโญ สาธร. **การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา.** กรุงเทพฯ: บริษัทแอลจี.ที.เพรส จำกัด, 2548.
- มนัส บุญชม. “การพัฒนากระบวนการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่วิชาสามัญ.” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555.
- เยาวพา เดชะคุปต์. **การบริหารและการนิเทศติดตามผลในสถานศึกษาปฐมวัย.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แม็ค จำกัด, 2542.
- _____. **การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย.** กรุงเทพฯ: ภาคหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2542.
- _____. **การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย.** กรุงเทพฯ: เอพี กราฟฟิกส์ ดีไซน์, 2542.
- ราชบัณฑิตยสถาน, **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542.**
<http://rirs3.royin.go.th/word1/word-1-a0.asp>.
- รุ่ง แก้วแดง. **การเรียนรู้: ชุมทรัพย์ในตน.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2551.
- วรรณิ์ แกมเกตุ. **วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.
- วัฒนา มัคคสมัน. **การบริหารจัดการสถานศึกษาปฐมวัย.** พิมพ์ครั้งที่ 1. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2555.
- วิภาพร นิธิปรีชานนท์. “แนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.” วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2554.

- วิรัช สงวนวงศ์วาน. **การจัดการและพฤติกรรมองค์การแปลจาก Management โดย Robbins and Coulter.** กรุงเทพฯ: บริษัท เพียร์สัน เอ็ดดูเคชั่น อินโดไชน่าจำกัด, 2551.
- วิโรจน์ สารรัตน์ และคณะ. **ผู้บริหารใหม่ในโรงเรียนประถมศึกษาและโรงเรียนมัธยมศึกษา : ผลการวิจัยเพื่อการวิพากษ์.** กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ, 2545.
- สมคิด บางโม. **องค์การและการจัดการ.** พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: วิทย์พัฒน, 2550.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **คู่มือดำเนินการประเมินโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบเครือข่ายและโรงเรียนอนุบาลประจำเขตพื้นที่การศึกษาปีการศึกษา 2557.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2557.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. **แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559).** กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟฟิกส์ จำกัด, 2546.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). **คู่มือประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ.254-2558) ระดับการศึกษาปฐมวัย (2-5 ปี) ฉบับสถานศึกษา.** กรุงเทพฯ : บริษัทจุดทองจำกัด, 2557.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. **แนวทางการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย.**
http://www.onec.go.th/onec_backoffice/uploads/Book/1230-file.pdf,
- สำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. **การปฏิวัติการศึกษา.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์บริษัท จุดทอง จำกัด, 2550.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. **คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2547.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. **แนวดำเนินงานศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2550.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. **คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2547.
- เสนาะ ดิยาวี. **หลักการบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ 4.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551.
- สุกัญญา ไชวโรจน์กุล. **การวิเคราะห์ระบบเพื่อการบริหารสถาบันอุดมศึกษา.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

สุโขทัยธรรมมาธิราช. **เอกสารการสอนชุดการจัดศูนย์และโรงเรียนปทุมวัยศึกษา.**

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2553.

สุทธานา อั้นเกียรติพงษ์. “การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการที่เป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลเอกชน.” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษาคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.

สุนทร โคตรบรรเทา. **หลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: บริษัท ส.เอเชียเพรส (1989) จำกัด, 2554.

สุรัสวดี ราชกุลชัย. **การวางแผนและการควบคุมทางการบริหาร.** พิมพ์ครั้งที่ 4.

กรุงเทพฯ : สำนักแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

หวน พินรุพันธ์. **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา.** <http://personal.swu.ac.th/facstaffs/huan>.

อนิวัช แก้วจำนง. **หลักการจัดการ.** พิมพ์ครั้งที่ 2. สงขลา: บริษัท นำศิลป์โฆษณา จำกัด, 2552.

อมรชัย ดันดีเมธ. **ประมวลสาระชุดวิชา การบริหารสถานศึกษาปฐมวัย.** พิมพ์ครั้งที่ 2.

นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2552.

อรทัยมูลคำ. **Best Practices แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศการพัฒนาระบบเครือข่ายและการมีส่วนร่วมของโรงเรียนตีประจำอำเภอ (โรงเรียนในฝัน).**

<http://www.labschools.net/docdown/bestpractices.pdf>.

อัญชลี ประกายเกียรติ. “การพัฒนาระบบการบริหารคุณภาพภายในสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยใช้เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศของบัลด์ริจเป็นฐาน.” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **มาตรฐานการปฏิบัติงานโรงเรียน**

มัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2552.

รายการอ้างอิงต่างประเทศ

- American Productivity and Quality Center. **Benchmarking: Pure and simple.** A Quick Guide to Benchmarking. Texas: American Productivity & Quality Center, 1996.
- Best John W. **Research in Education.** Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice–Hall inc., 1970.
- Cronbach, Lee J. **Eassential of Phychological Testing.** 3rd ed. New York: Harper & Row Publishers, 1984.
- Ka–Ho Mok. “Decentralization and Marketization of Education in Singapor: A case study of the school excellence model.” **Journal of educational administration,** (November 2003).
- Princeton University. **Wordnet 1.7.1.** Princeton: Princeton University, 2001.
- RosabethKanter Moss. **Introduction : Getting the Best from Best Practices Best Practice Handbook.** ZLondon: Bloomsbury Publishing Plc, 2003.
- Sallis Edward. **Total quality management in education.** London: Kogan Page Educational Management Series, 1993.
- Sergiovanni, T.J. Leadership and excellence in school. **Educational Leadership.** 1984.
- Sergiovanni. Tomas J. and Robert J. Starratt. **Supervision: A Redefinition.** 6” ed. New York: McGraw–Hill, 1997.
- Smrekar, Claire and others. **March to ward excellence: school success and minority student achiement in Keartment of Defense schools.** A report to the National Education Goals Panel Lesson from the state. National Inst. On Early childhood evelopment education. Abstract from: ERIC file : ED459218. 2001.
- Webster, Noah. **Webster’s New International Dictionary of the English Language.** 2 ed. U.S.A. : G.& C. Merriam, 1953.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อมูลสัมภาษณ์
รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์และแบบสัมภาษณ์

ที่ ศธ 0520.203.2/1๐12

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

๑ พฤศจิกายน 2558

เรื่อง ขอสัมภาษณ์งานวิจัย

เรียน นายสมศักดิ์ เทพณรงค์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน 1 ชุด

ด้วย นางศิริพร ศรีอินทร์สุทธิ รหัสนักศึกษา 56252920 นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ”

ในการนี้ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ ใคร์ขอความอนุเคราะห์ท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิให้นักศึกษาสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ เพื่อนำไปประกอบการพัฒนางานวิจัยต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ อินทร์รักษ)

หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

งานธุรการ

โทรศัพท์/โทรสาร 034-219136

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ให้สัมภาษณ์
“แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ”

---

1. ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลเชียงราย
นายมงคล สุภามณี
2. ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลพังงา
นายสมศักดิ์ เทพณรงค์
3. ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลประจวบ
นายสมศักดิ์ ชโลธร

แบบสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียน

เรื่อง

“แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ”

เรียน

แบบสัมภาษณ์นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในการรวบรวมข้อมูลหรือตัวแปรต่าง ๆ สำหรับวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ” ข้อมูลหรือตัวแปรที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ท่านมีค่ายิ่งต่อการดำเนินการวิจัยครั้งนี้และจะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการพัฒนาองค์การศึกษา ผู้วิจัยจะได้นำไปสังเคราะห์และกำหนดเป็นกรอบในการวิจัยขั้นต่อไป

แบบสัมภาษณ์ประกอบด้วย 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้เชี่ยวชาญ

ตอนที่ 2 ข้อคำถามในการสัมภาษณ์สำหรับการพิจารณากำหนดตัวแปรเพื่อเป็นกรอบในการวิจัย

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์เป็นอย่างดี จึงขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(นางศิริพร ศรีอินทร์สุทธิ)

นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้เชี่ยวชาญ

คำชี้แจง โปรดเขียนรายละเอียดสถานภาพของท่าน

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ นาย นาง นางสาว .....

ตำแหน่งหน้าที่ .....

สถานที่ทำงาน

.....

.....

วัน/เดือน/ปี/เวลา วันที่.....เดือน.....พ.ศ..... เวลา.....

ลงชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

.....

ตอนที่ 2 ข้อคำถามในการสัมภาษณ์สำหรับการพิจารณากำหนดตัวแปร

คำชี้แจง โปรดตอบคำถามอย่างละเอียด

แนวคำถามการสัมภาษณ์

1. ในฐานะที่ท่านเป็นผู้บริหารศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ท่านคิดว่าศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ คืออะไร มีความเป็นมาอย่างไร และมีการบริหารงานอย่างไร
2. ในการบริหารงานศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบต่างกับการบริหารโรงเรียนปกติอย่างไร
3. แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศของการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบมีลักษณะอย่างไร
4. ท่านคิดว่าองค์ประกอบในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบมีอะไรบ้างและแต่ละองค์ประกอบมีความสำคัญอย่างไรในการบริหารจัดการโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จ

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือวิจัย
รายชื่อสถานศึกษาตัวอย่างและแบบสอบถาม

ที่ ศธ 0520.203.2 / 1107

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

24 พฤศจิกายน 2558

เรื่อง ขอตกลงเครื่องมือวิจัย

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน 3 ฉบับ

ด้วย นางศิริพร ศรีอินทร์สุทธิ รหัสนักศึกษา 56252920 นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ประสงค์ทำดัชนีนิพนธ์เรื่อง “แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ” ในการนี้ ภาควิชาการบริหารการศึกษา ใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาทำการทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือในหน่วยงานของท่าน เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้ในการวิจัยกลุ่มตัวอย่าง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ภาควิชาการบริหารการศึกษาขอขอบคุณในความอนุเคราะห์ของท่าน
มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ อินทร์รักษ์)

หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

งานธุรการ

โทรศัพท์ / โทรสาร 0 3421 9136

รายชื่อโรงเรียนที่ทดลองใช้เครื่องมือ

โรงเรียนที่ผู้วิจัยใช้ทดลองเครื่องมือ(tryout) จำนวน 8 โรงเรียน คือ

1. โรงเรียนวัดเขาดิน
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1
2. โรงเรียนอนุบาลวัดกลางดอนเมืองชลบุรี
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1
3. โรงเรียนอนุบาลเมืองชัยนาท
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท เขต 1
4. โรงเรียนอนุบาลองครักษ์(ผดุงองครักษ์ประชา)
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก
5. โรงเรียนวัดเทียนถวาย
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1
6. โรงเรียนนิคมสร้างตนเอง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1
7. โรงเรียนอนุบาลอินทร์บุรี(วัดโพธิ์ศรี)
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี เขต 1
8. โรงเรียนทุ่งมหาเมฆ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

แบบสอบถามการวิจัย

เรื่อง

“แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ”

เรียน

แบบสอบถามฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ” ซึ่งข้อมูลที่ได้จากความคิดเห็นของท่านมีค่าอย่างยิ่งต่อการวิจัยนี้ จะทำให้ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ซึ่งนับเป็นองค์ความรู้ใหม่ในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบโดยรวมต่อไป ข้อมูลที่ท่านตอบถือเป็นความลับและขอรับรองว่าจะไม่มีผลกระทบต่อการทำงานหรือสถานศึกษาของท่านแต่อย่างใด จึงขอความกรุณาโปรดตอบให้ครบทุกข้อ

แบบสอบถามนี้ ประกอบด้วย 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

เมื่อท่านให้ข้อมูลครบถ้วนทุกข้อแล้ว โปรดส่งแบบสอบถามนี้คืนให้เจ้าหน้าที่ผู้ประสานงานในโรงเรียนของท่านเพื่อรวบรวมใส่ซองของผู้วิจัยได้จัดเตรียมไว้แล้ว จัดส่งคืนผู้วิจัยทางไปรษณีย์ต่อไป

ขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้ สำหรับความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

(นางศิริพร ศรีอินทร์สุทธิ)

นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน หน้าข้อความที่ตรงกับสถานภาพทั่วไปของท่าน

1. เพศ

☐ ชาย	☐ หญิง
------------------------------	-------------------------------
2. อายุ

☐ ต่ำกว่า 30 ปี	☐ 31 – 40 ปี
☐ 41-50 ปี	☐ 51-60 ปี
3. ระดับการศึกษา

☐ ปริญญาตรี	☐ ปริญญาโท
☐ ปริญญาเอก	
4. ตำแหน่งหน้าที่

☐ ผู้อำนวยการโรงเรียน	☐ รองผู้อำนวยการโรงเรียน/หัวหน้าวิชาการ
☐ ครูหัวหน้างานปฐมวัย	☐ ครูผู้สอนปฐมวัย
5. ประสบการณ์ในการทำงาน

☐ ต่ำกว่า 5 ปี	☐ 6-10 ปี
☐ 11-20 ปี	☐ 21-30 ปี
☐ 31 ปีขึ้นไป	

ตอนที่ 2 แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ลงในช่องขวามือเมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าตัวแปรแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ

เหล่านี้มีความสำคัญต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบระดับใด

ระดับ 5 หมายถึง เห็นด้วยว่าเป็นแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ
ในระดับมากที่สุด มีค่าเท่ากับ 5 คะแนน

ระดับ 4 หมายถึง เห็นด้วยว่าเป็นแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ
ในระดับมาก มีค่าเท่ากับ 4 คะแนน

ระดับ 3 หมายถึง เห็นด้วยว่าเป็นแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ
ในระดับปานกลาง มีค่าเท่ากับ 3 คะแนน

ระดับ 2 หมายถึง เห็นด้วยว่าเป็นแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ
ในระดับน้อย มีค่าเท่ากับ 2 คะแนน

ระดับ 1 หมายถึง เห็นด้วยว่าเป็นแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ
ในระดับน้อยที่สุด มีค่าเท่ากับ 1 คะแนน

ที่	รายการพิจารณา	ระดับความคิดเห็นของตัวแปร				
		5	4	3	2	1
1	โรงเรียนจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา					
2	โรงเรียนมีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา					
3	ครูนำหลักสูตรสถานศึกษาไปสู่วัยไปสู่การจัดประสบการณ์ให้เด็กตามกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรมที่ครอบคลุมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน					
4	ครูจัดทำทะเบียนสื่อ นวัตกรรม แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นตามความสนใจของเด็ก					
5	ครูมีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมให้กับนักเรียนสามารถจัดประสบการณ์และพัฒนาเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ					
6	โรงเรียนมีครูประจำชั้นครบทุกชั้นเรียน					
7	ครูบันทึกผลการประเมินพัฒนาการเด็กรายบุคคลอย่างเป็นระบบ ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน					
8	ผู้บริหารริเริ่มสร้างสรรค์ นำนวัตกรรมด้านการจัดการศึกษาไปสู่วัยมาปรับใช้ในการพัฒนาโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ					
9	ครูบันทึกข้อมูลการศึกษาวិเคราะห์ความสนใจ/ความต้องการและพัฒนาการของเด็กเป็นรายบุคคล					
10	นักเรียนมีกล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรงใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน					
11	ครูผ่านการอบรมเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยอย่างน้อย 20 ชั่วโมง/ปี					

ที่	รายการพิจารณา	ระดับความคิดเห็นของตัวแปร				
		5	4	3	2	1
12	ครูจัดประสบการณ์ส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านด้วยการปฏิบัติจริงและสอดคล้องกับการทำงานของสมอง (BBL) และ/หรือแผนการจัดประสบการณ์โครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อย ประเทศไทย					
13	โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมยกย่องเชิดชูเกียรติ จัดสวัสดิการและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ					
14	ครูจัดประสบการณ์ตามตารางการจัดกิจกรรมประจำวัน					
15	ผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมในการนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนางาน					
16	ผู้บริหารจัดทำรายงานสรุปผลการนิเทศตามแผนให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ					
17	โรงเรียนมีแผนภูมิโครงสร้างการบริหารงานของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ					
18	โรงเรียนมีการประชุมคณะกรรมการบริหารจัดการโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ อย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง					
19	โรงเรียนมีข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบถูกต้องเป็นปัจจุบัน เป็นหมวดหมู่ สะดวกต่อการใช้					
20	โรงเรียนจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน					
21	โรงเรียนกำหนดมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา					
22	โรงเรียนมีการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษา					
23	โรงเรียนจัดระบบบริหารและสารสนเทศ					

ที่	รายการพิจารณา	ระดับความคิดเห็นของตัวแปร				
		5	4	3	2	1
24	โรงเรียนดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา					
25	โรงเรียนมีการศึกษา รวบรวม วิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการเพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนดำเนินการนิเทศ					
26	โรงเรียนจัดทำแผนการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ					
27	โรงเรียนมีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง					
28	ผู้บริหารนำผลการนิเทศมาปรับปรุง พัฒนาการดำเนินงานของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบมาใช้อย่างต่อเนื่อง					
29	โรงเรียนมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ให้ผู้ปกครอง ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผน การดำเนินงานของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ					
30	ผู้บริหารดำเนินการนิเทศ ติดตามและประเมินผลตามแผนอย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง					
31	ครูประเมินพัฒนาการครบทุกด้านตามสภาพจริงโดยใช้วิธีการและเครื่องมืออย่างหลากหลาย					
32	ครูทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาคุณภาพเด็ก					
33	ผู้ปกครอง ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินโครงการ/กิจกรรม					
34	ผู้ปกครอง ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย					
35	ผู้ปกครอง ชุมชน ร่วมมือและสนับสนุนการพัฒนาโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ					
36	พ่อแม่/ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินพัฒนาการ					

ที่	รายการพิจารณา	ระดับความคิดเห็นของตัวแปร				
		5	4	3	2	1
37	ครูบริหารจัดการชั้นเรียนที่ใช้วินัยเชิงบวกและเอื้อต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ					
38	โรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร การดำเนินงานโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบแก่ผู้ปกครอง ชุมชนและโรงเรียนอื่น ๆ อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง					
39	โรงเรียนมีเอกสารหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยที่มีองค์ประกอบครบถ้วนและสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546					
40	ครูวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย โดยวิเคราะห์ความสอดคล้องของมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์กับสาระการเรียนรู้รายปี เพื่อจัดทำหน่วยการจัดประสบการณ์และแผนการจัดประสบการณ์					
41	ครูมีความรัก เอื้ออาทรต่อเด็กปฐมวัยอย่างทั่วถึง					
42	โรงเรียนเป็นแหล่งศึกษา ค้นคว้า วิจัย และศึกษาดูงาน การจัดการศึกษาปฐมวัย					
43	ผู้บริหารมีแนวคิดและทิศทางการจัดการศึกษาปฐมวัยที่ทันสมัย เหมาะสมสอดคล้องตามปรัชญาและหลักการการศึกษาปฐมวัย					
44	ครูมีความรักและศรัทธาในจรรยาบรรณวิชาชีพและมุ่งมั่นศึกษาหาความรู้เพื่อการพัฒนาการเรียนการสอนและตนเองอย่างสม่ำเสมอ					
45	จัดสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ สวยงาม ร่มรื่นปลอดภัยและมีบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้					
46	ผู้บริหารอุทิศเวลาให้กับการทำงาน					
47	จัดอาหารกลางวันและอาหารเสริมที่มีคุณภาพตามหลักโภชนาการและเฝ้าระวังนักเรียนด้านภาวะโภชนาการอย่างสม่ำเสมอ					

ที่	รายการพิจารณา	ระดับความคิดเห็นของตัวแปร				
		5	4	3	2	1
48	โรงเรียนกำหนดภาระงานหรือมอบหมายงานให้กับครูและบุคลากรอื่น ๆ ตามความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคล					
49	จัดน้ำดื่ม น้ำใช้และภาชนะที่สะอาดไว้ในห้องเรียนหรือบริเวณใกล้เคียงที่สะดวกต่อการดื่มและใช้ เพียงพอกับจำนวนเด็ก					
50	หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยสอดคล้องกับบริบท สังคม วัฒนธรรม สภาพปัญหาและภูมิปัญญาท้องถิ่น					
51	ผู้บริหารประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีและเป็นที่ศรัทธาเชื่อถือ					
52	ผู้บริหารนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจ วางแผนการบริหาร ற்பปรุง/พัฒนาการดำเนินงานของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ					
53	ผู้บริหารดำเนินการนิเทศ ติดตามและประเมินผลตามแผนอย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง					
54	ผู้บริหารบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยในรูปคณะกรรมการบริหารงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง					
55	ผู้บริหารมีการบริหารงานวิชาการตามหลักการจัดการศึกษาปฐมวัยอย่างเป็นระบบให้บรรลุผลและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่เด็ก					
56	มีมาตรการเฝ้าระวังนักเรียนด้านภาวะโภชนาการอย่างสม่ำเสมอ					
57	ครูมีแผนการจัดประสบการณ์ที่สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยและสนองต่อความต้องการ ความสนใจและพัฒนาการของเด็ก					

ที่	รายการพิจารณา	ระดับความคิดเห็นของตัวแปร				
		5	4	3	2	1
58	ครูได้รับการพัฒนาให้มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการทำงานของสมอง (BBL) และนวัตกรรมการศึกษาปฐมวัย เช่น โครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อย ประเทศไทย การสอนแบบโครงการ การสอนภาษาแบบธรรมชาติ เป็นต้น					
59	โรงเรียนกำกับ ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง					
60	ครูใช้สื่อ เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่เด็ก					
61	ครูมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อเด็ก ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้อง					
62	ครูทุกคนผลิตและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ นวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาเด็ก					
63	ครูทุกคนจัดประสบการณ์โดยบูรณาการกิจกรรมผ่านการเล่น กระตุ้นให้เด็กทุกคนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม					
64	ครูทุกคนผลิตและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ นวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาเด็ก					
65	ครูทุกคนนำสื่อ นวัตกรรม แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นตามความสนใจของเด็ก					
66	ครูจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคมและสติปัญญา โดยเน้นการปฏิบัติจริงของเด็ก					
67	ครูมีวินัยและมีความรับผิดชอบ รักความสะอาดและมีอารมณ์มั่นคง					
68	ครูจบการศึกษาปฐมวัยหรือมีประสบการณ์ด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย					
69	จัดสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ สวยงาม ร่มรื่นปลอดภัยและมีบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้					

ที่	รายการพิจารณา	ระดับความคิดเห็นของตัวแปร				
		5	4	3	2	1
70	โรงเรียนนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงและพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษา					
71	ผู้บริหารประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีและเป็นที่ศรัทธา เชื่อถือ					
72	นักเรียนชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะดนตรีการ เคลื่อนไหวและรักการออกกำลังกาย					
73	ครูจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ ภายในท้องถิ่นมาใช้เป็นสื่อใน การจัดประสบการณ์					
74	ครูนำเสนอผลประเมินความก้าวหน้าของนักเรียนมา ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของครู หรือเพื่อหาวิธี ช่วยเหลือ หากพบปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียน					
75	ครูสรุปผลการประเมินพัฒนาการและรายงานผลให้ ผู้บริหารโรงเรียน พ่อแม่/ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้อง					
76	มีเครื่องเล่นสนามอย่างหลากหลาย จำนวนเพียงพออยู่ ในสภาพดีและปลอดภัยครบทุกรายการ					
77	นักเรียนอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตน เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข					
78	มีพื้นที่เพียงพอต่อการปฏิบัติกิจกรรมทั้งรายบุคคลกลุ่ม ย่อยและกลุ่มใหญ่					
79	ห้องเรียนถูกสุขลักษณะ มีแสงสว่างเพียงพอ อากาศ ถ่ายเทได้สะดวก ไม่มีเสียงดังรบกวน					
80	นำวัสดุในท้องถิ่นมาใช้ในการจัดมุมประสบการณ์					
81	มีพื้นที่จัดแสดงผลงานของเด็กปฐมวัย ที่เก็บแฟ้ม ผลงาน เครื่องใช้ส่วนตัวของเด็กและครู					

ที่	รายการพิจารณา	ระดับความคิดเห็นของตัวแปร				
		5	4	3	2	1
82	มีห้องน้ำ ห้องส้วมสะอาด มีสุขภัณฑ์เหมาะสมกับเด็ก และตั้งอยู่ในบริเวณห้องเรียนหรือบริเวณใกล้เคียงที่เด็กใช้ได้สะดวก					
83	มีการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรต่าง ๆ ในการส่งเสริมและช่วยเหลือเด็กปฐมวัย					
84	ให้บริการข้อมูลข่าวสารทางวิชาการปฐมวัยแก่ครู ผู้ปกครอง ชุมชนและองค์กรต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง					
85	ครูและบุคลากรในสถานศึกษาเครือข่ายมีความสนใจ และให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมเป็นอย่างดี ทำให้เกิดการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจที่จะนำไปสู่การปฏิบัติได้ดียิ่งขึ้น					
86	มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น ศูนย์สื่อ สวนหย่อม แปลงพืชผักสวนครัว ห้องสมุด เป็นต้น					
87	จัดห้องเรียนเป็นเอกเทศ ขนาดห้องเรียนเหมาะสมกับจำนวนเด็กและการจัดกิจกรรม มีการดูแลรักษาความปลอดภัย					
88	ครูได้รับการอบรม พัฒนาให้มีความรู้ ความเข้าใจในการจัดการศึกษาปฐมวัย					
89	นักเรียนช่วยเหลือตัวเองได้เหมาะสมกับวัย					
90	จัดป้ายนิเทศ/มุมประสบการณ์ที่สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้หรือสถานการณ์ปัจจุบันหรือสิ่งที่เด็กสนใจ โดยเด็กมีส่วนร่วมในการจัดป้ายนิเทศ					
91	ห้องเรียนสะอาด สวยงามเป็นระเบียบและปลอดภัย					
92	ครูได้รับการอบรม พัฒนาให้มีความรู้ ความเข้าใจในการจัดการศึกษาปฐมวัย					
93	นักเรียนช่วยเหลือตัวเองได้เหมาะสมกับวัย					

ที่	รายการพิจารณา	ระดับความคิดเห็นของตัวแปร				
		5	4	3	2	1
94	ครูมีความกระตือรือร้นและมีความรับผิดชอบสูงในการปฏิบัติงาน					
95	โรงเรียนมีมาตรการดูแลความแลความปลอดภัยอย่างสม่ำเสมอ					
96	โรงเรียนสร้างและรักษาสภาพแวดล้อมในการทำงานและบรรยากาศที่เกื้อหนุนการทำงานของครูและบุคลากรให้มีศักยภาพในการทำงาน ซึ่งจะก่อให้เกิดผลการดำเนินงานที่เป็นเลิศ					
97	ให้บริการตรวจสุขภาพอนามัยเด็ก อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้งและดำเนินการช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาด้านสุขภาพ					
98	มีวัสดุ ครุภัณฑ์ สื่ออุปกรณ์ เครื่องใช้ส่วนตัวที่เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมและเพียงพอกับจำนวนเด็ก					
99	โรงเรียนมีระบบคุณวุฒิ ความรู้ความสามารถของครูและบุคลากรที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติในหน้าที่ที่รับผิดชอบ ทำให้ครูและบุคลากรได้ใช้ความรู้ความสามารถสูงสุดปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี					
100	มีที่เล่นน้ำ เล่นทราย ที่สะอาดปลอดภัยและมีอุปกรณ์การเล่นที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก					
101	ให้คำแนะนำ ปรีกษา ทางวิชาการปฐมวัยแก่ครูผู้ปกครอง ชุมชนหรือองค์กรต่าง ๆ					
102	ให้บริการยืมหนังสือ สื่อ ของเล่นสำหรับเด็กแก่ครูผู้ปกครอง ชุมชนและองค์กรต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง					
103	ครูทุกคนประเมินผลการใช้สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น					

ที่	รายการพิจารณา	ระดับความคิดเห็นของตัวแปร				
		5	4	3	2	1
104	ประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการดำเนินงาน โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบแก่ครูทุกคนใน โรงเรียน					
105	โรงเรียนมีนโยบายส่งเสริมให้นักเรียนเห็นความสำคัญ ของการมีสุขภาพดี มีการตรวจ คัดกรองสุขภาพของ นักเรียนอยู่เสมอ และให้นักเรียนออกกำลังกายเป็น ประจำทุกวัน					
106	โรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์ การดำเนินงานโรงเรียน ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบด้วยลักษณะ รูปแบบหรือ วิธีการที่หลากหลายอย่างน้อย 3 วิธีการ					
107	สนามเด็กเล่นและพื้นที่สนามไม่เป็นอันตรายต่อเด็ก					
108	โรงเรียนมีการนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุง และพัฒนางานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนศูนย์เด็ก ปฐมวัยต้นแบบ					
109	ครูมีความรัก เมตตาต่อนักเรียน มุ่งมั่น ตั้งใจในการ พัฒนาอย่างเต็มความสามารถ					
110	ครูมีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมให้กับ นักเรียนสามารถจัดประสบการณ์และพัฒนานักเรียน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ					
111	ครูทุกคนนำสื่อ นวัตกรรม แหล่งเรียนรู้ เทคโนโลยีที่ เหมาะสมและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัด ประสบการณ์ที่สอดคล้องกับพัฒนาการเด็ก					
112	ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ					
113	นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และมีทักษะในการ แสวงหาความรู้					

ที่	รายการพิจารณา	ระดับความคิดเห็นของตัวแปร				
		5	4	3	2	1
114	ครูให้ความสำคัญกับพัฒนาการด้านสติปัญญา ได้แก่ สามารถคิดรวบยอด คิดแก้ปัญหา คิดริเริ่ม สร้างสรรค์ มีความรู้ทักษะเบื้องต้น มีความสนใจ ใฝ่รู้ รักการอ่าน					
115	นักเรียนมีความสามารถในการคิดและแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย					
116	ครูได้มีการชี้แจงให้ผู้ปกครองทราบถึงกระบวนการประเมินผลและรายงานผลพัฒนาความก้าวหน้าของนักเรียน					
117	โรงเรียนการจัดให้นักเรียนได้รับสารอาหารที่มีประโยชน์ ถูกสุขลักษณะ และมีการจัดเตรียมอาหารให้กับนักเรียนตามหลักโภชนาการอย่างเหมาะสม					
118	ครูได้รับการพัฒนาด้านวิชาการและสามารถนำมาใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้หรือกิจกรรมต่าง ๆ ให้กับนักเรียน					
119	หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสอดคล้องและเหมาะสมกับธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย					
120	ภายในห้องเรียนมีมุมประสบการณ์อย่างน้อย 4 มุม เช่น มุมบล็อกลูก มุมหนังสือ มุมวิทยาศาสตร์ มุมเกมการศึกษา มุมบทบาทสมมติ ภายในมุมมีสื่อของเล่นอย่างหลากหลายเพียงพอกับจำนวนเด็ก และมีร่องรอยการหมุนเวียนการเปลี่ยนสื่อในมุมประสบการณ์					

ภาคผนวก ค

การวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นเครื่องมือวิจัย (แบบสอบถาม)

ที่	แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการ ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	$\bar{x}$	S.D	ค่า ∞ coefficient
1	โรงเรียนจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของ สถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของ สถานศึกษา	3.45	0.77	.89
2	โรงเรียนมีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐาน การศึกษาของสถานศึกษา	3.98	0.72	.89
3	ครูนำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยไปสู่การจัด ประสบการณ์ให้เด็กตามกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรมที่ ครอบคลุมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน	4.29	0.63	.89
4	ครูจัดทำทะเบียนสื่อ นวัตกรรม แหล่งเรียนรู้และภูมิ ปัญญาท้องถิ่นตามความสนใจของเด็ก	4.26	0.59	.89
5	ครูมีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมให้กับนักเรียน สามารถจัดประสบการณ์และพัฒนานักเรียนได้อย่างมี ประสิทธิภาพ	4.50	0.54	.86
6	โรงเรียนมีครูประจำชั้นครบทุกชั้นเรียน	4.37	0.48	.89
7	ครูบันทึกผลการประเมินพัฒนาการเด็กรายบุคคลอย่าง เป็นระบบ ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน	4.99	0.08	.86
8	ผู้บริหารริเริ่มสร้างสรรค์ นำนวัตกรรมด้านการจัด การศึกษาปฐมวัยมาปรับใช้ในการพัฒนาโรงเรียนศูนย์ เด็กปฐมวัยต้นแบบ	4.56	0.57	.89
9	ครูบันทึกข้อมูลการศึกษาวิเคราะห์ความสนใจ/ความ ต้องการและพัฒนาการของเด็กเป็นรายบุคคล	4.99	0.08	.93
10	นักเรียนมีกล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้ได้ อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน	4.70	0.46	.89
11	ครูผ่านการอบรมเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์สำหรับ เด็กปฐมวัยอย่างน้อย 20 ชั่วโมง/ปี	4.74	0.44	.89

ที่	แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการ ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	$\bar{x}$	S.D	ค่า ∞ coefficient
12	ครูจัดประสบการณ์ส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านด้วยการปฏิบัติจริงและสอดคล้องกับการทำงานของสมอง (BBL) และ/หรือแผนการจัดประสบการณ์โครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อย ประเทศไทย	4.84	0.36	.94
13	โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมยกย่องเชิดชูเกียรติ จัดสวัสดิการและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ	4.19	0.71	.89
14	ครูจัดประสบการณ์ตามตารางการจัดกิจกรรมประจำวัน	4.27	0.47	.89
15	ผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมในการนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนางาน	4.77	0.42	.89
16	ผู้บริหารจัดทำรายงานสรุปผลการนิเทศตามแผนให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ	4.92	0.25	.94
17	โรงเรียนมีแผนภูมิโครงสร้างการบริหารงานของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	4.63	0.48	.89
18	โรงเรียนมีการประชุมคณะกรรมการบริหารจัดการโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ อย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง	4.50	0.50	.89
19	โรงเรียนมีข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบถูกต้อง เป็นปัจจุบัน เป็นหมวดหมู่ สะดวกต่อการใช้	4.82	0.39	.89
20	โรงเรียนจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน	4.72	0.45	.89
21	โรงเรียนกำหนดมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา	4.47	0.64	.85
22	โรงเรียนมีการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษา	4.64	0.55	.89
23	โรงเรียนจัดระบบบริหารและสารสนเทศ	4.52	0.49	.89

ที่	แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการ ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	$\bar{x}$	S.D	ค่า ∞ coefficie nt
24	โรงเรียนดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของ สถานศึกษา	4.67	0.47	.90
25	โรงเรียนมีการศึกษา รวบรวม วิเคราะห์สภาพปัญหาและ ความต้องการเพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนดำเนินการ นิเทศ	4.53	0.51	.89
26	โรงเรียนจัดทำแผนการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลที่ สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ	4.69	0.46	.89
27	โรงเรียนมีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง	4.63	0.48	.89
28	ผู้บริหารนำผลการนิเทศมาปรับปรุง พัฒนาการดำเนินงาน ของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบมาใช้อย่างต่อเนื่อง	4.61	0.49	.89
29	โรงเรียนมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ให้ผู้ปกครอง ชุมชน มี ส่วนร่วมในการวางแผน การดำเนินงานของโรงเรียนศูนย์ เด็กปฐมวัยต้นแบบ	4.71	0.50	.89
30	ผู้บริหารดำเนินการนิเทศ ติดตามและประเมินผลตามแผน อย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง	4.88	0.37	.93
31	ครูประเมินพัฒนาการครบทุกด้านตามสภาพจริงโดยใช้ วิธีการและเครื่องมืออย่างหลากหลาย	4.95	0.25	.88
32	ครูทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาคุณภาพเด็ก	4.96	0.23	.91
33	ผู้ปกครอง ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินโครงการ/ กิจกรรม	4.97	0.18	.93
34	ผู้ปกครอง ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาปฐมวัย	4.92	0.31	.87
35	ผู้ปกครอง ชุมชน ร่วมมือและสนับสนุนการพัฒนาโรงเรียน ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	4.81	0.48	.92
36	พ่อแม่/ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินพัฒนาการ	4.81	0.45	.88

ที่	แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการ ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	$\bar{x}$	S.D	ค่า ∞ coefficient
37	ครูบริหารจัดการชั้นเรียนที่ใช้วินัยเชิงบวกและเอื้อต่อการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.73	0.45	.92
38	โรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการ ดำเนินงานโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบแก่ผู้ปกครอง ชุมชนและโรงเรียนอื่น ๆ อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง	4.79	0.49	.94
39	โรงเรียนมีเอกสารหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยที่มี องค์ประกอบครบถ้วนและสอดคล้องกับหลักสูตร การศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546	4.84	0.45	.82
40	ครูวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย โดยวิเคราะห์ความ สอดคล้องของมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์กับสาระ การเรียนรู้รายปี เพื่อจัดทำหน่วยการจัดประสบการณ์และ แผนการจัดประสบการณ์	4.81	0.49	.88
41	ครูมีความรัก เอื้ออาทรต่อเด็กปฐมวัยอย่างทั่วถึง	4.75	0.52	.89
42	โรงเรียนเป็นแหล่งศึกษา ค้นคว้า วิจัย และศึกษาดูงานการ จัดการศึกษาปฐมวัย	4.79	0.48	.86
43	ผู้บริหารมีแนวคิดและทิศทางการจัดการศึกษาปฐมวัยที่ ทันสมัย เหมาะสมสอดคล้องตามปรัชญาและหลัก การศึกษาปฐมวัย	4.94	0.28	.89
44	ครูมีความรักและศรัทธาในจรรยาบรรณวิชาชีพและมุ่งมั่น ศึกษาหาความรู้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและ ตนเองอย่างสม่ำเสมอ	4.67	0.58	.88
45	จัดสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ สวยงาม ร่มรื่น ปลอดภัยและมีบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้	4.85	0.43	.92
46	ผู้บริหารอุทิศเวลาให้กับการทำงาน	4.90	0.34	.91
47	จัดอาหารกลางวันและอาหารเสริมที่มีคุณภาพตามหลัก โภชนาการและเฝ้าระวังนักเรียนด้านภาวะโภชนาการอย่าง สม่ำเสมอ			

ที่	แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการ ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	$\bar{x}$	S.D	ค่า ∞ coefficient
48	โรงเรียนกำหนดภาระงานหรือมอบหมายงานให้กับครูและบุคลากรอื่น ๆ ตามความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคล	4.78	0.52	.94
49	จัดน้ำดื่ม น้ำใช้และภาชนะที่สะอาดไว้ในห้องเรียนหรือบริเวณใกล้เคียงที่สะดวกต่อการดื่มและใช้ เพียงพอกับจำนวนเด็ก	4.78	0.54	.91
50	หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยสอดคล้องกับบริบท สังคม วัฒนธรรม สภาพปัญหาและภูมิปัญญาท้องถิ่น	4.68	0.52	.92
51	ผู้บริหารประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีและเป็นที่ศรัทธาเชื่อถือ	4.90	0.35	.89
52	ผู้บริหารนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจวางแผนการบริหาร หรือปรับปรุง/พัฒนาการดำเนินงานของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	4.87	0.37	.94
53	ผู้บริหารดำเนินการนิเทศ ติดตามและประเมินผลตามแผนอย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง	4.86	0.39	.93
54	ผู้บริหารบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยในรูปคณะกรรมการบริหารงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	4.85	0.40	.89
55	ผู้บริหารมีการบริหารงานวิชาการตามหลักการจัดการศึกษาปฐมวัยอย่างเป็นระบบให้บรรลุผลและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่เด็ก	4.82	0.48	.89
56	มีมาตรการเฝ้าระวังนักเรียนด้านภาวะโภชนาการอย่างสม่ำเสมอ	4.74	0.53	.92
57	ครูมีแผนการจัดประสบการณ์ที่สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยและสนองต่อความต้องการ ความสนใจ และพัฒนาการของเด็ก	4.78	0.51	.91

ที่	แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการ ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	$\bar{x}$	S.D	ค่า ∞ coefficient
58	ครูได้รับการพัฒนาให้มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการทำงานของสมอง (BBL) และนวัตกรรมการศึกษาปฐมวัย เช่น โครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อย ประเทศไทย การสอนแบบโครงการ การสอนภาษาแบบธรรมชาติ เป็นต้น	4.76	0.50	.87
59	โรงเรียนกำกับ ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	4.67	0.56	.94
60	ครูใช้สื่อ เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่เด็ก	4.68	0.57	.89
61	ครูมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อเด็ก ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้อง	4.51	0.61	.88
62	ครูทุกคนผลิตและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ นวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาเด็ก	4.65	0.55	.89
63	ครูทุกคนจัดประสบการณ์โดยบูรณาการกิจกรรมผ่านการเล่น กระตุ้นให้เด็กทุกคนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม	4.58	0.66	.92
64	ครูทุกคนผลิตและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ นวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาเด็ก	4.57	0.61	.94
65	ครูทุกคนนำสื่อ นวัตกรรม แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นตามความสนใจของเด็ก	4.70	0.53	.89
66	ครูจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคมและสติปัญญา โดยเน้นการปฏิบัติจริงของเด็ก	4.74	0.52	.85
67	ครูมีวินัยและมีความรับผิดชอบ รักความสะอาดและมีอารมณ์มั่นคง	4.87	0.43	.89
68	ครูจบการศึกษาปฐมวัยหรือมีประสบการณ์ด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย	4.86	0.43	.94
69	จัดสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ สวยงาม ร่มรื่นปลอดภัยและมีบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้	4.99	0.16	.95

ที่	แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการ ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	$\bar{x}$	S.D	ค่า ∞ coefficient
70	โรงเรียนนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงและพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษา	4.69	0.56	.85
71	ผู้บริหารประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีและเป็นที่ศรัทธา เชื่อถือ	4.89	0.34	.92
72	นักเรียนชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะดนตรีการ เคลื่อนไหวและรักการออกกำลังกาย	4.88	.0.39	.86
73	ครูจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ ภายในท้องถิ่นมาใช้เป็นสื่อในการ จัดประสบการณ์	4.92	0.28	.91
74	ครูนำเสนอผลประเมินความก้าวหน้าของนักเรียนมา ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของครู หรือเพื่อหาวิธี ช่วยเหลือ หากพบปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียน	4.84	0.41	.85
75	ครูสรุปผลการประเมินพัฒนาการและรายงานผลให้ ผู้บริหารโรงเรียน พ่อแม่/ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้อง	4.91	0.30	.86
76	มีเครื่องเล่นสนามอย่างหลากหลาย จำนวนเพียงพออยู่ใน สภาพดีและปลอดภัยครบทุกรายการ	4.88	0.33	.88
77	นักเรียนอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตน เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	4.84	0.41	.94
78	มีพื้นที่เพียงพอต่อการปฏิบัติกิจกรรมทั้งรายบุคคลกลุ่ม ย่อยและกลุ่มใหญ่	4.88	0.38	.95
79	ห้องเรียนถูกสุขลักษณะ มีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเท ได้สะดวก ไม่มีเสียงดังรบกวน	4.93	0.27	.96
80	นำวัสดุในท้องถิ่นมาใช้ในการจัดมุมประสบการณ์	4.88	0.36	.94
81	มีพื้นที่จัดแสดงผลงานของเด็กปฐมวัย ที่เก็บแฟ้มผลงาน เครื่องใช้ส่วนตัวของเด็กและครู	4.76	0.48	.92

ที่	แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการ ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	$\bar{x}$	S.D	ค่า ∞ coefficient
82	มีห้องน้ำ ห้องส้วมสะอาด มีสุขภัณฑ์เหมาะสมกับเด็กและตั้งอยู่ในบริเวณห้องเรียนหรือบริเวณใกล้เคียงที่เด็กใช้ได้สะดวก	4.98	0.16	.91
83	มีการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรต่าง ๆ ในการส่งเสริมและช่วยเหลือเด็กปฐมวัย	4.90	0.32	.89
84	ให้บริการข้อมูลข่าวสารทางวิชาการปฐมวัยแก่ครู ผู้ปกครอง ชุมชนและองค์กรต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง	4.84	0.45	.88
85	ครูและบุคลากรในสถานศึกษาเครือข่ายมีความสนใจและให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมเป็นอย่างดี ทำให้เกิดการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจที่จะนำไปสู่การปฏิบัติได้ดียิ่งขึ้น	4.87	0.35	.86
86	มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น ศูนย์สื่อ สวนหย่อม แปลงพืชผักสวนครัว ห้องสมุด เป็นต้น	4.86	0.42	.96
87	จัดห้องเรียนเป็นเอกเทศ ขนาดห้องเรียนเหมาะสมกับจำนวนเด็กและการจัดกิจกรรม มีการดูแลรักษาความปลอดภัย	4.82	0.44	.93
88	ครูได้รับการอบรม พัฒนาให้มีความรู้ ความเข้าใจในการจัดการศึกษาปฐมวัย	4.83	0.47	.95
89	นักเรียนช่วยเหลือตัวเองได้เหมาะสมกับวัย	4.83	0.46	.92
90	จัดป้ายนิเทศ/มุมประสบการณ์ที่สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้หรือสถานการณ์ปัจจุบันหรือสิ่งที่เด็กสนใจ โดยเด็กมีส่วนร่วมในการจัดป้ายนิเทศ	4.78	0.52	.89
91	ห้องเรียนสะอาด สวยงามเป็นระเบียบและปลอดภัย	4.98	0.16	.95
92	ครูได้รับการอบรม พัฒนาให้มีความรู้ ความเข้าใจในการจัดการศึกษาปฐมวัย	4.82	0.46	.94
93	นักเรียนช่วยเหลือตัวเองได้เหมาะสมกับวัย	4.77	0.48	.95

ที่	แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการ ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	$\bar{x}$	S.D	ค่า ∞ coefficient
94	ครูมีความกระตือรือร้นและมีความรับผิดชอบสูงในการปฏิบัติงาน	4.76	0.54	.96
95	โรงเรียนมีมาตรการดูแลความแลความปลอดภัยอย่างสม่ำเสมอ	4.72	0.59	.95
96	โรงเรียนสร้างและรักษาสภาพแวดล้อมในการทำงานและบรรยากาศที่เกื้อหนุนการทำงานของครูและบุคลากรให้มีศักยภาพในการทำงาน ซึ่งจะก่อให้เกิดผลการดำเนินงานที่เป็นเลิศ	4.83	0.40	.92
97	ให้บริการตรวจสุขภาพอนามัยเด็ก อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้งและดำเนินการช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาด้านสุขภาพ	4.90	0.31	.89
98	มีวัสดุ ครุภัณฑ์ สื่ออุปกรณ์ เครื่องใช้ส่วนตัวที่เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมและเพียงพอกับจำนวนเด็ก	4.86	0.39	.86
99	โรงเรียนมีระบบคุณวุฒิ ความรู้ความสามารถของครูและบุคลากรที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติในหน้าที่ที่รับผิดชอบ ทำให้ครูและบุคลากรได้ใช้ความรู้ความสามารถสูงสุดปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี	4.74	0.55	.88
100	มีที่เล่นน้ำ เล่นทราย ที่สะอาดปลอดภัยและมีอุปกรณ์การเล่นที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก	4.82	0.42	.94
101	ให้คำแนะนำ ปรีกษา ทางวิชาการปฐมวัยแก่ครู ผู้ปกครอง ชุมชนหรือองค์กรต่าง ๆ	4.89	0.32	.91
102	ให้บริการยืมหนังสือ สื่อ ของเล่นสำหรับเด็กแก่ครู ผู้ปกครอง ชุมชนและองค์กรต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง	4.84	0.38	.92
103	ครูทุกคนประเมินผลการใช้สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น	4.76	0.49	.94

ที่	แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการ ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	$\bar{x}$	S.D	ค่า ∞ coefficient
104	ประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการดำเนินงาน โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบแก่ครูทุกคนในโรงเรียน	4.86	0.36	.95
105	โรงเรียนมีนโยบายส่งเสริมให้นักเรียนเห็นความสำคัญของ การมีสุขภาพดี มีการตรวจ คัดกรองสุขภาพของนักเรียนอยู่ เสมอ และให้นักเรียนออกกำลังกายเป็นประจำทุกวัน	4.82	0.40	.92
106	โรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์ การดำเนินงานโรงเรียนศูนย์ เด็กปฐมวัยต้นแบบด้วยลักษณะ รูปแบบหรือวิธีการที่ หลากหลายอย่างน้อย 3 วิธีการ	4.89	0.32	.86
107	สนามเด็กเล่นและพื้นสนามไม่เป็นอันตรายต่อเด็ก	4.84	0.38	.85
108	โรงเรียนมีการนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงและ พัฒนางานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัย ต้นแบบ	4.87	0.34	.89
109	ครูมีความรัก เมตตาต่อนักเรียน มุ่งมั่น ตั้งใจในการพัฒนา อย่างเต็มความสามารถ	4.78	0.42	.95
110	ครูมีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมให้กับนักเรียน สามารถจัดประสบการณ์และพัฒนาเด็กได้อย่างมี ประสิทธิภาพ	4.86	0.34	.94
111	ครูทุกคนนำสื่อ นวัตกรรม แหล่งเรียนรู้ เทคโนโลยีที่ เหมาะสมและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัด ประสบการณ์ที่สอดคล้องกับพัฒนาการเด็ก	4.83	0.38	.89
112	ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การ เรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.79	0.46	.84
113	นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และมีทักษะในการแสวงหา ความรู้	4.78	0.47	.86

ที่	แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการ ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	$\bar{x}$	S.D	ค่า ∞ coefficient
114	ครูให้ความสำคัญกับพัฒนาการด้านสติปัญญา ได้แก่ สามารถคิดรวบยอด คิดแก้ปัญหา คิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความรู้ทักษะเบื้องต้น มีความสนใจ ใฝ่รู้ รักการอ่าน	4.82	0.42	.96
115	นักเรียนมีความสามารถในการคิดและแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย	4.72	0.53	.92
116	ครูได้มีการชี้แจงให้ผู้ปกครองทราบถึงกระบวนการประเมินผลและรายงานผลพัฒนาความก้าวหน้าของนักเรียน	4.73	0.53	.96
117	โรงเรียนการจัดให้นักเรียนได้รับสารอาหารที่มีประโยชน์ ถูกสุขลักษณะ และมีการจัดเตรียมอาหารให้กับนักเรียนตามหลักโภชนาการอย่างเหมาะสม	4.85	0.36	.98
118	ครูได้รับการพัฒนาด้านวิชาการและสามารถนำมาใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้หรือกิจกรรมต่าง ๆ ให้กับนักเรียน	4.82	0.38	.92
119	หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสอดคล้องและเหมาะสมกับธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย	4.86	0.36	.94
120	ภายในห้องเรียนมีมุมประสบการณ์อย่างน้อย 4 มุม เช่น มุมบล็อกรวม มุมหนังสือ มุมวิทยาศาสตร์ มุมเกมการศึกษา มุมบทบาทสมมติ ภายในมุมมีสื่อของเล่นอย่างหลากหลายเพียงพอสำหรับเด็ก และมีร่องรอยการหมุนเวียนการเปลี่ยนสื่อในมุมประสบการณ์	4.89	0.32	.84
รวมค่าเฉลี่ย		4.78	0.43	.90

ภาคผนวก ง

หนังสือขอเก็บรวบรวมข้อมูล และรายชื่อสถานศึกษา

ที่ ศธ 0520.203.2 / 115๕

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

4 ธันวาคม 2558

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน 4 ฉบับ

ด้วย นางศิริพร ศรีอินทร์สุทธิ นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ” มีความประสงค์ขอเก็บรวบรวมข้อมูลจาก ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียนฝ่ายวิชาการ หัวหน้าระดับชั้นปฐมวัย และครูผู้สอนระดับปฐมวัย เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ ในกรณีนี้ ภาควิชาการบริหารการศึกษา จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดกรุณาแจ้ง รองผู้อำนวยการโรงเรียนฝ่ายวิชาการ หัวหน้าระดับชั้นปฐมวัย และครูผู้สอนระดับปฐมวัย ทราบ เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามให้แก่ นักศึกษาดังกล่าวด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ อินทร์รักษ์)

หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

งานธุรการ

โทรศัพท์ / โทรสาร 0 3421 9136

รายชื่อสถานศึกษากลุ่มตัวอย่างการวิจัย

เรื่อง

“แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ”

ที่	โรงเรียน	เขตพื้นที่
1	อนุบาลกระบี่	กระบี่
2	บ้านลำทับ	กระบี่
3	อนุบาลบ่อพลอย	กาญจนบุรี 4
4	กุศลิ่งวิทยาคม	กาฬสินธุ์ 1
5	คำใหญ่วิทยา	กาฬสินธุ์ 2
6	อนุบาลพรานกระต่าย	กำแพงเพชร 1
7	อนุบาลคลองลาน	กำแพงเพชร 2
8	ชุมชนหนองเม็ก	ขอนแก่น 3
9	อนุบาลจันทบุรี	จันทบุรี 1
10	บ้านมะขาม	จันทบุรี 2
11	วัดดอนทอง	ฉะเชิงเทรา 1
12	ชุมชนวัดหัวลำโรง	ฉะเชิงเทรา 2
13	อนุบาลชลบุรี	ชลบุรี 1
14	อนุบาลชัยนาท	ชัยนาท 1
15	ศรีแก่งคร้อ	ชัยภูมิ 2
16	อนุบาลชุมพร	ชุมพร 1
17	อนุบาลเชิงรอย	เชิงรอย 1
18	อนุบาลแม่ลาว	เชียงราย 2
19	อนุบาลแม่สาย(สายศิลปศาสตร์)	เชียงราย 3
20	อนุบาลเชียงใหม่	เชียงใหม่ 1
21	บ้านแม่สาว	เชียงใหม่ 3
22	อนุบาลตรัง	ตรัง 1
23	บ้านคลองมวน	ตรัง 2

ที่	โรงเรียน	เขตพื้นที่
24	อนุบาลตราด	ตราด 1
25	บ้านแม่จะเราสองแคว	ตาก 2
26	อนุบาลนครนายก	นครนายก
27	อนุบาลองค์กรักษ์(ผดุงองค์กรักษ์ประชา)	นครนายก
28	อนุบาลนครปฐม	นครปฐม 1
29	อนุบาลนครพนม	นครพนม 1
30	บ้านศาลเจ้าพ่อ	นครราชสีมา 3
31	วัดกัลยาณฤมิต	นครศรีธรรมราช 3
32	อนุบาลนนทบุรี	นนทบุรี 1
33	อนุบาลนราธิวาส	นราธิวาส 1
34	บ้านทรายอ	นราธิวาส 2
35	ชุมชนรัชดาภิเษกมิตรภาพที่ 115	น่าน 2
36	อนุบาลบุรีรัมย์	บุรีรัมย์ 1
37	อนุบาลปทุมธานี	ปทุมธานี 1
38	ฉัญญลิตหิตศิลป์	ปทุมธานี 2
39	อนุบาลกรุยบุรี(วัดวังยาง)	ประจวบคีรีขันธ์ 2
40	อนุบาลประจันตคาม	ปราจีนบุรี 1
41	อนุบาลปัตตานี	ปัตตานี 1
42	บ้านวังกะพ้อ(เพ็ชรอนุสรณ์)	ปัตตานี 3
43	วัดสว่างอารมณ์	พระนครศรีอยุธยา 1
44	อนุบาลพะเยา	พะเยา 1
45	อนุบาลเชียงคำ (วัดพระธาตุสบแวน)	พะเยา 2
46	อนุบาลพัทลุง	พัทลุง 1
47	อนุบาลโพทะเล "รัฐบำรุง"	พิจิตร 2
48	อนุบาลพิษณุโลก	พิษณุโลก 1
49	อนุบาลเพชรบุรี	เพชรบุรี 1
50	อนุบาลเพชรบูรณ์	เพชรบูรณ์ 1
51	อนุบาลแพร่	แพร่ 1
52	อนุบาลภูเก็ต	ภูเก็ต 1

ที่	โรงเรียน	เขตพื้นที่
53	อนุบาลวาปีปทุม	มหาสารคาม 2
54	อนุบาลแม่ฮ่องสอน	แม่ฮ่องสอน 1
55	อนุบาลยะลา	ยะลา 1
56	บันนังสตาอินทรรัตนมิตรภาพที่ 200 ที่ระลึก สรอ.	ยะลา 2
57	เมืองพนมไพร	ร้อยเอ็ด 2
58	อนุบาลระนอง	ระนอง
59	วัดบ้านฉาง	ระยอง 1
60	อนุบาลราชบุรี	ราชบุรี 1
61	อนุบาลลพบุรี	ลพบุรี 1
62	อนุบาลลำปาง (เขลางค์รัตน์อนุสรณ์)	ลำปาง 1
63	อนุบาลแจ้ห่ม	ลำปาง 3
64	บ้านเอราวัณ	เลย 2
65	ชุมชนบ้านด่านซ้าย	เลย 3
66	อนุบาลศรีสะเกษ	ศรีสะเกษ 1
67	อนุบาลเมืองจันทร์(บ้านปลาซิว)	ศรีสะเกษ 2
68	บ้านอากาศ	สกลนคร 3
69	อนุบาลท่าแพ	สตูล
70	เยี่ยมสุรีย์	สมุทรปราการ 1
71	วัดบางโกลนใน	สมุทรปราการ 2
72	อนุบาลวัดเกาะใหญ่	สมุทรสงคราม
73	อนุบาลสระบุรี	สระบุรี 1
74	อนุบาลมวกเหล็ก	สระบุรี 2
75	อนุบาลสิงห์บุรี	สิงห์บุรี
76	อนุบาลสุโขทัย	สุโขทัย 1
77	อนุบาลทุ่งเสลี่ยม(บ้านเหมืองนา)	สุโขทัย 2
78	วัดท่าช้าง	สุพรรณบุรี 3
79	อนุบาลสุราษฎร์ธานี	สุราษฎร์ธานี 1
80	ชุมชนบั้งช่องม้าเหลียว	สุราษฎร์ธานี 2

ที่	โรงเรียน	เขตพื้นที่
81	บ้านพรหมรังสิต	สุราษฎร์ธานี 3
82	อนุบาลดอนไผ่	หนองคาย 1
83	อนุบาลหนองควาย	หนองคาย 2
84	อนุบาลเซกา	บึงกาฬ
85	อนุบาลวัดอ่าทอง	อ่าทอง
86	อนุบาลบ้านเพียมิตรภาพที่ 138	อุดรธานี 4
87	อนุบาลเมืองอุทัยธานี	อุทัยธานี 1
88	อนุบาลวัดหนองขุนชาติ	อุทัยธานี 2
89	บ้านศรีเมืองใหม่	อุบลราชธานี 3
90	อนุบาลบุญทริก	อุบลราชธานี 5
91	พญาไท	กรุงเทพมหานคร
92	อนุบาลหนองบัวลำภู	หนองบัวลำภู 1

ภาคผนวก จ

หนังสือตรวจยืนยันรูปแบบ รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิและแบบยืนยัน

ที่ ศธ 0520.203.2 / 1256

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

25 ธันวาคม 2558

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญยื่นยื่นรูปแบบงานวิจัย

เรียน นายไกร เกษทัน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน 1 ฉบับ

ด้วย นางศิริพร ศรีอินทร์สุทธิ รหัสนักศึกษา 56252920 นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับ อนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ” ในการ นี้ ภาควิชาการบริหารการศึกษา ใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญยื่นยื่นรูปแบบแนวปฏิบัติที่ เป็นเลิศในการบริหารจัดการโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ เพื่อประโยชน์ในการวิจัยต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ภาควิชาการบริหารการศึกษาขอขอบคุณในการอนุเคราะห์ของท่าน มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ อินทร์รักษ์)
หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

ฝ่ายธุรการ

โทรศัพท์ / โทรสาร 0-3421-9136

โทรศัพท์มือถือ 089-6884291

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจสอบ
“แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ”

---

1. นายไกร เกษทัน ผู้อำนวยการสำนักติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ดร.รังสรรค์ มณีเล็ก รองเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. นายอเนก รัตน์ปิยะภากรณ์ ที่ปรึกษาด้านเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
4. ดร.ชวลิต โพธิ์นคร ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาเครื่องมือวัดผล
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพรธณ ชีรพงศ์ประธานหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์กรรณก ฐประสมประธานโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
7. อาจารย์ ดร.กานดา ชีระทองคำ
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
8. นางสมชื่อ กอปรคุณูปการศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรีเขต 2
9. นายอาคม เตียประเสริฐ ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลลพบุรี
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1
10. นายสมศักดิ์ ชโลธร ผู้อำนวยการโรงเรียนประตูลัย
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1
11. นายสมศักดิ์ เทพณรงค์ ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลพังงา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงา
12. นายศิลป์ชัย สัมพันธ์พร ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลชลบุรี
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1

13. นายเกษม ศุภรานนท์ ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลนครราชสีมา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1
14. นางอนันตยา พงศ์ไพฑูรย์ ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนวัดดอนคำธรรม
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1
15. นางพรสวรรค์ สามคุ่มพิมพ์ ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนวัดโมลี (นันทวิมล)
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2
16. นางพิมพ์ภา ถนอมไชย ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนอนุบาลนนทบุรี
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1
17. นางนพวรรณ วณิชพิมลอนันต์ ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนวัดไทรใหญ่(นนทิวากร)
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2

แบบยืนยันผล

องค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

คำชี้แจง

1. แบบยืนยันผลเป็นแบบแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ
2. แบบยืนยันผลเป็นแบบแสดงความคิดเห็น มีผลต่อการสรุปรงานวิจัย กล่าวคือเป็นขั้นตอนของการตรวจสอบองค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ โดยผู้วิจัยกำหนดกรอบการตรวจสอบองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ ความเหมาะสม (propriety standards) ความเป็นไปได้ (feasibility standards) ความเป็นประโยชน์ (utility standards) และความถูกต้องครอบคลุม (accuracy standards)
3. หลังจากที่ท่านได้ศึกษารายละเอียดประกอบการพิจารณาแล้ว ขอความกรุณาให้ท่านแสดงข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ทั้งนี้เพราะความคิดเห็นของท่านจะเป็นประโยชน์ต่อการนำผลการวิจัยไปใช้

(นางศิริพร ศรีอินทร์สุทธิ)

นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

.....

ตำแหน่ง

.....

สถานที่ทำงาน

.....

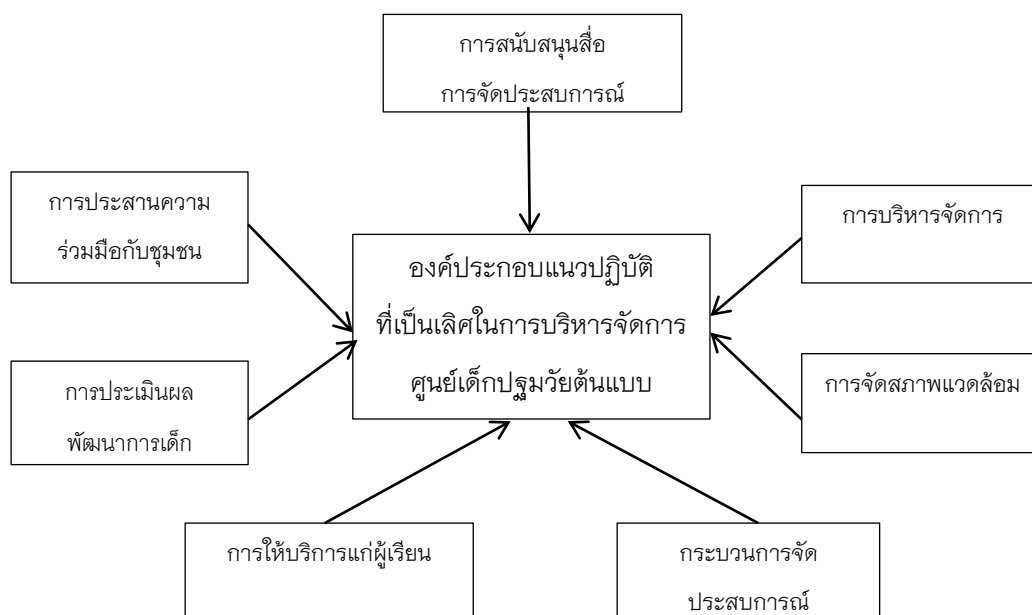
วันที่.....เดือน.....พ.ศ..... เวลา.....น.

ลงชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

.....

ตอนที่ 2 โปรดศึกษาข้อค้นพบและแสดงความคิดเห็นตามลำดับ

1. โปรดพิจารณาองค์ประกอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบที่ผู้วิจัยได้ศึกษาและค้นพบ จำนวน 7 องค์ประกอบ คือ

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – นามสกุล	นางศิริพร ศรีอินทร์สุทธิ
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนชุมชนวัดบางไผ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2537	ปริญญาตรี ครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ) สาขา การศึกษาปฐมวัย วิทยาลัยครูสวนดุสิต
พ.ศ. 2542	ปริญญาโท ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม) สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยรามคำแหง
พ.ศ.2550	ปริญญาโท ครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
พ.ศ. 2556	ศึกษาต่อระดับปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2537	อาจารย์ 1 โรงเรียนบ้านตลาดเนินหิน อำเภอปอทอง จังหวัดชลบุรี
พ.ศ. 2542	อาจารย์ 2 โรงเรียนวัดคลองเจ้า อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี
พ.ศ. 2548	ครู วิทยฐานะ ชำนาญการ โรงเรียนชุมชนวัดไทรน้อย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2
พ.ศ. 2553 – ปัจจุบัน	รองผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนวัดบางไผ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2